

วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
 JOURNAL OF MCU *Social Science Review*
 ISSN : 2287-0121

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2560

Vol.6 No.3 July-September 2017

จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม / ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน / ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน / ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผล
 งานวิจัยทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา
 เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคมและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.	อธิการบดี
พระราชวรเมธี, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระราชวรมนี, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
พระเมธีธรรมจารย์	รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
พระโสภณวชิราภรณ์	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ
พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.	คณบดีคณะสังคมศาสตร์
ผศ. ร.อ.ดร.ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล	ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านกฎหมาย

บรรณาธิการ : รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร. - ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์

กองบรรณาธิการ :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 พระปลัดระพี พุทธิสาร, ดร.
 พระมหากฤษณา กิตติโสภโณ, ดร.
 พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร.
 พระสมนึก ธีรปัญญา
 ผศ.ดร.ธิดาฉวี หมั่นมี
 อ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา
 อ.ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุกรักษ์

หน่วยงานภายนอก

รศ.ดร.จักรพงษ์ พวงงามชื่น	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผศ.ดร.วิโรจน์ อินทนนท์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อ.ดร.เดโชพล เหมนาไลย	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พล.ท.ดร.วีระ วงศ์สรรค์	วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
น.อ.ดร.นภัทร์ แก้วนาค	วิทยาลัยการทัพอากาศ
อ.ดร.อำนาจ ยอดทอง	มหาวิทยาลัยมหิดล
อ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

เลขานุการ : ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร

ผู้ช่วยเลขานุการ : อ.ดร.ประเสริฐ อิลลา - นายกรกต ชำบัณฑิต

ศิลปกรรม : อ.ดร.สุริยา รักษาเมือง - อ.ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรีทธา - นายพลวัฒน์ สีทา

สำนักงาน : สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารเรียนรวมโซน B ชั้น 5
 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

จัดพิมพ์โดย : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แขวงบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 022 218892, 026 235623 โทรสาร 026 235623

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1. พระราชปรีดีติกวี, ศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระเทพปริยัติเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. พระครูปริยัติกิตติธำรง, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. พระครูปุริมานุรักษ์, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รองศาสตราจารย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. พระมหาสมบุญ วุฑฒิโก, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปญโญ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. ศาสตราจารย์ ดร.จันทงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
11. ศาสตราจารย์ พลตำรวจโทหญิง ดร.นัยนา เกติวิชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ นิยมานุกร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14. รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติทัศน์ ผกาทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
19. รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เลื่อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
20. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน นามสนธิ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิจู ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สติชัย ศิลปะชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพรต บุญอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อนุภูมิ โชวเกษม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อานนท์ เมธีวรฉัตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาวุฒิ หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
33. อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์ สมเขาใหญ่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
34. อาจารย์ ดร.ยุทธนา ปรานีต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
35. อาจารย์ ดร.จุฑามาศ วารีนสงทิพย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. พระเมธาวิเชียรสร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เจริญชัย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. รองศาสตราจารย์ วราคม ทีสุภะ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ชีโนกุล	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
5. รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงดี	มหาวิทยาลัยมหิดล
6. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
7. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะชันหมาก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ แก่นอินทร์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
9. รองศาสตราจารย์ ดร.สรเสริญ อินทร์ตัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
10. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
11. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาลย์ ศรีจันทร์โคตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านจอมบึง
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
14. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สรรสวัสดิ์สุธี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยโท ดร.บรรจบ บรรณรุจิ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ชีโนกุล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลับปลึง คงชนะ	มหาวิทยาลัยพะเยา
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เพชรนาจักร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาบุตรกุล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ เจนวิถีสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ อดิศักดิ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
26. เรือโท.ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ดร.อนันท์ ใจสมุทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยสร สมบุญมาก	มหาวิทยาลัยนครพนม
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์	มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวีวงศ์ ศรีทองรุ่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กัลยาณี พรพิเนตพงศ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เมินรัตน์ นวะบุศย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษุกร นาครชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทย์รัตน์ ทรรพวุสุ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
36. อาจารย์ ดร.ถนัด แก้วเจริญไพศาล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
37. อาจารย์ พลเอก ดร.เอกชัย ศรีวิลาศ	สถาบันพระปกเกล้า
38. อาจารย์ ดร.จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
39. อาจารย์ ดร.วรอนงค์ โกวิทเสถียรชัย	มหาวิทยาลัยมหิดล
40. อาจารย์ ดร.ธงชัย นิลคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

บรรณาธิการ

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 3 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์เพื่อคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด เพื่อควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการโดยฉบับนี้เน้นการนำเสนอบทความวิจัยอันประกอบด้วยบทความวิจัยทั้งหมด ซึ่งเนื้อหาสาระในเล่มประกอบด้วยนักวิชาการและเรื่องดังต่อไปนี้

พระครูอุเทศสุตารักษ์ บทความเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15” พบว่าปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงการฯ คือหลักสัปบุริสธรรม 7 ประการ ได้แก่ ความเป็นผู้รู้จักเหตุคือรู้จักสภาพปัญหาของโครงการ รู้จักผลคือรู้ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ รู้จักตนคือมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม รู้จักประมาณคือรู้จักความพอดี และขีดความสามารถของโครงการ รู้จักกาลคือรู้จักกาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาในการบริหารจัดการโครงการ รู้จักประชุมชนคือการประสานงานเครือข่ายและทำงานเป็นทีม รู้จักบุคคลคือใช้คนให้ถูกกับงาน ซึ่งจะช่วยเสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

พระมหาสกล วงษ์เขียด บทความเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง” พบว่าปัจจัยให้เกิดคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาด้านพฤติกรรมคือศีลภาวนาเป็นปัจจัยให้เกิดคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมที่มุ่งทำงานให้สำเร็จโดยชอบธรรม และการพัฒนาจิตใจและปัญญาเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดคุณลักษณะภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่สามารถนำตน นำคน นำงานได้ในทุกสถานการณ์

พระมหาสุตใจ ขยวฑูโต (คณาพันธ์) บทความเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” พบว่า สมรรถนะที่บุคลากรของโรงเรียนทุกรูป/คนที่จะต้องมีส่วนร่วมกัน ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม สำหรับสมรรถนะประจำสายงาน

พระณธีร์วิชัย วรโกคินธนะโชค บทความเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม” พบว่า สมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล มี 5 ด้าน คือ 1.การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2.การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม 3.ความเข้าใจในองค์กรและ

ระบบงาน 4.บริการเป็นเลิศ 5.การทำงานเป็นทีม ใช้วิธีการพัฒนาสมรรถนะ คือ พัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมหน่วยงาน ระบบโครงสร้างองค์กร พัฒนาปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์คำสั่ง การสร้างอุปนิสัยใฝ่ความเป็นเลิศ การสร้างจิตสำนึก ปลูกฝังจิตสาธารณะ ปรัชญาและอุดมคติ การสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ การประยุกต์หลักธรรม การมีส่วนร่วม และการพัฒนาความรู้ทางพระพุทธศาสนา

นนทพัทธ์ ตรีณรงค์ บทความเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมและคุ้มครองวิสาหกิจชุมชนเพื่อคุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชน : ศึกษากรณีชุมชนบ้านมอญ จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญเกิดจากการรวมกลุ่มกันของสมาชิกในชุมชนบ้านมอญที่ประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาซึ่งได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษของชาวมอญที่ผสมผสานกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเป็นอยู่และการดำรงชีพของชาวมอญในการทำเครื่องปั้นดินเผาที่ได้รับสืบทอดขั้นตอนและวิธีการทำ ตลอดจนสวดลายมาจากบรรพบุรุษ

เยาวลักษณ์ ทองนำ บทความเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจ น้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” พบว่า การพัฒนาบุคลากรด้านทัศนคติควรได้รับการพัฒนามากที่สุด เพราะการที่ผู้ประกอบการหรือพนักงานขายมีทัศนคติที่ดีต่อธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ จะทำให้มีความตั้งใจที่จะผลิตสินค้าออกมาให้ดี ทำให้สินค้ามีคุณภาพรสชาติอร่อย ส่งผลทำให้มียอดขายมากขึ้น พบว่า ประเด็น ที่มีความต้องการพัฒนาสูงที่สุด คือ ค่าตอบแทนและทำลายความสามารถตนเอง

รัตมณี เสนีกาญจน์ บทความเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา” พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นความรู้ การตรวจสอบ สร้างความเข้าใจ ขั้นที่ 2 ขั้นประยุกต์ใช้ ฝึกวิธีการโดยอิสระ ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ เปรียบเทียบประเมินค่า ขั้นที่ 4 ขั้นคิดสร้างสรรค์ความสามารถในการออกแบบ วางแผน ผลจากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วาสนา จักรพล บทความเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล” พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล มี 6 องค์ประกอบ คือ วิสัยทัศน์ ผู้นำทางวิชาการ การบริหารงานด้วยระบบคุณภาพ การใช้เทคโนโลยี สื่อสารในการจัดการ ความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ธนวัฒน์ พินนอก บทความเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต3”

พบว่า โปรแกรมที่สร้างขึ้นโดยรวมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับดีมาก($=4.80, S.D.=0.25$) ด้านที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากเรียงลงไปตามลำดับได้แก่ ด้านกระบวนการทำงาน ($=4.87, S.D.=0.30$) ด้านผลลัพธ์หรือรายงานผลการประเมิน ($=4.83, S.D.=0.19$) และด้านการออกแบบ ($=4.70, S.D.=0.41$) และด้านโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนนี้มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของผู้ใช้โดยรวมมีประสิทธิภาพในระดับดีมาก ($=4.90, S.D.=0.12$) ด้านที่มีประสิทธิภาพดีมากเรียงลงไปตามลำดับ ได้แก่ ด้านกระบวนการทำงาน ($=4.91, S.D.=0.12$) ด้านผลลัพธ์หรือการรายงานผลการประเมิน ($=4.90, S.D.=0.19$) และด้านการออกแบบ ($=4.89, S.D.=0.16$)

พลเทพ พูนพล บทความเรื่อง “อิทธิพลของความแตกต่างทางวัฒนธรรมและแรงจูงใจที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ข้ามชาติในประเทศไทย” พบว่า ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานข้ามชาติ โดยความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลทางลบต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานข้ามชาติ สำหรับอิทธิพลทางอ้อม พบว่าแรงจูงใจเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างความแตกต่างทางวัฒนธรรมและผลการปฏิบัติงาน ดังนั้น แรงจูงใจจึงเป็นปัจจัยส่งเสริมที่สำคัญต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานข้ามชาติให้มีประสิทธิภาพ

พิทักษ์พงษ์ ชัยคช บทความเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย” พบว่า ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงแต่มีพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง ดังนี้ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แต่ไม่ได้บัญญัติหมวดที่ว่าด้วยมาตรการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยง และบทลงโทษกำหนดไว้

มนูญ ใจซื่อ บทความเรื่อง “การรับรู้ภาพลักษณ์และคุณภาพบริการของลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร” พบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ ได้แก่ ด้านองค์กร ด้านพนักงาน ด้านการบริการ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณภาพบริการ โดยการรับรู้ภาพลักษณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงกับการรับรู้คุณภาพบริการของลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสาครมีความสัมพันธ์ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ สูงสุด รองลงมา ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ด้านการตอบสนองต่อการให้บริการ และ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ตามลำดับ

ชญาดา เข็มเพชร บทความเรื่อง “การพัฒนาผู้นำต้นแบบในสังคมไทย” พบว่า ตัวแบบผู้นำต้นแบบในสังคมไทย หรือ SIAM-Spiritual Leader Model แสดงให้เห็นคุณลักษณะของผู้นำต้นแบบใน

สังคมไทยที่ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำเชิงจิตวิญญาณและความเป็นต้นแบบที่นำสังคมไทยไปสู่ความมั่นคงถาวร บนพื้นฐานของหลักจักร 4 ที่เป็นแนวทางการพัฒนา

เพ็ญศรี บุตรโคตร บทความเรื่อง “การประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์” พบว่า การประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยบ้านโคกโก่ง บ้านกุดหว้า บ้านบะหว้า และบ้านภู เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ โดยใช้วิธีการมัดหมี่ลายดั้งเดิมผสมผสานกับลวดลายที่จินตนาการขึ้นมาใหม่ตามสถานการณ์ เช่น ลายนาคนาคมโขง ลายไหลเรือไฟ และลายอื่น ๆ อีกมากมาย สร้างความสนใจให้ลูกค้าจนเป็นสินค้าขายดี แต่ประสบปัญหาวัตถุดิบหายาก ราคาแพง การออกแบบผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลายเป็นการผลิตซ้ำ บรรจุภัณฑ์ ตราสินค้าไม่โดดเด่น ขาดความเป็นเอกลักษณ์และความรู้ด้านการขาย การตลาดยังมีน้อย องค์กรภาครัฐ ภาคชุมชน

เกศนีย์ พิมพ์พัก บทความเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู” พบว่า องค์ประกอบที่ 1 ทิศทางการพัฒนาความสามารถในการวิจัย องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการพัฒนาความสามารถในการวิจัยและองค์ประกอบที่ 3 การประเมินผลการพัฒนาความสามารถในการวิจัย ซึ่งพบว่ามีคุณภาพด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด 2) ความสามารถในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาผ่านเกณฑ์คุณภาพในระดับดีถึงดีมาก

จิตนันท์ ชญาตร์ ศุภมิตร บทความเรื่อง “WITCH HUNT” IN SOCIAL MEDIA : A PHENOMENON IN CONTEMPORARY THAI SOCIETY” พบว่า ผลการวิจัยได้เผยรูปแบบการล่าแม่มดในประเทศไทยที่ชัดเจนและสามารถนำไปประกอบการทำแผนรับมือและคะแนนผลกระทบ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาเมื่อการล่าแม่มดในเกิดขึ้นกับตัวหรือองค์กรต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ

กรณ์ภัสสรณ์ ไชกิจภิญโญ บทความเรื่อง “การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม: การเปลี่ยนแปลงสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของหญิงไทยและครอบครัว ในจังหวัดนครราชสีมา” พบว่า หญิงไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแต่งงานที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ตระหนักถึงสิทธิพึงมีพึงได้ของภรรยาหลังแต่งงาน การแก้ไขปัญหาโดยการบูรณาการทั้งปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม น่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมและยั่งยืนโดยยึดถือทฤษฎีการแต่งงานและครอบครัว (Marriage and Family Theory) กับ ยึดแนวคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามชาติ (Cross Cultural Marriage) และแนวคิดกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Change)

นิติพัฒน์ กิตติรักษกุล บทความเรื่อง “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณภาพชีวิตการทำงาน
ของข้าราชการตำรวจสำนักงานตำรวจแห่งชาติ” พบว่า 1) คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการ
ตำรวจ ได้รับอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกจากตัวแปรภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย โดยผ่าน ตัวแปร
สภาพแวดล้อม และตัวแปรทรัพยากรทางการบริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) คุณภาพ
ชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากตัวแปรสภาพแวดล้อม อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ได้รับอิทธิพลทางตรง
เชิงบวกจากตัวแปรทรัพยากรทางการบริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อุทัยวรรณ ภูเทศ บทความเรื่อง “วัฒนธรรมและภูมิปัญญาตาลโตนดตำบลเกยไชย อำเภอ
ชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ชุมชนเกยไชยปัจจุบันยอมรับว่าสังคมจะอยู่รอดได้อย่างยั่งยืนนั้น
ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการล่มสลาย
ของครอบครัว ชุมชน และยังช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งยังมีความภูมิใจในคุณค่าและ
วัฒนธรรมของตนมากขึ้น ให้ความสำคัญของการใช้ตาลโตนดเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และใช้เป็น
ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคม

อัจฉรา หล่อตระกูล บทความเรื่อง “หลักพุทธธรรมกับการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี” พบว่า
หลักธรรมที่ผู้ปกครองจะต้องนำไปใช้ในการปกครองคน คือหลักธรรมที่ใช้ คือสังคหวัตถุ 4 อคติ 4 เป็นต้น
หลักธรรมเหล่านี้ สามารถนำไปใช้ในการปกครองได้ทั้งระบบกษัตริย์และระบอบที่ปกครองโดยคณะบุคคล
คณะกองบรรณาธิการขอพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียร
พยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อ
แวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้
มีวารสารฉบับนี้และโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(2)
บทบรรณาธิการ	(5)

บทความวิจัย :

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค 15	1
: พระครูอุเทศสุตากรณี	
รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง	14
: พระมหาสกล วงษ์เขียด	
รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	26
: พระมหาสุตใจ ชยวุฑฺโฒ (คณาพันธ์)	
การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม	42
: พระณธีร์วิชัย วรโกคินธนะโชค	
มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมและคุ้มครองวิสาหกิจชุมชนเพื่อคุ้มครองอัตลักษณ์ ของชุมชน ศึกษากรณี : ชุมชนบ้านมอญ จังหวัดนครสวรรค์	57
: นนทพัทธ์ ตริณรงค์	
กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจ น้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	72
: เขียวลักษณ์ ทองนำ	
การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา	86
: รัตมณี เสนีกาญจน์	
รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล	100
: วาสนา จักรพล	

การพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพ ภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 : ธนวัฒน์ พินนอก	113
อิทธิพลของความแตกต่างทางวัฒนธรรมและแรงจูงใจที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของ พนักงานข้ามชาติในประเทศไทย : พลเทพ พูนพล	126
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย : พัทธ์พัชญ์ ชัยคช	137
การรับรู้ภาพลักษณ์และคุณภาพบริการของลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร : มนูญ ใจซื่อ	146
การประยุกต์สายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ เชิงพาณิชย์ : เพ็ญศรี บุตรโคตร	159
การพัฒนาแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู : เกศนีย์ พิมพ์พก	172
“WITCH HUNT” IN SOCIAL MEDIA : A PHENOMENON IN CONTEMPORARY THAI SOCIETY : Jintanant Chayasubhamitr	187
การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม: การเปลี่ยนแปลงสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของหญิงไทยและครอบครัว ในจังหวัดนครราชสีมา : กรณ์ภััสสรณ์ ไชกิจภิญโญ	202
ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ : นิติพัฒน์ กิตติรักษกุล	213
วัฒนธรรมและภูมิปัญญาตาลโตนดตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ : อุทัยวรรณ ภูเทศ	227

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15

THE EFFICIENCY OF MANAGEMENT FOR THE MORAL TEACHING MONKS IN
SCHOOL PROJECT IN THE AREA OF SANGHA ADMINISTRATION REGION

พระครูอุเทศสุตาทภณ* พระอุดมสิทธิินายก** พระมหากฤษณา กิตติโสภณ***

Phrakru Uthessutaphon, Phraudomsitthinayok
(Kumphol Kunangkaro), Phramaha Krisada Kittisophano

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี โดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เป็นผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรม และผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 18 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 รูป/คน และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการแจกแบบสอบถาม กับพระสอนศีลธรรมจำนวน 251 รูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 พบว่า (1) ด้านการบริหารงบประมาณ มีการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ แต่งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีไม่เพียงพอต่อการจัดทำสื่อการเรียนการสอน

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

2 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

การจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พระสอนธรรมศีลไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน (2) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ในปัจจุบันมีการฝึกอบรมเป็นประจำทุกปีพระสอนศีลธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน มีกระบวนการในถ่ายทอดความรู้การบูรณาการกับหลักพุทธธรรมได้อย่างเหมาะสม แต่พบปัญหาจำนวนพระสอนศีลธรรมมีไม่เพียงพอทุกสถานศึกษา จำนวนชั่วโมงเรียนมีจำกัด สื่อล้าสมัยไม่เป็นที่สนใจของนักเรียน (3) ด้านการติดตามประเมินผล มีระบบและกลไกในการติดตามและประเมินผล แต่พระสอนศีลธรรมขาดการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ขาดความรู้และทักษะเกี่ยวกับวิธีในการประเมินผลงานจากแฟ้มสะสมงานของนักเรียน ขาดผู้นิเทศก์ในการให้คำแนะนำวิธีการสอนอย่างเหมาะสม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 นั้น พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือด้านการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.46) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.46) ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.46) ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพในบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 คือหลักสัปปริสธรรม 7 ประการ ได้แก่ความเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักสภาพปัญหาของโครงการ รู้จักผลคือรู้ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ รู้จักตนคือมีความรู้ความสามารถและคุณธรรม รู้จักประมาณคือรู้จักความพอดี และขีดความสามารถของโครงการ รู้จักกาลคือรู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาในการบริหารจัดการโครงการ รู้จักประชุมชนคือการประชุมงานเครือข่าย และทำงานเป็นทีม รู้จักบุคคลคือใช้คนให้ถูกกับงาน ซึ่งจะช่วยเสริมประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

3. แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 พบว่ามี 4 ด้าน คือ (1)ด้านการบริหารงบประมาณ ได้แก่มีงบประมาณเพียงพอ การได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม การจัดหาผ้าป่าการกุศลสนับสนุน มีงบประมาณโรงเรียนสนับสนุน มีการวางแผนงบประมาณที่ดี มีการตรวจสอบจาก สตง. (2)ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ได้แก่เปิดศูนย์ให้ความรู้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีการจัดบุคคลและสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ มีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีคุณภาพ ให้มีพระสอนศีลธรรมประจำทุกโรงเรียน จัดประชุมสัมมนาให้ความรู้บุคลากร หลักสูตร ป.สศ. มีการเขียนแผน (3)ด้านการติดตามประเมินผล ได้แก่จัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผล และประเมินผล จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผล โครงการพระสอนศีลธรรมจัดให้มีการวัดและประเมินผล สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาในการวัดผล และประเมินผล จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล (4)ด้านการพัฒนาเครือข่าย ได้แก่ร่วมกับคณะสงฆ์ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ สำนักพุทธศาสนาประจำจังหวัดทุกจังหวัด วัดนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด สถานศึกษาทุก

สถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ทุกศึกษานิเทศก์ วิทยาลัยสงฆ์ทุกวิทยาลัยสงฆ์เพื่อพัฒนาโครงการพระ
สอนศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบริหารจัดการ, พระสอนศีลธรรม

ABSTRACT

This research Its purpose is 1) to study in project management in the moralistic school. Clergy in the Archdiocese of 15 2) to study the factors that affect the performance of project management in the moralistic school. Clergy in the Archdiocese of 15 and 3) to offer guidance in developing effective project management in the moralistic school. The 15 clergy in the archdiocese. This study This study is a way to merge Procedures using qualitative research By analyzing documents In-depth interviews of key informants. The project manager is the moralistic. And school administrators Number 18 / person, and discussion groups. Experts with the number 12 / person and quantitative research methodology. With questionnaires With the number 251 a moralistic statistics used in this study is the frequency, percentage, average and standard deviation.

The research found that

1. The general condition of project management in the moralistic school. Clergy in the Archdiocese of 15 found that (1) the administrative budget. Managed transparently monitored, but the budget has been allocated are not sufficient to prepare a medium of instruction. Payment of remuneration to the precepts taught theology does not suit the present conditions (2) the development of teaching morality. The current training is the moralistic annually as a role model to the students. The process of integrating knowledge about Buddhism properly. But the problem of the moral teaching is not enough for all schools. The number of classes with limited media Obsolescence not be of interest to students (3) the evaluation. And a mechanism for monitoring and evaluation. But the lack of moralistic Registration Participants. Lack of knowledge and skills on how to evaluate the performance of the portfolios of the students. Lack of Supervisors to provide advice on how to teach properly.

2. Factors affecting the efficiency of project management in the moralistic school. Clergy in the Archdiocese of 15, it was found that the moralistic opinions on the efficiency of project management in the moralistic school. Clergy in the Archdiocese of 15 overall in the high level. Considering that it was found. At a high level in all aspects of monitoring and evaluation. Development of the moralistic

4 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

Management Budget The factors that contribute to effective project management, the moral teaching in schools. In region 15, is the ecclesiastical Region 7 Sappuris unfair reasons, including those known as the cause of the problem is unknown. As a result, their aims and objectives of the project. Is known for their knowledge Ability and integrity As is known about the fit And the capacity of the project I know time is a reasonable time period and project management. The community is known to coordinate the network. And teamwork Know someone who is used to being with. This will enhance the efficiency of project management in the moralistic better.

3. The development of effective project management moralistic school. Clergy in the Archdiocese of 15 found four areas: (1) administrative budget. Including budget To get a reasonable return. Supply linen charity support School budget support A good budget planning A review of OAG (2) the development of teaching morality. Including opening access to information to knowledge. Organized and recruit qualified personnel. Training personnel for quality. To the moral teaching of every school. Seminars to educate personnel P.ss. course the plan. (3) the evaluation. Enhancements include training in measurement and evaluation, documentation or manuals on how to evaluate. The project provided a moralistic evaluation. Awareness to school administrators in the evaluation workshops to create tools to measure and evaluate. (4) the development of the network. Are among the clergy in the area of responsibility. Office of the Provincial Buddhist province. Culture provinces All educational institutions All supervisors Supervisors Buddhist monastic colleges all colleges to develop the moralistic maximum efficiency.

Keywords: Efficiency, Management, Teaching monks

1. บทนำ

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2541 โดยจำนวนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพียง 100 รูป และมีการขยายจำนวนต่อมาทุกปีจนถึงปี พ.ศ.2548 เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2548 ให้กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมนำไปขยายเพิ่มขึ้น จากเดิมมีเพียง 600 รูป เป็น 4,000 รูป โดยให้การอุดหนุนเป็นค่าตอบแทนให้กับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 4,000 รูป และเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดทำอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน ประกอบการอบรมถวายความรู้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อศักยภาพในการทำหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศให้มีประสิทธิภาพเป็นที่

ยอมรับและเชื่อถือของสถานศึกษา นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายที่จะขยายพระสอนศีลธรรมให้ครบทุกตำบลทั่วประเทศ (ปรีชา กันธิยะ, 2552)

ในปัจจุบันการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ซึ่งประกอบด้วย 4 จังหวัด คือ จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ดังนี้คือจังหวัดราชบุรี จำนวน 246 รูป จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 161 รูป จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 97 รูป จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 171 รูป รวมทั้งสิ้นจำนวน 675 รูป (โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, 2559) ซึ่งขึ้นตรงกับ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มีคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง เช่นผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี เลขานุการ และหัวหน้าครูพระสอนศีลธรรมแต่ละจังหวัด ดูแลบริหารจัดการโครงการพบปะประสบปัญหาหลายประการ เช่น พื้นที่แต่ละจังหวัดอยู่ห่างไกลกัน การประสานงานเป็นไปได้ยาก ขาดแคลนบุคลากร ไม่เพียงพอกับสถานการศึกษา ขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานด้านกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์สื่อการสอนยังไม่เพียงพอ และเพื่อต้องการการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดและประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ว่ามีการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นอย่างไร แนวทางการบริหารจัดการเชิงพุทธได้รับการคาดหวังว่า เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาความสับสนวุ่นวายของสังคมได้ (บุญรดา กรรณสูตร, 2559) ตลอดจนเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและการนำเสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ให้มีความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15

2.3 เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15

3. ขอบเขตการวิจัย

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของ

6 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

การวิจัยด้านเนื้อหาที่จะทำการศึกษาวินิจฉัยไว้ โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาได้แก่ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ คือ

- 1) ประสิทธิภาพมีในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต
- 2) ประสิทธิภาพมีในมิติของกระบวนการบริหาร
- 3) ประสิทธิภาพมีในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ (ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, 2539 และการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ด้านการติดตามประเมินผล (โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, 2559)

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร งานวิจัยฉบับนี้ประกอบด้วยตัวแปรที่ศึกษา คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ได้แก่ (1.) แนวคิดเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 (2.) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ คือ 1.ประสิทธิภาพมีในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต 2.ประสิทธิภาพมีในมิติของกระบวนการบริหาร 3.ประสิทธิภาพมีในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ และการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการพัฒนา พระสอนศีลธรรม ด้านการติดตามประเมินผล

3.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ดังนี้คือ จังหวัดราชบุรี จำนวน 246 รูป จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 161 รูป จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 97 รูป จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 171 รูป รวมทั้งสิ้นจำนวน 675 รูป (โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, 2559)

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารโครงการ ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี เลขานุการ หัวหน้าครูพระสอนศีลธรรมประจำจังหวัดจำนวน 6 รูป/คน กลุ่มพระสอนศีลธรรม ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 จำนวน 6 รูป กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 จำนวน 6 คน การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 30 รูป/คน

3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ประกอบด้วย จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2560 ระยะเวลาทำการวิจัย 8 เดือน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยโดยใช้รูปแบบ (Mixed Method Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาวิจัยดังกล่าวใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ผู้วิจัยได้มาจากกลุ่มผู้บริหารโครงการ กลุ่มพระสอนศีลธรรม กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 18 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 รูป/คน

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ดังนี้ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัยเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและระบบงานวิจัย ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดรูปแบบการวิจัย คุณลักษณะข้อมูลการกำหนดนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ การสร้างเครื่องมือ รวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในรูปแบบของแบบสอบถามการวิจัย เพื่อการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามต่อประเด็นข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

5. ผลการวิจัย

5.1) สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

ด้านการบริหารงบประมาณ ที่ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 เช่นจัดทำสื่อการเรียนการสอนเป็นต้น ควรมีการเพิ่มค่าตอบแทนให้แก่พระสอนธรรมศีลมากขึ้น ขาดงบประมาณจัดทำสื่อการเรียนการสอน การให้ความสำคัญต่อบุคลากรพัฒนาโครงการยังมีน้อยมาก ส่วนใหญ่ปล่อยให้ตามสถานการณ์ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพพระสอนศีลธรรมให้มีคุณภาพ **ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม** พระสอนศีลธรรมและบุคลากรส่วนใหญ่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนได้ และกระบวนการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมให้กับผู้เรียนนั้นทำได้ดี ปัญหาด้านอัตรากำลังพระสอนศีลธรรมไม่เพียงพอต่อสถานศึกษา ปัญหาด้านการกำจัดชั่วโมงเรียนไม่เพียงพอต่อการสอนในรายวิชา พระสอนศีลธรรมใช้สื่อการสอนที่ไม่มีคัดกรอง บางสื่อลำสมัย ไม่เป็นที่สนใจของนักเรียน ขาดความรู้ด้านสื่อการสอน ต้องผ่านหลักสูตร ป.ศศ. **ด้านการติดตามประเมินผล** พระสอนศีลธรรมขาดระบบการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือทะเบียนผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ พระสอนศีลธรรมขาดความรู้และทักษะเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน มีการตรวจสอบผล

ของการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้วว่าได้ผลดีเพียงใด เพื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ก่อนลงมือปฏิบัติ หรือเปรียบเทียบกับแผนนโยบาย หรือแผนงานที่กำหนดเอาไว้

5.2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีดังนี้

ด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารที่ได้นั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการแบ่งงานมอบอำนาจ กระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่างๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตนและพัฒนาการด้านต่างๆ เพราะการบริหารคณะสงฆ์ปัจจุบันมีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง (อิติวุฒิ หนัมนมี, 2557) ควรมีการจัดทำแผนงานของโครงการไว้ล่วงหน้า ก่อนการวางนโยบายและการดำเนินงาน ควรสำรวจด้วยการลงพื้นที่จริง ที่เป็นสภาพปัญหาอันเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เมื่อทราบปัญหาที่แท้จริงแล้ว นำปัญหาเหล่านั้นมารวบรวมและแยกแยะข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มปัญหาที่ลักษณะเดียวกันไว้รวมกันง่ายต่อการวางนโยบายแก้ไขต่อไป **ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม** การพัฒนาศักยภาพทางการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด การศึกษาและพัฒนาศักยภาพของการศึกษาเป็นส่วนสำคัญ การศึกษานั้นจะต้องมีครูผู้สอน และนักเรียน ผู้เรียนจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้ พระสอนศีลธรรมผู้สอน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของการเรียนการสอน หากครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถดี ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ย่อมทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ วิธีการสอน พระสอนศีลธรรมผู้สอนที่มีความชำนาญมีประสบการณ์ดี ย่อมสามารถนำเทคนิค วิธีการสอนรูปแบบต่างๆ มาใช้ให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน ซึ่งจะเป็นการช่วยพัฒนาการเรียนรู้ เข้าใจหลักการ วิธีการได้เป็นอย่างดียิ่งขึ้น **ด้านการติดตามประเมินผล** คือการนำผลที่ได้มาตีค่าเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดในตัวชี้วัดของมาตรฐาน สารการเรียนรู้ของหลัก สูตร ข้อมูลที่ได้นั้นนำไปใช้ในการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความก้าวหน้า จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงให้แก่ผู้เรียน การพัฒนาองค์กรจะต้องสร้างการตั้งเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงหรือธำรงรักษาวิธีการปฏิบัติที่ดี โดยต้องมีการขยายผลที่ดี ก่อให้เกิดการปฏิบัติตาม Best Practice สู่แหล่งหรือพื้นที่ข้างเคียงอันเป็นการพัฒนากันอย่างต่อเนื่อง (บุษกร วัฒนบุตร, 2559) และต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารจัดการประกอบด้วยหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการเป็นการนำหลักธรรมนั้นมาบูรณาการปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

5.3) การนำเสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีดังนี้

ด้านการบริหารงบประมาณ มีงบประมาณเพียงพอ มีการวางแผนงบประมาณที่ดี การได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม การจัดหาผ้าป่าการกุศลสนับสนุน มีงบประมาณโรงเรียนสนับสนุน มีการตรวจสอบจาก สตง. **ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม** เปิดศูนย์ให้ความรู้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีการจัดบุคคลและสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ จัดหาบุคลากรที่ทำหน้าที่พระสอนศีลธรรมใน

โรงเรียนได้ครบตามเป้าหมาย มีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีคุณภาพ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ในการเรียนการสอน ให้มีพระสอนศีลธรรมประจำทุกโรงเรียน จัดประชุมสัมมนาให้ความรู้บุคลากร มีการจัดประชุมและฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมให้มีความรู้ มีการประชุมร่วมกันระหว่างพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และผู้บริหารของโรงเรียนเพื่อให้การเรียนธรรมะสอดคล้องและเหมาะสมกับหลักสูตร มีการเพิ่มหลักสูตร(ป.สศ.) เป็นหลักสูตรเสริมสร้างให้พระสอนศีลธรรมมีทักษะ มีการเขียนแผน แผนการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบุคลากรที่จะปฏิบัติงานในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนธรรมะในโรงเรียน **ด้านการติดตามประเมินผล** จัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผล และประเมินผล จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผล จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ด้วย **ด้านการพัฒนาเครือข่าย** คณะสงฆ์ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ สำนักพุทธศาสนาประจำจังหวัดทุกจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด สถานศึกษาทุกสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ทุกศึกษานิเทศก์ วิทยาลัยสงฆ์ทุกวิทยาลัยสงฆ์ ให้การสนับสนุนทุกด้าน ให้โครงการพระสอนศีลธรรมมีความมั่นคง สามารถเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมต่างๆ อย่างดี เพื่อพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

6. อภิปรายผล

ด้านการบริหารงบประมาณในการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ค้นพบว่า ด้านการบริหารงบประมาณจะต้องมีงบประมาณที่เพียงพอ มีการวางแผนงบประมาณที่ดี มีการได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม มีการได้รับผลตอบแทนมากขึ้นกว่าเดิม มีงบประมาณของโรงเรียนสนับสนุน มีการจัดหาผ้าป่าการกุศลสนับสนุน มีการตรวจสอบโดย สตง. แสดงให้เห็นว่า จะต้องมีการบริหารจัดการด้านงบประมาณให้เพียงพอ มีการวางแผนที่ดี และรัดกุม การตอบแทนผลประโยชน์นี้มีความเหมาะสมกับบริบทของพระสอนศีลธรรม มีความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูพิศิษฐ์โชติธรรม (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ 4) ด้านการวัดผลและการประเมินผลเป็นปัจจัยสำคัญ สหทัยา พลปลัฟี่ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (2548) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็น 3 ประการ คือ 1) พอประมาณกับศักยภาพของตน พอประมาณกับสภาพแวดล้อม และไม่โลกเกินไปจนเบียดเบียนผู้อื่น 2) มีเหตุผล ได้แก่ ไม่ประมาท รู้ถึงสาเหตุ พิจารณาค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ 3) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ได้แก่ พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งตนเองได้ทางสังคม คำนึงถึงผลระยะยาวมากกว่าระยะสั้น รู้เท่าทันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง **ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม**ในการบริหารโครงการพระสอน

ศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ค้นพบว่า ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม จะต้องมีการจัดบุคคลและสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้มีพระสอนศีลธรรมประจำทุกโรงเรียน มีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีคุณภาพ จัดประชุมสัมมนาให้ความรู้บุคลากร เปิดศูนย์ให้ความรู้เข้าถึง ข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้อย่างบูรณาการ เปิดหลักสูตร ป.สศ.จัดทำแผน ทำสื่อการสอน แสดงให้เห็นว่า โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จะต้องมีการบริหารจัดการด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรมโดยจัดให้มีการคัดเลือกและสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถในการทำหน้าที่พระสอนศีลธรรม และผลิตพระสอนศีลธรรมให้มีประจำทุกโรงเรียนเพื่อสนองตอบความต้องการทางสังคม โดยจัดการเรียนการสอนเรื่องศีลธรรมให้ทั่วถึง มีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีคุณภาพเพื่อจะทำให้พระสอนศีลธรรมมีทักษะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ จัดประชุมสัมมนาให้ความรู้บุคลากรอย่างต่อเนื่อง เปิดศูนย์ให้ความรู้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในโครงการพระสอนศีลธรรมอย่างดีทันสมัย พระสอนศีลธรรมให้ความรู้อย่างบูรณาการ เปิดหลักสูตร ป.สศ.เพื่อรองรับในการพัฒนาพระสอนศีลธรรม และจัดทำแผนทำสื่อการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ องค์กรภาณอนันมพจน์ (พิสิษฐ์ เกียนบัว/ศรีวิชา) (2550) การศึกษา เรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพของคณะสงฆ์อนันมกายนิกายในประเทศไทย” (2546) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารคณะสงฆ์อนันมกายนิกายในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพในภาพรวม พบว่าต้องมีรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นสากล ประกอบด้วย 1) ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (OneBest Way) สำหรับงานแต่ละอย่าง 2) ต้องมีการคัดเลือกและพัฒนาคนอย่างเป็นระบบ 3) ต้องมีวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน 4) การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาทุกๆ ภาระงาน สวัสดิ์ เพชรบูรณ์ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบสำคัญ คือการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน การพัฒนาหลักสูตรใช้การสอดแทรกหรือบูรณาการพุทธธรรมและคุณลักษณะศึกษา (Character Education) **ด้านการติดตามประเมินผล**ในการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ค้นพบว่า ด้านการติดตามประเมินผลจะต้องมีการจัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการติดตามประเมินผล โครงการพระสอนศีลธรรมจัดให้มีการวัดและประเมินผล จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล จัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผลและประเมินผล แสดงให้เห็นว่า การจัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการติดตามประเมินผลเป็นการให้ความรู้แก่พระสอนศีลธรรม จะได้นำเอาวิธีการติดตามประเมินผลไปใช้ได้อย่างถูกต้อง โครงการพระสอนศีลธรรมจัดให้มีการวัดและประเมินผลเพราะเป็นการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลเพื่อเป็นการต่อยอดในกระบวนการติดตามประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ และจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผลและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ สุธรรม ทศนันทน์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอรูปแบบการพัฒนา

ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาประเทศ” ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาแบบบูรณาการจากผู้บริหารสู่ผลลัพธ์การพัฒนาประเทศ โดยเน้นการบูรณาการ 2 ระดับ คือ 1. ขั้นตอนการพิจารณา วิธีการ และกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นกระบวนการแบบบูรณาการ 2. ผลลัพธ์การพัฒนาประเทศแบบบูรณาการ โดยมีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้น คือ 1) ขั้นการประเมินเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่ต้องพัฒนา 2) ขั้นเตรียมการพัฒนาคุณลักษณะ 3) ขั้นดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะ และ 4) ขั้นการประเมินผลการพัฒนาและการดำเนินการ ส่วนที่ 4 เป็นแนวทางการนำรูปแบบไปใช้เงื่อนไขความสำเร็จและตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบโดยการบูรณาการ พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ (แช่หลี) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร” (2558) ผลการวิจัยพบว่าพระธรรมวิทยากรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญ 9 ด้าน คือ 1.ด้านการให้คำปรึกษา 2.ด้านการสนทนาธรรม 3.ด้านการอบรมเยาวชน 4.ด้านการจัดกิจกรรมทาง 5.ด้านการร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการ 6. ด้านการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 7.ด้านการพัฒนาเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน 8.ด้านการจัดค่ายคุณธรรม 9.ด้านการประเมินผลกลุ่มเป้าหมายร่วมกับสถานศึกษา และมีการนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ 4 หลักอิทธิบาท 4 และหลักกาวนา 4 มาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วย **ด้านการพัฒนาเครือข่าย** ในการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ค้นพบว่า ด้านการพัฒนาเครือข่าย โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จะต้องมีการประสานการทำงานร่วมกันเป็นทีมกับคณะสงฆ์ สำนักพุทธ วัฒนธรรม สถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และวิทยาลัยสงฆ์ แสดงให้เห็นว่า การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับคณะสงฆ์ สำนักพุทธ วัฒนธรรม สถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และวิทยาลัยสงฆ์เป็นสิ่งจำเป็นยิ่งเพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และสังคมให้ยั่งยืนและมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับ พระปลัดประดิษฐ์ จิตาโก (ประคองสาย) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิปุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” (2558) ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิปุทธ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านกายภาพ 3) ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต 4) ด้านการเรียนการสอน และ 5) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิปุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ของผู้วิจัย ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ควรสร้างความเข้าใจในกระบวนการบริหารจัดการร่วมกันของทุกๆ ฝ่าย โดยมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจนและกำหนดให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมพร้อมทั้งนำหลักอิทธิบาทธรรม 4 มาบูรณาการ ด้านกายภาพบ้าน วัด โรงเรียน ควรประสานงานกัน โดยให้ทุกฝ่ายมีความตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนววิถีพุทธ และสร้างความเข้าใจในการวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแบบวิถิปุทธ

7. ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15” ผู้วิจัยจึงสรุปข้อเสนอแนะประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังนี้

7.1) **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ควรมีหลักสูตรที่ชัดเจนและเหมาะสมกับยุคสมัย พร้อมทั้งการจัดอบรมให้แก่พระสอนศีลธรรมก่อนจะออกปฏิบัติงานในแต่ละปีการศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติการสอนในโรงเรียนนั้นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ให้การนิเทศติดตาม ประสานงาน และคอยช่วยเหลือสนับสนุนในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนของแต่ละรูป โดยเฉพาะการจัดผู้ดูแลรับผิดชอบในแต่ละส่วนที่ใกล้ชิดมากที่สุด เพื่อให้พระสอนศีลธรรมสามารถปรึกษาหารือได้ในเวลาที่มีปัญหาในการสอน

7.2) **ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ** จัดให้มีการจัดอบรมให้แก่พระสอนศีลธรรมก่อนจะออกปฏิบัติงานในแต่ละปีการศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติการสอนในโรงเรียนนั้นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จัดให้มีการนิเทศติดตาม ประสานงาน และคอยช่วยเหลือสนับสนุนในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนของแต่ละรูป โดยเฉพาะการจัดผู้ดูแลรับผิดชอบในแต่ละส่วนที่ใกล้ชิดมากที่สุด เพื่อให้พระสอนศีลธรรมสามารถปรึกษาหารือได้ในเวลาที่มีปัญหาในการสอน

7.3) **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 โดยการสังเกตการณ์ และสัมภาษณ์ ควรศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาคอื่นเพื่อเปรียบเทียบผล

References

- Dale. (2008). *Management: Theory and practice*. New York: Mc Grow-Hill.
- Department of Buddhism Education. (2012). *Awarded Provincial Meditation Center*. Bangkok: National Office of Buddhism Press.
- Druck. Peter F. (2004). *Management: Tasks responsibility practice*. New York: Harper Row.
- Herbert A. Simon. (2008). *Administrative Behavior*. New York: The Macmillan Company.
- Herbert A. Simon. Donald W. Smithburg and Viotor A. Thompson. (2009). *Public Administration*. New York: Alfred A. Knope. Inc.
- Herzberg. (2008). *Melting experiment*. New Brunswick. New Jercey.
- John D.Millet. (2009). *Management*. New York: McGraw-hill book Company Inc.

- Michael E.McGill. (2010). *Organization Development for Operating Managers*. New York: A Division of American Management Association.
- Paul R.Lawrence. (2011). *Developing Organization: Diagnosis and Action*. Reading Mass:Addisonwesley Publishing Co.
- Phrakrusundaravajarakit (Boontham Dhammiko). (2015). *The Mananagement Strategy of Human Resource of The Sangha in Petchaburi Province* (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramahakangvan Dhiradhammo. (2015). *Development of The Effective Management of Provincial Meditation Center* (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrapaladvarunyoo Aggavajiro. (2015). *The Management of Thai Monastery as the Community Center in Globalization Age* (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrasamudravajirasophon (Sophon Dhammasobhano). (2014).*The Development and Promotion of Arts and Culture of The Sangha in Samutsongkram Province* (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน
ภาคเหนือตอนล่าง

THE MODEL OF LEADERSHIP STRENGTHENING FOR GROUP THE TRUTH
SAVINGS SUSTAINABLE COMMUNITY DEVELOPMENT, IN LOWER
NORTHERN REGION

พระมหาสกล วงษ์เขียด* สมาน งามสนิท** บุษกร วัฒนบุตร***

Phramahasakol Wongkhiad, Saman ngamsanit, Bussakorn Watthanabut

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง 3. เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ตามหลักภาวนา 4

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้ศึกษาในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 2 จังหวัดได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดกำแพงเพชร รวม 2 แห่ง โดยการวิจัยครั้งนี้ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 รูปหรือคน และการสนทนาเฉพาะกลุ่ม จำนวน 9 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการพรรณนาความ นำสาระสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปเป็นประเด็นปัจจัยสำคัญๆ นำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวน 367 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

* Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า การตัดสินใจของผู้หน้านั้นต้องยึดหลักประชาธิปไตย เป็นการฟังเสียงส่วนใหญ่ที่ประกอบพร้อมไปด้วยความชอบธรรม มุ่งงาน ประกอบด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำ 3 ด้าน คือ ผู้นำเชิงพฤติกรรมที่มุ่งนำด้วยการทำงานให้สำเร็จโดยชอบธรรมอยู่ในระดับน้อย ผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงที่เข้าใจความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่ในระดับปานกลาง และผู้นำตามสถานการณ์ที่สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีอยู่ในระดับปานกลาง ในภาพรวมคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์อยู่ในระดับปานกลางยังต้องพัฒนา

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า คนที่จะทำงานรับใช้ประชาชนบริการชุมชน ต้องมีความอดทน ไม่มีอคติ ซื่อสัตย์ มีความประพฤติดีซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาทางกายภาพ การพัฒนาพฤติกรรมและการพัฒนาปัญญาการพัฒนาทางกายภาพหรือกายภาวนาเป็นปัจจัยให้เกิดคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาด้านพฤติกรรมคือศีลภาวนาเป็นปัจจัยให้เกิดคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านพฤติกรรมที่มุ่งทำงานให้สำเร็จโดยชอบธรรม และการพัฒนาจิตใจและปัญญาเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดคุณลักษณะภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่สามารถนำตน นำคน นำงานได้ในทุกสถานการณ์

3. รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำ 3 ด้านของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ตามหลักภาวนา 4 มีดังนี้

3.1 ด้านภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม พบว่า 3.1.1 กายภาวนาเพื่อพัฒนาผู้นำกลุ่มให้เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะดี น่าเชื่อถือ 3.1.2 ศีลภาวนา เพื่อพัฒนาผู้นำให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมยึดมั่นในกฎระเบียบ 3.1.3 จิตภาวนาเพื่อพัฒนาผู้นำให้เป็นคนที่ไม่มีอคติคือความลำเอียง 4 อย่างในจิตใจของตน 3.1.4 ปัญญาภาวนาให้ผู้นำกลุ่มมีปัญญาเฉลียวฉลาด ใช้ปัญญาไปสร้างแรงจูงใจแก่สมาชิกให้อยู่ในศีลธรรม คิดดี พูดดี ทำดี

3.2 ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงพบว่า 3.2.1 กายภาวนา เพื่อพัฒนาสมาชิกทุกคนในชุมชนให้มีสุขภาพแข็งแรงความเป็นอยู่ที่ดี 3.2.2 ศีลภาวนาเพื่อการสร้างสรรค์อาชีพเสริมและความซื่อสัตย์สุจริต 3.2.3 จิตภาวนา เพื่อให้มีจิตใจที่ตีมีการให้คำปรึกษาแก่สมาชิกที่มีบุรณาการหลักธรรม 3.2.4 ปัญญาภาวนา เพื่อพัฒนาให้เกิดปัญญาให้มีความรู้ความสามารถในการให้ความรู้ทางวิชาการทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

3.3 ด้านภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ต้องใช้หลักภาวนา 4 ทุกด้านมาพัฒนาให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิก ก่อให้เกิดทักษะการทำงานแก้ไขปัญหาได้ในทุกสถานการณ์ ผู้นำสามารถนำสมาชิกเข้าวัดฟังธรรม เพื่อกลุ่มเมลาให้มีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ให้ผู้นำกลุ่มมีจิตเมตตา กรุณา มีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ,กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์,พัฒนาชุมชนยั่งยืน

ABSTRACT

Objectives of this research were 1. To study the leadership characteristics of the Truth savings groups for sustainable community development at lower northern region, 2. To study the factors affecting the leadership characteristics of the Truth saving groups for sustainable community development at lower northern region, and 3. To study the leadership strengthening model of the Truth saving groups for sustainable community development at lower northern region in accordance with Bhavana 4.

Methodology was the mixed methods. The qualitative research collected data from 20 key informants by face-to-face interviewing and from 9 participants in focus group discussion. Data from both methods were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data with questionnaires from 367 samples from the populations at the lower northern region; Phisanulok and Kamphengpet Provinces. Data were analyzed by descriptive statistics; frequency, percentile, mean, standard deviation and Pearson's Correlations. The findings were as follows:

1. The leadership characteristics of the Truth saving groups for sustainable community development at lower northern region was the decision must be made on democratic system by listening to majority with righteousness and job achievement. There were three kinds of leadership: Change leadership; leaders who understood how to use modern technology for change were at middle level. Behavioral leadership; leaders who devoted to work righteously were at low level. Contingency leadership; leaders who could work and adapt to any circumstances were at middle level. By overall, the leadership of the Truth saving groups at lower northern region was at middle level, needed to be developed

2. Factors correlating to the leadership characteristics of the Truth saving groups for sustainable community development at lower northern region were that persons who work for other people and community must process patience, no bias, honesty and good behavior resulting from physical, mental and wisdom development. Physical development or Gayapavana, induced change leadership, behavioral development, Silapavana, induced behavioral leadership dedicating to the work success righteously, while mental and wisdom development induced contingency leadership being able to lead self, man and work in all circumstances

3. The leadership characteristics development model of the Truth saving groups for sustainable community development at lower northern region of 3 kinds of leadership were that;

3.1. Behavioral leadership; 3.1.1 Gayapavana to develop good physical and respectable appearance. 3.1.2 Silapavana to develop the participatory awareness of rules and regulations abiding, 3.1.3 Cittapavana to develop the leadership with no bias in one's mind, 3.1.4 Panna pavana, wisdom development, to develop the shrewdness to be able to use wisdom to help others with academics, creativeness, morality, good thinking, good speaking and good deed.

3.2. Change leadership; 3.2.1. Gayapavana, physical development, to develop all members in community to have good health and well-beings, 3.2.2. Silapavana, morality development, to develop extra incomes and honesty, 3.2.3. Cittapavana, mental development, to develop good hearts for sharing good advices integrated with morality to community members, 3.2.4. Pannapavan, wisdom development was to be able to share academics and creativity to the community members.

3.3 Contingency leadership; all 4 Pavana components must be used to develop interrelations between community members, to create work skills and problem solving in all situations. Leaders were able to lead community members to monasteries for sermon listening and morality practice. Pavana 4 would create harmony living together and to generate loving-kindness, benevolence and far vision.

Keywords: leadership, veracity saving group, sustainable community development, Bhavana 4

1. บทนำ

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จัดตั้งขึ้นภายในชุมชนโดยมีตัวอย่างของพระสงฆ์ในภาคเหนือตอนล่าง เป็นผู้ริเริ่มและจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และดำเนินงานอย่างค่อยเป็นค่อยไปเติบโตอย่างช้า ๆ เป็นสากล โดยประสบความสำเร็จในการดำเนินงานให้กับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ และขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ ทั้งจังหวัด ทำทนายพระสงฆ์ทั้งภาคเหนือตอนล่าง ให้อยากเป็นพระสงฆ์นักพัฒนา ที่พยายามทำหน้าที่ของพระสงฆ์ครบถ้วนและถูกต้อง คือ ประพฤติตามหลักของพระธรรมและวินัย ถือว่าเป็นปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ภาคเหนือตอนล่าง ได้เริ่มทำกิจกรรมที่ค่อนข้างหลากหลาย เช่น การตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโภชนาการ การทำสวนสมุนไพรเพื่อ

การศึกษาสำหรับชุมชน การตั้งธนาคารข้าว สำหรับผู้ขาดแคลน การจัดตั้งธนาคารโค กระบือ เพื่ออนุรักษ์สัตว์ การทำเกษตร การตั้งสถานพยาบาลเพื่อชุมชน การตั้งนิคมเกษตรชาวพุทธ โดยมี พระสงฆ์ในชุมชน เป็นผู้นำในการจัดตั้งกลุ่มใช้หลักธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา เป็น แกนกลางในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และใช้แนวทางประชาสังคมมาจัดการปัญหาต่างๆ ของ สมาชิก ไม่ใช่หลักกฎหมายและนิติศาสตร์อย่างเดียว เมื่อเกิดปัญหากลุ่มจะนำเอาหลักเบญจศีล เบญจธรรม มาอธิบายชี้ให้เห็น ยกตัวอย่างบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ มาเป็น ข้อบังคับซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้กลุ่ม มีความสำเร็จในการดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยมีความตั้งใจว่าจะเข้าไปหากระบวนการหรือสร้าง กระบวนการ ให้ผู้ที่ผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ ทำงานเป็นผู้นำอยู่แล้ว เช่น กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ บังเกิดเป็นผู้นำแนวใหม่ ที่มีวิธีคิดก่อเกิดการเปลี่ยนแปลง เพิ่มขึ้นจากเดิมที่ เคยบริหารงานอยู่เท่านี้ โดยที่ มีวิธีการอะไรที่จะช่วยเป็นวิธีการพัฒนา ความรู้อาจจะไปเกิดเป็น เครือข่าย การสร้างความรู้แบ่งปันระหว่างกัน วัดต่างๆ ทำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์แบ่งกันไปแบ่งกัน มาซึ่งคนที่ไม่เคยรู้จักกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ไม่เคยรู้เรื่อง เงินออมฝากคนละสิบบาท ก็ได้รู้ว่าทำ อย่างไร เกิดแนวคิดว่าทำอย่างไร ในการไปทำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ของตนเอง

ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจ ที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่จะกำหนดขอบเขตให้และระบุ เฉพาะเจาะจงได้ เป็นสิ่งที่สร้างผลิต และพัฒนาได้ เผยแพร่ ถ่ายทอดเรื่องราวสำหรับพระสงฆ์รุ่น ต่อไป ที่จะศึกษาเพื่อแสวงหาคำตอบว่า แนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรม ที่เกี่ยวกับ ผู้ศึกษาจึง นำมาประมวลและจัดระบบ รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง เป็นอย่างไร ภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ไม่ใช่สิ่งที่จะมาทดแทนหรือแทนที่ การบริหารจัดการ แต่ภาวะผู้นำจะเป็นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสม ทรัพย์ สำเร็จสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ที่ท้าทาย เพราะที่ผ่านมานั้น ใน ภาคเหนือตอนล่าง หรือมีแต่น้อยมากและไม่มีแนวทางการพัฒนาภาวะกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อ ชุมชนเข้มแข็งของภาคเหนือตอนล่าง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อ พัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง

2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อการพัฒนา ชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ตามหลักภาวานา 4

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของงานวิจัยประกอบไปด้วย แนวคิด ทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ คุณลักษณะภาวะผู้นำ ทฤษฎีการพัฒนาภาวะผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา หลักพุทธธรรมภาวนา 4 ทฤษฎีการพัฒนา ชุมชนยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ข้อมูลพื้นที่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดการวิจัย

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา รายได้ ต่อเดือน ทฤษฎีภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำตาม สถานการณ์ ภาวนา 4 กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา ตัวแปรตาม ได้แก่ รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อการพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือ ตอนล่าง

3.3 ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและผู้ให้สำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) เชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) กำหนดผู้เชี่ยวชาญ ที่ให้ความเห็น เกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือ ตอนล่าง ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 รูปหรือคน (John W.Creswell, 2007)

2) เชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดอัมพา พนาราม ตำบลวังไทร อำเภอลองขลุ่ จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 2,761 คน กลุ่มสัจจะสะสม ทรัพย์ วัดหนองพะยอม ตำบลชุมแสงสงคราม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1674 คน (พระครูวิบูลสิทธิธรรม, 2558)

3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเขตพื้นที่คือ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ภาคเหนือ ตอนล่าง 2 จังหวัด คือ 1.กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดอัมพาพนาราม วัดวังไทร ตำบลวังไทร อำเภอลองขลุ่ จังหวัดกำแพงเพชร 2.กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดหนองพะยอม ตำบลชุมแสงสงคราม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเพื่อ พัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่างแตกต่างกัน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนา ชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง มีอิทธิพลต่อ คุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อ พัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง มีอิทธิพลต่อ รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ตามหลักทฤษฎี 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นข้อมูลหลัก และใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นข้อมูลรอง และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการพรรณนาความ (Descriptive interpretation) พร้อมกับได้คำพูดผู้ให้ข้อมูลสำคัญและนำเสนอรูปภาพประกอบเพื่อยืนยันเนื้อหาตามความเหมาะสม

6. ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง” มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์สรุป เมื่อวิเคราะห์เชิงพรรณนา ตีความหมาย จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญก็ปรากฏในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ การตัดสินใจของผู้หน้านั้นต้องยึดหลักประชาธิปไตย คือ มีการฟังเสียงส่วนใหญ่ที่ประกอบพร้อมไปด้วยความชอบธรรม ยุติธรรมมุ่งการบริหารงานเพื่อส่วนรวมของกลุ่ม แบบมุ่งงาน คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มที่มีประสิทธิผล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมผู้นำเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ด้วย ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.735 ระดับน้อยถึงปานกลาง

6.2 จากการสรุปวิเคราะห์เชิงพรรณนา ตีความหมาย และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ปรากฏว่า การพัฒนาเรื่องกายภาพ ผู้นำต้องมีความพร้อมทางกายภาพพร้อมที่สุด ต้องมีอยู่มีกินมีใช้ มีความพร้อม คนที่จะทำงานรับใช้คนอื่นได้ อย่างแรกเลยตนเองต้องมีความพร้อม ความอดทนเป็นสิ่งสำคัญครับ ความอดทน อดกลั้น ความลำเอียงอย่าไปมีเราต้องตรง ประพฤติดี ซื่อสัตย์มีศีลดีที่สุด ความประพฤติต้องดี มีความสำคัญพอกๆกัน เพราะว่าร่างกายไม่เป็นโรคถือว่าประเสริฐสุด ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ตั้งแต่ .290 - .576

6.3 รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ตามหลักทฤษฎี 4 ทำผลการวิเคราะห์ผสมผสานกับผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมตามหลักทฤษฎี 4 ผสานกัน ด้านกาย ผู้นำกลุ่มจะสะสมทรัพย์สินเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะดี เห็นก็น่าไว้วางใจเข้าใกล้ก็น่าเชื่อถือ ด้านศีลเน้นการมีส่วนร่วม ยึดมั่นในกฎระเบียบ ด้านจิตมีความเห็นตรงกัน ไม่มีอคติ 4 ความลำเอียงเพราะรักใคร่ เป็นต้น ด้านปัญญา ผู้นำกลุ่มสร้างแรงจูงใจแก่สมาชิก ให้อยู่ในศีลธรรม คดีดี พุทธดี ทำดี เป็นการพัฒนาทางหลักธรรมตามไปด้วย รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักทฤษฎี 4 เน้นการพัฒนา 4 ด้าน คือด้านกายภาวนามีแรงกดดันจากงาน ที่ต้องการพัฒนาสมาชิกคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ด้านศีลภาวนามีการสร้างศรัทธาชีพเสริม และความซื่อสัตย์สุจริต ด้านจิตภาวนามีการให้คำปรึกษาแก่สมาชิกที่อิงหลักธรรม ด้านปัญญาภาวนาความรู้ทางวิชาการทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ รูปแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ตามหลักทฤษฎี 4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิกทำให้เกิดทักษะการทำงาน สมาชิกมีการเข้าวัดฝึกหัดขัดเกลา ผู้นำกลุ่มมีจิตเมตตา กรุณา เพราะวิสัยทัศน์ของผู้นำทำให้เกิดการก่อตั้งกลุ่มสะสมทรัพย์สิน

7. อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสะสมทรัพย์สินเพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง” มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจและสมควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

7.1 ผลการวิเคราะห์สรุป เมื่อวิเคราะห์เชิงพรรณนา ตีความหมาย จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญก็ปรากฏในลักษณะเดียวกัน กล่าว คือ การตัดสินใจของผู้นำนั้นต้องยึดหลักประชาธิปไตย คือ มีการฟังเสียงส่วนใหญ่ที่ประกอบพร้อมไปด้วยความชอบธรรม ยุติธรรมมุ่งการบริหารงานเพื่อส่วนรวมของกลุ่ม แบบมุ่งงาน คุณลักษณะภาวะผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง เป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมผู้นำเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ด้วย ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสะสมทรัพย์สินเพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.735 ระดับน้อยถึงปานกลางสอดคล้องกับ พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ ที่ได้ศึกษาเรื่อง สันติวิถีเริ่มต้นที่ชุมชน : กรณีศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสันติสุขภาคเหนือของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า กติกาพื้นฐาน เป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่ในการสร้างมาตรฐานร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับกิจกรรมต่างๆ ความเป็นธรรม เป็นเครื่องมือที่ปรากฏอยู่ ไม่ลำเอียงแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดๆเพียงเพราะรักชอบพอกับคนเหล่านั้น ซึ่งส่งผลให้ชุมชนหรือองค์กรเกิดความสันติสุข ความเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ คือ พุฒแล้วคนเชื่อ สั่งแล้วคนทำ อุทิศการณความเชื่อ ความศรัทธา ทำหน้าที่เสริมความมั่นใจในการดำรงชีวิตและลดจุดพร่องของกติกาของชุมชนหรือองค์กรที่มีอยู่ให้เข้มแข็งมากขึ้น และเป็นผู้มีจริยธรรม คือเป็นผู้มีจริยธรรม ศีลธรรม มีความประพฤติที่เป็นแบบอย่างที่น่ายกย่อง (พระราชปริยัติวิธาน, 2559)

7.2 จากการสรุปวิเคราะห์เชิงพรรณนา ตีความหมาย และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ปรากฏว่า การพัฒนาเรื่องกายภาพ ผู้นำต้องมีความพร้อมทางกายภาพพร้อมที่สุด ต้องมีอยู่มีกินมีใช้ มีความพร้อม คนที่จะทำงานรับใช้คนอื่นได้ อย่างแรกเลยตนเองต้องมีความพร้อม ความต้องการพัฒนาชุมชน ความอดทนเป็นสิ่งสำคัญครับ ความอดทน อดกลั้น ความลำเอียงอย่าไป มีเราต้องตรง ประพฤติดี ซื่อสัตย์มีศีลดีที่สุด ความประพฤติต้องดี มีความสำคัญพอกัน เพราะว่าร่างกายไม่เป็นโรคถือว่าประเสริฐสุด ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ตั้งแต่ .290 -.576 สอดคล้องกับ มิตรธีรา วิสูตรานุกูล ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบพัฒนาบทบาททางการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสตรีในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อบทบาททางการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสตรีในประเทศไทย โดยเรียงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ แรงกดดันจากการเมืองภาคพลเมือง (0.30) การพัฒนาตนเอง (0.16) ความคาดหวังของชุมชน (0.14) การสร้างเครือข่ายประชาชน (0.02) และแรงจูงใจใฝ่อำนาจ (-0.04) สามารถพยากรณ์การพัฒนางานองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ร้อยละ $43.70(R^2=0.437, p\text{-value}.05)$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (มิตรธีรา วิสูตรานุกูล, 2559)

7.3) รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ตามหลักภาวะ 4 ทำผลการวิเคราะห์ผสมผสานกับผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ปรากฏว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมตามหลักภาวะ 4 ผสมกัน พบว่า ด้านกาย ผู้นำกลุ่มสัจจะสมทรัพย์เป็นผู้มีบุคลิกลักษณะดี เห็นก้น่าไว้ใจเข้าใกล้ก้น่าเชื่อถือ ด้านศีลเน้นการมีส่วนร่วม ยึดมั่นในกฎระเบียบ ด้านจิตมีความเห็นตรงกัน ไม่มีอคติ 4 ความลำเอียงเพราะรักใคร่ เป็นต้น ด้านปัญญาผู้นำกลุ่มสร้างแรงจูงใจแก่สมาชิก ให้อยู่ในศีลธรรม คิดดี พูดดี ทำดี เป็นการพัฒนาทางหลักธรรมตามไปด้วย รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักภาวะ 4 เน้นการพัฒนา 4 ด้านคือด้านกายภาวนามีแรงกดดันจากงาน ที่ต้องการพัฒนาสมาชิกคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ด้านศีลภาวนา มีการสร้างสรรค์อาชีพเสริม และความซื่อสัตย์สุจริต ด้านจิตภาวนา มีการให้คำปรึกษาแก่สมาชิกที่อิงหลักธรรม ด้านปัญญาภาวนาความรู้ทางวิชาการทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ รูปแบบภาวะผู้นำตามสถานการณ์ตามหลักภาวะ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิกทำให้เกิดทักษะการทำงาน สมาชิกมีการเข้าวัดฝึกหัดขัดเกลา ผู้นำกลุ่มมีจิตเมตตา กรุณา เพราะวิสัยทัศน์ของผู้นำทำให้เกิดการก่อตั้งกลุ่มสัจจะสมทรัพย์

สอดคล้องกับ วันทนา เนาว่าวัน ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของบุคลากรของโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่ม 3 ผลการวิจัยพบว่า การมีความซื่อสัตย์สุจริตและปัญญาเป็นเลิศ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านความเสียสละ และภาวะผู้นำตามทฤษฎีตะวันตก ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การให้อิสระภาพในการทำงาน การกระตุ้นให้มีเจตคติที่ดีในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การเป็นแบบอย่างสันติภาพและสิทธิมนุษยชนและต้องการให้ผู้นำมีความยุติธรรมเสมอภาคในการปฏิบัติงาน ต้องมีความกล้าหาญในการเปลี่ยนแปลง โดยนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลง โดยนำจริยธรรมการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนวัตกรรมเพื่อ

ความเหนือกว่าภายใต้ความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ของโรงเรียน อันนำมาซึ่งความอยู่รอด รวมทั้งนอกจากนี้ผู้นำต้องรู้จักใช้หลักพุทธธรรมในการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ตนเองด้วย (วันทนา เนาว์วัน, 2558)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปัจจุบันสถานศึกษา ภาครัฐ องค์กรเอกชน ได้ตระหนักถึงตัวผู้นำ คุณลักษณะภาวะผู้นำ สำหรับเป็นข้อปฏิบัติของผู้นำเป็นส่วนมาก และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นหลักปฏิบัติที่แม่ผ่านมานานแล้ว 2,500 กว่าปี หลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อพัฒนาผู้นำ ยังสามารถเป็นแกนกลางที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในการพัฒนาภาวะผู้นำได้ และยังทำให้คนในสังคมมีความสมัครสมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน นอกจากนี้แล้วหลักธรรมก็ยังเป็นที่มาสำคัญของกฎเกณฑ์ข้อบังคับในทางศีลธรรม เป็นระเบียบทางสังคมอันเป็นการควบคุมภายในด้านจิตใจที่กฎหมายมิอาจเข้ามาควบคุมได้ สิ่งนี้คือ คุณค่าของหลักธรรมที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับสังคมโดยเฉพาะเริ่มจากการประพฤติปฏิบัติตัวของผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดีได้แล้วก็จะเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้ตามในระดับอื่นๆ ได้ ทำให้สามารถแก้ปัญหาวิกฤติผู้นำในกลุ่ม องค์กร และสังคมไทยได้

ผู้นำกลุ่มสังคมจะสะสมทรัพย์ หรือผู้นำในระดับต่างๆ ควรนำผลงานชิ้นนี้ไป ประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนา การเสริมสร้าง ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สร้างความมั่นใจให้กับองค์กร สังคม และประเทศชาติและพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นประโยชน์และจำเป็นต่อการดำเนินงานในด้านต่างๆ และพัฒนาการ ในแต่ละองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น

1) สถาบันศาสนา พระสงฆ์ในฐานะผู้ที่ศึกษาและสืบทอดพระพุทธศาสนา พึงศึกษาหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง และนำหลักการเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้อบรมสั่งสอน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่สามารถนำมาใช้ได้จริง

2) กลุ่มสังคมจะสะสมทรัพย์ นอกพื้นที่การวิจัย ผู้นำควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วย เพราะว่ารู้อปัญหาชุมชนเป็นอย่างดี นำมาบูรณาการกับกลุ่มของตน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรของตน และรักษาความเป็นแบบอย่างทางวัฒนธรรมการทำธุรกิจที่ดี

3) ควรมีการเปิดหลักสูตรการฝึกฝนหรืออบรมภาวะผู้นำให้มากขึ้น และมีการให้ความรู้แก่ผู้นำในระดับต่างๆ ให้ครอบคลุมทุกรูปและต่อเนื่อง เพื่อให้มีสมรรถนะในการบริหารงานให้มากยิ่งขึ้น

4) ควรมีการกำหนดให้ผู้นำกลุ่มสังคมจะสะสมทรัพย์ แสวงหาความร่วมมือและมีการตั้งศูนย์การติดต่อประสานงาน แต่ละภาค เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายของผู้นำในระดับต่างๆ โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมกันพัฒนาองค์กรให้เหมาะสมตามสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้มีการขับเคลื่อนบทบาทของผู้นำไปพร้อมกันทั่วประเทศ ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาภาวะผู้นำในระดับพื้นที่

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ควรปฏิบัติการเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำ ในประเด็นต่อไปนี้

1) ศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ และความรู้กับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานให้มากที่สุด ผู้นำควรมีวิสัยทัศน์และมุมมองใหม่ๆ มาประยุกต์ให้เข้ากับการทำงานอยู่เสมอ นิสัยหนึ่งที่ทำให้เกิดลักษณะนี้ได้ คือ นิสัยที่ชอบเรียนรู้และทดลอง สามารถนำสิ่งที่รู้ที่เห็นมาประยุกต์ใช้กับงาน การเข้าใจและจดจำสิ่งต่างๆ จึงมีผลกับความคิด โดยเฉพาะความรู้ใหม่ๆ สิ่งของใหม่ๆ ทฤษฎีใหม่ๆ จะเป็นอาหารสมองอันดีของผู้นำเกือบทุกคน

2) เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้นำควรฝึกตนเองให้มีความอดทน อดกลั้น สร้างนิสัยอ่อนน้อม ถ่อมตน พัฒนามนุษยสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการ ชาวบ้านในชุมชนของตนเองเข้ากับคนทุกระดับชั้น ปรับปรุงลักษณะนิสัยของตนเองอยู่เสมอ ให้เข้ากับคนอื่นๆ ให้ได้ ต้องสังเกตพฤติกรรมของตนเอง และความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้น

3) เสนอทัศนะความคิดเห็นต่อกับกลุ่มที่ประชุม ผู้นำเริ่มจากการเสนอความคิดเห็นที่ถูกวิเคราะห์ในระบบความคิดแล้ว เห็นเป็นสิ่งที่ดีกับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ฝึกออกความคิดเห็นจะเป็นตัวกระตุ้นสมองให้เกิดการวิเคราะห์และแจกแจงสิ่งต่างๆ ได้รวดเร็วมากขึ้น

4) ผู้นำทีมงาน เริ่มเป็นผู้นำตั้งแต่เรื่องเล็กๆ เพื่อสร้างความมั่นใจนาสมาชิกกลุ่มให้พ้นภัยแก้ปัญหาให้กับคณะกรรมการ สมาชิกกลุ่มได้ให้พ้นภัย เป็นคนกลางไกล่เกลี่ยความบาดหมางของสมาชิกกลุ่ม คณะกรรมการ

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง ควรทำในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านในการพึ่งพาตนเองในชุมชนของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

2) ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลเพื่อความเป็นผู้นำ ที่พัฒนาตน คน งาน จากประสบการณ์จริงของบุคคลที่ได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นผู้นำ ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ก่อให้เกิดความเป็นผู้นำสร้างศรัทธาอย่างมีคุณค่า ที่ประสบความสำเร็จ

3) ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปศึกษาหาประสิทธิภาพ เพื่อให้เหมาะกับการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ทั่วไป

4) ควรนำการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคเหนือตอนล่าง จากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้ในองค์กรต่างๆ เพื่อเปรียบเทียบว่า มีประสิทธิภาพแตกต่างกันหรือไม่

References

- John W.Creswell. (2007). *Qualitative inquiry @ Research Design 2nd Edition*. sage Publication: Singapore.
- Mittheevivatrakul. (2559). Model of Role Development in Local Government Administration of Women in Thailand. *Journal of Social Sciences*,5(2),31-42
- Phra Khru Wibulthithham. (2558). *Documentary lecture on the collection of Wat Nong Phayom*. Nong Phraya Market Demonstration Center.
- Phra Thep Phutiyatmatee (Sarit Siri). (2010). *Buddhist Leadership and Conflict Management in Thai Society*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phraracchapiyatvithan. (2016, May - August). Buddhist Integrity in Human Resource Development of Prathom Suksa School, Department of General Education, Group 4. *Journal of Social Sciences*,5(2),55-65.
- Pudongsak Chamnanbruk. (2009). *Model of capacity development of personnel in emergency medical services in the community: case study in Thailand and the public for the Lao People's Democratic Republic*. Department of Strategy Development. Graduate School: Loei Rajabhat University.
- Wanayawan Wan. (2558). Development of Buddhist Leadership of the Teachers of the School of General Education, Group 3. *Journal of Social Sciences*,2(2).

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
MODEL OF PERSONNEL COMPETENCY'S DEVELOPMENT OF
PHRAPARIYATTIDHAM SECONDARY SCHOOL

พระมหาสุุดใจ ชยวุฒโฒ (คณาพันธ์)* ยุทธนา ปราณีต** วีระ วงศ์สรรค์***
Phramaha Sudjai Jayavuddho (Kunapant), Yuttana Praneet, Wera Wongsan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 (2) เพื่อการบูรณาการทฤษฎีและหลักพุทธธรรมในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 (3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 166 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 25 รูป/คน และจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 8 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีอุปนัยและการพรรณนาความผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ผู้บริหารยังขาดแนวคิดหรือการตัดสินใจ การวางแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและบุคลากรของโรงเรียนและนักเรียน ผู้บริหารบางท่านยังยึดคติวิเคราะหและสังเคราะห์แบบการเรียนการสอนสมัยเก่า ขาดการประยุกต์เข้ากับการเรียนการสอนในปัจจุบัน สภาพปัญหาด้านผู้สอน ครูยังขาดวิธีการทำสื่อการเรียนการสอน ขาดการได้รับความรู้จากการนิเทศ และไม่มีควมพยายามพัฒนาตนเองจึงเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีน้อยมากเพราะครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัย ครูมักอ้างว่ามีภาระหน้าที่รับผิดชอบมาก จึงทำให้การเอาใจใส่ต่อการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีน้อยมาก สภาพปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ไม่ค่อย

* Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences. Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences. Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences. Mahachulalongkornrajavidyalaya University

เข้าใจงานหรือขาดความรับผิดชอบในการทำงาน ไม่ยืดหยุ่นผ่อนปรนในการทำงานส่วนตัวและงานส่วนรวม ขาดทักษะหรือไม่ชำนาญในงานนั้นๆ ขาดการคิดวิเคราะห์มักใช้แรงกายหรือกำลังมากกว่าการคิดวิเคราะห์

2. บุรณาการทฤษฎีและหลักพุทธธรรมสำหรับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ใช้ทฤษฎีสมรรถนะของแมคเคิลแลนท หรือทฤษฎีภูเขา น้ำแข็ง ประกอบด้วย องค์ความรู้และทักษะต่างๆ บทบาทที่แสดงออกต่อสังคม ภาพลักษณ์ภายในอุปนิสัย แรงผลักดันเบื้องต้น และทฤษฎีสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก สมรรถนะผู้บริหาร สมรรถนะผู้สอน สมรรถนะเจ้าหน้าที่ สำหรับหลักพุทธธรรมได้แก่อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ ความพอใจในการทำงาน วิริยะ ความเพียรในการทำงาน จิตตะ ความเอาใจใส่ในการทำงาน และวิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน

3. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผู้วิจัยแบ่งสมรรถนะออกเป็น 2 ประเภทได้แก่สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน

1) สมรรถนะหลัก คือสมรรถนะที่บุคลากรของโรงเรียนทุกรูป/คนที่จะต้องมีส่วนร่วมกัน ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม สำหรับสมรรถนะประจำสายงาน

2) สมรรถนะผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารต้องสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาแล้วนำมากำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจน สามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นคล้อยตามเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของงาน สนับสนุนและมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ และกล้าตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเพื่อนำทีมงานไปสู่ความก้าวหน้า

3) สมรรถนะผู้สอน พบว่า ผู้สอนต้องสามารถจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา จุดเด่น จุดด้อย เพื่อการวิจัยและพัฒนาผู้เรียน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และให้เกียรติผู้อื่น จัดทำหลักสูตรที่เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) สมรรถนะเจ้าหน้าที่ พบว่า เจ้าหน้าที่ต้องสามารถปรับตัวปรับการทำงานให้เข้ากับสถานการณ์ที่ยากลำบากได้ดี ทำงานตามขั้นตอนที่วางไว้อย่างถูกต้อง สามารถระบุข้อบกพร่องเพื่อให้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คาดการณ์ถึงปัญหา อุปสรรคและแนวทางการป้องกันได้

คำสำคัญ: การศึกษา, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, การพัฒนาสมรรถนะ

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to study the general states and problems of personnel competency's development in Phrapariyattidham Secondary School, (2) to study the model, theory, and Buddha Dhamma of personnel competencies development in Phrapariyattidham Secondary School, and (3) to present the model of personnel competency's development in Phrapariyattidham Secondary School. The research methodology was Mixed Methodology. In quantitative research, the research instrument was questionnaires for 166 samples and the data analysis were descriptive statistic such as Frequency, Mean, and Standard Deviations. In qualitative research, the data were collected by In-Depth-Interview from 25 key informants and by Focus Group Discussion from 8 experts that were selected by purposive sampling. The qualitative data were analyzed by inductive inference and description. The research results were:

1. The general states and problems of personnel competencies development in Phrapariyattidham Secondary School were: 1) the administrator aspect: administrators did not make decision and plan to develop schools and students. Some administrators could not analyze, synthesize the past teaching method and apply to the modern teaching method, 2) the teacher aspect: teachers could not make the instructional media, did not know the guidelines from supervisors, and did not improve themselves that all were the obstacles for classroom management. Teachers did not know about classroom action research methodology, so they seldom did the learner development research. Teachers always claimed that they had a lot of works, so they paid less attention to students. The relationship between teachers and communities were not good enough for development, and 3) the staff aspect: staff were not understand, and responsibility, did not flexible in their both privacy and public works. Staffs did not have skills for works and critical thinking skill, and always did the labor works,

2. Theory and Buddha Dhamma to develop the personnel competency's in Phrapariyattidham Secondary School: 1) the competency theory of David McClelland's Theory or the Iceberg Theory that consisted of knowledge, skill, social role, traits, attitude, and motives, and 2) the educational personnel competency theory consisted of the main competency, the administrator competency, the teacher competency, and the staff competency. The Buddha Dhamma that used was Iddhipada 4: 1) Chanda: will; zeal; aspiration, 2) Viriya: energy; effort; exertion;

perseverance, 3) Citta: thoughtfulness; active thought; dedication, and 4) Vimamsa: investigation; examination; reasoning; testing,

3.The model of personnel competencies development in Phrapariyattidham Secondary School was the combination among the Iceberg Theory, Iddhipada 4, and the educational personnel competency theory. The implement of these theories were the personnel development process that consisted of to find need assessment, to plan, to operate, to follow up, and to evaluate the personnel development. The desirable characteristics of the person in Phrapariyattidham Secondary School comprised of 5 aspects: 1) to be engrossed in working, 2) to be willing to work,3) to be skilled in work, 4) to work with team efficiently, 5) to be honest to work.

Keywords: Educatoin, Phrapariyattidham Secondary School, Competency Development

1. บทนำ

เครื่องมือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามแนว Competency เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นไปที่การสร้าง “ผลสัมฤทธิ์” ให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของพนักงานแต่ละคน โดยเครื่องมือดังกล่าวจะช่วยเพิ่ม “ขีดความสามารถ” ให้แก่บุคลากรในองค์กร ดังนั้น การนำแนวคิด Competency มาใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงช่วยให้องค์กรสามารถรักษาความได้เปรียบเชิงการแข่งขันให้ เพราะ “คน” คือองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของความได้เปรียบเชิงแข่งขันในโลกปัจจุบัน (สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2551)

องค์กรโดยทั่วไปมักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิผลอยู่ในระดับต่ำ จำแนกได้ 3 ระดับ คือ ระดับบุคคลซึ่งได้แก่ ความรู้ ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ แรงจูงใจและความจริงจัง เอาใจใส่ในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ระดับที่สอง คือ ระดับกลุ่มหรือทีมงานในองค์กรซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของกลุ่มก็คือ ภาวะผู้นำของหัวหน้า โครงสร้างการแบ่งงาน สถานภาพและบทบาทของสมาชิก รวมทั้งปทัสถานของกลุ่ม และ ระดับที่สาม คือ ระดับองค์กร ได้แก่ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี กลยุทธ์หรือทางเลือกใหม่ ๆ โครงสร้างการบริหาร กระบวนการทำงาน และวัฒนธรรมองค์กร ปัญหาขององค์กรที่มีประสิทธิผลต่ำนี้มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยทั้งสามระดับ กล่าวคือ หากผู้ปฏิบัติงานเกิดความท้อแท้ สิ้นหวังในการทำงานเป็นทีม และการที่ไม่ได้รับการสนองตอบจากองค์กรในการทำงานและการดำรงชีวิต ทั้งนี้ผู้บริหารต้องการจัดปัญหาเรื้อรังที่ซ่อนอยู่ภายในและเน้นหลักการที่จะนำผลดีระยะยาวมาสู่องค์กร (ประวิต เอรารวรรณ์, 2548)

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการช่วยให้คนพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ตลอดช่วงของชีวิต คือตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิต ตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงวัยแห่งการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถที่จะดำรงชีพและ

ประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงตนเอง สร้างครอบครัว พัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติอย่างมีความสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2539) ดังนั้น สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทจึงมีภารกิจหลักสำคัญ คือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ตามระดับและประเภทของการศึกษานั้น (กมล ภูประเสริฐ, 2544) ทั้งนี้ การศึกษาต้องเป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของคนทุกคนในสังคมได้ตั้งแต่แรกเกิดจนตาย อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยต้องมีรูปแบบการศึกษาที่หลากหลาย เหมาะสม สำหรับเด็ก เกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน พระภิกษุ คนพิการ ข้าราชการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น เป็นการจัดการศึกษาให้ทุกคนในแผ่นดินอย่างแท้จริง เพื่อให้ทุกคนได้เกิดการเรียนรู้ อันนำไปสู่การมีอาชีพและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน (ประเวศ วะสี, 2539)

แม้ว่าการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เปิดทำการเรียนการสอนมาแล้วเป็นเวลากว่า 50 ปี แต่สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญอยู่หลายๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา ในปัจจุบันการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้าง เนื่องจากความไม่ชัดเจนในอัตลักษณ์ของการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริง ประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษาที่ยังไม่มีทิศทางการพัฒนา ซึ่งพระมหาธราวุฒ คุจินดา ได้แบ่งปัญหาของบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไว้ดังนี้

1) ด้านงานวิชาการคือการขาดความรู้ทักษะและความไม่เข้าใจต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ด้านงบประมาณ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติล่าช้าขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนเป็นรายคนทำให้เกิดความแตกต่างของงบประมาณที่ได้รับแต่ละโรงเรียนมากน้อยแตกต่างกันไป 3) ด้านงานบริหารบุคลากรขาดบุคลากรที่มีความชำนาญการด้านความรู้ความเข้าใจและทักษะในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักสูตรแผนการสอนวิธีการสอนที่อ้างอิงจากหลักวิชาการการวิจัยพัฒนาและแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนของตนเอง 4) ด้านงานบริหารกิจการนักเรียนคือระบบการช่วยเหลือนักเรียนที่ดีมีประสิทธิภาพไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการดำเนินงานนักเรียนจึงไม่ได้รับข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในอันจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และ 5) ด้านงานความสัมพันธ์กับชุมชนคือความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องของชุมชนต่อโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทำให้ชุมชนไม่รู้หรือไม่เข้าใจว่าทำไมพระภิกษุสามเณรต้องเรียนหนังสือในระดับมัธยมศึกษาด้วย (พระมหาธราวุฒ คุจินดา, 2555)

ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับ ปัญหาที่กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้สรุปไว้ คือ งบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากได้รับการอุดหนุนงบประมาณตามจำนวนนักเรียน ซึ่งรวมค่าตอบแทนครูอยู่ในอัตราอุดหนุนรายรูปด้วย ไม่ได้แยกเงินเดือนครูให้ต่างหาก ส่งผลให้ครูจำนวนหนึ่ง (ประมาณร้อยละ 23) ได้รับเงินเดือนน้อยกว่าวุฒิปริญญาตรีหรือขั้นต่ำ ทำให้ครูขาดขวัญกำลังใจในการจัดการเรียนการสอน สำหรับเนื้อหาวิชาที่ต้องให้ผู้เรียนซึ่งเป็นพระภิกษุ สามเณรต้องเรียนรู้เพื่อการเป็นศาสนทายาทที่จะสืบสานพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ซึ่งต้องอาศัยครูที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ

เฉพาะทางพระพุทธศาสนา แต่ครูที่อุทิศตนสอนวิชาดังกล่าวซึ่งเป็นพระภิกษุและคฤหัสถ์ยังไม่ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม

จากสภาพปัญหาทั่วไปของการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ยังมีปัญหาอยู่หลายด้าน ทั้งเรื่องอุปกรณ์สำนักงาน สื่อการเรียนการสอน ยังมีไม่เพียงพอ หรือที่มีอยู่ก็ชำรุดบ้าง หรือไม่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในปัจจุบันบ้าง รวมทั้งเรื่องของงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐบาลซึ่งได้รับการอุดหนุนงบประมาณตามจำนวนนักเรียนเท่านั้น จึงทำให้การบริหารจัดการจัดการงบประมาณอยู่ในวงจำกัดพอสมควร ในขณะที่เดียวกันการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ก็เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาทั้งผู้บริหาร ครูและเจ้าหน้าที่ เพราะเมื่อทรัพยากรมนุษย์ได้รับการพัฒนาแล้วก็จะสามารถพัฒนาโรงเรียนให้มีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพตามกรอบที่กฎหมายกำหนดและตามนโยบายของคณะสงฆ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษาอย่างคุ้มค่า และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และยังสามารถทำให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีศักยภาพเพียงพอที่จะของงบประมาณอุดหนุนจากหน่วยงานของรัฐบาลได้ตามความเหมาะสม ในการแก้ปัญหาด้านทรัพยากรมนุษย์ต้องศึกษาเรื่องสมรรถนะ (ณงศ์วิทย์ แสนทอง, 2551) เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพราะเป็นการบ่งบอกถึงแนวทางของพฤติกรรม ความคิด ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ประกอบด้วย 5 รูปแบบ คือ 1) แรงจูงใจ (Motivates) เป็นสิ่งที่บุคคลต้องการ หรือคิดตรงกันในการกระทำเป็นแรงขับ หรือเป็นการเลือกพฤติกรรมที่แสดงออก หรือเป้าหมาย เช่น แรงจูงใจในความสำเร็จต่อเป้าหมายที่ท้าทาย จะทำให้บุคคลเกิดความรับผิดชอบ เพื่อความสำเร็จ และต้องการข้อมูลย้อนกลับจากการกระทำ 2) ลักษณะส่วนบุคคล (Trait) เป็นลักษณะนิสัยทั่วไปที่ตอบสนองต่อข้อมูล หรือสถานการณ์ที่เผชิญ โดยสามารถพิจารณาได้จากความสามารถในการเรียนรู้ ความกระตือรือร้น การร่วมมือ เป็นต้น 3) ความคิดรวบยอดของคน (Self - Concept) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ (Attitude) คุณค่า (Value) และความนึกคิดของตนเอง (Self Image) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อแรงจูงใจ และทำนายพฤติกรรมของสถานการณ์ต่างๆ ได้ 4) ความรู้ (Knowledge) เป็นขอบเขตของข้อมูลเนื้อหาเฉพาะด้านของบุคคล เช่น ความรู้ของศัลยแพทย์ จะเกี่ยวกับเส้นประสาทกล้ามเนื้อภายในร่างกายมนุษย์ เป็นต้น และ 5) ทักษะ (Skill) เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งร่างกาย ความคิด และจิตใจของบุคคลในระดับที่สามารถคิด วิเคราะห์ ใช้ความรู้กำหนดเหตุผล หรือการวางแผนในการจัดการ ในขณะเดียวกันก็ตระหนักถึงความซับซ้อนของข้อมูลได้ (กิริติ ยศยิ่งยง, 2549)

ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังไม่ปรากฏงานวิจัยที่พัฒนาบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ด้วยทฤษฎีสมรรถนะผสมผสานกับหลักอิทธิบาท 4 จึงเห็นถึงความจำเป็นในการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา โดยงานวิจัยเรื่องนี้จะทำให้ได้ผลของการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบของการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อันจะเป็นผลดีต่อผู้บริหาร ครู และบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2.2 เพื่อบูรณาการทฤษฎีและหลักพุทธธรรมในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้ ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยมีขอบเขตของการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

1) ศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากเอกสาร บทความ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2) ศึกษารูปแบบ แนวคิด ทฤษฎี หลักการและวิธีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ

3) ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับการพัฒนามนุษย์ จากพระไตรปิฎก รวมถึงหนังสือธรรมะทั่วไป

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 จำนวน 15 โรงเรียน มีจำนวนบุคลากรทั้งหมด 302 รูป/คน

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 จำนวน 15 โรงเรียน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” เป็นระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบแผนภาพโดยสรุปดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.1 แสดงการดำเนินการศึกษาวิจัย

5. ผลการวิจัย

แผนภาพที่ 5.1 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ด้านสมรรถนะหลักกौทิธิบาท 4

แผนภาพที่ 5.2 การแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ด้านสมรรถนะผู้สอน

แผนภาพที่ 5.3 รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ด้านสมรรถนะเจ้าหน้าที่

6. อภิปรายผล

สภาพปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 ในการพัฒนาบุคลากรนั้นเรายังขาดโครงการที่จะพัฒนาในแต่ละด้าน ในแต่ละปีไม่มีโครงการ โครงการในเรื่องใหม่ๆ ศาสตร์ใหม่ๆ เราไม่ได้พัฒนาโดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากร ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะ เราขาดเรื่องงบประมาณ ไม่มีงบประมาณสนับสนุน ส่วนงานที่กำกับดูแลของมหาวิทยาลัย ก็ไม่ได้ให้การสนับสนุน เราไม่มีแผนพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนว่า เราจะพัฒนาบุคลากรในสมรรถนะที่พูดถึงให้ท่านมีความรู้โดยอาศัยหลักธรรม มันยังทำไม่ได้เพราะว่าขาดองค์ประกอบหลายๆ อย่าง อย่างที่พูดมาแล้ว เพราะว่าโรงเรียนไม่มีแผน บุคลากรก็ไม่มีเพียงพอจำกัดมาก การที่จะขับเคลื่อนไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างที่พูดถึง มันยังไปไม่ถึง แนวทางในการวิจัยที่จะบรรลุผลเหล่านี้มันจะต้อง มีงบประมาณ มีแผนพัฒนาเสริมสมรรถนะให้ชัดเจน ทำให้มีคุณภาพ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีรเพชร ธีรเวทิต ได้วิจัยเรื่อง การสังเคราะห์รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ด้านการพัฒนา และส่งเสริมวิชาการ ด้านการจัดสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่าองค์ประกอบด้านการกำหนดจุดมุ่งหมาย การจัดโครงสร้าง ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกและด้านภาวะผู้นำ เป็นรูปแบบทางการ ซึ่งอาจเป็นเพราะโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีลักษณะการบริหารองค์กรที่ขึ้นอยู่กับคณะสงฆ์ซึ่ง มีระบบ ระเบียบปฏิบัติ มีขั้นตอนการสั่งการจากผู้บังคับบัญชาผู้ปฏิบัติเสมอ ผู้บริหารซึ่งเป็นพระสงฆ์จึง บริหารงานโดยยึดตามกฎระเบียบเป็นหลัก 2. สภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 ด้านการวางแผนงานวิชาการ ในองค์ประกอบด้านการกำหนดจุดมุ่งหมาย การจัดโครงสร้าง รูปแบบที่ควรจะเป็น คือรูปแบบเป็นทางการ พบว่าสภาพที่ควรจะเป็นต้องการให้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและ จัดโครงสร้างการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาให้ชัดเจน เช่นการจัดทำขั้นตอน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพราะการวางแผนงานและระยะเวลาของงานวิชาการเป็นเป้าหมายหลักของการให้การศึกษา (พระมหาธีรเพชร ธีรเวทิต, 2558)

ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นพระเถระผู้ใหญ่ เป็นเจ้าอาวาสซึ่งท่านก็มีภาระหน้าที่ด้านพระพุทธานุชาตมาก อีกทั้งต้องยอมรับว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่ได้เป็นโรงเรียนที่รัฐบาลให้เงินอุดหนุนงบประมาณ บุคลากรไม่ได้เป็นข้าราชการ ไม่เป็นเอกชน จัดการเหมือนโรงเรียนการกุศล โดยขอพระเป็นผู้สนับสนุน หรือเป็นผู้ดำเนินการ เรื่องการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรจึงเป็นสิ่งสำคัญ ผู้สอนหรือผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนไม่มีสถานะที่มั่นคงในอาชีพ ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังมีปัญหาในเรื่องสมองไหล ซึ่งบุคลากรที่มี

ความรู้ความสามารถก็จะอยู่กับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเพียงชั่วคราว เมื่อบุคลากรผู้นั้นสมัครสอบในโรงเรียนเอกชนหรือโรงเรียนรัฐบาลได้แล้วเขาก็ลาออก

ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารทำงานแบบงานวัดไม่เป็นระบบทำงานซ้ำไม่กระตือรือร้น ขาดการเอาใจใส่ ขาดความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ทั้งผู้บริหารทั้งผู้สอนที่เป็นพระภิกษุจะเอาธุระทางคณะสงฆ์เป็นส่วนมาก จึงทำให้ผู้สอนที่เป็นครูที่สละสล่าปาก จำนวนนักเรียนลดลงมากอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากเด็กเยาวชนบรรพชาน้อยลง ด้านผู้สอน ค่าครองชีพไม่แน่นอน ต้องไปทำงานข้างนอก ทำด้วย ต้องไปหาสอบที่อื่นด้วย ครูที่สอนเต็มที่ไม่มี จุดด้อยของพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คือผู้บริหาร ไม่ได้จับด้านการบริหารมาโดยตรง ผู้บริหารยังขาดแนวคิดหรือการตัดสินใจในการบริหาร การวางแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษา บุคลากรของโรงเรียนและนักเรียน โดยตระหนักถึงความก้าวหน้าของสถานศึกษา ผู้บริหารบางท่านยังยึดคติวิเคราะห์และสังเคราะห์แบบการเรียนการสอนสมัยเก่า ไม่ค่อยประยุกต์เข้ากับการเรียนการสอนในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนางสาวสมถวิล ชูทรัพย์ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาเครื่องมือและตัวชี้วัดคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะปฏิบัติหน้าที่ได้จะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการบริหารการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีที่องค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาที่กำหนด ซึ่งจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง นั่นคือจะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการบริหารเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามแนวทาง หลักการและมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (นางสาวสมถวิล ชูทรัพย์, 2550)

สภาพปัญหาด้านผู้สอน ครุยังวิธีการทำสื่อการเรียนการสอน ครูและนักเรียนยังขาดการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา และการกำกับดูแลชั้นเรียน ครุยังขาดการได้รับความรู้จากการนิเทศ ครูเข้าใจในระบบการบริหารจัดการในชั้นเรียนไม่ดีเท่าที่ควร และไม่มี ความพยายามพัฒนาตนเองจึงเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ การคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ของผู้สอนบางรูปบางคนยังเน้นไปในระบบที่เคยเรียนมา ขาดการพัฒนาให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของการเรียนการสอนสมัยใหม่ การทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีน้อยมากเพราะครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัย จึงทำให้ขาดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ผู้เรียน เพื่อทำวิจัยหาแนวทางแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ เพราะครูขาดความตั้งใจและไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ครูไม่ให้ความสำคัญที่จะเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัยจึงทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียนอย่างถูกวิธี ครูขาดการบริหารจัดการที่ดีในการเรียนการสอนและขาดการบันทึกข้อมูลหลังแผนการสอนเพื่อทำการวิจัยแก้ไขปัญหาพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ครูมักอ้างว่ามีภาระหน้าที่รับผิดชอบมาก จึงทำให้การเอาใจใส่ต่อการวิเคราะห์สังเคราะห์และการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนไม่ได้ตามวัตถุประสงค์และบุคลากรบางส่วนไม่ได้เห็นความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ครูยังขาดการเป็นผู้นำที่ดีเพราะขาดการใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้วิชาการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตนเองจึงเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อผู้เรียนและไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นักเรียนบางรูปไม่ตั้งใจเรียน เกเร ทำให้ครูบางท่านหงุดหงิดไม่สามารถจะควบคุมอารมณ์ได้ อาจจะใช้ความรุนแรง ภาวะผู้นำครูจะเสียไป โรงเรียนและชุมชนที่ผ่านมาก็พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แต่ในปัจจุบันชุมชนบางส่วนไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเพราะมองว่าเป็นเรื่องของพระที่จะต้องดำเนินการกันเอง ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนเมื่อก่อนมีมากแต่ทุกวันนี้ลดน้อยลงอาจขึ้นอยู่กับบารมีของเจ้าอาวาสแต่ละช่วงเวลา

สภาพปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ไม่ค่อยเข้าใจงานหรือขาดความรับผิดชอบในการทำงาน ไม่ยืดหยุ่นผ่อนปรนในการทำงานส่วนตัวและงานส่วนรวม ขาดทักษะหรือไม่ชำนาญในงานนั้นๆ ขาดการคิดวิเคราะห์หมักใช้แรงกายหรือกำลังมากกว่าการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ โกมลิตธิพงษ์ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จีนนิกายในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการมีการกำหนดนโยบายจากเจ้าอาวาส ผู้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการโรงเรียน การจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีการบริหารจัดการที่แบ่งเป็นฝ่าย ด้านการเรียนมีครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบ และตำแหน่งการบริหารจัดการออกเป็นฝ่ายต่างๆ ให้ร่วมกันรับผิดชอบงานทั้งหมดในโรงเรียน เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้ลักษณะการบริหารงานในโรงเรียนค่อนข้างเป็นทางการไปด้วย (E=Education) หมายถึงการบริหารกิจการด้านการศึกษา เป็นงานการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษารูปแบบโครงสร้างมีผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการคณะกรรมการสถานศึกษา ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ แบ่งเป็นการบริหารกิจการของโรงเรียนเป็น 6 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายธุรการ ฝ่ายแผนงาน และฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายบริหาร และฝ่ายทะเบียนและวัดผล (กนกวรรณ โกมลิตธิพงษ์, 2550)

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ควรจัดโครงการฝึกอบรมหลักสูตร “เทคนิคการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์” เพื่อมุ่งเน้นให้บุคลากรได้เรียนรู้ถึงความสำคัญในการจูงใจตนเอง การพัฒนาพลังแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพื่อการจูงใจตนเอง และวิธีการดำรงไว้ซึ่งพลังแรงจูงใจตนเองเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

2) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ควรจัดโครงการฝึกอบรมหลักสูตร “เทคนิคการให้บริการที่ประทับใจ” เพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้และฝึกทักษะที่เกี่ยวกับงานด้านบริการในสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงมีความเข้าใจในวิธีการส่งมอบบริการด้วยทีมบริการที่เป็นเลิศ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

40 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

- 2) รูปแบบการพัฒนาศมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
- 3) รูปแบบการพัฒนาศมรรถนะของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

References

- Department Buddhism of Education. *Documentation of the Budget Expenditure Review B.E.2557*.
- Department Buddhism of Education. *Strategic Plan and Action Plan for Education Department of Phrapariyattidham Secondary School (B.E.2553-2560)*.
- Kamol Poopasert. (2544). *Academic Administration in School*. Bangkok : Ponkarnpim.
- Kanokwan Komalittipong. 2550. *The Administration of the Chinese Buddhist Sangha in Thailand* (Doctor of Philosophy Thesis). Department of Buddhist Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Kirati Yosyingyong. (2549). *Competency Based Approach*. Bangkok : Misterkopy.
- Kittipong Kirdphon. (2557). *Personnel Competencies of Community Development Department*. Bangkok : Bangkok Block Ltd.; Part.
- Narongwit Sangthong. (2551). *Technical Preparation Job Competency and Implementation*. Bangkok : H.R. Center.
- Phayut Wuttirong. (2555). *Ultimate Human Resorce Management in the New Era*. Bangkok : V Print (1991) Co.; Ltd.
- Phradhampitaka (P.A. Payutto). (2546). *Dictionary of Buddhism*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing house.
- Phrama Sahas Thitasaro. 2551. *The Organization Management of the Sangha*. Reserch Report, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Tharabun Khuchinda. (2555). *Management of Phrapariyattidham Secondary School*. [Online]. Available from http://www.kpv.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=110&Itemid=168 [27 July 2555].
- Phramaha Thiraphet Thiravatee. (2558). *A Synthesis Model of Academic Administration of the Buddhist Scripture School*. (Doctor of Philosophy Thesis). Department of Education Administration. Siam University.
- Prawet Wasee. (2539). *The Concept of Educational Reform*. Bangkok : Ruenkaew Printing.
- Somsak Boonpoo. (2554). *Manks and Thai Education*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavithayalaya Printing house.

Somtawin Chusup. (2550). *The Development of Instrument and Indicators of Effective School Administrator* (Doctor of Philosophy Thesis). Department of Education Administration, Silpakorn University.

Sukanya Rassametummachot. (2551). *Human Resource Management by Competency-Besed HRM*. Bangkok : Amarin & Publishing Public Company Limited.

การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม
CORE COMPETENCY DEVELOPMENT OF MUNICIPAL PERSONNEL IN
THE GLOBALIZATION AGE ACCORDING TO BUDDHADHAMMA

พระณธีรวิชญ์ วรโกคินธนะโชค* สมาน งามสนิท** รัฐพล เย็นใจมา***

Phra Nathivich Woraphokinthanachok, Sman Ngamsnit, Rattapon Yenjaima

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบพุทธธรรมในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเทศบาล และ 3) เพื่อนำเสนอวิธีการพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม ระเบียบวิธีวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจงเฉพาะ คือนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และทางรัฐประศาสนศาสตร์ ผู้บริหารองค์การเทศบาล ผู้ปฏิบัติงานเทศบาล และประชาชน จำนวน 28 รูป/คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่มีโครงสร้าง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว และเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลจากทั้งสองขั้นตอนโดยการพรรณนาความ

ผลการศึกษาพบว่า

1. สมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล มี 5 ด้าน คือ 1.การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2.การยึดมั่นความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม 3.ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน 4.บริการเป็นเลิศ 5.การทำงานเป็นทีม ใช้วิธีการพัฒนาสมรรถนะ คือ พัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมหน่วยงาน ระบบโครงสร้างองค์กร พัฒนาปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์คำสั่ง การสร้างอุปนิสัยใฝ่ความเป็นเลิศ การสร้างจิตสำนึก ปลุกฝังจิตสาธารณะ ปรัชญาและอุดมคติ การสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ การประยุกต์หลักธรรม การมีส่วนร่วม และการพัฒนาความรู้ทางพระพุทธศาสนา

* Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

2. องค์ประกอบพุทธธรรมในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเทศบาล คือ (1) หลักภavana 4 (กายภavana), หลักอิทธิบาท 4, หลักพละ 5 ใช้พัฒนาสมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (2) หลักภavana 4 (ศีลภavana), หลักศีล 5, หลักอริยสัจ 4, หลักหิริ โอตตปปะ ใช้พัฒนาสมรรถนะด้านการยึดมั่นความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม (3) หลักภavana 4 (ปัญญาภavana), หลักสิกขา 3, หลักสัพปุริสธรรม 7, หลักมรรค 8, หลักกาลามสูตร ใช้พัฒนาสมรรถนะด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน (4) หลักภavana 4 (จิตตภavana), หลักกรรมฐาน 2, หลักมหาสติปัฏฐาน 4, หลักสังคหวัตถุ 4, หลักพรหมวิหาร 4, หลักปธาน 4, หลักฆราวาสธรรม 4, ความอดทน, ความกตัญญู ใช้พัฒนาสมรรถนะด้านบริการเป็นเลิศ (5) หลักภavana 4 (ปัญญาภavana), หลักสังคหวัตถุ 4, หลักสาราณียธรรม 6, หลักอภิธานียธรรม 7 ใช้พัฒนาสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม

3. วิธีการพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ ตามหลักพุทธธรรม (1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักพุทธธรรม เน้นส่งเสริมพัฒนาภavana โดยปรับปรุงพัฒนาสภาพแวดล้อม ระบบการทำงาน ส่งเสริมบุคลากรให้มีสุขภาพที่ดี ประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 หลักพละ 5 ในการพัฒนาสมรรถนะให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น (2) ด้านการยึดมั่นความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ตามหลักพุทธธรรม เน้นส่งเสริมพัฒนาด้านศีลภavana ส่งเสริมให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีมโนธรรม มีหิริ โอตตปปะ รักษาศีล 5 ประพฤติตามระเบียบ คำสั่ง จรรยาบรรณของข้าราชการ มีเกณฑ์ชี้วัดด้านจริยธรรม พัฒนาความรู้ทางพระพุทธศาสนาด้วยการส่งเสริมให้เข้าวัด ฝึกอบรม ปฏิบัติกรรมฐาน ฟังธรรมบรรยาย (3) ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงานตามหลักพุทธธรรม เน้นส่งเสริมพัฒนาด้านปัญญาภavana เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความเชี่ยวชาญด้วยการศึกษา อบรม สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรรักการเรียนรู้ จัดทำองค์ความรู้หน่วยงานให้เป็นระบบ ทำให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลา ประยุกต์หลักสิกขา 3 หลักสัพปุริสธรรม 7 หลักมรรค 8 หลักกาลามสูตรในการพัฒนาสมรรถนะ (4) ด้านบริการเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรม เน้นส่งเสริมพัฒนาด้านจิตตภavana ปลูกฝังให้มีจิตวิญญาณพระโพธิสัตว์ มีจิตสาธารณะ มีอุดมคติ มีปรัชญาในการทำงาน ให้บริการเสมอภาคเท่าเทียมกัน ปราศจากอคติลำเอียง ส่งเสริมให้แรงจูงใจ ส่งเสริมให้ประพฤติปฏิบัติธรรม นำหลักกรรมฐาน 2 หลักมหาสติปัฏฐาน 4 หลักสังคหวัตถุ 4 หลักพรหมวิหาร 4 หลักปธาน 4 และความอดทนประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการส่งเสริมให้มีจิตสาธารณะเพิ่มมากยิ่งขึ้น (5) ด้านการทำงานเป็นทีมตามหลักพุทธธรรม คือ เน้นพัฒนาด้านปัญญาภavana พัฒนาความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ ด้วยการเปิดให้มีส่วนร่วมจากสมาชิก การระดมความคิด การเวียนงาน การสลับกันทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน มีกิจกรรมสัมพันธ์ในองค์กร อบรมแบบวอคแรลลี การประเมินกันเป็นทีม ประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 หลักสาราณียธรรม 6 หลักอภิธานียธรรม 7 ใช้พัฒนาสมรรถนะการทำงานเป็นทีม

คำสำคัญ : การพัฒนาสมรรถนะหลัก, เทศบาล, หลักพุทธธรรม, ยุคโลกาภิวัตน์

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) To study the core competencies of municipalities personnel, 2) To study the Buddhism element to be used in the development of personnel competency at municipalities, and 3) To present methods for the development of municipalities personnel core competency in the era of globalization that were based on Buddhism.

The research methodology design was qualitative research. Data were collected from the key 28 informants. The purpose selecting selected from professionals: Buddhism academic and local administrative organization scholars, and public administration academic and municipality administrators, municipality workers and people. Data collecting tools were a structured in-depth-interview by face to face interviewing. Data were also collected data from 9 participants in a focus group discussion. Data from the two phases were analyzed by descriptive interview.

Findings were fellows:

1. There were 5 core components of municipality personnel: focusing on achievement, adhering to the morality and ethics, understanding of the organization and systems, service excellence, and working as a team. The competency development was done by improving the agency environment, organization structure, regulation, rules, character building, pursuing excellence, creating awareness, cultivating the public mind, philosophy and ideals, motivation, developing knowledge, skills and expertise, applying Buddhism principles, participating, and developing knowledge in Buddhism.

2. Buddhist elements in the development of personnel competencies at municipalities were (1) Bhavana 4 (Kaya Bhavana), Iddhipada 4, Bala 5 for the development focusing on achievement (2) Bhavana 4 (Sila Bhavana), Sila 5, Ariyasacca 4, Lokapala Dhamma: Hiri, Ottappa for the development adhering to the morality and ethics (3) Bhavana 4 (Panna Bhavana), Sikkha 3, Sappurisa Dhamma 7, Magga 8, Kalama Sutta, for the development understanding of the organization and systems (4) Bhavana 4 (Citta Bhavana), Kammatthana 2, Mahasatipatthana 4, Sangahavatthu 4, Brahmavihara 4, Padhana 4, Gharavasa Dhamma 4, Khanti, Katannu principles for the development service excellence (5) Bhavana 4 (Panna Bhavana), Sangahavatthu 4, Saraniyadhamma 6, Aparihaniyadhamma 7 for development working as a team.

3. Ways to develop the core competencies of the municipal personnel in the era of globalization according to Buddhism principle: (1) Achievement Motivation of the principles of morality, focus on promoting physical development by improving the work environment to promote personal health with Iddhipada 4 and Bala 5 application in strengthened the competencies, (2) Adherence to the righteousness and ethics according to Buddhism by focusing on Prayer precepts to be honest, ethical, conscientious, modesty, keeping the 5 precepts, behave according to the code of conduct for civil servants with ethic indicators, Buddhism development by meditating Dharma lectures,(3) Understanding the organization and the system according to Buddhism principles by focusing on the intelligence development to increase knowledge, understanding, skills, expertise, education, training, motivating staff love of learning, establishing agency knowledge system to be an organization of learning, applications of Sikkha 3, Sappurisa 7, Magga 8, Kalama Sutta in developing competencies,(4) the excellent service based on Buddhist doctrines focus on promoting mental development to cultivate a spirit bodhisattva with public consciousness, ideal, working philosophy, providing equality, without bias, encouraging motivation, and encouraging conduct practice, applying Kammatthana 2, Mahasatipatthana 4, Brahmavihara 4, Brahmavihara 4 and endurance tin the competencies development. It also increases public consciousness (5) team working based on Buddhism principle focuses on the development of knowledge, skills, expertise, and intelligence with the release of members to participate in brainstorming for the switching work and exchanging knowledge, work studying, there being activities to promote relationship with other organizations, walk rally type training, and team assessment teams. The application of Sangahavatthu 4, Saraniyadhamma 6, Aparihaniyadhamma 7 in the improvement of teamwork competencies.

Keywords: Core Competency Development, Municipality, Buddhism, Era of Globalization

1. บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ จากสภาพการณ์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตย่อมส่งผลกระทบต่อทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารและผู้มีส่วนได้เสียกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความรู้ความเข้าใจเท่าทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลง และ

สภาพแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อนำมาวางแผนกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการบริหารองค์กรให้อยู่รอด

เทศบาลในปัจจุบันเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นซึ่งมีความสำคัญมากที่สุดในบรรดาการปกครองท้องถิ่นทั้งหลาย เพราะว่าเป็นเรื่องของเขตเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทศบาล ณ วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2558 มีเทศบาลทั้งหมด 2,440 แห่ง เป็นเทศบาลนคร 30 เทศบาลเมือง 178 แห่ง และเทศบาลตำบล 2,232 แห่ง ที่สำคัญคือในปี 2560 นี้ มีการกำหนดให้ปรับปรุงเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้เป็นรูปแบบเดียวทั่วประเทศ โดยยกฐานะอบต.ให้เป็นเทศบาลและจัดลำดับชั้นเทศบาลเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร รวมทั้งกำหนดให้มีการควรววมเทศบาลขนาดเล็ก มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า 20 ล้านบาท หรือมีจำนวนประชากรต่ำกว่า 7,000 คน เข้าด้วยกัน หรือควรววมกับเทศบาลอื่นที่มีพื้นที่ติดต่อกันในอำเภอเดียวกัน

เพราะฉะนั้นเทศบาลจะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีมากที่สุด ครอบคลุมทั่วประเทศ จะเป็นหน่วยงานที่เข้าแทนที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะเทศบาลเป็นหน่วยการปกครองที่สำคัญที่สุดในอนาคตนี้ เทศบาลจะเจริญก้าวหน้า ให้การบริการประชาชน สนองตอบความต้องการและแก้ไขปัญหาประชาชนได้ดี ก็ขึ้นอยู่กับสมรรถนะหลักของผู้ปฏิบัติงานในเทศบาล เทศบาลจะมีความเข้มแข็งดำรงอยู่ได้ในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ได้นั้น ก็ต้องมีการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้

เทศบาลหลายแห่งประสบปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรเกี่ยวกับอัตรากำลัง ทักษะ ทักษะคติของบุคลากรและข้อจำกัดต่างๆ เช่น มีบุคลากรจริงน้อยกว่ากรอบอัตรากำลัง และไม่เพียงพอกับงาน บุคลากรมีความรู้ความสามารถไม่ตรง ไม่เพียงพอกับงานหรือภารกิจที่รับผิดชอบ บุคลากรขาดทักษะด้าน IT ขาดทักษะด้านการเขียน การพูด ขาดทักษะด้านภาษาอังกฤษ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองตนเอง และการบริหารจัดการท้องถิ่น บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ส่วนปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติคือ บุคลากรไม่ค่อยกระตือรือร้น การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ บุคลากรต่างอยู่ต่างทำ ขาดความเอื้ออาทรต่อกัน ร่วมมือกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว บุคลากรขาดความคิด จิตสำนึกในการประหยัดทรัพยากร (สถาบันพัฒนาสยาม, 2549)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว มีข้อเสนอแนะว่า “ควรมีการวิจัยสร้างเครื่องมือการประเมินสมรรถนะสำหรับใช้ประเมิน คือตัวชี้วัด และควรศึกษาวิจัยและพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรทุกระดับให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่ปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา” (มยุรี กมลบุตร, 2556) บุคลากรผู้ปฏิบัติงานเทศบาล “หากมีการนำองค์ความรู้ หลักธรรม หรือวิธีการทางพระพุทธศาสนา มาดำเนินการร่วมกับองค์ความรู้หลักการ หรือวิธีการของศาสตร์อื่นๆจะเป็นทางเลือกใหม่ที่ทำให้เกิดผลอันพึงปรารถนาได้” (พระเมธาวิเชียร, 2557) “การพัฒนาบุคลากรในองค์กรที่นำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาเสริมแนวทางการพัฒนาบุคลากรเป็นการยกระดับทักษะและศักยภาพอย่างรอบด้านพร้อมกับการเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ได้อีกด้วย” (พระปลัดเทียน พลวุฑฒ, 2557) หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าหรือคำสอนทาง

พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นพุทธวิธีการป้องกันและจัดการกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ นานาที่มากับพุทธธรรมนั้น ล้วนเป็นเรื่องที่ทันสมัยใหม่เสมอ ส่งผลดีต่อผู้น้อมนำมาปฏิบัติได้ไม่จำกัดกาลเวลา (วีระชัย ศรีหาพล, 2557) การนำเอาคุณธรรมหรือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการ มาพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในเทศบาล จะทำให้เป็นการเพิ่มพูนสมรรถนะการทำงานในเทศบาลแต่ละเทศบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมีการศึกษาแนวทางพระพุทธศาสนาในประเด็นเรื่องภavana 4 เพื่อนำมาบูรณาการกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร (สุทธิญาณ โอบอ้อม, 2558)

สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในยุคโลกาภิวัตน์นี้ การพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และการบูรณาการหลักพุทธธรรมร่วมด้วยย่อมเกิดผลดีต่อองค์กร “ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว” (สุพิช ชัยมงคล, 2556) ควรมีการวิจัยการพัฒนาสมรรถนะหลักในส่วนที่เป็นสมรรถนะเชิงจิตพิสัย เช่น ความซื่อสัตย์ คุณธรรม ฯลฯ เนื่องจากเป็นสมรรถนะที่เป็นที่ต้องการขององค์กรจำนวนมาก (เอนก เทียนบุชา, 2552) ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรของเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม” เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรขององค์กรเทศบาลในปัจจุบัน รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ รวมทั้งประชาชนและประเทศชาติทั้งในทางวิชาการและทางปฏิบัติต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล
- 2.2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบพุทธธรรมในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเทศบาล
- 2.3 เพื่อนำเสนอวิธีการพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม

3. ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการดังนี้

3.1 ขอบเขตของเนื้อหา เป็นการศึกษาวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ครอบคลุมเรื่องสมรรถนะหลักของเทศบาล โดยยึดสมรรถนะหลักที่กำหนดโดยคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น มี 5 สมรรถนะ ได้แก่ 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2. การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม 3. ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน 4. การบริการเป็นเลิศ 5. การทำงานเป็นทีม (คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, 2558) ศึกษาพุทธธรรม คือ ภavana 4 มี 1) กายภาวนา 2) สीलภาวนา 3) จิตตภาวนา 4) ปัญญาภาวนา การพัฒนาสมรรถนะตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ 1.ปริยัติ คือ การศึกษา (Education) 2.ปฏิบัติ คือ การอบรม (Training) 3.ปฏิเวธ คือ การบรรลุผลลัพธ์ (Achieve-outcome)

3.2 ขอบเขตของประชากร ผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1.นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 2.นักวิชาการด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น /รัฐประศาสนศาสตร์ 3.ผู้บริหารงานระดับนโยบายเทศบาล 4.ผู้ปฏิบัติงานในเทศบาล 5.ประชาชน รวมจำนวน 28 รูป/คน ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูป/คน

3.3 ขอบเขตของพื้นที่ ทำการวิจัยในเขตพื้นที่เทศบาล ในเขต 2 จังหวัดภาคเหนือตอนบน คือ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดเชียงใหม่ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจงได้แก่ 1.เทศบาลนครเชียงใหม่ 2.เทศบาลนครเชียงราย 3.เทศบาลตำบลเวียงพางคำ 4.เทศบาลตำบลแม่สาย 5.เทศบาลเมืองแม่เหิยะ 6.เทศบาลตำบลช้างเผือก 7.เทศบาลตำบลสุเทพ 8.เทศบาลตำบลป่าแดด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพล้วน ใช้เครื่องมือวิจัย 2 ชนิด คือ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure-In-Dept-Interview) 2) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยการเลือกแบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด การสัมภาษณ์เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

5. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปประเด็นโดยแบ่งเป็น 3 ส่วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

5.1 ผลการศึกษาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล พบว่า สมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล มี 5 ด้าน คือ 1.การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2.การยึดมั่นความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม 3.ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน 4.บริการเป็นเลิศ 5.การทำงานเป็นทีม ใช้วิธีการพัฒนาสมรรถนะ คือ พัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมหน่วยงาน ระบบโครงสร้างองค์กร พัฒนาปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์คำสั่ง การสร้างอุปนิสัยใฝ่ความเป็นเลิศ การสร้างจิตสำนึก ปลุกฝังจิตสาธารณะ ปรัชญาและอุดมคติ การสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ การประยุกต์หลักธรรม การมีส่วนร่วม และการพัฒนาความรู้ทางพระพุทธศาสนา

5.2 ผลการศึกษาองค์ประกอบพุทธธรรมในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเทศบาล พบว่ามีหลักธรรม คือ ธรรมฐาน 2 สิกขา 3 มหาสติปัญญา 4 ภาวนา 4 พละ 5 ปธาน 4 อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 อริยสัจ 4 ศีล 5 มรรค 8 หลักมงคล สัมปยุตธรรม 7 ฆราวาสธรรม 4 หลักกาลามสูตร หลักความอดทน หลักความกตัญญู

5.3 ผลการนำเสนอวิธีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม คือ 1) ด้านกายภาวนา ใช้การส่งเสริมให้มีสมรรถนะสุขภาพดี พัฒนาโครงสร้างสภาพแวดล้อม ระบบการทำงานของหน่วยงาน พัฒนาความรู้ทางพระพุทธศาสนา ประยุกต์หลักธรรม มีการตรวจสุขภาพประจำปี จัดกิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ 2) ด้านศีลภาวนา ใช้การประยุกต์หลักธรรม การพัฒนาความรู้ ทักษะ ความรู้ทางพระพุทธศาสนา การปรับปรุงพัฒนาระเบียบ คำสั่ง

การให้รางวัล มีการอบรมให้ความรู้เรื่องระเบียบวินัย คำสั่ง กฎหมาย ข่าวสาร การนำหลักศีล 5 มาใช้ 3) ด้านจิตตภาวนา ใช้การสร้างแรงจูงใจ สร้างจิตสำนึก พัฒนาความรู้ ทักษะ พัฒนาสิ่งแวดล้อม ระบบ กฎเกณฑ์ การประยุกต์หลักธรรม มีการสวดมนต์ ปฏิบัติธรรม ฝึกสมาธิ การกำหนดตัวชี้วัด สมรรถนะด้านจิตใจในการพิจารณาเลื่อนขั้น 4) ด้านปัญญาภาวนา ใช้การพัฒนาความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ ใช้การมีส่วนร่วม การเสริมสร้างแรงจูงใจ การส่งเสริมให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และองค์กรการเรียนรู้ รวบรวมเอกสารจัดเป็นองค์ความรู้ พัฒนาเว็บไซต์ให้มีองค์ความรู้ข่าวสาร ข้อมูลที่จำเป็น รับฟังผลการปฏิบัติงานจากประชาชน เพื่อนร่วมงาน ให้รางวัลแก่บุคคลที่ผลงานดีเด่น จัดให้มีการสวดมนต์ การเรียนและสอนธรรมศึกษา จัดปฏิบัติธรรมประจำสัปดาห์ ประจำเดือน ประจำปี

จากการวิจัยพบว่าวิธีการพัฒนาสมรรถนะหลักของเทศบาลทั้ง 5 ด้าน เทศบาลมีการพัฒนาสมรรถนะด้วยวิธีการหลากหลาย เมื่อนำหลักภาวนา 4 มาเปรียบเทียบ พบว่าวิธีการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรเทศบาลนั้น สอดคล้องกับแนวทางในภาวนา 4 เพียงแต่เทศบาลอาจจะไม่ทราบว่า เป็นแนวทางตามหลักภาวนา 4 ซึ่งสรุปว่า การพัฒนาสมรรถนะหลักทั้ง 5 ด้าน หากนำหลักภาวนา 4 ไปสนับสนุนส่งเสริม จะทำให้เกิดสมรรถนะหลักที่เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์นำหลักภาวนา 4 เชื่อมโยงสนับสนุนเพื่อพัฒนาสมรรถนะหลัก 5 ด้านได้ดังนี้คือ

1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักพุทธธรรม ต้องเน้นส่งเสริมพัฒนาด้านกายภาวนาเป็นกรณีพิเศษ เน้นส่งเสริมปรับปรุงพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ทำงาน ระบบการทำงานให้เอื้อต่อการทำงานของบุคลากร ส่งเสริมให้บุคลากรมีสุขภาพที่ดี เพราะสมรรถนะที่ดีจะดำรงอยู่ได้ในร่างกาย แข็งแรงสมบูรณ์เท่านั้น และที่สำคัญส่งเสริมให้บุคลากรได้นำหลักปธาน 4 กับหลักอิทธิบาท 4 ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน จะเป็นการสนับสนุนให้สมรรถนะการมุ่งผลสัมฤทธิ์เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

2) ด้านการยึดมั่นความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรมตามหลักพุทธธรรม ต้องเน้นส่งเสริมพัฒนาด้านศีลภาวนาเป็นกรณีพิเศษ เน้นส่งเสริมให้บุคลากรเทศบาลทุกคน ทุกระดับมีความซื่อสัตย์สุจริต ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีมโนธรรม มีhiri โอตตปปะ รักษาศีล 5 ประพฤติตนตามระเบียบ คำสั่ง จรรยาบรรณของข้าราชการอย่างเคร่งครัด และมีเกณฑ์ชี้วัดพฤติกรรมด้านจริยธรรม ความชอบธรรม เป็นเครื่องกำกับอีกชั้นหนึ่งในการเลื่อนตำแหน่งงาน การพัฒนาสมรรถนะต้องพัฒนาความรู้ด้วยกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาด้วยการเสริมให้เข้าวัด เข้าฝึกอบรมปฏิบัติธรรมฟังเทศน์ ฟังธรรมบรรยาย สนทนากับพระภิกษุผู้เชี่ยวชาญ ปฏิบัติกรรมฐาน

3) ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงานตามหลักพุทธธรรม ต้องเน้นส่งเสริมพัฒนาด้านปัญญาภาวนาเป็นกรณีพิเศษ เพิ่มพูนพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความเชี่ยวชาญด้วยการศึกษา อบรม สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรรักการเรียนรู้ และจัดทำองค์ความรู้ให้เป็นระบบ ทำให้เทศบาลเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลา

4) ด้านบริการเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรม ต้องเน้นส่งเสริมพัฒนาด้านจิตตภาวนาให้มากเป็นกรณีพิเศษ โดยเน้นฝึกฝนอบรม ปลูกฝังให้บุคลากรมีจิตวิญญานพระโพธิสัตว์ มีจิตสาธารณะ มีอุดมคติ มีจิตอาสาในการให้บริการ มีปรัชญาในการทำงาน ซึ่งเป็นหัวใจของข้าราชการเทศบาล โดย

การให้บริการเสมอภาคเท่าเทียมกัน ปราศจากอคติลำเอียง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง บุคลากรเทศบาล ควรได้รับการส่งเสริมให้แรงจูงใจ และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือสังฆวัตถุ 4 และพรหมวิหาร 4 โดยเฉพาะความเมตตา ความกรุณาต่อผู้มารับบริการประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน นำพาบุคลากรได้มีโอกาสศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่อจะได้เกิด ความซาบซึ้ง จิตใจอ่อนโยน เกิดเมตตา เกิดจิตสาธารณะ และนำหลักธรรมอื่นๆมาใช้ในการทำงาน และเป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้มีจิตสาธารณะเพิ่มมากยิ่งขึ้น

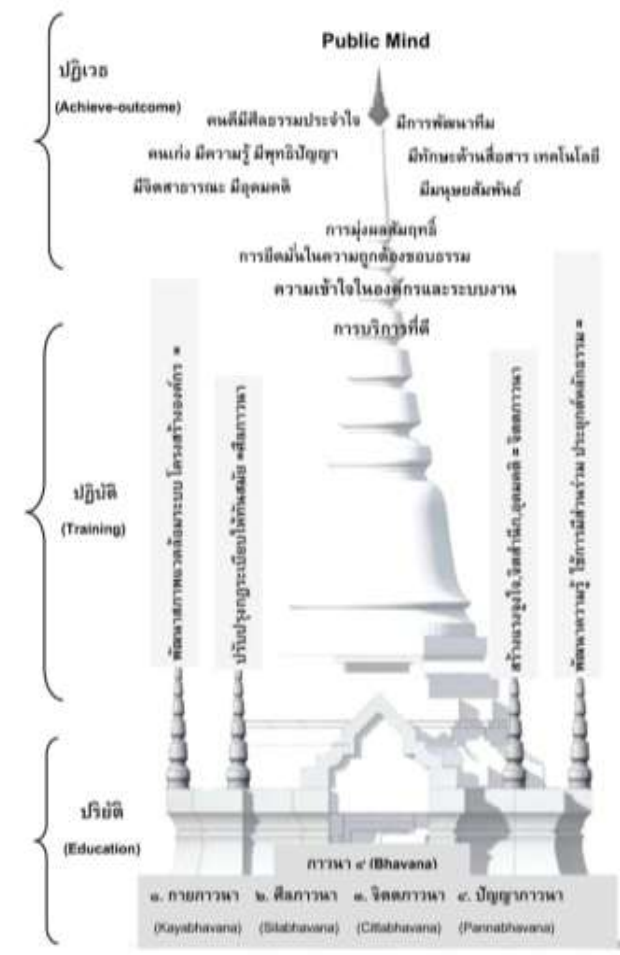
5) ด้านการทำงานเป็นทีมตามหลักพุทธธรรม ต้องเน้นพัฒนาด้านปัญญาภาวนาเป็นกรณี พิเศษมากที่สุด ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ ด้วยการอบรมแบบวอค แรลลี่ ระดมความคิด การเวียนงาน การสลับกันทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน มี กิจกรรมสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดความรักกลมเกลียวสมัครสมานสามัคคีกันในองค์กร ตลอดถึงการเปิดให้ มีส่วนร่วมจากสมาชิก ให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระมีเหตุผล ปฏิบัติได้ เพื่อให้เกิดการยอมรับ ให้มี การประเมินการทำงานกันภายในทีม และที่สำคัญอีกอย่างคือการประยุกต์หลักธรรม สังฆวัตถุ 4 ด้วยการ มีทาน แบ่งปันกันในเรื่องต่างๆ ช่วยเหลือ แบ่งปันข้อมูล ความรู้ เห็นอกเห็นใจ ไม่เอาर्डเอา เปรียบกัน ปิยวาจา สื่อสารกันด้วยถ้อยคำเป็นมิตร ไม่เป็นไปเพื่อความขัดแย้ง อตถจริยา การ บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อเนื่อง สมานัตตตา การทำตนเสมอต้นเสมอปลาย

รูปแบบวิธีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ ตามหลักพุทธ ธรรมซึ่งเป็น NATHIVICH'S MODEL จะพบว่ารูปเจดีย์ จะมีเจดีย์ทิศทั้งสี่ มียอดแหลมขึ้นไป สื่อ ความหมายถึงวิธีการพัฒนาสมรรถนะตามหลักภาวนาทั้ง 4 ด้าน 1.การพัฒนาสภาพแวดล้อม (Environment) 2.ระเบียบ กฎเกณฑ์ คำสั่ง (Law) 3.สร้างแรงจูงใจ (Motivation) 4.ปลูกสร้างจิต สาธารณะ และอุดมคติ (Public mind and Conscience) 5.พัฒนาความรู้ (Knowledge Development) 6.การมีส่วนร่วม (Participation) 7.สร้างอุปนิสัยใฝ่ความเป็นเลิศ (Excellence) 8.ประยุกต์หลักธรรม (Dharma Integrating) เมื่อเทศบาลพัฒนาสมรรถนะบุคลากรตามหลัก ภาวนา 4 ด้วยวิธีการนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่องตลอดแล้ว ผลลัพธ์ของดำเนินการตามที่ว่านี้ก็คือ ปฏิเวธ คือผลที่อยู่บนยอดพระเจดีย์สูงสุด คือบุคลากรเทศบาลจะมีการพัฒนาสมรรถนะตามหลัก พุทธธรรม คือ จะเป็นคนดี เป็นบุคลากรเทศบาลที่มีศีลธรรมประจำใจ เป็นคนเก่ง มีความรู้มีพหุธิ ปัญญาสามารถ มีจิตสาธารณะ มีอุดมคติ มีการพัฒนาทีม มีทักษะในการสื่อสาร เทคโนโลยี มีมนุษย สัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน มีจิตบริการยอดเยี่ยม และปลายยอดพระเจดีย์คือ Public mind คือจิต สาธารณะ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาสมรรถนะ ซึ่งการมีจิตสาธารณะ เป็นสิ่งสำคัญของ ข้าราชการเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ที่ต้องมีอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ หากข้าราชการ เจ้าหน้าที่ พนักงาน รวมถึงผู้บริหารเทศบาลต่างๆ มีจิตสาธารณะเพียงอย่างเดียวเป็นคุณสมบัติพื้นฐานอันแรก สมรรถนะอื่นๆก็จะตามมา ดังนั้น วิธีการพัฒนาสมรรถนะมีเป้าหมายคือ การพัฒนาบุคลากรให้มีจิต สาธารณะให้มาก

6. อภิปรายผล

6.1 ผลการศึกษาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาล พบว่า วิธีการพัฒนาสมรรถนะหลัก 5 ด้านในภาพรวมทั้งหมด คือ 1. พัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อม (Environment) 2. พัฒนาระเบียบ กฎเกณฑ์ คำสั่ง (Law) 3. สร้างแรงจูงใจ (Motivation) 4. การปลูกสร้างจิตสาธารณะ และอุดมคติ (Public mind and Conscience) 5. พัฒนาความรู้ (Knowledge Development) 6. การมีส่วนร่วม (Participation) 7. สร้างอุปนิสัยใฝ่ความเป็นเลิศ (Excellence) 8. ประยุกต์หลักธรรม (Dharma Integrating)

การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม

6.2 ผลการศึกษาองค์ประกอบพุทธธรรมในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเทศบาล พบว่ามีหลักธรรมที่องค์การเทศบาลควรจะนำไปบูรณาการในการพัฒนาบุคลากรได้แก่ ธรรมฐาน 2 สิกขา 3 มหาสติปัฏฐาน 4 กาวานา 4 พละ 5 ปธาน 4 อิทธิบาท 4 สังคหัตถ์ 4 พรหม

วิหาร 4 อริยสัจ 4 ศีล 5 มรรค 8 หลักมงคล สัปบุริสธรรม 7 ฆราวาสธรรม 4 หลักกาลามสูตร หลักความอดทน หลักความกตัญญู โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเจริญสมาธิเพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรนั้น ได้รับการสนับสนุนอย่างมากว่าเป็นหลักที่ต้องนำมาฝึกอบรมกับบุคลากรรัฐ เพราะมีอานิสงส์ มีประโยชน์อย่างมากโดยมีผลการวิจัยจากนักวิชาการยืนยันว่า สามารถส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะบุคลากรได้ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของไพฑูริย์ ใจก้าวหน้า (2557) ได้วิจัยเรื่อง “การนำหลักสมาธิทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารเพื่อพัฒนาบุคลากรภาครัฐ” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเพื่อการพัฒนาสมาธิตามแนวพระพุทธศาสนามีคุณค่าต่อตนเอง ต่อสังคม องค์กร รวมทั้งต่อประเทศชาติ ที่ภาครัฐหรือผู้บริหารจะนำไปกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วน และการสร้างแผนการปฏิบัติรวมทั้งการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการฝึกสมาธิเพื่อหน่วยราชการ องค์กรท้องถิ่น และองค์กรอื่นๆได้นำไปปฏิบัติให้เกิดการพัฒนาคน และเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาชาติ การพัฒนาสมาธิจะสามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้จริง และสร้างคนให้เป็นมนุษย์ ศักยภาพของคนในประเทศจะพัฒนาอะไรก็ได้ หากคนมีสมาธิที่สมบูรณ์

6.3 ผลการนำเสนอวิธีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรม

1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักพุทธธรรม เน้นส่งเสริมพัฒนาคุณภาพงาน โดยปรับปรุงพัฒนาสภาพแวดล้อม ระบบการทำงาน ส่งเสริมบุคลากรให้มีสุขภาพที่ดี ประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 หลักพละ 5 ในการพัฒนาสมรรถนะให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

2) ด้านการยึดมั่นความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ตามหลักพุทธธรรม เน้นส่งเสริมพัฒนาด้านศีลภาวนา ส่งเสริมให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีมโนธรรม มีหิริ โอตตัปปะ รักษาศีล 5 ประพฤติตามระเบียบ คำสั่ง จรรยาบรรณของข้าราชการ มีเกณฑ์ชี้วัดด้านจริยธรรม พัฒนาความรู้ทางพระพุทธศาสนาด้วยการส่งเสริมให้เข้าวัด ฝึกอบรมปฏิบัติกรรมฐาน ฟังธรรมบรรยาย

3) ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงานตามหลักพุทธธรรม เน้นส่งเสริมพัฒนาด้านปัญญาภาวนา เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความเชี่ยวชาญด้วยการศึกษา อบรม สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรรักการเรียนรู้ จัดทำองค์ความรู้หน่วยงานให้เป็นระบบ ทำให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลา ประยุกต์หลักสิกขา 3 หลักสัปบุริสธรรม 7 หลักมรรค 8 หลักกาลามสูตรในการพัฒนาสมรรถนะ

4) ด้านบริการเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรม เน้นส่งเสริมพัฒนาด้านจิตตภาวนา ปลุกฝังให้มีจิตวิญญาณพระโพธิสัตว์ มีจิตสาธารณะ มีอุดมคติ มีปรัชญาในการทำงาน ให้บริการเสมอภาคเท่าเทียมกัน ปราศจากอคติลำเอียง ส่งเสริมให้แรงจูงใจ ส่งเสริมให้ประพฤติปฏิบัติธรรม นำหลักกรรมฐาน 2 หลักมหาสติปัญญา 4 หลักสังคหวัตถุ 4 หลักพรหมวิหาร 4 หลักปธาน 4 และความอดทนประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะ เป็นการส่งเสริมให้มีจิตสาธารณะเพิ่มมากยิ่งขึ้น

5) ด้านการทำงานเป็นทีมตามหลักพุทธธรรม คือ เน้นพัฒนาด้านปัญญาภาวนา พัฒนาความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ ด้วยการเปิดให้มีส่วนร่วมจากสมาชิก การระดมความคิด การเวียนงาน การสลับกันทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน มีกิจกรรมสัมพันธ์ในองค์กร อบรม

แบบวอคแรลลี่ การประเมินกันในห้อง ประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 หลักสาราณียธรรม 6 หลักอปริหานิยธรรม 7 ใช้พัฒนาสมรรถนะการทำงานเป็นทีม

สรุปวิธีการพัฒนาสมรรถนะหลักทั้ง 5 ด้านตามหลักพุทธธรรม คือ 1.การพัฒนาสภาพแวดล้อม (Environment) 2.ปรับปรุงพัฒนาระเบียบ กฎเกณฑ์ คำสั่ง (Law) 3.สร้างแรงจูงใจ (Motivation) 4.ปลูกสร้างจิตสาธารณะ และอุดมคติ (Public mind and Conscience) 5.พัฒนาความรู้ (Knowledge Development) 6.การมีส่วนร่วม (Participation) 7.สร้างอุปนิสัยใฝ่ความเป็นเลิศ (Excellence) 8.ประยุกต์หลักธรรม (Dharma Integrating) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิธีการพัฒนาสมรรถนะนั้นมีหลากหลายวิธีการ แต่มีวัตถุประสงค์ที่อันเดียวกันคือมุ่งพัฒนากาย มุ่งพัฒนาศีล มุ่งพัฒนาจิต มุ่งพัฒนาปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูโกศลวชิรกิจ (2559) ที่ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร” ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธมี 5 กลยุทธ์ คือ 1)การปฐมนิเทศเชิงพุทธ มีกิจกรรมการแนะนำน้องก่อนทำ (The Worker Care) บุคคลาภิบาลและเข้าวัดจิตใจ 2)การฝึกอบรมเชิงพุทธ มีกิจกรรมพุทธมาฆะ และการปฏิบัติธรรมสัญจร 3)การส่งเสริมด้านวิชาการเชิงพุทธ มีการจัดตั้งคลินิก ให้คำปรึกษาเชิงพุทธบูรณาการ การจัดบอร์ดธรรมะน่ารู้ และเครือข่ายความรู้ทางสังคม (Social Knowledge Network : SKN), 4)การศึกษาดูงานเชิงพุทธ มีกิจกรรมพุทธจาริก นบพระสัญจร และพุทธภูมิออนทัวร์ และ 5)การส่งเสริมการศึกษาต่อเชิงพุทธ มีกิจกรรมการการธรรมะศึกษาชั้นเดย์ ศึกษาหลักพุทธธรรมบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ และการเรียนธรรมะออนไลน์ (E-Leanning) ส่วนพุทธธรรมนำมาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ หลักภาวนา 4 คือ 1)กายภาวนา การรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงปราศจากโรคภัยอันไม่พึงประสงค์ 2) สิลภาวนา มีความประพฤติเรียบร้อย อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ด้วยดี 3)จิตตภาวนา การมีสุขภาพจิตดี มีจิตสาธารณะ มองโลกในแง่ดี มีความอดทน อดกลั้น และ 4)ปัญญาภาวนา มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน เข้าใจทุกอย่างตามความเป็นจริง

หลักภาวนา 4 ซึ่งทุกๆด้านทั้งหมดนี้มีความสำคัญมากที่จะพัฒนาสมรรถนะบุคลากร เทศบาล หากเทศบาลขาดการพัฒนาในด้านใดด้านหนึ่งแล้ว ก็จะทำให้บุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาสมรรถนะอย่างสมบูรณ์แบบ ย่อมส่งผลต่อการให้บริการตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของประชาชน “การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรม คือ ภาวนา 4 คือ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตตภาวนา ปัญญาภาวนา นี่เป็นหลักการที่ดีที่สุดแล้วในหลักของการพัฒนา” ครอบคลุมหมดเป็นการพัฒนาสมรรถนะที่สมบูรณ์แบบ นอกจากนั้นการพัฒนาอบรมด้วยกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา การบูรณาการหลักพุทธธรรมอื่นๆในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การฝึกสมาธิปีหนึ่งควรให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีโอกาสได้เข้าคอร์สภาวนา 3 ครั้ง เพื่อให้ได้กลับมาฝึกหัดปฏิบัติตนในทางธรรมะ คนเก่งมากมาย ทำงานเข้ากับคนอื่นไม่ได้ เพราะไม่มีธรรมะ ทอดทิ้งธรรมะ ให้มีโอกาสดูเรียนรู้วิชาที่สำคัญที่สุด คือ วิชาชีวิตให้รู้จักบริหารกิเลส บริหารชีวิต บริหารตน บริหารคน บริหารงาน หรือครองตน ครองคน ครองงาน และครองใจได้อย่างมีสติ ราบรื่น และก็เรียบร้อย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เทศบาลควรกำหนดนโยบายพัฒนาสมรรถนะบุคลากรเทศบาล ออกมาในรูปกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้บุคลากรทุกคนต้องปฏิบัติ ไม่สามารถละเลยได้เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนที่มารับบริการ

2) เทศบาลควรจะสนับสนุนส่งเสริมนโยบายพัฒนาสมรรถนะบุคลากรเชิงจิตพิสัย เน้นด้านจิตใจ ปลูกฝังศีลธรรมและความรู้ด้านพุทธศาสนา โดยจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จโดยมีกระบวนการติดตามและประเมินผล โดยออกมาในลักษณะของระเบียบ คำสั่ง กฎหมาย

3) เทศบาลควรมีระเบียบ คำสั่ง สนับสนุนนโยบายเพื่อพัฒนาบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ชั่วคราว กลุ่มคนงาน พนักงานอัตราจ้างชั่วคราว กลุ่มปฏิบัติงาน ให้ได้รับโอกาสเพื่อรับการอบรมพัฒนาสมรรถนะ เพิ่มพูนทักษะมากขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) เทศบาลควรปรับปรุงระบบ โครงสร้าง สภาพแวดล้อมสถานที่ทำงานให้ทันสมัย เหมาะกับสถานการณ์ ส่งเสริมให้บุคลากรดูแลสุขภาพ สุขภาพ จัดกิจกรรมแข่งขันกีฬา ภายในและนอกหน่วยงาน จัดให้มีสถานที่ อุปกรณ์ออกกำลังกายให้ครบถ้วน และตรวจสุขภาพประจำปี

2) เทศบาลควรจัดให้มีการเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก สำหรับพนักงาน ซึ่งบริษัท หน่วยงานเอกชนหลายแห่งดำเนินการทำต่อเนื่องมาหลายปี ทำให้พนักงานสนใจเกิดความรู้ทางด้านศีลธรรม เป็นการปลูกฝังหลักพุทธธรรมในจิตใจและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานอย่างมาก

3) เทศบาลควรจัดอบรมโครงการคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติธรรม ฝึกสมาธิภาวนา อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง โดยผู้บริหาร รวมถึงสมาชิกสภาเทศบาลควรเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนในองค์กรเทศบาล บุคลากรเจ้าหน้าที่ทุกคนควรมีการฝึกทำสมาธิ เจริญจิตตภาวนาวันละ 10 นาที ก่อนปฏิบัติงาน จะสามารถช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน มีอันสืบต่อการเรียนรู้ สติปัญญา สมาธิในการปฏิบัติงาน

4) เทศบาล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ควรจะนำหลักวิธีการพัฒนาสมรรถนะหลักของบุคลากรเทศบาลในยุคโลกาภิวัตน์ตามหลักพุทธธรรมไปใช้ปฏิบัติงาน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการวิจัยการพัฒนาสมรรถนะเฉพาะส่วนในตำแหน่งของบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการนำหลักพุทธธรรมข้ออื่นๆ มาประยุกต์ใช้

2) ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนาสมรรถนะตามแนวพระพุทธศาสนา โดยเปลี่ยนขนาดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยให้กว้าง และขนาดใหญ่ขึ้น อาจเป็นการเปรียบเทียบระดับ

ภาคกับภาค หรือเปรียบเทียบองค์กรปกครองอื่น ๆ เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด มหาวิทยาลัย เป็นต้น

3) ควรทำการวิจัยกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนาคิดตถาวนาในองค์กร เทศบาล โดยใช้การปฏิบัติสมาธิภาวนา ศึกษาในเชิงการทดลอง ปฏิบัติจริง มีการวัดผลก่อน และ หลัง และติดตามประเมินผล

References

- Anek Thianboocha. (2552). *The Development of Key Competencies in Preparing Employees for Workplaces* (Doctoral Dissertation). Bangkok: King Mongkut's University of Technology North Bangkok.
- Mayuree Kamolabutra. (2013). *The Development of the Competency of Front Line Nurse Managers at Hospitals Under the Jurisdiction of the Ministry of Public Health* (Doctoral Dissertation). Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- National Reform Steering Assembly. (2558, January 13). Summary of the Draft Act of the Code of the local administrative organization, Retrieved from http://www.library2.parliament.go.th/giventake/content_nrsa2558/d0_82259-04.pdf
- Paitoon Jaikaona. (2557,May-August). Management to Concentrate on the Development Of Buddhism. *Journal of MCU Social Science Review*, 3(2), 81.
- Phrakru Kosonwachirakit, (2559,May-August). The Strategy of Buddhist Human Resources Development of Local Administrative Organizations in Kampanget Province. *Journal of MCU Social Science Review*, 5(1), 58.
- Phrapalad Thian Palawutho. (2557). Training and Development of Personnel in The Organization, *Buddhist integrated approach to mental and social development*, 1 (No.2), 82.
- PhraSrikhamphirayarn (Somjin Sammapanno). (2557). *Statement, Buddhist integrated approach to mental and social development*, 1(No.1), 7.
- Siam Development Institute. (2549). *The empowerment in administrative management of the local administrative organization* (Research report), Bangkok: Siam Development Institute: 41-42.
- Standards Committee of Local administration. (2558). *Set the standard of Local administration No. 4*, Bangkok: cabinet and The Government Gazette.

56 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

Supit Chaimongkol. (2556). *Strategies for Develop Competency Active Learning of Elementary Teachers on Highland* (Doctoral Dissertation). Chiangrai: Chiang Rai Rajabhat University.

Suttayan Aobaom. (2558,May-August). The Personnel's Competency Development for Staff of Local Administrative Organization According to Buddhism, *Journal of MCU Social Science Review*. 4(2) special Issue. 193.

Weerachai Seehapon, (2559), The Significant Performance Strengthening of Students According to Core Curriculum for Basic Education in B.E.2551 by the Buddhist Concept, December 2556-May 2557. *FEU ACADEMIC REVIEW*, 7(2), 70.

มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมและคุ้มครองวิสาหกิจชุมชนเพื่อคุ้มครอง
อัตลักษณ์ของชุมชน : ศึกษากรณี ชุมชนบ้านมอญ จังหวัดนครสวรรค์
LEGAL STANDARDS IN PROMOTION AND PROMOTION AND PROTECTION OF
THE COMMUNITY ENTERPRISE TO PROTECT THE COMMUNITY IDENTITY :
CASE STUDY BAN MON COMMUNITY, NAKHON SAWAN PROVINCE.

นนทพัทธ์ ตรีณรงค์*

Nontapat Treenarong

บทคัดย่อ

การศึกษามาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมและคุ้มครองวิสาหกิจชุมชนเพื่อคุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชน ศึกษากรณี : ชุมชนบ้านมอญ จังหวัดนครสวรรค์ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาวิสาหกิจชุมชนบ้านมอญเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชน 2) วิเคราะห์ถึงแนวคิด รูปแบบ และปัจจัยทางกฎหมายที่ส่งผลต่อวิสาหกิจชุมชนบ้านมอญ 3) ศึกษาแนวทางและมาตรการในทางกฎหมายในส่งเสริมและคุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านมอญเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดำเนินการโดยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เจาะลึก โดยสร้างเครื่องมือสำรวจข้อมูลและจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย ตำรา สื่อออนไลน์และบทความที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1. วิสาหกิจชุมชนบ้านมอญเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญเกิดจากการรวมกลุ่มกันของสมาชิกในชุมชนบ้านมอญที่ประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาซึ่งได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษของชาวมอญที่ผสมผสานกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเป็นอยู่และการดำรงชีพของชาวมอญในการทำเครื่องปั้นดินเผาที่ได้รับสืบทอดขั้นตอนและวิธีการทำ ตลอดจนลวดลายมาจากบรรพบุรุษ รวมถึงเนื้อดินทำให้มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น ประกอบกับการคิดค้นและพัฒนาลวดลายขึ้นใหม่ โดยอาศัยต้นทุนทางภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยภาครัฐได้กำหนดแนวทางในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเพื่อการยกระดับคุณภาพคน โดยการเสริมสร้างองค์ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ตามรัฐธรรมนูญ ทั้งยังมีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและประมวลรัษฎากรที่ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองอัตลักษณ์วิสาหกิจชุมชน 2. แนวคิด รูปแบบ และปัจจัยทางกฎหมายที่ส่งผลต่อวิสาหกิจชุมชนบ้านมอญ จากการศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญเป็นการรวมกลุ่มกันโดยมีแนวความคิดเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนและพัฒนาจากทางภาครัฐ เพื่อการขอกู้ยืมเงินจากทางธนาคาร เพื่อพัฒนาต่อยอดกิจการในระหว่างกลุ่ม โดยมีรูปแบบการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน

* Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University

เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญโดยมีการจดทะเบียนกลุ่มกับเกษตรอำเภอเมืองนครสวรรค์ เพื่อขอรับการส่งเสริมจากทางภาครัฐตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการผลิตสินค้า สร้างรายได้สู่ชุมชนและเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอญมาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นสินค้า โดยมีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเป็นปัจจัยทางกฎหมายที่บัญญัติให้การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวนโยบายแห่งรัฐและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ 21 ตามปฏิญญาโจฮันเนสเบิร์กว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3. แนวทางและมาตรการในทางกฎหมายในส่งเสริมและคุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านมอญเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จากการศึกษาพบว่า แม้ภาครัฐจะมีแนวทางในส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านมอญโดยการจัดอบรม สัมมนาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แต่ภาครัฐควรพัฒนารูปแบบการทำเครื่องปั้นดินเผาให้มีความหลากหลายอันเป็นการสร้างจุดขาย การประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาด โดยให้การสนับสนุนด้านงบประมาณหรือจัดตั้งกองทุน ทั้งควรมีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองอัตลักษณ์วิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา โดยควรมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรอง เครื่องหมายร่วมและขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : มาตรการทางกฎหมาย, วิสาหกิจชุมชน, คุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชน

ABSTRACT

The study of legal standards in promotion and protection of the community enterprise to protect the community identity. Case study: Ban Mon Community, Nakhon Sawan province. The research purposes are 1) to study "Ban Mon community" in order to promote and protect the community identity. 2) to analyses ideas, forms and legal factors that affect Ban Mon Community. 3) to study guidelines and legal measures in promotion and protection of the community identity for sustainable development by a qualitative research which include questionnaire and a depth interview. The research will be done by survey tools, academic document, related researches, textbooks, online medias and related articles in the following issues 1) according to the study, a group of Ban Mon pottery community enterprise causes by a group of pottery career members who brought a local knowledge from ancestor combined with culture, tradition, custom and Mon's living for pottery making process and pattern. Including, soil that has a local identity and the discovery and development of new designs based on the cost of a traditional knowledge. The government has set ways to promote the community enterprise to improve the quality of people by rein fore with

knowledge and constitutional creativity. Moreover, there are the community enterprise act and the revenue code to protect the community enterprise identity. 2) concepts, forms and legal factors that affect the community enterprise from the study found that the Ban Mon pottery community enterprise integrated with a concept that supported and developed by the government in order to loan from a bank and improve their enterprise. Form of the Ban Mon pottery community enterprise is registered farmer groups in amphur muang, Nakhon Sawan province to obtain the government's support. The objectives of the community enterprise are to produce their products, generate revenue to the community and become self-reliant in their family, community and between communities. Furthermore, a local knowledge of Ban Mon would add product value follow by the community enterprise act, and the community-based social and economic development policies and plans No.11 comply with the Agenda 21, the Declaration of Johannesburg on sustainable development to support and develop the community enterprise. 3) guidelines and legal measures to support and protect the Ban Mon community identity by training, seminal for the purpose of promote and develop the community enterprise groups, but the government should develop various forms of pottery making to create a selling point, public relation and promotion with financial support and fund. Besides, there should have legal measures in the pottery community enterprise under the rules of intellectual property by trademark registration, certificate mark and the registration of geographical indication for sustainable development.

Keywords: legal standards, community enterprise, to protect the community identity

1. บทนำ

ในการประชุมสุดยอดของโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (World Summit on Sustainable Development: WSSD) หรือ Rio+10 จัดโดยสหประชาชาติในปีพ.ศ. 2545 ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ซึ่งที่ประชุมได้รับรองเอกสารสำคัญ 2 ฉบับคือ ปฏิญญาโจฮันเนสเบิร์กว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Johannesburg Declaration on Sustainable Development) และแผนการดำเนินงาน โจฮันเนสเบิร์ก (Johannesburg Plan of Implementation) เอกสารทั้งสองได้เน้นย้ำให้นานาประเทศนำแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนที่กำหนดไว้ใน “แผนปฏิบัติการ 21” ซึ่งเป็นผลจากการประชุม ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อ พ.ศ. 2535 มาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยซึ่งได้เข้าร่วมการประชุมใน

ครั้งนี้ก็ได้รับรองที่จะปฏิบัติตามผลการประชุมดังกล่าวหลังจากนั้น ที่ประชุม WSSD ได้มอบหมายให้คณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Commission on Sustainable Development: CSD) ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยสมัชชาสหประชาชาติในเดือนธันวาคม 2535 เพื่อกำกับดูแลให้การดำเนินงานตามผลของที่ประชุม UNCED เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการให้แนวนโยบายเรื่องการติดตามผลการดำเนินงานตาม JPOI แก่หน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ

ประเทศไทยได้อนุมัติการแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปฏิญญาโจฮันเนสเบิร์กกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Johannesburg Declaration on Sustainable Development) และแผนการดำเนินงานโจฮันเนสเบิร์ก (Johannesburg Plan of Implementation) บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ฉบับที่ 18) ซึ่งในหมวดที่ 5 มาตรา 75 ได้กำหนดให้รัฐดำเนินการตรากฎหมาย และกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินและในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน ต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการใด ในระยะเวลาใด เพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการรวมทั้งปัญหาและอุปสรรค เสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 75 - 87 ที่ได้กำหนดเนื้อหา 9 ด้าน ดังนี้

แนวนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม แนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม แนวนโยบายด้านการต่างประเทศ แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ แนวนโยบายด้านที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและพลังงาน และแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดย“แนวนโยบายแห่งรัฐ” เป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ถือเป็นกรอบสำหรับการกำหนดนโยบายของรัฐบาลว่านโยบายที่กำหนดออกมานั้นจะต้องครอบคลุมถึงเรื่องใด และจะเป็นหลักประกันว่า แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลแนวนโยบายของรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศจะยังคงเดิม คือ อยู่ในกรอบแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และในมาตรา 75 คณะรัฐมนตรีต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อแสดงมาตรการและรายละเอียดของแนวทางในการปฏิบัติราชการในแต่ละปีของการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องจัดทำให้มีแผนการตรากฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามนโยบายและแผนการบริหารราชการแผ่นดิน โดยประเทศไทยได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศเพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับชุมชน ระดับภาค และระดับประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาคเกษตร และการประกอบกิจการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพคน การเสริมสร้างองค์ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการ และเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญได้แก่ การเสริมสร้างทุนสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน และสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว และชุมชน สามารถจัดการความเสี่ยงและปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงมีโอกาสดำเนินการเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม สำหรับการเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ (ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน) มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง โดยใช้ภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์

จังหวัดนครสวรรค์ถือว่าเป็นจังหวัดที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย โดยกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์นอกจากจะเป็นไทยอีสาน ไทยจีน ไทยพวน ไทยญวน ไทยทรงดำ หนึ่งในนั้นคือชาวไทยมอญ โดยชาวมอญ เป็นชนชาติเก่าแก่ที่สุดชนชาติหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณพม่าตอนล่าง เป็นชนชาติที่มีอารยธรรมสูงและเป็นแบบอย่างแก่หลายชนชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ต้องอพยพจากบ้านเมืองของตนเข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทยก็ด้วยปัญหาเรื่องการเมืองเนื่องจากถูกพม่ารุกราน โดยชาวมอญได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ทั่วไปตามทีราบลุ่มริมน้ำภาคกลาง ได้แก่ ลพบุรี สระบุรี อโยธยา นครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสงคราม สมุทรปราการ สมุทรสาคร กรุงเทพฯ ฉะเชิงเทรา เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ (โดยมากเป็นแหล่งที่พระเจ้าแผ่นดินทรงโปรดฯ พระราชทานที่ดินทำกินให้แต่แรกอพยพเข้ามา) และบางส่วนตั้งภูมิลำเนาอยู่แถบภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี (เขตเมืองที่อยู่ติดชายแดนไทย) ทางอีสาน ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ มีบ้างเล็กน้อยที่อพยพลงใต้ อย่าง ชุมพร สุราษฎร์ธานี กลุ่มชาวมอญที่อพยพเข้ามาเมืองไทย อย่างเป็นทางการนั้น พระเจ้าแผ่นดินทรงโปรดฯ ให้ตั้งบ้านเรือนรอบ ๆ เขตเมืองหลวง ครั้นต่อมาความเจริญของบ้านเมืองขยายตัว พื้นที่ทำกินเริ่มคับแคบประกอบกับชาวมอญเหล่านั้นต้องการแสวงหาช่องทางทำมาหากินใหม่ ๆ จึงได้มีการอพยพโยกย้ายไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยและชุมชนมอญบ้านมอญและชุมชนมอญอื่น ๆ ในจังหวัดนครสวรรค์

ชาวมอญบ้านมอญ อำเภอบ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์มีอัตลักษณ์ คือ การเป็นช่างฝีมือในการปั้นดินที่มีความละเอียดอ่อน และมีความชำนาญ สามารถคิดรูปแบบต่างๆออกมาด้วยความรู้สึกและเป็นเอกลักษณ์ ทั้งการทำเครื่องปั้นดินเผาของคนบ้านมอญได้ใส่ใจจินตนาการของตนเองลงไปในผลงานที่ตนปั้น จึงทำให้ผลงานออกมามีความละเอียดอ่อนและสวยงามตามจินตนาการของคนปั้นทำให้ชุมชนเล็กๆ กลายเป็นหมู่บ้านที่รู้จักกันทั่วประเทศ อีกทั้งยังผลิต

เครื่องปั้นดินเผาเพื่อเป็นสินค้า OTOP เป็นการสืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่เป็นช่างฝีมือในการทำเครื่องปั้นดินเผา ในทางวัฒนธรรมประเพณีชาวมอญที่กระจายตัวในเขตนครสวรรค์จะรวมตัวกัน จัดงานสงกรานต์ ผู้หญิงและผู้ชาย รวมถึงเด็กๆ ร่วมกันแต่งกายในชุดชาวมอญ เหมือนที่เคยปฏิบัติกันมาเป็นประจำทุกปี และได้จัดขบวนแห่เครื่องปั้นดินเผาไปรอบตลาดปากน้ำโพ การละเล่นเต้นรำประกอบเพลงมอญ ซึ่งจะมีการเลี้ยงข้าวแช่ซึ่งเป็นอาหารขึ้นชื่อของชาวมอญให้แก่ผู้สูงอายุหรือผู้มาร่วมงาน อีกทั้งยังเพื่อประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเริ่มประเพณีสงกรานต์หมู่บ้าน OTOP ส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านมอญ สืบสานวัฒนธรรม ประเพณี

อีกทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์เครื่องปั้นดินเผาผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของชาวมอญบ้านมอญอีกด้วย โดยเฉพาะการทำเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนบ้านมอญเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนที่แสดงออกถึงรากเหง้าหรือวัฒนธรรมทางสังคมที่ถูกก่อให้เกิดขึ้นมาและใช้ในการยึดเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณีในทางปฏิบัติในสังคมนั้น ซึ่งมีลักษณะของความโดดเด่นหรือมีความแตกต่างกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมอื่นๆ ทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนที่รวมตัวกันทำเครื่องปั้นดินเผาเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพให้แก่คนในชุมชน การรวมตัวกันของชาวไทยเชื้อสายมอญของชุมชนบ้านมอญในการทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นสินค้าเป็นการเสริมสร้างให้ชุมชนมีการรวมตัวอย่างเข้มแข็งร่วมคิดร่วมกันเรียนรู้สู่การปฏิบัติ มีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการองค์ความรู้ในรูปแบบที่หลากหลายตามภูมิสังคม ที่เหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตบนฐานทรัพยากร ภูมิปัญญา และวิถีวัฒนธรรมชุมชน โดยเศรษฐกิจชุมชนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงเป็นการพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน อันจะยังผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ ชุมชนสามารถบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างมีดุลยภาพสอดคล้องเชื่อมโยงกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน เพิ่มพูนความสัมพันธ์อันใกล้ชิดทางสังคมระหว่างผู้คนทั้งภายในและภายนอกชุมชน ทั้งนี้การรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งของคนในชุมชนนอกจากจะสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ยากและสลับซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความยากจนที่มีความเป็นองค์รวมเกี่ยวพันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครอง ซึ่งต้องอาศัยชุมชนที่เข้มแข็งเป็นเสาหลักในการร่วมมือร่วมใจดำเนินการให้หลุดพ้นจากความยากจนตลอดไปแล้ว ยังช่วยสร้างอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อีกด้วย

แต่ในปัจจุบันพบว่า 1.ปัญหาการขาดช่างฝีมือ เนื่องจากการเคลื่อนย้ายแรงงานในวัยหนุ่มสาวเพื่อไปหางานทำในเมือง ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีคุณค่าให้สูญหายไป ทำให้ไม่มีผู้สืบทอดภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ 2.ปัญหาการขาดการส่งเสริมจากภาครัฐและภาคเอกชนและในระดับท้องถิ่น เนื่องจากภาครัฐให้ความสำคัญกับการสนับสนุนกลุ่มOTOP ที่เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอาชีพ โดยให้ความสำคัญกับมาตรฐานสินค้ามากกว่าการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชน 3.ปัญหาด้านการสนับสนุนที่ภาครัฐจัดขึ้น เช่น การฝึกอบรมไม่สามารถเป็นที่สนใจของ

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เหตุเพราะสมาชิกกลุ่มไม่สะดวกเข้าร่วมอบรมความรู้เนื่องจากประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นอาชีพหลัก และความรู้ดังกล่าวไม่สามารถนำมาพัฒนาต่อได้ เนื่องจากไม่เป็นที่ต้องการของตลาด 4.ปัญหาทางการตลาดในการระบายสินค้าทำให้ขาดทุนหมุนเวียนในการผลิตสินค้า ทำให้การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญยังไม่สัมฤทธิ์ผล 5.ปัญหาการขาดการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการบริการและการอื่นๆ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 6.ปัญหาความต่อเนื่องของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ รวมถึงความไม่มั่นคงทางการเมือง ทิศทางแนวนโยบายของภาครัฐ อีกทั้งวิสัยทัศน์ของผู้มีอำนาจในรัฐบาลและในระดับท้องถิ่น 7.ปัญหาการอาศัยช่องว่างของกฎหมายของผู้ประกอบการบางรายในการขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากภาครัฐซึ่งขัดกับตามวัตถุประสงค์พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นจึงควรศึกษาหาแนวทางและมาตรการเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองวิสาหกิจของชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางภูมิปัญญาและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวชุมชนบ้านมอญต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 2.1 ศึกษาวิสาหกิจชุมชนบ้านมอญเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชน
- 2.2 วิเคราะห์ถึงแนวคิด รูปแบบ และปัจจัยทางกฎหมายที่ส่งผลต่อวิสาหกิจชุมชนบ้านมอญ
- 2.3 ศึกษาแนวทางและหามาตรการในทางกฎหมายในส่งเสริมและคุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านมอญ

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การกำหนดวิจัยตามโครงการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยโดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อันประกอบไปด้วย กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้แนะ (Guided Interview) กล่าวคือ เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดที่มีคำสำคัญพร้อมกับลักษณะของข้อคำถามที่มีความยืดหยุ่นและพร้อมที่จะมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำของข้อคำถามให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย หรือผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนในแต่ละสถานการณ์ที่มีเหตุการณ์หรือมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง รูปแบบ แนวคิดวิสาหกิจชุมชน ไม่ว่าจะบุคคลที่อยู่ในภาครัฐ หรือภาคประชาชน รวมทั้ง บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องตอบข้อคำถามจากการสัมภาษณ์เจาะลึกอันทำให้มาได้ซึ่งข้อมูลที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ และ

ข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติที่มีทั้งมิติของความความลึกและมิติของความกว้างในเรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างรูปแบบ แนวคิดวิสาหกิจชุมชนที่ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น

การเก็บข้อมูล

กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลอันได้แก่ กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์เจาะลึก โดยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางของกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

1) ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยกลุ่มประชากร ดังต่อไปนี้

- ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านแก่ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านแก่ง
- ประธานและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ
- หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรอำเภอเมืองนครสวรรค์ พาณิชยจังหวัด นายกองค้การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

2) กลุ่มประชากรตัวอย่าง คือ ประชาชนชาวบ้าน ประชาชนในชุมชนบ้านมอญ อำเภอบ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์

สถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

สถานที่ทำการ เก็บข้อมูล คือ ชุมชนบ้านมอญ อำเภอบ้านแก่ง จังหวัดนครสวรรค์

4. ผลการวิจัย

4.1 วิสาหกิจชุมชนบ้านมอญเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชน

ประวัติความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ จังหวัดนครสวรรค์ เกิดจากการรวมกลุ่มกันของชาวชุมชนบ้านมอญ โดยได้พัฒนาจากกลุ่มแม่บ้าน เป็นกลุ่มOTOP และต่อมาได้แยกเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยได้ยื่นขอจดทะเบียนกลุ่มที่เกษตรอำเภอเมืองนครสวรรค์ชื่อ “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ” เครื่องปั้นดินเผาบ้านของชาวชุมชนบ้านมอญ มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างจากแหล่งเครื่องปั้นดินเผาอื่น คือ เนื้อดิน ฝีมือ ลวดลายที่มีลักษณะเฉพาะที่ได้รับสืบทอดกันจากรบรรพบุรุษมา โดยจะนำลวดลายดังกล่าวมาถ่ายทอดลงบนเครื่องปั้นดินเผา นอกจากวิธีการปั้น การขึ้นรูปที่ได้รับการสืบทอดจนมีลักษณะเฉพาะมาจากบรรพบุรุษ สีดิน วัสดุที่ใช้ในการเผาและอุณหภูมิยังทำให้เครื่องปั้นดินเผา มีสีส้ม ลวดลายที่ชัด ทำให้เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญมีลักษณะเฉพาะถิ่นที่ทำให้สามารถแยกแยะจากถิ่นอื่นได้ ซึ่งถือเป็นนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษของชาวมอญที่ผสมผสานกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความ เป็นอยู่และการดำรงชีพของชาวมอญในการทำเครื่องปั้นดินเผาที่ได้รับสืบทอดวิธีการทำและลวดลายมาจากบรรพบุรุษ ประกอบกับการคิดค้นและพัฒนาลวดลายขึ้นใหม่ โดยอาศัยต้นทุนทาง

ภูมิปัญญาที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษชาวมอญประกอบกับต้นทุนที่ในท้องถิ่นจากพื้นที่ที่มีแหล่งดินเหนียวที่มีคุณภาพมาประกอบเป็นอาชีพ เพื่อหาเลี้ยงคนในครอบครัวและสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนโดยภาครัฐที่กำหนดนโยบายแห่งรัฐและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ สนับสนุนการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนผลิตสินค้าโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนมาสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ทั้งยังเป็นการยกระดับคุณภาพคน โดยการเสริมสร้างองค์ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ โดยมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองอัตลักษณ์วิสาหกิจชุมชน ซึ่งได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่ให้ความคุ้มครองและให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนในการประกอบอาชีพผลิตสินค้าและบริการ ทั้งภาครัฐยังมีมาตรการเพื่อการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้ของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งการประกอบกิจการเครื่องปั้นดินเผาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านมอญจัดเป็นงานประเภทงานหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผาอยู่ในความดูแลของกรมการพัฒนาชุมชนโดยมีพัฒนาการชุมชนอำเภอทำหน้าที่พัฒนาอาชีพกลุ่มอาชีพ พัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดระดับท้องถิ่นและระดับชุมชนโดยจัดอบรมให้ความรู้ ศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ แต่ขาดการสนับสนุนในระดับท้องถิ่น ทั้งการสนับสนุนที่ได้รับเป็นการสนับสนุนในนามของกลุ่ม OTOP ที่เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอาชีพ โดยให้ความสำคัญกับมาตรฐานสินค้ามากกว่าการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชน ทั้งยังขาดการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการบริการและการอื่น ๆ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วย นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวแล้วการที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นผลมาจากการปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ ความไม่มั่นคงทางการเมือง ทิศทางนโยบายของภาครัฐ รวมทั้งวิสัยทัศน์ของผู้มีอำนาจในรัฐบาลและในระดับท้องถิ่น

4.2 แนวคิด รูปแบบ และปัจจัยทางกฎหมายเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนบ้านมอญ

แนวความคิดวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญเกิดการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนบ้านมอญที่ประกอบอาชีพปั้นเครื่องปั้นดินเผาสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษและได้ประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาโดยทำเป็นอาชีพหลัก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนและพัฒนาจากทางภาครัฐ เพื่อการขอกู้ยืมเงินจากทางธนาคาร เพื่อพัฒนาต่อยอดกิจการในระหว่างกลุ่ม โดยมีการยื่นคำขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับเกษตรอำเภอเมืองนครสวรรค์ เพื่อขอรับการส่งเสริมจากทางภาครัฐตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งการทำเครื่องปั้นดินเผาถือได้ว่าเป็นการผลิตสินค้าเพื่อสร้างรายได้สู่ชุมชนและเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชนโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมอญมาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นสินค้า ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนในรูปแบบการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่ต้องการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน อันจะส่งผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน ให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต รวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้

ประกอบกิจการขนาดย่อมและขนาดกลางซึ่งเป็นปัจจัยทางกฎหมายตามแนวนโยบายของรัฐบาลที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ได้บัญญัติรับรองให้ชุมชนและรัฐมีสิทธิและหน้าที่ในการคุ้มครองและบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งบุคคลทุกคนไม่ว่าจะมีเชื้อชาติหรือสัญชาติใดย่อมได้รับความคุ้มครองโดยเท่าเทียม โดยรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้สิทธิแก่ชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นท้องถิ่นและของชาติ โดยภาครัฐจะต้องดำเนินนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการศึกษาวิจัยร่วมกันเพื่อประกอบธุรกิจและเป็นธุรกิจที่สามารถช่วยเหลือเศรษฐกิจของประเทศและเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกภาคส่วน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

ภายในประเทศที่เน้นการประกอบการของวิสาหกิจขนาดย่อม ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพคน การเสริมสร้างองค์ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม คุ้มครอง ส่งเสริมและขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ และการประกอบอาชีพ ส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ ตลอดจนการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อดำเนินกิจการด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้การพัฒนาประเทศและชุมชนท้องถิ่นสู่ความสมดุลและยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 ซึ่งการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มมีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลจากการเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงาน ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้รับมาร่วมกัน

แต่การรวมกลุ่มเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มอาศัยช่องว่างของกฎหมายที่เจ้าของกิจการนำลูกจ้างของตนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อขอรับการสนับสนุนจากทางภาครัฐเพื่อได้รับความช่วยเหลือด้านแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในกิจการส่วนตัวมิได้นำมาใช้พัฒนาระหว่างกลุ่ม หรือต่อยอดมาพัฒนาสร้างอาชีพ สร้างองค์ความรู้ในชุมชน หรือบางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นเพียงการรวมกลุ่มเพื่อขอรับความช่วยเหลือด้านเงินทุนจากภาครัฐซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ภาครัฐจึงควรมีมาตรการในการตรวจสอบและเพิกถอนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการขอจดทะเบียนที่มีวัตถุประสงค์ขัดกับบทบัญญัติของกฎหมายได้

ทั้งนี้การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์เป็นการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการกิจการผลิตสินค้าแบบต่างคนต่างประกอบกิจการไม่มีการรวมกันระหว่างผู้ประกอบการอย่างเดียวกันมารวมตัวกันเป็นเครือข่าย ทำให้ขาดอำนาจการต่อรองทางการตลาด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้ขาดการต่อยอดเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทั้งการอบรมให้ความรู้โดยภาครัฐนั้น ยังไม่ได้รับความสนใจจากสมาชิกในกลุ่มมากนัก เพราะไม่เป็นที่ต้องการของ

ตลาด ทั้งสมาชิกกลุ่มไม่สะดวกเข้าร่วมอบรมความรู้เนื่องจากประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นอาชีพหลักและจากปัญหาทางการตลาดในการระบายสินค้าทำให้ขาดทุนหมุนเวียนในการผลิตสินค้า ทั้งยังขาดผู้สืบทอดและพัฒนาการทำเครื่องปั้นดินเผาตลาดล้นเอื่อยและขาดแหล่งดินทดแทนที่มีเหมาะสม ทำให้การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญยังไม่สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

4.3 แนวทางและมาตรการในทางกฎหมายในส่งเสริมและคุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านมอญเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวทางในส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านมอญที่เกิดจากภาครัฐได้เข้ามามีส่วนในการส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน โดยการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการสร้างรายได้พัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน โดยภาครัฐได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อให้ความคุ้มครองวิสาหกิจชุมชน ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและประมวลรัษฎากร แม้ภาครัฐจะจัดกิจกรรมอบรม สัมมนาให้ความรู้แก่กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชน แต่เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเฉพาะกลุ่มโดยให้ความสำคัญกับปัญหาด้านเศรษฐกิจมากกว่า จะให้ความสำคัญด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญยังขาดการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐ ทั้งจากสำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน เนื่องจากภาครัฐขาดงบประมาณในการให้การสนับสนุนกิจการ ทั้งการจัดอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นการจัดกิจกรรมที่ขาดการปฏิบัติการในเชิงรุก ทำให้ขาดการพัฒนาฝีมือเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ในระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งการส่งเสริมที่ภาครัฐจัดทำขึ้นนั้นยังขาดการพัฒนาอย่างครบวงจร เพราะเป็นการอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือเพื่อสร้างผลผลิตใหม่แต่ไม่มีตลาดรองรับผลผลิตที่เกิดขึ้น ทั้งยังขาดการส่งเสริมการขาย ไม่มีการประชาสัมพันธ์อย่างครบวงจร ทำให้ไม่สามารถนำสินค้าที่ผลิตขึ้นมาจำหน่ายเพื่อการพาณิชย์ ภาครัฐควรพัฒนารูปแบบในการทำเครื่องปั้นดินเผาให้มีความหลากหลายอันเป็นการสร้างจุดขาย การประชาสัมพันธ์และหาตลาดรองรับผลผลิต ขาดการส่งเสริมการตลาด

ดังนั้นภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณหรือจัดตั้งกองทุน ควรมีการประชาสัมพันธ์และตลาดรองรับผลผลิตภัณฑ์ในชุมชนให้เกิดรายได้เป็นทุนหมุนเวียนให้แก่คนในชุมชน ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองอัตลักษณ์วิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ ได้แก่ กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ที่สร้างสรรค์ผลงานขึ้น ซึ่งการทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นงานศิลปกรรม ทั้งลายเส้นที่วาดเป็นลวดลายลงในเครื่องปั้นดินเผายังถือได้ว่าเป็นงานจิตรกรรม และลวดลายที่เกิดจากดอกแคะเป็นงานภาพพิมพ์ ซึ่งการนำงานศิลปกรรมประเภทงานประติมากรรม จิตรกรรม งานภาพพิมพ์มารวมกันนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า จัดอยู่ในประเภทงานศิลปประยุกต์ ซึ่งได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ หรือหากนำผลิตภัณฑ์ที่ได้ไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เพื่อแสดงว่าสินค้านั้นแตกต่างจากสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นอย่างไร หรือจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง เพื่อเป็น

การรับรองคุณภาพของสินค้าหรือบริการ หรือจดทะเบียนเครื่องหมายร่วม เพื่อสร้างมาตรฐานสินค้าหรือบริการภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถนำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาไปขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทำให้เครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญนอกจากจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแล้ว ยังถือเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ผู้ประกอบการสามารถช่วยเพิ่มมูลค่า ยกระดับภาพลักษณ์ให้กับสินค้า และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคอีกทางหนึ่งด้วย

5. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมและคุ้มครองวิสาหกิจชุมชนเพื่อคุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชน ศึกษากรณี : ชุมชนบ้านมอญ จังหวัดนครสวรรค์” โดยมีวัตถุประสงค์ 1) ส่งเสริมและคุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชน โดยศึกษาแนวคิด รูปแบบ และปัจจัยทางกฎหมายที่ส่งผลต่อวิสาหกิจชุมชนบ้านมอญ เพื่อหาแนวทางและมาตรการในทางกฎหมายในส่งเสริมและคุ้มครองอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านมอญเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญเกิดจากการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนบ้านมอญที่ประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาโดยได้รับสืบทอดภูมิปัญญาในการทำเครื่องปั้นดินเผาและลวดลายอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านมอญจากบรรพบุรุษจนเป็นองค์ความรู้เฉพาะถิ่นสอดคล้องกับงานวิจัย สุดาณี คาคี และคณะ (2547) และกนกพร ฉิมพลี (2555) พบว่า การทำเครื่องปั้นดินเผา รวมถึงลวดลายเฉพาะ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชาวชุมชนบ้านมอญเป็นผลมาจากความรู้ภูมิปัญญาความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ได้รับการสั่งสมจากบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์และถ่ายทอดสืบทอดกันมา จนกลายเป็นองค์ความรู้ประจำท้องถิ่นที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและการปลูกฝังวิถีคิด การดำเนินชีวิตประจำวันให้แก่ลูกหลาน เพื่อปฏิบัติสืบทอดกันมา ซึ่งนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความรู้และถ่ายทอดความรู้ภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีความรู้และทักษะในการผลิตมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพึ่งตนเองของคนในชุมชนได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังสามารถนำผลผลิตที่เกิดจากภูมิปัญญาที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้มาผลิตเป็นสินค้าที่มีลวดลายประณีตเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนสอดคล้องกับจุติมา แยมศิริ (2550) และจักรพันธ์ โสมเกษตริณ (2555) พบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาพัฒนาต่อยอดความรู้ดั้งเดิม ทำให้การผลิตเครื่องปั้นดินเผาของชาวชุมชนบ้านมอญยังคงอยู่ แม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป แต่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ 2) แนวคิด รูปแบบ และปัจจัยทางกฎหมายที่ส่งผลต่อวิสาหกิจชุมชนบ้านมอญ แนวคิดในการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญเกิดจากคนในชุมชนบ้านมอญที่ประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาต้องการให้ภาครัฐให้การสนับสนุนและพัฒนาการทำเครื่องปั้นดินเผา เพื่อการขอกู้ยืมเงินจากทางธนาคาร เพื่อพัฒนาต่อยอดกิจการในระหว่างกลุ่ม โดยมีการยื่นคำขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับเกษตรอำเภอเมืองนครสวรรค์ เพื่อขอรับการส่งเสริมจากทางภาครัฐสอดคล้องกับพิทักษ์พงศ์ กิตติโสภณ (2549) และวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญมีการยื่นคำขอจด

ทะเบียนที่เกษตรอำเภอเมืองนครสวรรค์เพื่อขอรับการส่งเสริมและพัฒนาจากภาครัฐ ซึ่งการที่ภาครัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งจำนวนหนึ่งยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้าให้ได้รับการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ในระดับเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น ซึ่งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญยังไม่สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนสอดคล้องกับรัชชชัย สุจริตวรกุล ,สัจจา บรรจงศิริ ,บำเพ็ญ เขียวหวาน (2551) และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร ,อุทิศ สังขรัตน์ (2556) พบว่า ปัญหาทางการเมืองเป็นปัญหาในการและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ทั้งจากปัญหาการโยกย้าย ตำแหน่งของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ ความไม่มั่นคงทางการเมือง ทิศทางแนวนโยบายของภาครัฐ รวมทั้งวิสัยทัศน์ของผู้มีอำนาจในรัฐบาลและในระดับท้องถิ่นต่างเป็นปัจจัยในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทั้งปัญหาด้านตลาดที่แม่หน่วยงานของรัฐจะจัดให้ความรู้ การพัฒนาทักษะด้านต่างๆ การสนับสนุนด้านการตลาด และการกำหนดระเบียบต่างๆ เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน แต่กิจกรรมที่ภาครัฐจัดทำขึ้นเพื่อให้การสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นไม่ได้รับความสนใจจากสมาชิกในกลุ่มเท่าที่ควร เพราะความรู้ที่ได้รับไม่สามารถนำมาผลิตสินค้าให้เป็นที่ต้องการของตลาดได้ ปัญหาความพร้อมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากสมาชิกกลุ่มไม่สะดวกเข้าร่วมอบรมความรู้ เพราะต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพ

ดังนั้นการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ผู้นำกลุ่มต้องมีวิสัยทัศน์ที่ดี เสียสละ ซื่อสัตย์ และสมาชิกกลุ่มจะต้องมีความพร้อมและสมัครใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม ร่วมกันคิด ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม ร่วมกันวางแผนพัฒนา และขับเคลื่อนแผนให้เกิดรูปธรรม กลุ่มจึงจะมีความยั่งยืน การขาดการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและจากคนในชุมชนสอดคล้องกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2554) พบว่า พัฒนาชุมชนซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนขาดความจริงจังและแนวทางการส่งเสริมไม่ชัดเจนและต่อเนื่องอีกทั้งยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่องานส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพสินค้าของกลุ่ม OTOP ตามแนวนโยบายของรัฐบาลมากกว่าการให้การส่งเสริมและสนับสนุนสินค้าที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็น อัตลักษณ์ของชุมชนและการบริการและการอื่นๆในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทั้งผู้ประกอบการบางรายยังการอาศัยช่องว่างของกฎหมายในการขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากภาครัฐ

สอดคล้องกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2554) พบว่า วิสาหกิจชุมชนบางแห่งที่มาจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ไม่ได้เกิดจากปัญหาหรือความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง แต่มาจดทะเบียนเพื่อขอรับการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ และเพื่อหวังกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งมีได้ประกอบกิจกรรมอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง ทั้งนี้ภาครัฐควรมีมาตรการในการ

70 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

ตรวจสอบ ติดตามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มาขอขึ้นทะเบียน และเพิกถอนทางทะเบียนหากการรวมกลุ่มดังกล่าวขัดกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นเพื่อสร้างมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์และคุ้มครองผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทั้งยังเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นยอมรับแก่ผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนย่อมได้รับการคุ้มครองตามพระราชลิขสิทธิ์ ทั้งยังสามารถจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายรับรองและเครื่องหมายร่วมตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า รวมทั้งสามารถขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้อีกทางหนึ่ง

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรแก้ไขกฎหมายโดยมีมาตรการในการตรวจสอบและเพิกถอนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการขอจดทะเบียนกลุ่มขัดกับวัตถุประสงค์พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

6.2 ควรมีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เพื่อแสดงว่าสินค้านั้นแตกต่างจากสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นอย่างไร เพื่อให้สินค้าเป็นที่จดจำแก่ผู้บริโภค เป็นการสร้างจุดขายให้แก่สินค้า ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า

6.3 ควรมีการจดทะเบียนเครื่องหมายรับรอง เพื่อเป็นการรับรองคุณภาพของสินค้าหรือบริการตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า

6.4 ควรมีการจดทะเบียนเครื่องหมายเครื่องหมายร่วม เพื่อสร้างมาตรฐานสินค้าหรือบริการภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า

6.5 ควรมีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อเพิ่มมูลค่า ยกกระดับภาพลักษณ์ให้กับสินค้า และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคอีกทางหนึ่งด้วยตามพระราชบัญญัติสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

References

- Fakpon. P. (2006). *Local wisdom and Thai Culture. The 5th Thai culture exhibition at Ministry of University affairs on 25-26 January. 2003.* Walailak University.
- _____. (2005). *Conceptual Framework from Master Plan to Community Enterprises.* Bangkok. Chareonwit Publishing.
- _____. (2009). *Manual for Community Enterprises.* Bangkok: Palungpanya Publishing.
- Kadee. K. et al. (2004). *Research report: Knowledge management to proceed and increase organic sesame oil production towards self-reliance community enterprise at Muang district. Mae Hong Son province Phrase 1. research and development institute.* Chiang Rai Rajabhat University.

Kittisopon. P. (2005). *Enhancement of community strength according to the Community Enterprise Promotion Act 2005: A case study of suppliers* (Master's thesis). NaresuanUniversity. Phitsanulok: Thailand.

Secretariat Office of Community Enterprise Promotion Board. (2005). *The Community Enterprise Promotion Act 2005*. Bangkok: Department of Agricultural Extension. Ministry of Agriculture and Cooperatives.

_____. (2003). *Identity. Theoretical Review and Conceptual Framework*. Bangkok: National Research Council of Thailand.

Srisopa. N. (2010). *Identity of community participatory of basic education management at Prachawittayakarn School. Ulok Si Muensubdistrict. ThaMaka district. Kanchanaburi province.* (Master's thesis). KanchanaburiRajabhatUniversity. Kanchanaburi : Thailand.

กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจ
น้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
DEVELOPMENT STRATEGY TO INCREASE MARKET YIELDS IN BUSINESS
ADMINISTRATION JUICE SNOWFLAKES, NORTH EASTERN REGION

เยาวลักษณ์ ทองนำ*
Yaowaluk Thongnum

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ 2) ศึกษาความต้องการการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับธุรกิจแฟรนไชส์น้ำผลไม้เกล็ดหิมะ 3) ศึกษาความคิดเห็นในการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิตามผังอนุภาคกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี สุ่มอย่างง่าย จังหวัดละ 3 อำเภอ รวม 12 อำเภอ (1) การวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 ราย เลือกแบบเจาะจงจากผู้ประกอบการน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ อำเภอละ 1 ราย เครื่องมือเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับองค์ประกอบธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะและผลผลิตทางการตลาด มีค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูล โดย Content Analysis (2) การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 205 ราย จากจำนวนพนักงานขายน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ ใน 12 อำเภอ รวม 408 ราย ด้วยแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาด มีค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ 0.97 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจการธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ พบว่า มีคู่แข่งทางการค้าที่เพิ่มขึ้น ฤดูกาลที่ไม่แน่นอนฝนตกอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อยทำให้อุดขายลดลง ส่งผลให้อัตราการผลิตลดลง มีการแก้ปัญหาโดยการจัดโปรโมชั่นแจกของแถมลดราคาแต่ต้องซื้อในปริมาณมาก บางครั้งรสชาติของสินค้าไม่คงที่แก้ปัญหาโดยต้องอบรมพนักงานใหม่ติดตามดูแลพนักงานใกล้ชิด กระตุ้นฝ่ายขายให้ทำการตลาดมากขึ้น

* Doctor of Business Administration Program, Western University

2) ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาด พบว่า การพัฒนาบุคลากรด้านทัศนคติควรได้รับการพัฒนามากที่สุด เพราะการที่ผู้ประกอบการหรือพนักงานขายมีทัศนคติที่ดีต่อธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ จะทำให้มีความตั้งใจที่จะผลิตสินค้าออกมาให้ดี ทำให้สินค้ามีคุณภาพ รสชาติอร่อย ส่งผลทำให้มียอดขายมากขึ้น พบว่า ประเด็น ที่มีความต้องการพัฒนาสูงสุดคือ ค่าตอบแทนและทำลายความสามารถตนเอง

3) ความคิดเห็นการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับธุรกิจแฟรนไชส์น้ำผลไม้เกล็ดหิมะในด้านการตลาด ($\bar{X} = 3.36$, $SD = 1.034$) และด้านตราสินค้า ($\bar{X} = 3.75$, $SD = 0.638$) พบว่า อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการจูงใจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, $SD = 1.030$) โดยด้านตราสินค้า ประเด็นที่มีความต้องการพัฒนาสูงสุดคือ รูปร่างหน้าตาภายนอก ด้านการตลาดประเด็นที่มีความต้องการพัฒนาสูงสุดคือ คุณภาพของสินค้าและขวัญกำลังใจ ด้านการจูงใจ

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การพัฒนาบุคลากร, การตลาด

ABSTRACT

This research report has objectives which are 1) to study problems in a business management of snowflake juice, 2) to study needs of human resource development in business management of snowflake juice, and 3) to purpose comments on human resource development in order to increase marketing production in business management of snowflake juice.

This study is a mixed research selecting sample groups and informants by a stratified sampling by a sub-region plan of north-east province group; Buriram, Surin, Sri Saket, and Ubon Ratchathani. Each province Three Amphurs on each province were randomly selected and a total of twelve Amphurs are counted. 1) For the qualitative research, it required a critical informant in each Amphur, which is intentionally selected from a local snowflake juice business. Research tool is a structured questionnaire relating to the function of snowflake juice business and marketing production with a precision of 0.96 analyzed by content analysis method. 2) For the quantitative research, there were a collection of 105 samplings from the total of 408 sale persons in twelve Amphurs using a questionnaire of opinions relating to a human resource development to increase marketing production with a precision of 0.97 and a statistic confident of 0.88, analyzed by descriptive statistic methods; frequency, percentage, average value and standard deviation.

Findings were that:

1) For the problems in business management of snowflake juice, they were

found that there are increasing trend of competitors and uncertain of weather conditions which result in decreasing of sales and production rate. Promotions, free gift and discount, were used with the big lot to solve the sales problem. Another problem of instability of flavors, it was solved by a training program for new employees and a monitoring program on employee to motivate sales and market.

2) For the trademark of the product, part that is required a development the most is looks from the outside. For marketing part, quality and moral support are the most important parts that need development. For the persuasion, it was found that rewards for the hard work to the produce a high quality product with great flavor is a key to level up sales.

3) For needs of human resource development in marketing of business franchise of snowflake juice ($\bar{X} = 3.36$, $SD = 1.034$) and trade mark of the product ($\bar{X} = 3.75$, $SD = 0.638$), they are found in a high level. For the persuasion is in the middle level ($\bar{X} = 3.31$, $SD = 1.030$).

Keyword: Strategy, Staff development, Marketing

1. บทนำ

การตลาดเป็นส่วนหนึ่งของงานด้านบริหารธุรกิจ ทุกองค์การต่างยอมรับแนวคิดทางการตลาดสมัยใหม่ให้เข้ามามีส่วนในการกำหนดแผนงานขององค์การทั้งในด้านการผลิต การเงิน การกำหนดทรัพยากรบุคคลและอื่นๆ องค์การที่มีการนำการตลาดมาใช้อย่างจริงจังจึงมักจะเป็นองค์การที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีกว่าองค์การอื่นๆ ที่มีได้นำการตลาดมาใช้ รวมทั้งยังทำให้ผู้บริโภคกลับมาซื้อซ้ำส่งผลให้ผลกำไรเพิ่มขึ้น (การตลาดในศตวรรษที่ 21, 2558) ส่วนประสมการตลาด (marketing mix: 4 P's) เป็นกลุ่มของเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้โดยต้องตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมายหรือปัจจัยแปรผันทางการตลาดที่ผู้บริหารการตลาดเสนอให้แก่ตลาดเป้าหมายเพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุด ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหรือนักการตลาดเรียกว่า 4 P's คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่ายหรือการกระจายสินค้า (Place) และ การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เพื่อผสมผสานองค์ประกอบด้านกลยุทธ์ทั้ง 4 อย่างให้กลมกลืนเป็นอันเดียวจนทำให้เป้าหมายการตลาดที่บริษัทเลือกไว้สามารถตอบสนองความต้องการได้ดีกว่าการแข่งขันและอยู่ในทิศทางที่บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของบริษัทไม่ว่าจะมุ่งกำไรหรือไม่มุ่งกำไร (เชาว์ โรจนแสง และนุชจรี กมลสุขอุดม, 2553)

ประโยชน์ที่ได้จากการเพิ่มผลผลิตขององค์การคือต้องการผลกำไรเป็นสิ่งสำคัญ ในการดำเนินธุรกิจช่วยให้องค์การสามารถผลิตและทำงานในปริมาณที่สูงขึ้น ขยายธุรกิจสร้างความมั่นคง

ให้กับองค์กรนั้นๆ การผลิตที่ได้มาตรฐานทำให้ลดความเสี่ยงเรื่องความปลอดภัยในการทำงานและสามารถเป็นที่ยอมรับในสากล อีกทั้งยกระดับคุณภาพสินค้า ประโยชน์ต่อพนักงาน พนักงานถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มผลผลิต สิ่งที่จะได้รับจากองค์กรก็คือได้ผลตอบแทนสูงขึ้น สวัสดิการเพิ่มขึ้น มีความมั่นคงในการทำงาน ได้เรียนรู้พัฒนาความสามารถในการทำงานอย่างถูกต้อง สร้างความปลอดภัยกับพนักงานขณะทำงาน มีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีขึ้น ประโยชน์ต่อผู้บริโภคทางด้านคุณภาพของสินค้า ราคา จำนวนตามต้องการ มีให้เลือกหลากหลายและยังมีราคาที่ถูกด้านการบริการ ได้รับในรูปแบบต่างๆ มีการปรับปรุงและการเพิ่มการบริการให้สะดวกสบายในการหาซื้อ อีกทั้งยังมีความปลอดภัยในการใช้สินค้าและบริการ ประโยชน์ต่อรัฐบาลและประเทศชาติ

เมื่อองค์กรและประชาชนที่เป็นพนักงานได้รับประโยชน์ ทำให้รัฐบาลสามารถเก็บภาษีได้มากขึ้นโครงการต่างๆสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประเทศชาติก็ดีขึ้นตามลำดับ สามารถพัฒนาประเทศชาติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ อัตราการจ้างงาน สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ในสังคม (ภวิต ยอดเพชร, 2557) แฟรนไชส์ เป็นกลยุทธ์วิธีหนึ่งในการเข้าสู่ตลาด โดยบริษัทแม่หรือผู้เป็นเจ้าของแฟรนไชส์ให้สิทธิ์แก่ผู้ซื้อแฟรนไชส์ในการประกอบธุรกิจ ในลักษณะหรือขอบเขตที่เจ้าของแฟรนไชส์กำหนดไว้ ซึ่งสิทธิ์นี้อาจอยู่ในรูปของการเป็นตัวแทนการจัดจำหน่ายสินค้า สิทธิ์ในการใช้ชื่อสินค้าหรือเครื่องหมายการค้าของเจ้าของแฟรนไชส์ หรือสิทธิ์ที่จะนำเทคนิคในการผลิต การตลาดหรือวิธีการดำเนินธุรกิจของเจ้าของแฟรนไชส์มาใช้ในกิจการของตน โดยมากแล้วสัญญาแฟรนไชส์มักจะรวมสิทธิ์ต่างๆ เหล่านี้หลายๆ ประการเข้าด้วยกัน รวมถึงการที่แฟรนไชซอร์จะให้ความช่วยเหลือทางการตลาด การบริหาร การควบคุม การฝึกอบรม การจัดหาสินค้า และการส่งเสริมการขายแก่แฟรนไชส์ซี (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2556)

น้ำผลไม้เกลือดีหิมะเป็นธุรกิจหนึ่งในธุรกิจแฟรนไชส์ การที่จะดำเนินธุรกิจแฟรนไชส์ให้ประสบความสำเร็จเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดขึ้นอยู่กับปัจจัยทัศนคติและวิสัยทัศน์ในเชิงบวกของผู้ดำเนินธุรกิจ เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันในทางบวก การรักษาเอกลักษณ์รูปแบบเดียวกัน (uniformity) และการปรับระบบให้เข้ากับตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาบุคลากรเป็นหน้าที่และภารกิจของทุกองค์การซึ่งจะต้องตระหนักให้ความสำคัญและถือว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องทำให้ดีให้สัมฤทธิ์ผลให้ได้ โดยเน้นการพัฒนาตนเอง การพัฒนาบุคลากรจะต้องพัฒนาในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านพุทธิพิสัยหรือด้านสมอง (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัยหรือด้านจิตอารมณ์ (Affective Domain) ด้านทักษะทางกาย (Psychomotor Domain) และด้านอาชีพ (Occupation or Professional) จะขาดหรือจะด้อยในด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรก็เพื่อจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างดียิ่งขึ้น บุคลากรในหน่วยงานที่ได้รับการพัฒนาตามแผนที่วางไว้ก็จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น มีใจรักงาน มีขวัญกำลังใจในการทำงาน ตลอดจนมีการพัฒนาความคิดริเริ่มขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร บุคลากรและสังคม ในการพัฒนานั้นบุคลากรต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจและมีความปรารถนาที่จะต้องการพัฒนาตนเองเป็นหลักจึงจะประสบความสำเร็จ (ศิริพรรณษา พินิจทรัพย์สกุล, 2556)

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ทำให้ผู้วิจัยสนใจพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดให้กับผู้ประกอบการธุรกิจน้ำแข็งเกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งที่ผ่านมามีการพัฒนาสินค้า OTOP ที่เกิดจากความสามัคคีของชุมชนที่มารวมกลุ่มกันผลิตสินค้าประจำถิ่นเท่านั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าน้ำผลไม้เกล็ดหิมะเป็นสินค้าที่ควรพัฒนาและเพิ่มผลผลิตเพราะเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีภูมิอากาศร้อน ประชาชนนิยมบริโภคเครื่องดื่ม อีกทั้งธุรกิจแฟรนไชส์น้ำผลไม้เกล็ดหิมะ เป็นธุรกิจที่สามารถพัฒนาให้เป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนได้อีกอย่างหนึ่ง จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารและประชาชนในชุมชนให้เป็นรูปธรรม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ
- 2.2 เพื่อศึกษาความต้องการการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับธุรกิจแฟรนไชส์น้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการ การตลาดและองค์ประกอบการดำเนินธุรกิจ

3.2 ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ พนักงานขายน้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 408 ราย (กรมโยธาธิการและผังเมืองกระทรวงมหาดไทย, 2558)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) คือ ผู้ประกอบการน้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลในเรื่องกิจการน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ จำนวน 12 ราย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ 2) ศึกษาความต้องการการพัฒนา

บุคลากรเกี่ยวกับธุรกิจแฟรนไชส์น้ำผลไม้เกล็ดหิมะ 3) ศึกษาความคิดเห็นในการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ

4.1 รูปแบบการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิตามผังอนุภาคกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี สุ่มอย่างง่าย จังหวัดละ 3 อำเภอ รวม 12 อำเภอ การวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 ราย เลือกแบบเจาะจงจากผู้ประกอบการน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ อำเภอละ 1 ราย การวิจัยเชิงปริมาณ จำนวนกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง (Yamane, Taro.,1973) จากจำนวนพนักงานขายน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ ใน 12 อำเภอ รวม 408 ราย ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 219 ราย

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องของของเครื่องมือระหว่างตัวแปรและวัตถุประสงค์ (IOC = Index of Item -Objective Congruence) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน มีค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ 0.96

2) เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน มีค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ 0.97 และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับพนักงานขายน้ำผลไม้ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองและสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจน้ำแข็งเกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2) เชิงปริมาณ ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถาม 2 วิธี คือ วิธีที่ 1 โดยการใส่ซองปิดแสตมป์ไป-กลับตามที่อยู่ของสมาชิกธุรกิจน้ำแข็งเกล็ดหิมะในแต่ละแห่ง และวิธีที่ 2 โดยการดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง รวมแบบสอบถามทั้งหมด 219 ฉบับ พบ อัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม จำนวน 205 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.61

ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนใช้เวลาประมาณ 2 เดือน ในช่วงเดือนกันยายน ถึง เดือน ตุลาคม 2558

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ (Content Analysis) อ่านทำความเข้าใจและจับประเด็นหลักแยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูล หาแบบแผนและความหมายและหาข้อสรุปที่เป็นสาระหลัก

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการกิจการธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะการดำเนินการกิจการธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ พบว่า การมีคู่แข่งทางการค้าที่เพิ่มขึ้น ฤดูกาลที่ไม่แน่นอนฝนตกอากาศเปลี่ยนแปลง ส่งผลทำให้ยอดขายลดลง อัตราการผลิตลดลง มีการแก้ปัญหาโดยการจัดโปรโมชั่นแจกของแถมลดราคาแต่ต้องซื้อในปริมาณมาก บางครั้งรสชาติของสินค้าไม่คงที่แก้ปัญหาโดยต้องอบรมพนักงานใหม่ติดตามดูแลพนักงานใกล้ชิดกระตุ้นฝ่ายขายให้ทำการตลาด ข้อเสนอแนะในส่วนการดำเนินการกิจการธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะควรผลิตสินค้ามีรสชาติที่ดีเพิ่มรสชาติใหม่ปรับปรุงรสชาติให้อร่อยอยู่เสมอรักษาคุณภาพต่อเนื่องพัฒนาสินค้ารักษาลูกค้าเก่าสร้างลูกค้าใหม่ในการพัฒนาผู้ประกอบการหรือพนักงานจำหน่ายน้ำผลไม้เกล็ดหิมะโดยฝึกพนักงานขายให้เก่งและรู้วิธีการเก็บรักษาพัฒนาแหล่งผลิตให้สะอาดรวมทั้งผลิตสินค้าให้ได้รสชาติที่ตลาดต้องการส่งเสริมเรื่องการตลาด

5.2 ความต้องการการพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะของผู้ประกอบกิจการธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า มีความต้องการพัฒนาในด้านทัศนคติมากที่สุด เพราะจะทำให้มีความตั้งใจที่จะผลิตสินค้าออกมาให้ดี ทำให้สินค้ามีคุณภาพ รสชาติอร่อย ส่งผลทำให้มียอดขายมากขึ้น ส่วนด้านความสามารถในการประกอบการ ส่วนใหญ่มีความสามารถในการธุรกิจนี้เป็นอย่างดีเพียงพอแล้ว แต่ต้องการขยายตลาดพัฒนายอดขายให้เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องการพัฒนาให้สินค้ามีรสชาติที่หลากหลาย ต้องพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด เพราะถ้ามีความสามารถในการพัฒนาสินค้าให้มีรสชาติดี หลากหลายสินค้าจะดีมีคุณภาพรวมทั้งมีการส่งเสริมการตลาด ส่งผลให้สินค้าขายดีขึ้น ด้านฐานะการเงิน การลงทุนทำธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะจะใช้เงินลงทุนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการว่าจะผลิตและจำหน่ายในรูปแบบใด หากผลิตเองขายเอง ไม่จำเป็นต้องมีเงินในการลงทุนมาก แต่ถ้าเป็นธุรกิจที่ผลิตส่งขายตามท้องตลาด จำเป็นต้องมีเงินลงทุนสูง เพราะถ้าขยายอัตราการผลิตเพิ่ม ทำให้มีกำไรเพิ่ม นอกจากนี้หากมีเงินทุนมาก จะพัฒนาสินค้าหรือขยายกิจการยอมทำได้ง่าย ด้านทำเล การทำธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ ทำเลควรตั้งอยู่ในเมือง อยู่ในตลาดแหล่งชุมชน หรือตลาดนัดนอกจากนี้ ควรมีที่จอดรถ ลูกค้าซื้อสะดวก ติดถนน เพราะการมีทำเลที่ดีมีผลต่อยอดขายเพิ่มขึ้นแต่หากเป็นผู้ประกอบการที่ผลิตขายส่ง ต้องการทำเลที่มีที่จอดรถสะดวกไม่จำเป็นต้องเป็นแหล่งชุมชน ทำเลดี ด้านความรู้พื้นฐาน การทำกิจการธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะควรมีความรู้พื้นฐานการค้าเพราะจะทำให้รู้ว่าควรทำอย่างไร ในการผลิตและขาย จะได้ว่าขาดทุน กำไร และสามารถนำความรู้พื้นฐานการค้าไปพัฒนาขยายได้ ด้านหลักการทำกำไร ผู้ประกอบการกิจการธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะควรรู้เกี่ยวกับหลักการทำกำไร เพราะหลักการทำกำไรเป็นการตลาด จะทำให้วางแผนการค้า รู้ว่ากำไรขาดทุน เหลือเงินเท่าไรคุ้มหรือไม่ และด้านการฝึกอบรมผู้ประกอบการธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะมองว่า หากมีพนักงานในความดูแล ควรให้พนักงานได้รับการฝึกอบรมหลังการขาย เพราะจะทำให้เป็นพนักงานที่ดีและมีคุณภาพ ส่งผลทำให้มียอดขายมากขึ้น เพิ่มความรู้ทำ

ให้มีหลักการขายดีขึ้นรู้จักการวางแผนหากเป็นผู้ประกอบการธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะผลิตเอง มองว่าไม่จำเป็นเพราะมีมาตรฐานการผลิตอยู่แล้ว

5.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ พบว่า ด้านการตลาดและด้านตราสินค้า บุคลากรควรได้รับการพัฒนา อยู่ในระดับมา โดยด้านตราสินค้ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.75$, $SD = 0.639$) รองลงมา ด้านการตลาด ($\bar{X} = 3.36$, $SD = 1.034$) ส่วนด้านการจูงใจมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, $SD = 1.030$) เมื่อพิจารณาด้านตราสินค้า พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกประเด็น ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รูปร่างหน้าตาภายนอก ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.765$) รองลงมา คือ การสร้างคุณค่า ($\bar{X} = 3.68$, $SD = 1.022$) การบอกคุณประโยชน์ ($\bar{X} = 3.66$, $SD = 0.922$) และภาพสินค้าที่สื่อถึงผู้บริโภค ($\bar{X} = 3.64$, $SD = 0.946$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันตามลำดับ ในด้านการตลาด พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือ คุณภาพของสินค้า ($\bar{X} = 3.58$, $SD = 1.176$) และขวัญและกำลังใจ ($\bar{X} = 3.48$, $SD = 1.329$) ส่วนประเด็นสิ่งแวดล้อม ต้นทุน จรรยาบรรณ ส่งมอบและความปลอดภัย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, $SD = 1.436$; $\bar{X} = 3.29$, $SD = 1.326$; $\bar{X} = 3.26$, $SD = 1.663$; $\bar{X} = 3.23$, $SD = 1.425$ และ $\bar{X} = 3.20$, $SD = 1.428$) ตามลำดับ ส่วนในด้านการจูงใจ พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากคือค่าตอบแทน ($\bar{X} = 3.54$, $SD = 1.407$) และทำหยาความสามารถตนเอง ($\bar{X} = 3.43$, $SD = 1.483$) ส่วนประเด็นผลประโยชน์ต้องการความสำเร็จในงานเห็นคุณค่าความสำคัญของงานวิธีการตรวจสอบและนโยบายของบริษัทอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$, $SD = 1.373$; $\bar{X} = 3.21$, $SD = 1.483$; $\bar{X} = 3.18$, $SD = 1.606$; $\bar{X} = 3.14$, $SD = 1.485$ และ $\bar{X} = 3.13$, $SD = 1.200$) ตามลำดับ

1) ความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านการตลาด เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามประเด็น ดังนี้

ประเด็นคุณภาพ พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 36.1 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วยเรื่องวัตถุดิบที่ผลิตน้ำผลไม้เกล็ดหิมะจำเป็นต้องซื้อจากแฟรนไชส์ทุกอย่างเพื่อให้รสชาติเดียวกัน ร้อยละ 41.0 และหากได้กำไรจากการขายน้อยควรลดสัดส่วนของวัตถุดิบได้ตามความเหมาะสม เห็นด้วย ร้อยละ 33.7 ส่วนในการผลิตน้ำผลไม้เกล็ดหิมะต้องผลิตตามสัดส่วนที่แฟรนไชส์กำหนดไว้เท่านั้น ผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่แน่ใจ ร้อยละ 37.1

ประเด็นต้นทุน พบว่า ไม่แน่ใจ สูงที่สุด ร้อยละ 32.7 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วย ว่าควรซื้อสินค้าที่ผลิตน้ำผลไม้เกล็ดหิมะที่จำหน่ายตามท้องตลาดเพราะถูกกว่าและค่าใช้จ่ายในการซื้อจากแฟรนไชส์รวมค่าขนส่งทำให้เพิ่มต้นทุนควรหาซื้อวัตถุดิบเอง ร้อยละ 35.1 และ ร้อยละ 31.7 ตามลำดับ ส่วนการผลิตน้ำผลไม้เกล็ดหิมะตามมาตรฐานจะช่วยลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น ไม่แน่ใจ ร้อยละ 27.8

ประเด็นการส่งมอบ พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 38.0 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ไม่แน่ใจ ว่าการผลิตน้ำผลไม้เกล็ดหิมะได้ครบตามรายการที่สั่งทำให้ลูกค้าประทับใจและเมื่อ

ลูกค้าสั่งสินค้าและนัดเวลาไว้ เราควรผลิตตรงตามเวลาอย่างถูกต้อง ถึงแม้ว่าจะมีลูกค้ามาขึ้นรอหน้าร้านร้อยละ 36.1 และ ร้อยละ 31.7 ตามลำดับ

ประเด็นความปลอดภัย พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 43.4 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วย ว่าการมีคู่มือการผลิต ขั้นตอนที่ชัดเจนทำให้สามารถผลิตน้ำผลไม้เกล็ดหิมะด้วยความปลอดภัย ร้อยละ 31.7 ส่วนสภาพร่างกายและจิตใจพร้อมทำงานส่งผลให้สามารถทำงานได้เต็มที่และผลผลิตออกมาดีผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจ ร้อยละ 31.7

ประเด็นขวัญกำลังใจ พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 43.4 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วย ขวัญกำลังใจทำให้ความรู้สึกที่มีต่องานที่ปฏิบัติงานมีผลต่อการผลิตสินค้า ร้อยละ 29.8 ส่วนการให้ขวัญและกำลังใจกับพนักงานมีผลต่อรสชาติของสินค้าไม่แน่ใจ ร้อยละ 30.2

ประเด็นสิ่งแวดล้อม พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 38.0 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วย หากใช้บรรจุภัณฑ์ที่ช่วยลดโลกร้อนทำให้อุดการขายเพิ่มขึ้น ร้อยละ 35.6 ส่วนบรรจุภัณฑ์ที่ช่วยลดโลกร้อนมีราคาสูง ทำให้ได้กำไรน้อย ไม่แน่ใจ ร้อยละ 33.7

ประเด็นจรรยาบรรณ พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 38.0 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วย ว่าหากผลิตน้ำผลไม้เกล็ดหิมะแล้วไม่ได้รับรสชาติตามมาตรฐานท่านจะขายในราคาถูกลงหรือลดราคา และหากทอนเงินผิด ลูกค้าทักท้วงท่านจะรีบคืนเงินทันที ร้อยละ 31.2 และ ร้อยละ 23.4 ตามลำดับ

2) ความคิดเห็นการพัฒนาบุคลากรด้านการจูงใจ เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามประเด็น ดังนี้

ประเด็นค่าตอบแทน พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 43.9 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วย ถ้าได้รับค่าแรงที่สูงจะทำให้อยากพัฒนาสินค้าให้ดีขึ้น ร้อยละ 34.1 ส่วนคิดว่าหากค่าตอบแทนคิดเป็นเปอร์เซ็นต์จากยอดขายทำให้พนักงานมีความกระตือรือร้นมากขึ้น ไม่แน่ใจ ร้อยละ 36.1

ประเด็นผลประโยชน์ พบว่า ไม่แน่ใจ สูงที่สุด ร้อยละ 29.8 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ไม่แน่ใจ ว่าถ้ายอดขายสูง ผู้ประกอบการควรแบ่งให้พนักงานตามสัดส่วน ร้อยละ 29.8

ประเด็นนโยบายของบริษัท พบว่า ไม่แน่ใจ สูงที่สุด ร้อยละ 37.6 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ไม่แน่ใจ ว่าหากบริษัทมีนโยบายการพัฒนาบุคลากรทำให้อุดขายสูงขึ้น ร้อยละ 37.6

ประเด็นวิธีการตรวจสอบ พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 36.6 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วย ว่าการตรวจสอบคุณภาพและกระบวนการผลิตทำให้พนักงานเกิดความเบื่อหน่าย ร้อยละ 29.8 ส่วนการตรวจสอบคุณภาพและกระบวนการผลิตของพนักงานทำให้พนักงานพัฒนาตนเองไม่แน่ใจ ร้อยละ 33.7

ประเด็นเห็นคุณค่าความสำคัญของงาน พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 36.1 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วย ท่านมีความภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของการผลิตน้ำผลไม้เกล็ดหิมะร้อยละ 28.8 ส่วนผลผลิตน้ำผลไม้เกล็ดหิมะควรได้รับการพัฒนารสชาติไม่แน่ใจ ร้อยละ 28.3

ประเด็นต้องการความสำเร็จในงาน พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 36.1 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วย ยอดขายที่สูงทำให้ได้กำไรจากการขายสูง ร้อยละ 29.8 ส่วนยอดขายที่สูงทำให้ท่านเป็นที่รักของผู้ประกอบการ ไม่แน่ใจ ร้อยละ 29.3

ประเด็นท้าทายความสามารถตนเอง พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 43.9 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วย ท่านสามารถพัฒนาสูตรน้ำผลไม้เกล็ดหิมะได้ด้วยตนเอง ร้อยละ 40.5 ส่วนท่านไม่จำเป็นต้องได้รับการอบรมเนื่องจากทราบขั้นตอนการผลิตน้ำผลไม้เกล็ดหิมะหมดแล้ว ไม่แน่ใจ ร้อยละ 30.2

3) ความคิดเห็นการพัฒนาบุคลากรด้านตราสินค้า เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามประเด็น ดังนี้

ประเด็นรูปร่างหน้าตาภายนอก พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 47.8 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วย ทุกประเด็น สีสันทของน้ำผลไม้เกล็ดหิมะเป็นที่ถูกใจของตลาดลักษณะบรรจุภัณฑ์ทำให้ลูกค้าพอใจท่านเลือกซื้อบรรจุภัณฑ์โดยดูราคาเป็นหลักและ บรรจุภัณฑ์ทำให้เป็นที่สนใจของลูกค้าร้อยละ 50.2 , 47.3 , 43.9 และ 39.5 ตามลำดับ

ประเด็นการบอกคุณประโยชน์ พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 35.1 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วยทุกประเด็น ท่านทราบประโยชน์ของสินค้าทั้งหมด ประโยชน์ของน้ำผลไม้เกล็ดหิมะทำให้ลูกค้าสนใจและ ลูกค้าถามถึงประโยชน์ท่านสามารถตอบได้ ร้อยละ 44.9, 37.6 และ 34.6 ตามลำดับ

ประเด็นการสร้างคุณค่า พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 35.6 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วยทุกประเด็น น้ำผลไม้เกล็ดหิมะช่วยให้ลูกค้าสดชื่น ผลไม้เกล็ดหิมะเป็นแฟชั่นที่นิยมแพร่หลายและ น้ำผลไม้เกล็ดหิมะช่วยให้ลูกค้า อร่อยร้อยละ 41.1, 36.6 และ 34.1 ตามลำดับ

ประเด็นภาพสินค้าที่สื่อถึงผู้บริโภค พบว่า เห็นด้วย สูงที่สุด ร้อยละ 49.8 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เห็นด้วยทุกประเด็น ภาพน้ำผลไม้เกล็ดหิมะสามารถทำให้ลูกค้าเลือกซื้อได้ถูกชนิดและ ภาพน้ำผลไม้เกล็ดหิมะทำให้ลูกค้าสนใจซื้อร้อยละ 40.5 และ 39.5 ตามลำดับ

6. การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจกิจการน้ำผลไม้เกล็ดหิมะและพนักงานขายน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ เห็นด้วยกับกลยุทธ์ในด้านการตลาด ด้านการจูงใจ และด้านตราสินค้า ในการนำไปเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากร กลยุทธ์เหล่านี้เป็นกลยุทธ์หนึ่งของกลยุทธ์การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรซึ่งสามารถเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่เป็นจริง สามารถนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละ

ธุรกิจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Dess & Miller และ Kelle (2003) ได้แบ่งกลยุทธ์ออกเป็น 2 ชนิด ที่ไม่เหมือนกัน ได้แก่ กลยุทธ์ที่ตั้งใจ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ผู้จัดการเสนอแนะ ออกแบบ และคาดหวังว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ เป้าหมาย นโยบาย และแผนปฏิบัติงาน กับกลยุทธ์ที่เป็นจริง เป็นกลยุทธ์ตรงข้ามกับกลยุทธ์ที่ตั้งใจ เพราะเป้าหมาย นโยบาย และแผนปฏิบัติงานที่ก่อตัวขึ้นเป็นกลยุทธ์ที่ตั้งใจขององค์กรนั้น เมื่อถึงเวลานำไปปฏิบัติอาจแตกต่างจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริงมากก็ได้ เพราะในทางปฏิบัติกลยุทธ์เริ่มแรกเกือบทุกกลยุทธ์จะมีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง ในช่วงที่อยู่ในขั้นการนำแผนไปปฏิบัติ เหตุผลเนื่องจากว่าสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง แผนกลยุทธ์ที่กำหนดไว้เดิมอาจใช้ไม่ได้ผล จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนกลยุทธ์ใหม่ในบางส่วน เพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน และเพื่อให้สอดคล้องกับโอกาสที่เกิดขึ้นใหม่ ในช่วงนั้นด้วยจึงจำเป็นต้องมีการเพิ่มความรู้และพัฒนาศักยภาพแก่บุคลากร สอดคล้องกับการศึกษาของเจษฎา แสงจันทร์และคณะ (เจษฎา แสงจันทร์ สมเกียรติ คชฉวีวงศ์ และทตมัล แสงสว่าง, 2559) พบว่า แนวทางการพัฒนาการตลาดธุรกิจ ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ และสนับสนุนเงินในการลงทุน มีการจัดอบรมและให้ความรู้เรื่องมาตรฐานต่างๆ รวมทั้งให้การสนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การดำเนินธุรกิจและสอดคล้องกับการศึกษาของพระครูโกศลวชิรกิจและคณะ (2559) พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรมีการแนะนำชี้แจงให้ทราบหลักการในการดำเนินการ มีการฝึกอบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะรวมทั้งเปลี่ยนแปลงทัศนคติ มีการส่งเสริมความรู้เชิงวิชาการ ซึ่งจะทำให้บุคลากรสามารถนำมาปรับใช้และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความสำเร็จ นอกจากนี้ในการประกอบธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปัจจุบัน พบว่า การดำเนินการกิจการธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ มีคู่แข่งทางการค้าเพิ่มขึ้นฤดูกาลที่ไม่แน่นอนฝนตก อากาศเปลี่ยนแปลง ทำให้ยอดขายลดลง อัตราการผลิตลดลง ถึงแม้ว่าจะมีการแก้ปัญหา โดยการจัดโปรโมชั่น แจกของแถม ลดราคา แต่ต้องให้ผู้บริโภคซื้อในปริมาณมาก ดังนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการศึกษาของสมัญญา คงศรีแก้วและศศิวิมล สุขบท (2557) พบว่า องค์ประกอบของนวัตกรรมทางการตลาดที่ใช้ในการดำเนินงานของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่สำคัญมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านรูปแบบและวิธีการให้บริการด้านต่างๆ 2) ด้านกลยุทธ์การตลาด เป้าหมายและเกณฑ์การตั้งราคา 3) ด้านการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด 4) ด้านการวางตำแหน่ง

นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะด้านการตลาดและด้านตราสินค้าพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยด้านตราสินค้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านการตลาดและด้านการจูงใจที่เป็นเช่นนี้เพราะ ตราสินค้าคือ สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่นักการตลาดให้ความสำคัญ ถือเป็นหัวใจสำคัญที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค ธุรกิจในตลาดปัจจุบันเกิดขึ้นมากมาย สินค้าชนิดเดียวกันมีคู่แข่งหลายราย ตราสินค้าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคพึงพอใจและตัดสินใจซื้อสินค้า จากผลการวิจัยพบว่า รูปร่างหน้าตาภายนอกของสินค้า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การสร้างคุณค่า การบอกคุณค่าประโยชน์ และ

ภาพสินค้าที่สื่อถึงผู้บริโภค ซึ่งมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ตามลำดับ สอดคล้องตามแนวความคิดของ Kotler (2000) ที่กล่าวว่า การสร้างตราสินค้า (Branding) เป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะสร้างการจดจำ และต้องการครองใจผู้บริโภคให้ได้ ตราสินค้าสามารถตีออกมาเป็นมูลค่าที่เป็นตัวเงินได้หากมีการซื้อขายกันเกิดขึ้น ทำให้เจ้าของกิจการและนักการตลาดให้ความสำคัญในการดูแลตราสินค้าของตนเองเป็นอย่างดี องค์ประกอบของตราสินค้ามีองค์ประกอบ 4 อย่างได้แก่ Attribute คือรูปร่างหน้าตาภายนอกที่จะสร้างให้เกิดการจดจำ Benefit คือ สรรพคุณหรือการบอกคุณประโยชน์ Value คือการสร้างคุณค่าในตราสินค้าให้เกิดความภาคภูมิใจไว้วางใจ และ Personality คือ บุคลิกภาพของตราสินค้าที่สื่อถึงผู้บริโภค

ในด้านการตลาด จากการศึกษาพบว่า พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก คือ คุณภาพของสินค้า และ ขวัญและกำลังใจ ส่วนประเด็นสิ่งแวดล้อม ต้นทุน จรรยาบรรณ ส่งมอบ และความปลอดภัย อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องตามแนวคิดของ Kotler¹³ เนื่องจากการตลาดต้องมีการแลกเปลี่ยนมีผู้ซื้อและผู้ขายก่อนที่จะเกิดกิจกรรมการซื้อขายต้องเริ่มจากผู้ประกอบการต้องมีกิจกรรมเกี่ยวกับการวางแผนการกำหนดราคาการส่งเสริมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์การผลิตและการเสนอผลิตภัณฑ์การบริการและการเสนอความคิดที่มีคุณค่าแก่ตลาด เป้าหมายเพื่อสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ของเรา การตลาดยังเกี่ยวข้องกับสินค้าบริการ ประสบการณ์เหตุการณ์บุคคลสถานที่ทรัพยากรข้อมูลและความคิดส่วนประสมการตลาด เป็นกลุ่มของเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้โดยต้องตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุดประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ เรียกว่า 4 P's คือผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่ายหรือการกระจายสินค้า (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) นอกจากนี้องค์ประกอบของการเพิ่มผลผลิตมีความจำเป็นที่ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงส่งผลถึงภาพลักษณ์ขององค์กรและเป็นการทำกำไรที่ยั่งยืนองค์ประกอบเพิ่มผลผลิต สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเพิ่มผลผลิตเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงเพราะจะส่งผลถึงภาพลักษณ์ขององค์กรและเป็นการทำกำไรที่ยั่งยืนสอดคล้องกับแนวคิดของภวิต ยอดเพชร³ กล่าวว่า การปฏิบัติตามองค์ประกอบทั้ง 7 ประการ คือ คุณภาพคือสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าต้นทุนเป็นค่าใช้จ่ายที่ใช้ไปเพื่อดำเนินการผลิตหรือบริการการส่งมอบสินค้าหรือบริการให้กับหน่วยงานหรือฝ่ายถัดไปได้อย่างรวดเร็วตรงเวลามีจำนวนครบถ้วนและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดความปลอดภัยสภาวะที่ปราศจากอุบัติเหตุหรือสภาวะที่ปราศจากความเจ็บปวดการบาดเจ็บหรืออันตรายที่ก่อให้เกิดการสูญเสียทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน ขวัญและกำลังใจในการทำงานสภาพทางจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน ความรู้สึกนึกคิดที่ได้รับอิทธิพลแรงกระตุ้นหรือสิ่งเร้าหรือสภาพแวดล้อมในหน่วยงานที่อยู่รอบตัวซึ่งผู้ปฏิบัติงานนั้นจะมีปฏิริยาโต้กลับคือพฤติกรรมในการทำงานซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อผลงานของบุคคลนั้น สภาพแวดล้อมการเพิ่มผลผลิตกับสิ่งแวดล้อมคือการผลิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนการใช้เทคโนโลยีที่สะอาดในการผลิตและการจัดระบบ การจัดการกับสิ่งแวดล้อมเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตจะช่วยลดค่าใช้จ่ายสำหรับการบำบัดของเสียต่างๆที่เกิดจากกระบวนการ

ผลิตรวมทั้งการใช้วัตถุดิบอย่างคุ้มค่าจะช่วยให้ต้นทุนลดลงและมีกำไรเพิ่มขึ้นอันเป็นการเพิ่มผลผลิตของธุรกิจสังคมและประเทศชาติ และจรรยาบรรณความเชื่อถือหรือวินัยของบุคคลที่เกี่ยวกับความถูกต้อง ด้านศีลธรรมและเงื่อนไขต่างๆได้แก่จรรยาบรรณต่อตนเองต่อหน่วยงานต่อผู้อื่นและต่อสิ่งแวดล้อมนอกจากนี้การวัดการเพิ่มผลผลิตสามารถวัดเชิงกายภาพเป็นการวัดขนาดชิ้นงาน ปริมาณงานน้ำหนักจำนวนแรงงานและเวลาในการผลิตและการเพิ่มผลผลิตไม่จำเป็นต้องหมายถึงการเพิ่มปริมาณการผลิตเพียงอย่างเดียวถ้าหากองค์การสามารถดำเนินการในเรื่องของการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าลดการสูญเสียที่ไม่จำเป็นทำการเพิ่มคุณค่าและสร้างคุณภาพให้กับสินค้าและบริการรวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต สิ่งเหล่านี้เป็นการเพิ่มผลผลิตทั้งสิ้น

ผลการศึกษาด้านการจูงใจ พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก คือ ค่าตอบแทน และทำลายความสามารถตนเอง ส่วนประเด็นผลประโยชน์ ต้องการความสำเร็จในงาน เห็นคุณค่าความสำคัญของงาน วิธีการตรวจสอบ และ นโยบายของบริษัทอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของศิริพรพรษา พินิจทรัพย์สกุล⁵ กล่าวว่า แรงจูงใจมีความสำคัญยิ่งขึ้นต่อการดำเนินงานขององค์การยุคปัจจุบัน ที่จำเป็นต้องมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตและความสามารถในการแข่งขันได้ดีขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลต่อองค์การ ต้องปรับแนวทางการปฏิบัติที่เน้นการใช้ระเบียบ กฎเกณฑ์อันเข้มงวดในการกำกับพฤติกรรมไปสู่การเน้นความยืดหยุ่นและให้ความสนใจต่อความต้องการของลูกค้าเป็นสำคัญ สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยความริเริ่มของพนักงานที่มีแรงจูงใจ นอกจากนี้แรงจูงใจเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นแก่บุคคลในการใช้ความพยายามผลักดันให้เกิดการกระทำอย่างต่อเนื่องมีแนวทางที่แน่นอน เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ มีองค์ประกอบเกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความพยายามหรือตัวกระตุ้นซึ่งเป็นเรื่องของแรงขับหรือใช้พลังเพื่อให้เกิดการหรือพยายามทำในสิ่งที่ตนรักและเป็นงานที่ชอบ การที่บุคคลต้องการตอบสนองแรงขับจึงกระตุ้นพฤติกรรมมุ่งความสำเร็จขึ้น 2) บุคคลนั้นจะเลือกแนวทางต่างๆเพื่อปฏิบัติ บุคคลนั้นจะเลือกแนวทางปฏิบัติด้วการทำงานมากขึ้นให้เกิดผลดี และ 3) การรักษาระดับของพฤติกรรมหรือการกระทำให้คงอยู่อย่างต่อเนื่องจนกว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ ค่าตอบแทน การให้ผลประโยชน์ต่างนโยบายของบริษัท วิธีการนิเทศตรวจสอบ เห็นคุณค่าและความสำคัญของงาน การต้องการความสำเร็จในงาน การอยากทำงานเพราะอยากทำลายความสามารถของตนเองย่อมทำให้เป็นแรงผลักดันให้ผู้ประกอบธุรกิจและพนักงานขายน้ำผลไม้เกล็ดหิมะคิดวางแผนในการเพิ่มผลผลิต ยอดขายให้สูงขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ผู้ประกอบการและพนักงานขายน้ำผลไม้เกล็ดหิมะให้ความสำคัญในการพัฒนาองค์ประกอบของตราสินค้าเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำแนวทางนี้ไปทำการศึกษาค้นคว้าตราสินค้าให้มีความทันสมัยและเป็นที่ต้องการของตลาดต่อไป

7.2 การบริหารธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะต้องดำเนินการพัฒนาทั้งผู้ประกอบการธุรกิจน้ำผลไม้เกล็ดหิมะและพนักงานขายน้ำผลไม้เกล็ดหิมะ ดังนั้น ธุรกิจแฟรนไชส์ จึงควรเสริมสร้างให้

แรงจูงใจและสนับสนุนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจทุกราย ให้มีความรู้ความสามารถทักษะด้านการตลาด อันจะส่งผลให้ผลผลิตทางการตลาดในการบริหารธุรกิจนี้ไม่เกิดหิมะเพิ่มขึ้น

References

- Keller, K. (2003). *Strategic Brand Management Building, Managing Brand Equity*. 2nd ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Kotler, P. (2000). *Marketing Management*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis. Third editio*. New york : Harper and Row Publication.
- Dess and A. Miller. (1993). Framework for the Analysis of Strategy in Nonprofit Sport Organizations. *Sport Management*, 7, 25-43.

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
21ST CENTURY SKILL LEARNING MODEL DEVELOPMENT FOR
CREATIVE THINKING TO PRIMARY SCHOOL'S STUDENTS IN BANGKOK

รัตมณี เสนีกาญจน์* คันสนีย์ จะสุวรรณ์**
Ratmane Sanegan, Sansanee Jasuwan

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 3. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา และ 4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้มาใช้จัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ มี จำนวน 455 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอน และผู้เรียน การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การบูรณาการ การเรียนรู้สะเต็มศึกษา การสังเคราะห์งานวิจัย แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา ข้อมูลด้านนักเรียน ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้

ตอนที่ 2 การสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ ซึ่งพบว่าครูผู้สอนส่วนมาก แสดงความคิดเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โดยเปรียบเทียบผลการทดสอบแบบก่อนเรียนและ

* Doctor of Philosophy Program in Innovative Management, Curriculum and Instruction Suan Sunandha Rajabhat University.

** Suan Sunandha Rajabhat University.

หลังเรียน จากการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นความรู้ การตรวจสอบ สร้างความเข้าใจ ขั้นที่ 2 ขั้นประยุกต์ใช้ ฝึกวิธีการโดยอิสระ ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ เปรียบเทียบประเมินค่า ขั้นที่ 4 ขั้นคิดสร้างสรรค์ความสามารถในการออกแบบ วางแผน ผลจากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ไปใช้พบว่า รูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ คะแนนแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีคะแนนโดยภาพรวม หลังการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าก่อนเรียน โดยก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.13 คิดเป็นร้อยละ 62.82 และ ค่าเฉลี่ยของคะแนน หลังเรียนจากการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 34.13 คิดเป็นร้อยละ 85.32

ตอนที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มาใช้จัดการเรียนรู้ พบว่าความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยรวม อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ซึ่งได้ คะแนนเฉลี่ย โดยรวม เท่ากับ 4.16

ผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในครั้งนี้กล่าวได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ดังกล่าว มีประสิทธิภาพ จึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ควรนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

ABSTRACT

The purposes of this dissertation are to develop 21st century learning model for the development of Bangkok primary school students' creative thinking skill, study teachers' views towards the model, ascertain results of the model after the implementation, and measure student satisfaction. The sample of the research covers 455 teachers and students combined. This dissertation is expected to study as well as to develop. There are four major steps of the dissertation process.

Step 1: Gather and analyze general information. They include Learning Theory for the development of creativity, learning management for 21st century, learning integration, STEM education, research synthesis, and questionnaire. This research found that the 21st century learning model for the development of Bangkok primary school students' creative thinking skill was effective and practical.

Step 2: Conduct a questionnaire on the subject of teachers' perspective towards the 21st century learning model for the development of student's creative thinking skill. The result shows that most teachers found the learning model implemented with primary school students positively satisfying.

Step 3: Implement the 21st century learning model with a selected group of grade-3 students during their second semester of 2015. It was assessed by statistically comparing pretest and posttest results. It shows that the 21st century learning model has a vital role in improving students' creative thinking skill. The learning model consists of four phases: 1) clarify and inspect information, 2) apply knowledge into practice concerning no limitations, 3) analyze and compare assessments, and 4) generate new ideas. After the implementation of the model, the results are as expected. The overall posttest results examining grade-3 students' creativity are higher. The average pretest score is 25.13, equivalent to 62.82 per cent, while the average posttest score is 34.13, or 85.32 per cent.

Step 4: Measure student satisfaction towards the 21st century learning model for the development of students' creative thinking skill. The result shows that most students were satisfied with the model. The average score is 4.16.

This dissertation has proved that the study and development of the 21st century learning model for the development of primary school students' creative thinking skill is effective and beneficial. The model should be considered being put into practice among educational institutions.

1. บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) มีแนวคิดโดยยึดหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งให้ คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และ สร้างสมดุลการพัฒนา ในทุกมิติ และสร้างความมั่นใจว่าการพัฒนาจะเป็นไปในแนวทางที่ยั่งยืนและสร้างความสุขให้กับคนไทย จำเป็น ต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศอย่างรอบด้าน และวางจุดยืนการพัฒนา จากวิสัยทัศน์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) ของการพัฒนาจะเห็นว่าคุณคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญเพราะมนุษย์ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อทำสิ่งใหม่ ๆ หรือวิธีการแก้ปัญหาอย่างมีกลยุทธ์รอบด้านเพิ่มให้ผู้ปฏิบัติ ได้บูรณาการเข้ากับการสอนเนื้อหาหลักด้านวิชาการ พัฒnavิสัยทัศน์ การจัดการเรียนรู้ กรอบแนวคิด เพื่อให้ประสบความสำเร็จ การปฏิรูปการศึกษาใน พ.ศ.2552-2561 หลักการและกรอบ

แนวคตินั้นการปฏิรูประบบการศึกษา และการเรียนรู้ และเสนอกลไกที่จะก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งได้เป็นการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 กำหนดให้เป็น ยุทธศาสตร์การทำงาน เพื่อการจัดการศึกษา เรียนรู้ในยุคใหม่การเรียนรู้ทักษะการเรียนรู้ (Learning how to learn หรือ Learning skill) และเรียนรู้ทักษะในการสร้างนวัตกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น (วิจารณ์ พานิช, 2555).

จากการวัดความสามารถของนักเรียน โดย PISA คศ.2012 เทียบกับ คศ.2009 โดยคะแนนการอ่านอยู่ในอันดับที่ 48 ได้ 441 คะแนน สูงกว่าปี คศ.2009 ซึ่งได้ 421 คะแนน วิทยาศาสตร์ อยู่ในอันดับที่ 47 ได้ 444 คะแนน สูงกว่าปี คศ.2009 ที่ได้ 425 คะแนน และด้านคณิตศาสตร์ อยู่ในอันดับที่ 50 ได้ 427 คะแนน ในปี คศ.2009 ได้ 419 คะแนน ถึงจะมีคะแนนสูงขึ้นทุกวิชาแต่ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของแต่ละประเทศที่เข้าทดสอบการประเมินมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนจะต้องได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งสำนักงานจะประเมิน 15 มาตรฐาน ซึ่งมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนคือ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล จากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 1 พบว่าโรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอก ส่วนใหญ่จะมีผลการประเมินมาตรฐานที่ 4 อยู่ในระดับพอใช้และปรับปรุง และการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ 2 (2549-2553) เมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ 76 ซึ่งอยู่ในระดับดี (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2550)

แม้ผลการประเมิน จะสูงขึ้นกว่าเดิม แต่ก็ยังเป็นมาตรฐานที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรพัฒนาผลการทดสอบระดับชาติ O-NET ของผู้เรียนให้สูงขึ้นทุกกลุ่มสาระ โดยส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2554 (1/1) พบว่า วิชาวิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ย (Mean) 40.82 คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ย 52.40 ปีการศึกษา 2555(1/1) วิชาวิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ย (Mean) 37.46 คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ย 35.77 ปีการศึกษา 2556(1/1) วิชาวิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ย (Mean) 37.40 คณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ย 41.95 จะเห็นได้ว่า คะแนน จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ค่าเฉลี่ยที่ได้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 - 2556 ต่ำมาก การเรียนรู้เรื่องกระบวนการคิด โดยผ่านเนื้อหาวิชาในหลักสูตร เป็นการส่งเสริมกระบวนการคิดโดยวิธีบูรณาการ หรือสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตร โดยครูผู้สอน จะใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่างๆ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดของผู้เรียน (นภเนตร ธรรมบวร, 2549) การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม วิเคราะห์กระบวนการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ (ทีศนา แชนมณีและคณะ, 2555)

การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมสอดคล้องกับความถนัด ความแตกต่างของผู้เรียนฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและ เกิดการ ใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานระหว่างสาระความรู้ต่างๆ ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการสอน (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2544)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดย เน้นให้มีความสำคัญในกระบวนการพัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ผู้วิจัยมั่นใจว่าหากนักเรียนได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทั้งมิติด้านการ คิดและมิติด้านจิตใจควบคู่กันไปจะส่งผลให้นักเรียนในระดับประถมศึกษา มีความสามารถในการ คิดสร้างสรรค์และมีแรงขับเคลื่อนด้านจิตใจที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้อย่าง ต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์

2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

2.3 เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เรียนรู้

2.4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการเรียนรู้มาใช้จัดการเรียนรู้

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประสานงานไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อดำเนินการเก็บ ข้อมูลด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 409 คน

3.2 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บได้จากแบบสอบถาม 409 คน ด้วยเทคนิคการ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง(Secondary Confirmatory Factor Analysis) เพื่อ เป็นการตรวจสอบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ที่ ได้พัฒนาขึ้นมานั้น มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

3.3 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลที่เก็บได้จากแบบสอบถาม 409 คน ด้วยการ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผล ด้วยสถิติ

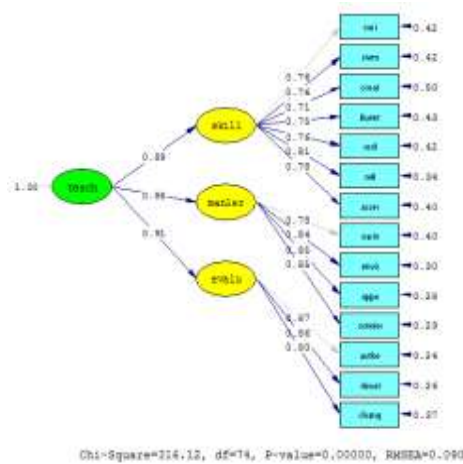
3.4 ใช้รูปแบบวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ประยุกต์ใช้ Randomized One Group Pretest-Posttest Design

3.5 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างก่อน และหลังการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกัน

3.6 วัดความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เสร็จสิ้นแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย

4. ผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ทัศนคติการเรียนรู้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การบูรณาการ การเรียนรู้สะเต็มศึกษา การสังเคราะห์งานวิจัย แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา ข้อมูลด้านนักเรียน ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาจากดัชนีความกลมกลืน (Fit Index) ดังนี้ $\chi^2 = 110.14$, $df = 63$, $p\text{-value} = 0.00022$; Relative $\chi^2 = 1.74$; $GFI = .96$; $AGFI = .94$; $RMR = .015$; $SRMR = .024$; $RMSEA = .043$; $NFI = .99$; $CFI = 1.00$; $CN = 326.43$ พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านทักษะและเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านประเมินผลมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized Solution) มีค่าอยู่ระหว่าง .85 - .92 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .16 - .28 แต่ละตัวแปรชี้วัดสามารถ อธิบายความแปรปรวนของ รูปแบบและเอกสารการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ระหว่างร้อยละ 72- 84

$\chi^2 = 316.12$, $df = 74$, $p\text{-value} = 0.00000$; Relative $\chi^2 = 4.27$; $GFI = .90$;
 $AGFI = .86$; $RMR = .024$; $SRMR = .040$; $RMSEA = .090$; $NFI = .97$; $CFI = .98$; $CN = 137.05$

ภาพประกอบ 4.2 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างตามสมมุติฐาน แสดงเป็นคะแนน มาตรฐาน (Standardize Solution) ($n=409$)

ตอนที่ 2 การสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ ซึ่งพบว่าครูผู้สอนส่วนมากแสดงความคิดเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โดยเปรียบเทียบผลการทดสอบแบบก่อนเรียนและหลังเรียน จากการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นความรู้ การตรวจสอบ สร้างความเข้าใจ ขั้นที่ 2 ขั้นประยุกต์ใช้ ฝึกวิธีการ โดยอิสระ ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ เปรียบเทียบประเมินค่า ขั้นที่ 4 ขั้นคิดสร้างสรรค์ความสามารถในการออกแบบ วางแผน ผลจากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ไปใช้พบว่า รูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ คะแนนแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีคะแนนโดยภาพรวม หลังการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าก่อนเรียน โดยก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.13 คิดเป็นร้อยละ 62.82 และ ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนจากการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 34.13 คิดเป็นร้อยละ 85.32

ตอนที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มาใช้จัดการเรียนรู้ พบว่าความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยรวม อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ซึ่งได้ คะแนนเฉลี่ยโดยรวม เท่ากับ 4.16 ผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในครั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ดังกล่าว มีประสิทธิภาพ จึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่ควรนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

5. อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการอภิปรายการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

5.1 ผลการวิจัยที่พบว่าการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษา ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมา มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านทักษะและเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในเชิงทฤษฎีที่นำเสนอ โดยนักวิชาการที่หลากหลาย ที่ว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และในยุคปัจจุบันสังคมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก ผสมผสานกันเพื่อพัฒนาเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สามารถอธิบายหลักการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้เป็นอย่างดี ที่เห็นตรงกันว่าการเรียนรู้ต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องแสวงหาความรู้ที่สำคัญ และจำเป็นสำหรับการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ให้พร้อมกับการทำงานและการใช้ชีวิตในโลกอนาคตที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเพราะความรู้ที่มีอยู่มากมายบนโลกและผู้เรียนก็สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้อย่างง่าย ทำให้บทบาทของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เด่นชัดมากขึ้น

ผลการวิจัยที่พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนประถมศึกษา ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมา มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านทักษะและเนื้อหา หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการสะเต็มศึกษา ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความมั่นใจในตนเอง และการกล้าแสดงออก ผลการวิจัย เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในเชิงทฤษฎีที่นำเสนอโดยนักวิชาการที่หลากหลาย ดังเช่น การศึกษาโรงเรียนในกรณีศึกษาทางด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนที่เป็นแบบอย่างทางด้านการจัดการเรียนรู้เน้นทักษะกระบวนการคิด และโรงเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นความคิดสร้างสรรค์ และการทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎี องค์ความรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ และการจัดการเรียนเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แลก การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าว มาผสมผสานกัน เพื่อ พัฒนาเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถอธิบายหลักการ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทั้งด้านทักษะ คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่อง ความคิด ยืดหยุ่น และด้านจิตใจ คือ ความมั่นใจในตนเอง การกล้าแสดงออก ในบริบทการจัดการศึกษาชั้น พื้นฐาน ได้เป็นอย่างดี

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างตามสมมุติฐาน พบว่าแบบจำลองสมมุติฐาน ยังไม่มีความคล่องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงว่าการประมาณค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) และค่าพารามิเตอร์ (Parameter) ต่างๆ ในแบบจำลองก็ยังไม่มีความน่าเชื่อถือเพียงพอที่จะนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปภาพประกอบแบบจำลองสมมุติฐานที่ยังไม่ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองตามสมมุติฐานที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมา จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องยังไม่มีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีพอ เพราะค่าสถิติ ดัชนีวัดความกลมกลืน (Fit Index) ที่คำนวณได้ โดยส่วนใหญ่ ยังไม่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ ซึ่ง ทำให้ผู้วิจัยยังไม่ให้ความเชื่อถือในการประมาณค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) และ ค่าพารามิเตอร์ (Parameter) ต่างๆ ในแบบจำลอง ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับแก้แบบจำลองสมการ โครงสร้างตามสมมุติฐาน (Model Adjust) ด้วยการยอมให้ค่าความแปรปรวนของความ คลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Θ) ของตัวแปรเชิงประจักษ์บางคู่มีความสัมพันธ์กัน ตามคำแนะนำของ โปรแกรม LISREL Version 8.72 ประกอบกับความเป็นไปได้ในทางทฤษฎี โดยพยายามทำการ ปรับให้ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Θ) ของตัวแปรเชิงประจักษ์ที่เป็น องค์ประกอบของตัวแปรแฝงเดียวกันมีความสัมพันธ์กัน

ผลการปรับแก้แบบจำลอง ผู้วิจัยยอมให้ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน มาตรฐาน (Θ) ของตัวแปรเชิงประจักษ์ จำนวน 11 คู่มีความสัมพันธ์กันแล้วพบว่า แบบจำลองที่ ดำเนินการปรับแก้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้ โดยพิจารณาจาก ค่าสถิติ แบบจำลองรูปแบบการจัดการเรียนเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่ง พิจารณาจากดัชนีวัดความกลมกลืน (Fit Index) ดังนี้ $\chi^2 = 110.14$, $df = 63$, $p\text{-value} = 0.00022$; Relative $\chi^2 = 1.74$; GFI = .96; AGFI = .94; RMR = .015; SRMR = .024; RMSEA = .043; NFI = .99; CFI = 1.00; CN = 326.43 พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านทักษะและเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการประเมินผลมีค่า น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized Solution) มีค่าอยู่ระหว่าง .85 - .92 อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Θ) อยู่ระหว่าง .16 - .28 แต่ ละตัวแปรชี้วัดสามารถ อธิบายความแปรปรวนของ รูปแบบและเอกสารการจัดการเรียนรู้ ใน

ศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ระหว่างร้อยละ 72- 84

องค์ประกอบด้านทักษะและเนื้อหา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการสะเต็มศึกษา ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความมั่นใจในตนเอง และการกล้าแสดงออก มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized Solution) มีค่าอยู่ระหว่าง .66 - .82 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .34 - .57 แต่ละตัวแปรชี้วัดสามารถ อธิบายความแปรปรวนของ องค์ประกอบด้านทักษะและเนื้อหา (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ระหว่างร้อยละ 43- 66 ค่าความเชื่อถือได้ขององค์ประกอบ (Composite Reliability, ρ_c) เท่ากับ .89 มีค่าความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (Average Variable Extracted, ρ_v) เท่ากับ .55 สามารถนำเสนอตั้งสมการที่ 4 - 10

องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สร้างโอกาสให้กับผู้เรียน และ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized Solution) มีค่าอยู่ระหว่าง .81 - .87 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .25 - .34 แต่ละตัวแปรชี้วัดสามารถ อธิบายความแปรปรวนของ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ระหว่างร้อยละ 66- 75 ค่าความเชื่อถือได้ขององค์ประกอบ (Composite Reliability, ρ_c) เท่ากับ .90 มีค่าความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (Average Variable Extracted, ρ_v) เท่ากับ .66

องค์ประกอบด้านการประเมินผล ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การประเมินตามสภาพจริง นำผลการประเมินมาพัฒนา มาตรฐานการประเมินสามารถปรับเปลี่ยนได้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ) (Standardized Solution) มีค่าอยู่ระหว่าง .80 - .87 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (θ) อยู่ระหว่าง .24 - .37 แต่ละตัวแปรชี้วัดสามารถ อธิบายความแปรปรวนของ องค์ประกอบด้านการประเมินผล (ตัวชี้วัดแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพิจารณาจากค่า R^2) ได้ระหว่างร้อยละ 63- 76 ค่าความเชื่อถือได้ขององค์ประกอบ (Composite Reliability, ρ_c) เท่ากับ .88 มีค่าความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (Average Variable Extracted, ρ_v) เท่ากับ .67

5.2) ความคิดเห็นของครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา หลังจากที่ได้ทราบแล้วว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อ รูปแบบการจัดการ

เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ด้วยการตรวจสอบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลค่าเฉลี่ย พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังจากการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นว่ามีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับดีมากทั้ง 3 ด้านหลัก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75, 3.72 และ 3.76 ตามลำดับ

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้รูปแบบของสะเต็มศึกษาที่บูรณาการสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย การงานอาชีพและเทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ ในเนื้อหาของความคิดสร้างสรรค์ จากผลการประเมินในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 ผู้วิจัยจึงได้สร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมตามหลักการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ตามกระบวนการและขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ มีการศึกษารายละเอียด ในหลักสูตร เพื่อวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบ กำหนดโครงสร้างและออกแบบให้มีกิจกรรมการฝึกที่หลากหลาย น่าสนใจ มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ ดำเนินการสร้างแบบฝึกตามแผนที่วางไว้ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบก่อนจะนำไปทดลองใช้ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไข จากการทำผู้เชี่ยวชาญประเมินพบว่า สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ ภาษาที่ใช้ไม่ชัดเจน ไม่เป็นไปตามหลักทางวิชาการ กิจกรรมที่จัดขึ้นบางอย่างเหมาะสมสำหรับเด็กโต ตัวอักษรในเนื้อหา เล็กไม่เหมาะกับวัย ของนักเรียน และคำถามขาดที่มาจากคำถามและผู้วิจัยได้ปรับตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อความเหมาะสมของรูปแบบ จึงทำให้แบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นี้มีความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสร้างที่กำหนดไว้ สามารถนำไปใช้และพัฒนาการเรียนของนักเรียน การเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีการพัฒนา ทางความคิด มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง และรู้วิธีการแสวงหาความรู้ ได้ทำการทดสอบหาค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยวิธีสอนแบบค้นพบด้วยตัวเองมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ได้รับการสอนตามปกติ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเป็นรายบุคคล และสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเสนอตามคู่มือครู การศึกษาการสร้างผลงานการปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ พบว่า แนวความคิดใน การสร้างผลงานการปั้นมาจากชีวิตประจำวันและประสบการณ์ส่วนตัว แนวคิดจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจากจินตนาการ

5.3 การศึกษาผ่านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เปรียบเทียบก่อนและหลังเรียน พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรู้ผ่านรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แสดงว่านักเรียนที่เรียนรู้ผ่านรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมที่จัดทำขึ้นรวมทั้งการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ สร้างสถานการณ์ ต่าง ๆ กระตุ้นให้นักเรียนในความสนใจ ลักษณะของกิจกรรม เน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การ

งานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาไทย และศิลปะ ในการบูรณาการการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความสุข ความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์มีผลดีเยี่ยมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาขึ้นมีคุณภาพตามเกณฑ์ และสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ และการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาหลักสูตรเสริม ทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีบุคลิกภาพที่ดีขึ้น การให้แรงเสริมทางบวกส่งผลให้นักเรียนมีความกล้าคิดกล้าแสดงออก กระตือรือร้นมุ่งมั่นในการที่จะสร้างสรรค์ความคิดมากขึ้น¹⁵ และการใช้กระบวนการกลุ่มฝึกการแก้ปัญหา โดยการวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ และกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา การศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกตามการสร้างเสริมประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ กล่าวว่าการใช้ทักษะกระบวนการของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมสามารถทำคะแนนด้านทักษะกระบวนการ จากความตั้งใจ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสะอาด การนำเสนอ การจัดสภาพการเรียนการสอนของครูที่เป็นผู้ช่วยเหลือและเป็นพี่ปรึกษาของนักเรียน ที่เน้นให้

นักเรียนเป็นผู้ค้นพบตัวเอง และวิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง จากการจัดการเรียนรู้พบว่าพบว่า คะแนนแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีคะแนนเต็ม 40 คะแนน โดยภาพรวม หลังการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าก่อนเรียน โดยก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.13 คิดเป็นร้อยละ 62.82 และ ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนจากการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 34.13 คิดเป็นร้อยละ 85.32

5.4 ผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ใน

ศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มาใช้จัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับ พึงพอใจมากที่สุด ที่สอดคล้องกับมาวิจัยของ ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนได้รับการสอน โดยใช้ชุดกิจกรรม ที่เน้น ให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นหาความรู้ด้วยตัวเองทำให้นักเรียนสนุกสนานในการเรียน จนเกิดทักษะ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ อันนำไปสู่ความพึงพอใจต่อการเรียน การจัดค่ายวิทยาศาสตร์ที่มีผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ หลังเข้าร่วมกิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับ มาก¹⁷ ที่ตั้งแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มาใช้จัดการเรียนรู้ โดยรวม อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.20

98 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

6. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

6.1 ควรทำการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกัน เช่น นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นอื่น ๆ

6.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะนี้น่าไปใช้กับกลุ่มผู้เรียนพิเศษต่าง ๆ เพราะจะช่วยให้เกิดสมาธิที่ดีในการทำงาน

6.3 ควรมีการศึกษาตัวองค์ประกอบอะไรบ้างที่เอื้ออำนวยให้การเรียนได้ผลดีที่สุด เช่น ลักษณะเนื้อหาวิชา ช่วงเวลาทำการเรียน สื่ออุปกรณ์ สภาพห้องเรียน จำนวนนักเรียน บุคลิกหรือบทบาทของครูที่ช่วยเหลือให้คำแนะนำเป็นผลดีให้การเรียนรู้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

References

Criticism of Panich. (2012). *The Way to Build Learning for Disciples in the 21st Century*. Bangkok: The Fresh Foundation Sri-Seditwong.

Jaruwan Youngkam.(2509). *The results of this study are as follows: With individual And teaching by teacher's manual* (Master's thesis). secondary school College Srinakharinwirot University.

Lop Laopaiboon. (1994). *Science Teaching Technique*. Bangkok: Thailand Wattana Panich.

Ministry of Education. (2008). *Basic education*. Bangkok: Printing house Products and supplies.

Nopphanesh Thammabuworn. (2006). *Early Childhood Development Curriculum Experience for Preschool Children Unit 3*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat University.

Office of Standards and Quality Assessment (2007). *External Quality Assessment Report for Secondary Education Level 2 (2004-2010)*. Bangkok: The Office of Quality Standards and Quality Assessment.

Somporn Lamcharoen. (2009). *Developing Curriculum to Enhance Creativity For Grade 2 students*. Graduate School Degree in postdoctoral education Srinagarindra University.

Sopol Meencharoen. (2005). *Development of Learning Styles Using Multimedia Computer to Develop creative thinking Ed.D* (Educational Technology). Bangkok: Graduate School Srinakharinwirot University.

Organizations of Thailand Office of the Higher Education Commission Ministry of Education.

- Thanayut Chantarachet (2006). *A series of ecological learning activities with natural learning resources. Discovery learning For Prathomsuksa 4 in Chonburi Province.* Curriculum and Instruction College Mahasarakrm university.
- Wantipa Radrangka (2001). *Teaching science with emphasis on process skills.* 2nd edition. Bangkok: Thailand Wattana Panich.
- Wirun Tangcharoen (2001). Research report. Educational Management Model For the visual arts. Bangkok: National Education Commission

รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล
MODEL OF SCHOOL LEADERSHIP ACCORDING
TO WORLD CLASS STANDARD SCHOOL

วาสนา จักรพล*
Wasana Jakraphol

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล สร้างและนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแนวทางการศึกษารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล โดยใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ จากผู้ทรงคุณวุฒิ 24 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-Ended Questions) และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Rang) ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล โดยใช้แบบสอบถามปลายปิด (Close- Ended Questions) สอบถามผู้บริหาร หัวหน้างาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 60 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ ขั้นตอนที่ 5 สรุปผล อภิปรายและเสนอรายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล มี 6 องค์ประกอบ คือ วิสัยทัศน์ ผู้นำทางวิชาการ การบริหารงานด้วยระบบคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีสื่อสารในการจัดการ ความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ : รูปแบบ , รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล

* Doctor of Education Program in Education Administration, Western University

ABSTRACT

The purposes of this research were aim to study The Model of School Leadership According to World Class Standard School. The methodology of this research consisted of five steps : 1) Analyzing documents and (Open-Ended Questions) interviewing of the administrators who were specialist for Educational Administration and setting up the conceptual frame work; 2) Constructing the Model of School Leadership According to World Class Standard School; 3) developing the Model of School Leadership According to World Class Standard School based on Delphi technique 3 for 3 times from 24 by (Close -Ended Questions) interviewing and 5 rating scale questionnaires. The statistical data analysis were Median, Mean and Interquartile Rang; 4) Examining the by the Model of School Leadership According to World Class Standard School the questionnaires for collection the data from 60 of administrators, head of class levels and head of educational departments. The statistical data analysis were frequency and percentage; 5) Summarizing, discussing and presenting the findings of this research. The findings of this research revealed that: The appropriate of The Model of School Leadership According to World Class Standard School were as follows : Vision, Leadership of Academic, Quality Management, Management of Technology Communication, Communication by Foreign Language, Change Agent.

Keywords: The Model ,The Model of School Leadership According to World Class Standard School

1. บทนำ

ผู้ นำ เป็น ปัจจัย สำคัญ ในการ บริหาร ใน สถาบัน การ ศึกษา ทุก ระดับ โดยเฉพาะ ใน ยุค ปัจจุบัน ซึ่งเป็น ยุค แห่ง การ เปลี่ยนแปลง ในการ พัฒนา คุณภาพ คน ให้ มี คุณธรรม มีความ รอบรู้ อย่าง เท่า ทัณฑ์ มีความ พร้อม ทั้ง ด้าน ร่าง กาย สติ ปัญญา อารมณ์ และ ศิลธรรม ก้าว ทัณฑ์ การ เปลี่ยนแปลง สู่ สังคม ฐาน ความ รู้ อย่าง มั่นคง พระราช บัญญัติ การ ศึกษา แห่ง ชาติ พ.ศ. 2542 และ แก้ไข เพิ่ม เต็ม (ฉบับ ที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ เน้น ให้ การ จัด การ ศึกษา มุ่ง ประโยชน์ สูง สุด แก่ ผู้ เรียน กระตุ้น ให้ เกิด นวัตกรรม และ การ เปลี่ยนแปลง ให้ เป็น สังคม ฐาน ความ รู้ ได้ มาตรฐาน ระดับ สากล สอดคล้อง กับ ทิศ ทาง การ ขับ เคลื่อน การ ปฏิรูป การ ศึกษา ใน ทศวรรษ ที่ 2 (พ.ศ. 2553 - 2561) ซึ่ง สำคัญ ใน ข้อ ที่ 1 ได้ กล่าว ไว้ ว่า คน ไทย และ การ ศึกษา ไทย ต้อง มี คุณภาพ และ ได้ มาตรฐาน ระดับ สากล อีกทั้ง กระทรวง ศึกษาธิการ มีความ มุ่ง มั่น ที่จะ พัฒนา คุณภาพ มาตรฐาน การ ศึกษา โดยการ ยก ระดับ โรงเรียน ชั้น นำ ที่ มีความ พร้อม สู่ โรงเรียน ดี มี มาตรฐาน สากล เพื่อให้ เป็น โรงเรียน ที่ มี ระบบ การ พัฒนา ผู้ เรียน สถาน ศึกษา แหล่ง เรียน รู้ สภาพ แวด ล้อม หลัก สูตร และ การ จัด การ เรียน รู้ ที่ เอื้อ อำนวย ให้ ผู้ เรียน สามารถ เรียน รู้ ด้วย ตัว เอง อย่าง

ต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีทักษะความสามารถคิด วิเคราะห์แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมนำความรู้ รักความเป็นไทย และมีความสามารถก้าวไกลระดับสากล และทิศทางการบริหารการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีวิสัยทัศน์ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยให้สูงเทียบเท่าค่าเฉลี่ยของโลกภายในปี 2563 อีกทั้งมีพันธกิจ คือ พัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชาชนวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ คุณธรรม ความสามารถ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แสดงเจตนารมณ์มุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาไว้ดังนี้ ด้านผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่ดี มีวิสัยทัศน์ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยให้สูงเทียบเท่าค่าเฉลี่ยของโลกภายในปี 2563

อีกทั้งมีพันธกิจ คือ พัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชาชนวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ คุณธรรม ความสามารถ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แสดงเจตนารมณ์มุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาไว้ดังนี้ ด้านผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่ดี มีวิสัยทัศน์ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยให้สูงเทียบเท่าค่าเฉลี่ยของโลกภายในปี 2563 อีกทั้งมีพันธกิจ คือ พัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชาชนวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ คุณธรรม ความสามารถ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แสดงเจตนารมณ์มุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาไว้ดังนี้ ด้านผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ อันหมายถึง เป็นคนดี เป็นคนเก่ง เป็นคนที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยภายใต้บริบทสังคมโลกใหม่รวมทั้งเพิ่มศักยภาพและความสามารถในระดับสูงเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร เพื่อการพึ่งตนเองและสมรรถนะในการแข่งขันด้านโรงเรียนต้องยกระดับคุณภาพสูงขึ้นสู่มาตรฐานสากล ผ่านการรับรองมาตรฐานแห่งชาติ (TQA) เป็นโรงเรียนยุคใหม่ที่มีการศึกษาแบบองค์รวมและบูรณาการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ศาสนา และการเมืองเพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ด้านหลักสูตรต้องมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นความแตกต่างตามศักยภาพของผู้เรียนโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีสื่ออุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เหมาะสมและปรับประยุกต์ให้ใช้ได้ทันต่อการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกด้านผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา ต้องได้รับการพัฒนาด้วยวิธีการที่เหมาะสม หลากหลายอย่างทั่วถึง ต่อเนื่องเพื่อ

เสริมสร้างสมรรถนะในการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล ตลอดจนเพื่อจรรโลงความพึงพอใจและความผูกพันต่อวิชาชีพอย่างแน่นแฟ้นและต้องมีภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้และร่วมพัฒนากับสถานศึกษาระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระหว่างประเทศ รวมทั้งเครือข่ายสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นศูนย์และร่วมเป็นเครือข่ายพัฒนาความรู้ให้กับประชาชนในชุมชนและบุคคลทั่วไปเพื่อร่วมกันพัฒนาการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานระดับสากล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล
- 2.2 เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล
- 2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามมาตรฐานสากลที่เหมาะสม

3. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

- 3.1 ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งศึกษา เนื้อหา ดังต่อไปนี้
  - 3.1.1. วิสัยทัศน์
    - มีการบริหารงานแบบระบบคุณภาพ
    - มีความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ
    - มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ
    - มีความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ
    - ผู้นำการเปลี่ยนแปลง
  - 3.2 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
    - ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจะพิจารณาคัดเลือกตามวิธีบอกลูก (Snow Ball) ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการกองการศึกษาฯ และวัฒนธรรม จำนวน 2 คน หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 5 คน รวมจำนวน 24 คน
  - 3.3) ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมผสานของการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มี 5 ขั้นตอน
    - ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล ในด้าน 1) วิสัยทัศน์ 2) ผู้นำทางวิชาการ 3) การบริหารงานด้วยระบบ

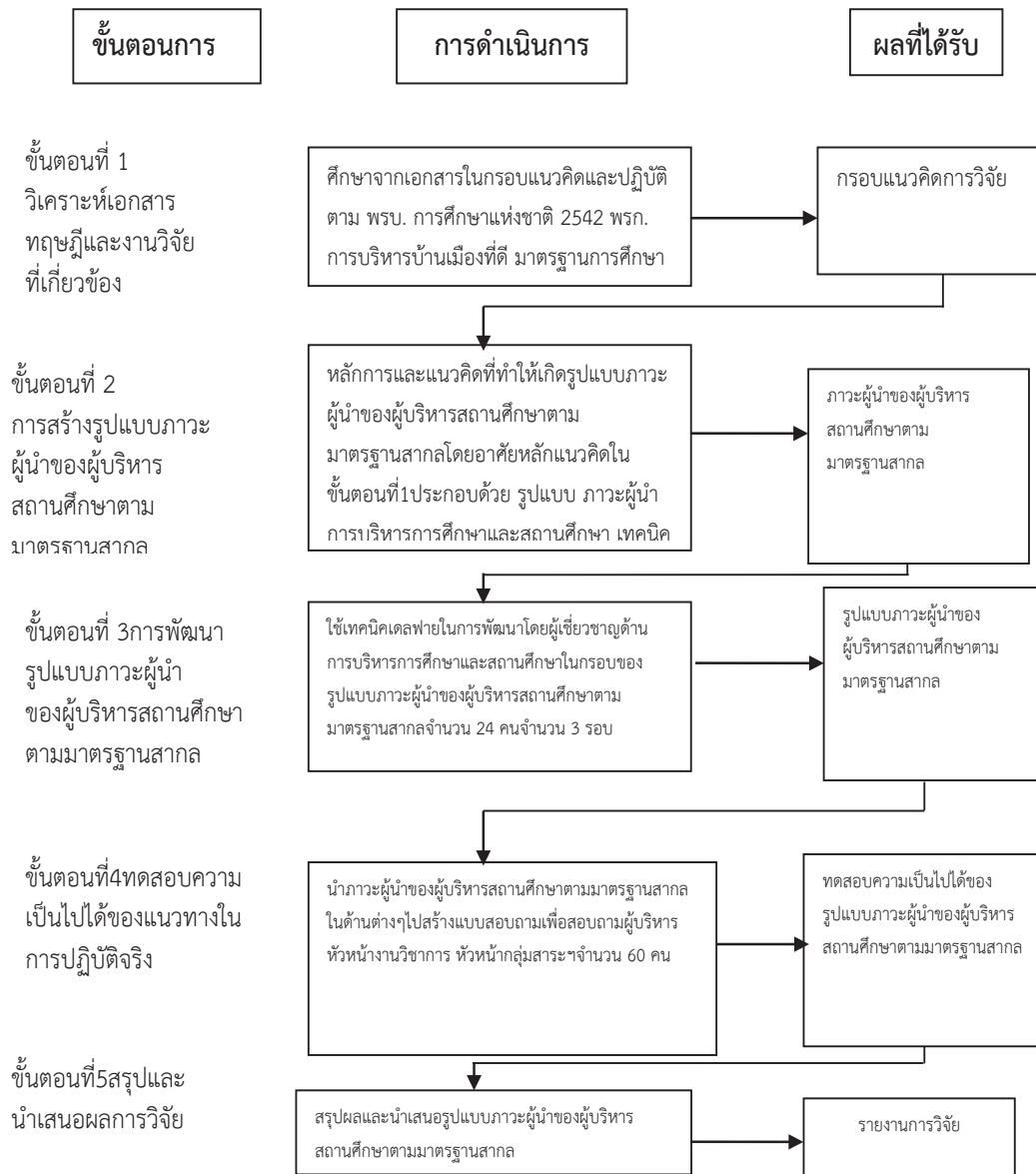
คุณภาพ 4) การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการจัดการ 5) มีความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ 6) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประเด็นรายละเอียดในแต่ละด้านของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล โดยการศึกษาจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล ได้แนวทางความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล มี 6 ด้าน คือ 1) วิสัยทัศน์ 2) ผู้นำทางวิชาการ 3) การบริหารงานด้วยระบบคุณภาพ 4) การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการจัดการ 5) ความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ 6) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล ในแต่ละด้าน โดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงอนาคต โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 24 คน จำนวน 3 รอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม พิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) หากพบว่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) มีค่าน้อย แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมดสอดคล้องกัน สามารถสรุปได้ แต่ถ้าพบว่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) มีค่ามาก แสดงว่าความคิดเห็นค่อนข้างกระจายยังสรุปข้อมูลไม่ได้

ขั้นตอนที่ 4 เป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล และรายละเอียดในแต่ละด้าน เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล โดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงสำรวจจากความคิดเห็นของหัวหน้างาน หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ จำนวน 60 คน โดยการแสดงความคิดเห็นต่อความมีภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 5 สรุปและเสนอรายงานผลการวิจัย นำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษามาสรุป และนำเสนอเป็นรายงานผลการวิจัย จัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์เพื่อนำเสนอต่อไปจากขั้นตอนการดำเนินการวิจัยที่กล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ดังภาพ

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเป็นการสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งมีลำดับการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การเก็บข้อมูลเบื้องต้นจากผู้เชี่ยวชาญ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการกองการศึกษาฯ และวัฒนธรรม และหัวหน้างานวิชาการ รวม 24 คน โดยพัฒนาคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยพิจารณาจากค่ามัธยฐาน (Median) ค่าเฉลี่ย (Mean) พิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อเก็บเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการร่าง โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยผู้วิจัยแปลผลตามเกณฑ์ของ สุวิมล ว่องวานิช (2548 : 233-234) กำหนดไว้ ดังนี้

ค่ามัธยฐานต่ำกว่า 1.50 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นไปได้น้อยที่สุดหรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับข้อนั้นมากที่สุดกับข้อความนั้น

ค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นไปได้น้อย หรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น

ค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง ไม่แน่ใจในข้อความนั้น หรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจข้อความนั้น

ค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นไปได้มาก หรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก

ค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 4.50 ขึ้นไปหมายถึง ข้อความนั้นเป็นไปได้มากที่สุดหรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด

ค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Rank) เป็นการคำนวณหาค่า ความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 ควอไทล์ที่ 3 ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ของข้อความมีความมีค่าตั้งแต่ 1.50 ลงไป แสดงว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นมีความสอดคล้องกัน ถ้าค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 ควอไทล์ที่ 3 ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ของข้อความมีความมีค่าตั้งแต่ 1.50 ขึ้นไปแสดงว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นมีความไม่มีสอดคล้องกัน ต่อจากนั้นจึงนำเอาข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทั้งในด้านมัธยฐาน ค่าเฉลี่ย และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มาสรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

4.1 องค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากลมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบคือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) ผู้นำทางวิชาการ 3) การบริหารงานด้วยระบบคุณภาพ 4) การใช้เทคโนโลยีสื่อสารในการจัดการ 5) มีทักษะการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ 6) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

4.2 ผลการวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญเรื่องการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากลโดยใช้เทคนิคเดลฟายทั้ง 3 รอบพบว่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเทคนิคเดลฟายปรับปรุงรอบที่ 1 ในองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย เรียงตามค่ามัธยฐานดังนี้ 1) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.94 2) การใช้เทคโนโลยีสื่อสารในการจัดการมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.94 3) ด้านวิสัยทัศน์มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.88 4) การบริหารงานด้วยระบบคุณภาพ มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.88 5) การสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.88 6) ผู้นำทางวิชาการ มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.83 และค่ามัธยฐานรวมทุกองค์ประกอบเท่ากับ 4.89

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุงรอบที่ 2 ในองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย เรียงตามค่ามัธยฐานดังนี้ 1) ผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.94 2) การใช้เทคโนโลยีสื่อสารในการจัดการมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.94 3) ด้านวิสัยทัศน์มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.88 4) การสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.88 5) การบริหารงานด้วยระบบคุณภาพ มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.88 6) ผู้นำทางวิชาการ มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.83 และค่ามัธยฐานรวมทุกองค์ประกอบเท่ากับ 4.89

4.3 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากลที่ได้จากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า

1) ด้านวิสัยทัศน์ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมทุกข้อ เรียงตามลำดับความสำคัญ คือผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างภาพที่ดึงดูดใจหรือนำเสนอวิสัยทัศน์แก่สาธารณชน ครูและนักเรียนว่าจะสามารถทำงานนั้นให้สำเร็จได้ มีค่ามากที่สุด เท่ากับ 4.88 รองลงมาคือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายบริหารสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครู และนักเรียนของสถานศึกษามีค่าเท่ากับ 4.83 ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความกล้า กล้าหาญ กล้าเสี่ยง มีค่าเท่ากับ 4.61 ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูเข้าใจ ยอมรับ และมุ่งมั่นที่จะร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูเข้าใจในวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถานศึกษาโดยเน้นการกำหนดภาพอนาคตตามหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา และผู้บริหารเป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นผู้ที่นึกถึงสิ่งที่ตนเคยทำผิดพลาดในฐานะที่เป็นบทเรียน และจะพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง

มีค่าเท่ากับคือ 4.55 ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเข้าใจในวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถานศึกษาโดยเน้นการกำหนดภาพอนาคตตามหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาและผู้บริหารเป็นคนกล้า และเปิดเผย เป็นคนที่ต้องเสี่ยงแต่มีความสุข และมีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญความจริง กล้าเปิดเผยความจริง มีค่าเท่ากับคือ 4.50 ผู้บริหารกำหนดนโยบายบริหารสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครู และนักเรียนของสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ 4.44 และอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารจะต้องสามารถมองไปข้างหน้า ต้องเป็นผู้ที่มองเห็นเป้าหมายที่กำลังมุ่งไปและสามารถสื่อภาพของเป้าหมายนั้นให้ทุกคนเห็นได้อย่างชัดเจนและผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะเปลี่ยนองค์กรที่ตนรับผิดชอบไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่า มีค่าเท่ากับคือ 4.38

2) ด้านผู้นำทางวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมทุกข้อ เรียงตามลำดับความสำคัญ คือผู้บริหารจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากรระหว่างโรงเรียนเครือข่าย โรงเรียนร่วมพัฒนาและ ผู้บริหารจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีค่ามากที่สุดโดยมีค่าเท่ากับ คือ 4.83 รองลงมาคือผู้บริหารใช้หนังสือ ตำราเรียน สื่อที่มีคุณภาพสู่มาตรฐานสากลผู้บริหารจัดหลักสูตรส่งเสริมความเป็นเลิศตอบสนองต่อความถนัดและศักยภาพตามความต้องการของผู้เรียนผู้บริหารจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้กว้างขวางต่างมีค่าเท่ากับคือ 4.77 ผู้บริหารจัดให้นักเรียนและครูมีเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่นทั้งในและต่างประเทศ มีค่าเท่ากับ 4.66 ผู้บริหารลดเวลาสอน เพิ่มเวลาเรียนรู้ด้วยตนเองให้นักเรียนมีค่าเท่ากับ 4.55 ผู้บริหารจัดหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นตามสภาพสังคม ผู้บริหารจัดการเรียนการสอนวิชา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์เป็นภาษาอังกฤษผู้บริหารจัดให้ครูใช้การวิจัย สื่อ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีค่าเท่ากับคือ 4.50 ผู้บริหารจัดครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญด้านอาชีพ ผ่านการประเมินในระดับชาติผู้บริหารจัดหาครูที่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร มีค่าเท่ากับ 4.38 และน้อยที่สุดคือผู้บริหารจัดหลักสูตรทางเลือกเทียบเคียงมาตรฐานสากล เช่น หลักสูตร EP, MEP มีค่าเท่ากับ 4.22

3) ด้านการบริหารงานด้วยระบบคุณภาพตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมทุกข้อ เรียงตามลำดับความสำคัญ คือผู้บริหารมีความสามารถนำโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล มีค่ามากที่สุดคือ 4.88 รองลงมาคือผู้บริหารมีทักษะด้านการปฏิบัติงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาผู้บริหารจัดให้ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล และการเผยแพร่ผลงานทั้งระบบออนไลน์ และ ออฟไลน์มีค่าเท่ากับคือ 4.83 ผู้บริหารจัดหาครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านวิชาการผ่านการประเมินระดับชาติ มีค่าเท่ากับ 4.77 ผู้บริหารจัดหาครูที่มีความสามารถที่ใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารมีค่าเท่ากับ 4.55 ผู้บริหารมีทักษะทางด้านความคิดวิเคราะห์ ผู้บริหารมีการบริหารด้านบุคลากรอย่างมีอิสระและคล่องตัวโดยสามารถกำหนดอัตราจ้าง สรรหา บรรจุ จัดจ้าง ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารจัดให้โรงเรียนหาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ มาใช้ในการบริหารจัดการ ครอบคลุมภารกิจทุกด้านของโรงเรียน มีค่าเท่ากับคือ 4.50 ผู้บริหารสามารถแสวงหา ระดมทรัพยากรด้านต่างๆเพื่อพัฒนาความเป็นเลิศด้านการศึกษา มีค่าเท่ากับ 4.44 ผู้บริหารจัดให้ครูได้

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนในระดับนานาชาติ 4.33 และมีค่าน้อยที่สุดคือผู้บริหารจัดให้โรงเรียนมีระบบการจัดการความรู้ (KM) และการสร้างนวัตกรรมเผยแพร่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีค่าเท่ากับ 4.22

4) ด้านการใช้เทคโนโลยีสื่อสารในการจัดการ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมทุกข้อ เรียงตามลำดับความสำคัญ คือผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการประสานงานระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 4.94 รองลงมาผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเชื่อมกับหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อเป็นช่องทางในการอบรมและพัฒนาศักยภาพครูในสถานศึกษาโดยครูไม่ต้องออกไปอบรมนอกโรงเรียน มีค่าเท่ากับ 4.77 ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการบริหารงานงบประมาณมีค่าเท่ากับ 4.61 ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสำหรับงานสารบรรณ การลงทะเบียน การประเมินผล ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการบริหารงานวิชาการผู้บริหารจัดให้มีอุปกรณ์สำรองไฟในกรณีฉุกเฉินเพื่อความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร มีค่าเท่ากับ 4.50 ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการบริหารงานทั่วไป มีค่าเท่ากับ 4.44 ผู้บริหารมีความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม มีค่าเท่ากับ 4.33 และมีค่าน้อยที่สุดคือผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสื่อสารทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารกับนานาชาติมีค่าเท่ากับ 4.22

5) ด้านการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมทุกข้อ เรียงตามลำดับความสำคัญ คือผู้บริหารมีความสามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษในด้านการ ฟัง พูด อ่าน เขียน ได้เป็นอย่างดีมีค่ามากที่สุด มีค่าเท่ากับ 4.88 รองลงมาผู้บริหารมีความสามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศในการพูดในที่ชุมนุม เช่นการจัดประชุม สัมมนา การกล่าวสุนทรพจน์ มีค่าเท่ากับ 4.83 ผู้บริหารความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศในการบริหารงานด้านงบประมาณในสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ 4.77 ผู้บริหารมีความสามารถในการสื่อสารโดยการโดยใช้ภาษาที่ 2 เช่น ภาษาจีนทั้งในด้าน การฟัง พูด อ่าน เขียน ได้เป็นอย่างดี มีค่าเท่ากับ 4.66 ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำและเป็นตัวอย่างแก่ ครู นักเรียนในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศเมื่อต้องเดินทางไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในต่างประเทศ มีค่าเท่ากับ 4.55 ผู้บริหารมีความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศให้สมาชิกทุกคนในองค์กรที่เป็นชาวต่างชาติมีความเข้าใจตรงกันอย่างชัดเจน ผู้บริหารมีความสามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศโน้มน้าวใจให้บุคลากรชาวต่างชาติในสถานศึกษามีความเห็นคล้อยตามและเต็มใจในการปฏิบัติงานมีค่าเท่ากับ 4.50 และน้อยที่สุดคือผู้บริหารมีความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศในการบริหารงานด้านวิชาการในสถานศึกษา มีค่าเท่ากับ 4.38

6) ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมทุกข้อ เรียงตามลำดับความสำคัญ คือผู้บริหารมีความสามารถในการกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาวิธีการใหม่ๆ หรือคิดค้นสิ่งแปลกใหม่เพื่อจะให้บรรลุการทำภารกิจประจำวันมีค่ามากที่สุดเท่ากับ 4.94 รองลงมาคือผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเปลี่ยนแปลงความสนใจในการกระทำเพื่อตนเองไปสู่การกระทำประโยชน์เพื่อกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 4.83 ผู้บริหารมีความสามารถในการสอนงานผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องมีค่าเท่ากับ 4.61 ผู้บริหารสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง และการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมมีค่าเท่ากับ 4.55 ผู้บริหารมีความสามารถในการมองการณ์ไกลและรับรู้ถึงภารกิจที่จะต้องทำ เป็นผู้กล้าเผชิญปัญหาผู้บริหารมีความสามารถในการหาวิธีการกระตุ้นการจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับการตอบสนองต่อการต้องการความสำเร็จ ความต้องการอำนาจ ความต้องการมิตรสัมพันธ์ผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างความคาดหวังในความสำเร็จ ผู้ใต้บังคับบัญชาผู้บริหารสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายโดยการให้รางวัลตอบแทนอย่างเหมาะสมมีค่าเท่ากับ 4.50 ผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาแบบตัวต่อตัว เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลอยู่ตลอดเวลา มีค่าเท่ากับ 4.33 และน้อยที่สุดผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างความมั่นใจ สร้างความเชื่อใจในเหตุผลที่กระทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับรู้ว่าสิ่งที่เขากระทำนั้นทำไปเพื่ออะไร มีค่าเท่ากับ 4.16

ความเห็นที่เป็นข้อเสนอแนะได้แก่ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานโรงเรียนมาตรฐานสากลอื่นๆครบทุกโรงเรียนเพื่อจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์กับโรงเรียนอื่นๆอย่างสม่ำเสมอ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาตนเองในด้านการศึกษาต่อด้านหลักสูตรและการสอนเพื่อจะได้มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและเป็นผู้นำทางวิชาการ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีโอกาสได้ศึกษาต่อในด้านการบริหารการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเพื่อนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาการบริหารงานด้วยระบบคุณภาพควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการในสถานศึกษา- ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านทักษะทางภาษาต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเป็นประจำควรส่งเสริมให้มีโครงการให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีโอกาสอบรมหลักสูตรการพัฒนาผู้นำและหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ

5. การอภิปรายผล

รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากลมีองค์ประกอบ 6 ประเด็น คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การเป็นผู้นำด้านวิชาการ 3) การบริหารงานด้วยระบบคุณภาพ 4) การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการจัดการ 5) การสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ 6) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

5.1 การมีวิสัยทัศน์ คือ เป้าหมายที่มีลักษณะกว้างๆ เป็นความต้องการในอนาคต โดยมิได้กำหนดวิธีการไว้เป็นข้อความทั่วไปซึ่งกำหนดทิศทางของภารกิจเป็นความมุ่งหมายในสถานภาพ

ที่เราจะไปเป็นหรือเราไปอยู่ ณ วันหนึ่งในอนาคต ที่องค์กรมุ่งหมาย มุ่งหวังหรือประสงค์จะเป็นหรือจะมีในอนาคต

5.2 ผู้นำทางวิชาการ คือ ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎี ปรัชญาของหลักสูตรต่างๆ ที่ใช้ในสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในวิธีสอนแบบต่างๆ สนับสนุนให้ครูใช้นวัตกรรมการสอนเป็นแบบอย่างที่ดีในเชิงวิชาการ สนับสนุนและส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นิเทศและกำกับให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

5.3 การบริหารงานด้วยระบบคุณภาพคือกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย นโยบายคุณภาพ วัตถุประสงค์คุณภาพ การวางแผนงานคุณภาพ ระบบการบริหารจัดการเชิงคุณภาพ ระบบการตรวจสอบหรือการประเมินผล และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้รับบริการของพนักงานและของสังคม

5.4 การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการจัดการคือเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยให้การสื่อสารระหว่างบุคคลเกือบทุกวงการ ทั้งทางด้านการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนการสอน และการดำเนินงานในหลายด้าน ทั้งนี้โดยอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสาร การดำเนินงานและเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น การใช้โทรศัพท์ โทรสาร เทเลคอนเฟอเรนซ์ และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น และ เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งเป็นที่นิยมประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน

5.5 ความสามารถในการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศคือเป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคมโดยใช้ภาษาต่างประเทศ

5.6 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือ ผู้ที่สามารถเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศนคติไปสู่ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ และมีการกระจายอำนาจหรือเสริมสร้างพลังใจ เป็นผู้มีคุณธรรม กระตุนและสอนผู้ตามให้มีความเป็นผู้นำ

6. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงาน

- 1) เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวไปใช้กำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการกำหนดคุณสมบัติการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
- 2) เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาทั่วไปได้ทราบถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล เพื่อที่จะได้พัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำที่เหมาะสม
- 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากลที่เหมาะสม

112 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัย

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากลให้เหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง
- 2) เพื่อนำไปพัฒนาหาแนวทางและรูปแบบที่เหมาะสมที่จะใช้พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาทั่วไปให้มีคุณสมบัติตามรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานสากล

References

- Bass (1985) View of leadership transformational theory is .Bass defined transformational leadership in terms of how the leader affects followers ...
Bass, B. M.
- Bogdan,R.C. and Bliklen,S.K. (1992). Qualitative Research in Education : An introduction to Theory and Methods. Boston : Allyn and Bacon.
- Cheng, Y.C. (1996). School Effectiveness and School - based Management : A Mechanism for Development. London : Falmer.
- Frederick C. Wendel, Fred A. Hoke, Ronald G. JoeKel. (1996). Outstanding School Administrators: Their Keys to Success. United State of America: Praeger.
- John T. Seyfarth. (2002). Human Resources Management for Effective Schools. 3rd ed. United State of America: Allyn & Bacon.
- Keith Watson. (1980). Education Development in Thailand. London : Heinemann Asia.
- Kijai, Jimmy. (1987). School: Effectiveness Characteristics and School Incentive Reward. Dissertation Abstracts International.
- Ruhl, Mas L. (1985). The Development of A Survey of School Effectiveness Climate, Principal Leadership. Dissertation Abstracts International, pp. 103-105.

การพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกัน
คุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
DEVELOPMENT OF THE MIS PROGRAM INFORMATION ON THE QUALITY OF
THE LEANER TO THE MANAGEMENT QUALITY ASSURANCE WITHIN THE
SCHOOL UNDER THE SECONDARY THREE EDUCATION

ธนวัฒน์ พินนอก* ปรีชา วิหคโต**

Tanawat Pinnok, Preecha Wihoktoe

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีวิธีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ขั้นที่ 2 การสร้างโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ขั้นที่ 3 การหาประสิทธิภาพโปรแกรมต้นแบบสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และขั้นที่ 4 การทดลองใช้โปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) เอกสาร ตำราบทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 80 เล่ม 1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสารสนเทศเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จำนวน 5 คน 3) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้โปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยการจัดกลุ่มสนทนา จำนวน 9 คน และ 4) ผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับผิดชอบงานด้านสารสนเทศและงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบหัวหน้ามาตรฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล แบบสอบถามแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมและแบบประเมิน ผลการใช้โปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการใช้โปรแกรมตารางการทำงาน ซึ่งเป็นโปรแกรมตารางทำงาน นี้ได้ถูกออกแบบให้

* Doctor of Philosophy Program Educational Administration Western University.

** Western University.

ใช้สำหรับการคิดคำนวณขึ้นมาโดยเฉพาะให้มีการพัฒนาโปรแกรมตารางทำงานเชื่อมไมโครซอฟต์ Excel โปรแกรมที่พัฒนาใช้ภาษา PHP เป็น Open Source ที่ทำงานได้รวดเร็ว โดยการพัฒนาผ่านโปรแกรม Cloud Application ประกอบด้วยส่วนของผู้ใช้งานที่เป็นผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ครูผู้สอน และครูผู้ดูแลระบบ จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญพบว่า โปรแกรมที่สร้างขึ้นโดยรวมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.80, S.D.=0.25$) ด้านที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากเรียงลงไปตามลำดับได้แก่ ด้านกระบวนการทำงาน ($\bar{X}=4.87, S.D.=0.30$) ด้านผลลัพธ์หรือรายงานผลการประเมิน ($\bar{X}=4.83, S.D.=0.19$) และด้านการออกแบบ ($\bar{X}=4.70, S.D.=0.41$) และด้านโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนนี้มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของผู้ใช้โดยรวมมีประสิทธิภาพในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.90, S.D.=0.12$) ด้านที่มีประสิทธิภาพดีมากเรียงลงไปตามลำดับได้แก่ ด้านกระบวนการทำงาน ($\bar{X}=4.91, S.D.=0.12$) ด้านผลลัพธ์หรือการรายงานผลการประเมิน ($\bar{X}=4.90, S.D.=0.19$) และด้านการออกแบบ ($\bar{X}=4.89, S.D.=0.16$)

คำสำคัญ : โปรแกรมสารสนเทศ การบริหารงานประกันคุณภาพ

ABSTRACT

The result was found that the effectiveness of using the information system program of students' qualities in schools under The Secondary Educational Service Area Office 3. The program had four phases: the first phase was the conceptual framework, the second phase was to create the information system program of students' qualities in schools under The Secondary Educational Service Area Office 3., the third phrase was collecting data using) and the fourth phase was to trial the information system program of students' qualities in schools under The Secondary Educational Service Area Office 3. The sample were 1) documents, books, articles, and researches related to the information system program of students' qualities in schools. 2) 5 specialists for developing the information system program of students' qualities in schools 3) The person who responded for Students' qualities in school which were for 9 people and 4) The administrators and the person who responded for Students' qualities in school under The Secondary Educational Service Area Office 3 for 9 people. The 5-scale of the program evaluation form and record sheet form were used. The statistic were mean, and standardize division. which developed by Google Drive form Google application, which included the part of school administrations, teachers, and program administrator. The program's performance result was very good ($\bar{X}$

=4.80,S.D.=0.25).Considering the most high level was process of the ($\bar{X}$ =4.87,S.D.=0.30), followed by the result of the program was very good level ($\bar{X}$ =4.83,S.D.=0.19)and the least was the design of the program ($\bar{X}$ =4.70,S.D.=0.41)The effectiveness of inputs of the information system programof students' qualities in schools was very good($\bar{X}$ = 4.90,S.D.=0.12) the result or assessment report($\bar{X}$ =4.91,S.D.=0.12),work process($\bar{X}$ =4.90 ,S.D.=0.19)and the design of the program ($\bar{X}$ =4.89,S.D.=0.16)respectively.

Keywords: MIS Program, Assurance, Management in Schools

1. บทนำ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เป็นสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งโรงเรียนมีการดำเนินการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ทั้งนี้ได้กำหนดแนวทางแก้ปัญหาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและข้อเท็จจริงของโรงเรียน ซึ่งเงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานก็คือ การพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารงานนั้นใหม่ ที่มีประสิทธิภาพสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็นไปในทางการบริหารจุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัด และโอกาสทางการพัฒนา รวมทั้งมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ประกอบการดำเนินการบริหารในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

โดยผู้วิจัยได้พบประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานต่างๆ ด้านการดำเนินการบริหาร งานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีหลายประการ เช่น 1) การเตรียมหรือการเก็บข้อมูลและเอกสารหลักฐานการดำเนินงานต่างๆ ได้เพิ่มภาระให้กับเจ้าหน้าที่ที่ทำงานประจำ 2) การเขียนรายงานประเมินตนเอง (SAR) ได้เพิ่มภาระในการรวบรวมข้อมูลและเอกสารหลักฐานการดำเนินงานต่างๆ แก่หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบ 3) การประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินคุณภาพภายนอก คณะผู้ประเมินจะใช้ข้อมูลต่างๆ และหลักฐานการดำเนินงานได้เป็นภาระให้แก่คณะผู้ประเมิน หัวหน้าหน่วยงาน เจ้าหน้าที่งานประกันคุณภาพการศึกษา เจ้าหน้าที่งานประจำหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 4) การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกิจกรรมหรือกระบวนการที่ไม่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นรายงานประเมินตนเองของหน่วยงาน จึงมีการจัดทำบันทึกขึ้นหลายฉบับตามระยะเวลาที่ผ่านมาจึงมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลผลการประเมินที่ผ่านมา ซึ่งพบว่ามีความยุ่งยากและไม่สะดวกของคณะผู้ประเมิน ผู้เขียนรายงานประเมินตนเอง เจ้าหน้าที่งานประกันคุณภาพการศึกษา เจ้าหน้าที่งานประจำและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะต้องนำข้อมูลของแต่ละรอบภาคเรียน รอบปีการศึกษา รอบห้าปีการศึกษาหรือ รอบการประเมินคุณภาพ กลับมาเพื่อเปรียบเทียบถึงการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของหน่วยงานว่าได้ดำเนินการตามคำแนะนำที่ให้ การรับรองในการประเมินคุณภาพที่ผ่านมาหรือไม่ จากประเด็นปัญหาและอุปสรรคทั้งสี่ประการ

ข้างต้นสอดคล้องกับ Wechayaluck (2006) แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยรายละเอียด 3 ด้าน สรุปได้ดังนี้ (1) ด้านการเตรียมการ (2) ด้านการดำเนินการ และ (3) ด้านการรายงาน

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการแก้ปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน โดยการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียน เพื่อการจัดเก็บข้อมูลและแสดงผลข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เพื่อการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศให้มีระบบฐานข้อมูลการประกันคุณภาพภายใน ตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้องค์ประกอบและมาตรฐานคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ช่วยในการวิเคราะห์ ประมวลผลและสรุป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) สารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประกอบด้วย ความหมายของสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายใน ความสำคัญของสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายใน แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน และหลักการบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจร PDCA และหลักการบริหารตามแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ

2) การพัฒนาโปรแกรม ประกอบด้วย ความหมายของโปรแกรม แนวคิดในการพัฒนาระบบสารสนเทศ ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม และการพัฒนาโปรแกรม Cloud Application

3) การใช้สารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ประกอบด้วยหลักการและแนวคิดในการจัดการ ศึกษามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายใน บทบาทหน้าที่และภารกิจของสถานศึกษา โครงสร้างการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และข้อมูลสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนที่ใช้ในการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ประชากร ได้แก่ เอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงาน ประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

2) การสร้างโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เลือกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3) การทดลองใช้โปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับผิดชอบ งานด้านสารสนเทศ และงานด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ปีการศึกษา 2558 – 2559

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงาน ประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เป็นการศึกษา และพัฒนา (Research and Development and Engineering : R & D &E) วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นที่ 2 การสร้างโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

ขั้นที่ 3 การหาประสิทธิภาพโปรแกรมต้นแบบสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

ขั้นที่ 4 การทดลองใช้โปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

แต่ละขั้น มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ที่ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลที่ได้รับ

ขั้นตอนการวิจัย	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลที่ได้รับ
<p>ขั้นที่ 1 การกำหนด กรอบแนวคิดในการวิจัย คำถาม</p>	<p>1. ประชากรได้แก่ เอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 80 เล่ม</p> <p>2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบบันทึกข้อมูล</p> <p>3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าหลักการแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</p> <p>4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)</p>	<p>1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และการพัฒนาโปรแกรม</p> <p>2. สารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนที่ใช้เพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน</p> <p>3. กรอบแนวคิดในการวิจัย</p>
<p>ขั้นที่ 2 การสร้างโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่</p>	<p>นำข้อมูลที่ได้ในขั้นที่ 1 มาวิเคราะห์ และออกแบบผังชุดคำสั่ง/โครงสร้าง และเขียนโปรแกรมสารสนเทศ ด้านคุณภาพเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนและตรวจสอบความเหมาะสมและเป็นไปได้ของโปรแกรม ดังนี้</p> <p>1. ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และการประกันคุณภาพภายใน</p>	<p>1. ผังชุดคำสั่ง/โครงสร้างของโปรแกรม</p> <p>2. โปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน</p>

ตารางที่ 2 ขั้นตอนการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลที่ได้รับ (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลที่ได้รับ
การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3	โรงเรียน เลือกรุ่นตัวอย่าง จำนวน 5 คน 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผังชุดคำสั่ง/ โครงสร้างของโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพ ผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพ ภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3	สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
ขั้นที่ 3 การหา ประสิทธิภาพ โปรแกรมต้นแบบ สารสนเทศด้าน คุณภาพผู้เรียนเพื่อ การบริหารงาน ประกันคุณภาพ ภายในโรงเรียน เพื่อนำไป ปรับปรุง	1. การรวบรวมข้อมูล โดยการใช้การจัดกลุ่ม สนทนา (Focus group discussion) 2. นำข้อมูลที่ได้กลับมาวิเคราะห์ และปรับปรุง โปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อ การบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ให้สมบูรณ์ และนำโปรแกรมที่ปรับปรุงกลับไป ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาโปรแกรม คอมพิวเตอร์ และการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง	โปรแกรมสารสนเทศด้าน คุณภาพผู้เรียนเพื่อ การบริหารงานประกัน คุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่ได้ปรับปรุงแล้ว
ขั้นที่ 4 การทดลอง ใช้โปรแกรม สารสนเทศด้าน คุณภาพผู้เรียนเพื่อ การบริหารงาน ประกันคุณภาพ ภายใน	1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับผิดชอบงานด้านสารสนเทศและงานด้าน การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ครู ผู้รับผิดชอบหัวหน้ามาตรฐานในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 และกลุ่มตัวอย่าง เลือกรุ่นโดยใช้การเลือกแบบ เจาะจง จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 9 คน	ผลการประเมินการใช้ โปรแกรมสารสนเทศด้าน คุณภาพผู้เรียนเพื่อการ บริหารงานประกัน คุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลที่ได้รับ (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วิธีดำเนินการวิจัย	ผลที่ได้รับ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 การนำไปใช้	2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ 1) โปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 2) แบบประเมินผลการใช้โปรแกรม 3. การรวบรวมข้อมูล นำโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนไปให้กลุ่มตัวอย่างทดลองใช้ เป็นเวลา 1 สัปดาห์ และให้ตอบแบบประเมินผลการใช้โปรแกรม 4. การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	

5. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์นำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ผลจากการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลจากการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการประกันคุณภาพภายในด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งมี 6 มาตรฐาน 26 ตัวบ่งชี้

ชั้นที่ 2 ผลการสร้างโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

5.1 ผลการสร้างโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ครั้งนี้ ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จ รูปที่ได้รับการยอมรับและใช้งานกันอย่างกว้างขวางอีกโปรแกรมหนึ่ง คือ โปรแกรมตารางทำงานซึ่งเป็นเครื่องมือให้ผู้ใช้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถใช้งานได้ง่าย ซึ่งโปรแกรมตารางทำงานนี้ได้ถูกออกแบบให้ใช้สำหรับการคิดคำนวณขึ้นมาโดยเฉพาะได้มีการพัฒนาโปรแกรมตารางทำงานชื่อไมโครซอฟต์ Excel ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมใช้เพราะสามารถทำงานได้ง่ายขึ้น

5.2 โปรแกรมนี้ได้แบ่งการทำงานออกเป็น 4 ส่วนหลักประกอบด้วย ส่วนของผู้ใช้ที่เป็นผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ครูผู้เป็นหัวหน้ามาตรฐาน และผู้ดูแลระบบ โปรแกรมที่ใช้ในการพัฒนาด้วยภาษา PHP เป็น Open Source ที่ทำงานได้รวดเร็ว เพื่อทำการประมวลผลบอกระดับคุณภาพของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น และสรุป

ออกมาเป็นรายงาน ซึ่งโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 นี้สามารถทำการบันทึกข้อมูลการค้นหา เพิ่ม และแก้ไขข้อมูล การตรวจสอบ ข้อมูล รวมไปถึงการสรุปรายงานผลการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ซึ่งจะมีส่วนช่วยลดภาระงาน และใช้แสดงถึงการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษา และใช้ในการตัดสินใจ การวางแผน การบริหาร การควบคุม การวิเคราะห์ และติดตามผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนของผู้บริหาร

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและเป็นไปได้ของโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จำนวน 5 คน พบว่าโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.80, S.D.=0.25$) ด้านที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากเรียงลงไปตามลำดับ ได้แก่ ด้านกระบวนการทำงาน ($\bar{X} = 4.87, S.D.=0.30$) ด้านผลลัพธ์หรือการรายงานผลการประเมิน ($\bar{X} = 4.83, S.D.=0.19$) และด้านการออกแบบ ($\bar{X} = 4.70, S.D.=0.41$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดลองใช้โปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ทดลองใช้โปรแกรม 3 โรงเรียน จำนวน 9 คน พบว่าการใช้โปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมมีประสิทธิภาพในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.90, S.D.=0.12$) ด้านที่มีประสิทธิภาพดีมากเรียงลงไปตามลำดับ ได้แก่ ด้านกระบวนการทำงานด้านการออกแบบ ($\bar{X} = 4.91, S.D.= 0.19$) ผลลัพธ์หรือ การรายงานผลการประเมินด้านกระบวนการทำงาน ($\bar{X} = 4.90, S.D.= 0.12$) และด้านการออกแบบ ($\bar{X} = 4.89, S.D.= 0.16$)

6. อภิปรายผล

ผลการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ครั้งนี้ พบว่า

6.1 ข้อมูลสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่จำเป็นและต้องการใช้ประกอบด้วยข้อมูล 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน มี 14 รายการ ตอนที่ 2 แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา มี 5 รายการ ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มี 5 ด้าน แต่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพียงด้านเดียว ได้แก่ ด้านที่ 1 คุณภาพผู้เรียน มี 6 มาตรฐาน 25 ตัวบ่งชี้ และตอนที่ 4 สรุปผลการพัฒนาและการนำไปใช้ มี 4 รายการ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชาญเจริญ ชื่อชวกรกุล (2550) ที่ศึกษาพบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพ

ภายในเพื่อรองรับการประเมินภายนอกรอบที่ 3 ของโรงเรียนมีมาตรฐาน 4 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษาและ มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ที่กล่าวว่า สามารถจัดแบ่งปัจจัยที่สะท้อนคุณภาพการศึกษาได้เป็น 5 ด้านได้แก่ 1) ด้านคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านการจัดการศึกษา 3) ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา (มองที่เป้าหมายวิสัยทัศน์ ปรัชญาและอุดมการณ์ของสถานศึกษา และ 5) ด้านมาตรการส่งเสริม ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา แบ่งเป็น 5 ด้าน 15 มาตรฐาน

6.2 โปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่พัฒนาครั้งนี้ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่ได้รับการยอมรับและใช้งานกันอย่างกว้างขวางอีกโปรแกรมหนึ่ง คือ โปรแกรมตารางทำงานซึ่งเป็นเครื่องมือให้ผู้ใช้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถใช้งานได้ง่าย ซึ่งโปรแกรมตารางทำงานนี้ได้ถูกออกแบบให้ใช้สำหรับการคิดคำนวณขึ้นมาโดยเฉพาะได้มีการพัฒนาโปรแกรมตารางทำงานชื่อไมโครซอฟต์ Excel ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมใช้เพราะสามารถทำงานได้ง่ายขึ้น โปรแกรมนี้ได้แบ่งการทำงานออกเป็น 4 ส่วนหลัก ประกอบด้วย ส่วนของผู้ใช้งานที่เป็นผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบหัวหน้ามาตรฐาน และผู้ดูแลระบบ ในกระบวนการทำงานของโปรแกรมนี้ สามารถทำการบันทึกข้อมูล การค้นหา เพิ่มและแก้ไขข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล รวมไปถึงการสรุปรายงานผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนได้รวดเร็วและถูกต้อง โดยสามารถทำการประมวลผลบอกระดับคุณภาพของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น และสรุปออกมาเป็นรายงาน ซึ่งมีส่วนช่วยลดภาระงาน แสดงถึงการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาช่วยการประกันแก้ปัญหาคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่มีความยุ่งยากในการรวบรวมข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้องในแต่ละมาตรฐานผู้บริหารและที่รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมีปัญหาในการเก็บข้อมูลและติดตามเอกสารได้ยาก ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถนำข้อมูลการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมาใช้ในการตัดสินใจ การวางแผน การบริหาร การควบคุม การวิเคราะห์ และการติดตามผลการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและครอบคลุมนอกจากนี้การทำงานด้านเอกสารเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครูผู้สอนอีกด้วยและแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชัยพจน์ รักงาม (2549) ที่เห็นว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบเอกสารนั้น การนำไปใช้ไม่สามารถสนองความต้องการเฉพาะได้ เพราะการประมวลผลที่ใช้แรงงานจากคนทำได้เฉพาะเรื่อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ยังไม่สามารถตอบสนองความซ้ำซ้อนและความคาดเคลื่อนจากตัวแปรได้ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทำให้ยุ่งยาก จึงทำให้สารสนเทศไม่สมบูรณ์หรือไม่เป็นปัจจุบัน การพัฒนาแนวใหม่เป็นการสร้างฐานข้อมูลไว้ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ ให้ชุดข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันนำมาจัดเก็บไว้ด้วยกันเพื่อให้

สามารถใช้ข้อมูลเหล่านั้นได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการขององค์กรได้ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรหรือตามสภาพแวดล้อม การพัฒนาระบบจึงมีความทันสมัย พร้อมจะเรียกใช้ตลอดเวลา ดังนั้นการเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาโดยระบบสารสนเทศแนวใหม่จึงต้องอาศัยคอมพิวเตอร์ (Hardware) และโปรแกรม (Software) ตลอดจนเครื่องมือการสื่อสาร (Communication) เพื่อให้ข้อมูลซึ่งประมวลผลเป็นข้อมูลสารสนเทศทำได้อย่างต่อเนื่อง ประหยัด คุ่มค่า และรวดเร็ว และสอดคล้องกับ สุมาลี อริยะสม (2552) ที่กล่าวว่า สารสนเทศที่มีความคล่องตัว จะมีประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา ในด้านการวางแผน การกำกับติดตามงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และเป็นผลดีกับงานประกันคุณภาพ

6.3 จากการประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผังชุดคำสั่ง/โครงสร้างของโปรแกรมสารสนเทศด้านคุณภาพผู้เรียนเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่สร้างขึ้นโดยรวมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมาก ด้านที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุด และมากรองลงไปตามลำดับ คือ ด้านการออกแบบ ด้านกระบวนการทำงาน และผลลัพธ์หรือการรายงานผลการประเมิน และจากผลการทดลองใช้โปรแกรมนี้ พบว่า โปรแกรมโดยรวมมีประสิทธิภาพในระดับมาก ด้านที่มีประสิทธิภาพระดับมากที่สุดและมากรองลงไปตามลำดับ คือด้านการออกแบบ ด้านกระบวนการทำงาน และผลลัพธ์หรือการรายงานผลการประเมิน โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถป้อนข้อมูลได้สะดวก ช่วยลดขั้นตอนการทำงานและความซ้ำซ้อน ในการจัดทำรายงานข้อมูล รายการแต่ละรายการมีรายละเอียดและรูปแบบที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ สำหรับรายการประเมินข้ออื่นโรงเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากคือ ทำให้ค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและทันต่อความต้องการใช้งาน มีเอกสารคู่มือเพื่อให้ผู้ใช้สามารถปฏิบัติได้สะดวก การออกแบบหน้าจอคอมพิวเตอร์เพื่อป้อนข้อมูลมีรูปแบบและมีลักษณะเหมาะแก่การใช้งาน ความสามารถในการพิมพ์ข้อมูลเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รายงานจากระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นตรงกับความต้องการที่จะนำไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อิศรา โคตุทา และเกศรินดา ไสวงาม (2553) ที่พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อระบบสารสนเทศโดยภาพรวมและรายด้านในระดับมากทุกด้าน ทั้งด้านการจัดเก็บข้อมูล ด้านการสืบค้นข้อมูล ด้านการนำเสนอและด้านความปลอดภัย และผู้ใช้ระบบมีความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศในภาพรวมและรายด้านในระดับมากทุกด้าน ทั้งด้านการนำเข้าข้อมูล การประมวลผลและการสรุปรายงาน ระบบสารสนเทศที่พัฒนามีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันครอบคลุมตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน สอดคล้องภารกิจของหน่วยงาน สามารถสืบค้น ร่องรอยหลักฐานในการตัดสินผลการประเมินระดับตัวบ่งชี้ และระดับมาตรฐาน ได้สะดวก รวดเร็ว และสามารถรายงานสรุปรายงานผลการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1) โปรแกรมสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นนี้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับระบบเอกสารอื่น ๆ ภายในโรงเรียนได้ แต่อาจต้องมีการศึกษาในกระบวนการทำงานเพิ่มเติมเพื่อให้โปรแกรมสามารถตอบสนองตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี และเพื่อให้ระบบมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การนำโปรแกรมนี้ไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการบริหารงานส่วนอื่นๆ ภายในโรงเรียน จะช่วยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2) การนำโปรแกรมนี้ไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โรงเรียนควรมีความพร้อมในด้านบุคลากร ด้านคอมพิวเตอร์ (Hardware) ด้านโปรแกรม (Software) และเครื่องมือการสื่อสาร (Communication) เพื่อทำให้ข้อมูลดิบซึ่งประมวลผลเป็นข้อมูลสารสนเทศทำได้อย่างต่อเนื่อง ประหยัด คุ่มค่า และรวดเร็ว

3) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและสนับสนุน ส่งเสริมด้านการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนและจัดทำโปรแกรมสารสนเทศในทุกกลุ่มงานเพื่อให้เป็นระบบ และง่ายต่อการบริหารจัดการในงานต่าง ๆ ที่ครอบคลุมทุกภารกิจของโรงเรียน

4) ผู้บริหารควรติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง และนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ในด้านที่ 2-5 ต่อไป เพื่อความสะดวกในการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการบริหารและการตัดตัดสินใจของผู้บริหารได้รวดเร็ว ถูกต้อง ต่อไป

2) ควรมีการวางแผนการถึงความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ได้แก่ รุ่นของคอมพิวเตอร์ หรือรูปแบบ

3) ควรมีการเพิ่ม Specification ของ Application Program ให้เหมาะสมกับการใช้งานของคอมพิวเตอร์ในรุ่นต่อไป

4) ควรมีการปรับปรุงให้รองรับเกณฑ์ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ ของงานประกันคุณภาพภายในที่มีการเปลี่ยนแปลงในวาระต่อไป

References

- Ariyasom, S. (2009). *The Development of Information system for Internal Quality Assurance of Non formal and Informal Education District in Lamphang.* (Master,s Thesis of Education (Measurement and Evalution in Education) SukhothaiThammathirat Open University. (in Thai).

- Kothuta, I., Sawaingam, K., (2010). The research and *Development report of information Education Quality Assurance on Network Project.* (Applied Physics and Computer Engineering Faculty of Engineering, Rajamangala University of Technology Isan Khonkaen Campus.). (in Thai).
- Purotakanon, K. (2001). *The Development of information system for Education Quality Assurance in Secondary Education.* (Master's thesis Education (Education Management), Sukhothai Thammathirat Open University). (in Thai).
- Rakngam, C. (2006). *The Development of information system for Education Quality Assurance in Education Service Area.* (Master's thesis of ducation, Education Administration, Burapha University.). (in Thai).
- Rogers, Everett M. (1983). *Diffusion of Innovation.* New York : The Free Press.
- Seuchavakornkul, C. (2007). *An Operation Internal Quality for Pong Luang Wittaya Ratchamang Phisck School Lampang.* (Independent Study Master's thesis of Education Educational nistration, Chiangmai University.). (in Thai).
- Suk Samran, S. (2017) The development quality format something , administrate , manage to the excellence , fruits and dry food prepared for monks during a asset guaranty health level locality sp , journal , wander , social eriscope science , year that 6 that 1 January - March 2560, 241 duties.
- Supatheerathada, J. (2017) format development for support having dharma in annual government statement of expenditure procedure , social science periscope journal , year that 6 that 1 January - March 2560, 221 duties.
- Wechayaluck, N. A Study on the Conditions and Guidelines for Internal Education Quality Assurance Operation under Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1. *Journal of Yala Rajabhat University* 11(1), 185-197, 2016

126 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

THE EFFECTS OF DISCREPANCY IN NATIONAL CULTURES AMONG THAI
AND FOREIGN WORKERS: THE ROLES OF MOTIVATION ON
PERFORMANCE IN BANGKOK

อิทธิพลของความแตกต่างทางวัฒนธรรมและแรงจูงใจที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของ
พนักงาน ข้ามชาติในประเทศไทย

Polthep Poonpol*

พลเทพ พูนพล

ABSTRACT

The objective of this research is to examine the effects of discrepancy in culture among Thailand foreign workers' national cultures together with the mediating roles on motivators that influence their perceived performance in Bangkok. This research is based primarily on a quantitative approach through using a questionnaire survey to collect data from foreign workers working in Bangkok. The sample of this research comprises of those who are from other countries for working purpose. Therefore, 400 of sets of questionnaires were sending back but only 359 will be used for further analysis. From this research it was found that discrepancies in national culture are the main factor in negatively effecting performance of foreign workers in Thailand. Discrepancies in national culture have both direct and indirect influence on performance. For the indirect effect is that it has motivational factors as mediator between discrepancies in national culture and performance, such that the motivational factors can enhance performance of the foreign workers.

Keywords: Discrepancy National Culture; Expatriate; Motivation; Performance

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานข้ามชาติในประเทศไทย และศึกษาบทบาทการส่งอิทธิพลผ่านแรงจูงใจที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานข้ามชาติในประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิง

* Institute for Behavioral Science, Srinakharinwirot University.

ปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจด้วยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ พนักงานชาวต่างชาติที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 359 คน ผลการวิจัยพบว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานข้ามชาติ โดยความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลทางลบต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานข้ามชาติ สำหรับอิทธิพลทางอ้อม พบว่าแรงจูงใจเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างความแตกต่างทางวัฒนธรรมและผลการปฏิบัติงาน ดังนั้น แรงจูงใจจึงเป็นปัจจัยส่งเสริมที่สำคัญต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานข้ามชาติให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ความแตกต่างทางวัฒนธรรม; พนักงานข้ามชาติ; แรงจูงใจ; ผลการปฏิบัติงาน

1. Introduction

Thailand is a popular location for Foreign Direct Investment (FDI) and also ranked 14th in the FDI confidence index 2001. (F.W., Swierczek and J. Onishi, (2003) Apart from that there is an increasing in number of expatriates and foreign workers that came to Thailand to complete work assignments in which it is also an important driving force of Thai economy as well. Many multinational companies have played a crucial role in transforming Thailand to be a part of the emerging economies and stimulating the country to improve as a whole through being attractive destination for foreign investment.

Therefore, the roles of multinational companies together with the foreign workers are increasingly important toward development of industries in gaining competitive advantages against other countries. (B., Clegg and S.J., Gray, 2002) However, it is important for foreign workers to understand our culture well in order to adjust themselves toward the host business operation and Thai living community as well. In addition, culture also influences effectiveness and job performance. (Adul, 2015) There is a high chance that “even when people do well in their home work environment, they may do poorly in their host and cultural adjustment”. (D., Matsumoto, 2000) It way empirically found that cultural intelligence is important characteristics for expatriates to be more successful in their host country assignments. (P., Poonpol, 2015) Therefore, understanding those foreign workers is crucial for any organization to explicitly exploit and drill-out their talent ability for successful operation.

The objective of this research is to examine the effects of discrepancy in culture among Thai and foreign workers' national cultures together with the mediating roles on motivators that influence their perceived performance in Bangkok. Moreover, this will pay significant attention toward observing the direct relationship between the level of discrepancy in national cultures and perceived performance of foreign workers in Bangkok.

2. Scope of the study

The scope of this research is to discover which the discrepancies of the cultural dimensions that may turn down performance of foreign workers and observe the impact of basic motivational factors toward performance. This research aimed to conduct the survey on is all foreigners that come to Bangkok for working purpose. The foreign workers are also include expatriates that have assignments to work in multinational companies in Bangkok and also those that came to Thailand as investors in businesses that located in Bangkok.

3. Literature Review

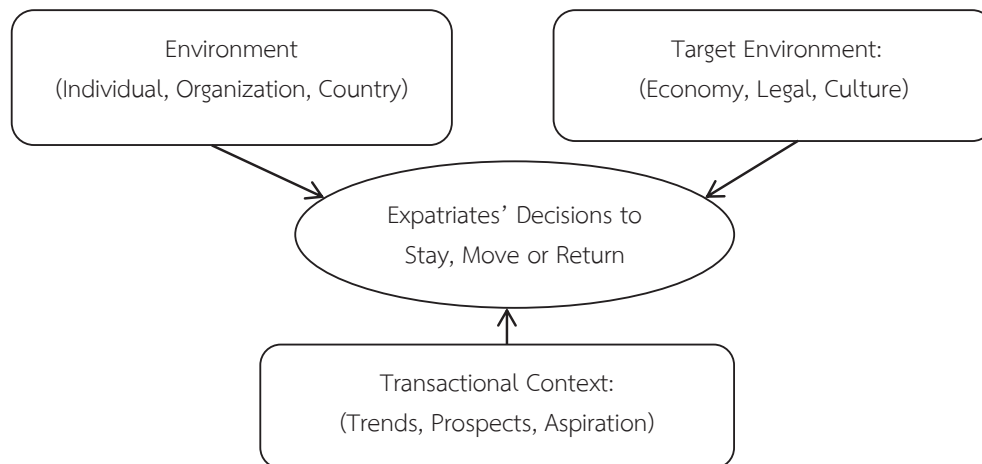
Expatriates usually make decision to accept international assignment and relocate abroad because of their work related motives (i.e. career advancement and meet criteria to be promoted). (V., Suutari, C., Brewster, K., Riusala, and S., Syrja`kari, (2013) In addition, financial factors are also key motivators as international assignment could provide expatriates with opportunities to gain and save money to support themselves and families better. (J., Luring, J., Selme and J.S., JACOBSEN, 2014) Therefore, the journeys of expatriates always begin with the selection and decision to accept or reject their international assignments, so self-determination theory is employed for theoretical guidance of this study.

Self Determination Theory: selection and relocation of employees who are determined to engage themselves and their families into a new cultural setting remains a problematic challenge form multinational companies. (R., Konopaske and S., Werner, 2005) There are usually very few employees would willing to accept the offer of international assignment and mobility. (GMAC, 2004) However, motivation is the main driver for most expatriates to accept international assignments. Motivations of expatriates to take international assignments are different in nature.

Some expatriates are would like to work internationally because of intrinsic motivation (e.g. satisfaction on personal involvement) but some are motivated by extrinsic factors (e.g. separable outcome). (R.M., Ryan and E.L., Deci, 2000) These motivation of expatriates would range from financial rewards, career progression, personal interest, family, and preference for exposure to new experiences and challenges. In the empirical study of Haines III and associates in 2008, motivation of accepting international assignments could be categorized into two dimensions which are 1) intrinsic needs for competence and self-determination and the second category is extrinsic drive.

Figure 1: Expatriate Self-Determination Theory

Intrinsic motivators are crucial catalyst for stimulating expatriates to accept the challenges from taking and relocate themselves for their international assignments in the host country. It had had advocated persons who are driven more by intrinsic motivators are likely to engage and conquer optimal challenges. (V.Y., Haines III, T., Saba, E., Choquette, 2008) Figure 1 illustrates that expatriates' decisions to stay, move, or return depend on the environment (individual, organization and country), their target environment (economy legal and culture) and the transactional context (trends, prospects, aspiration). This model also implies

that national culture/country's characteristic and the future benefit (motivation) are a major factors to impact expatriates decisions.

Cultural differences between nations have been highlighted as one of the most difficult obstacles encountered by MNCs. Hofstede identified national culture as the collective mental programming which distinguishes one nation from another. (G., Hofstede, 1984) Hofstede argues that national cultures are important determinations of work-related values and attitudes.

Hofstede further explained differences in national work-related values patterns in terms of five basic dimensions; power distance (PDI) and uncertainty avoidance (UAI), individualism versus collectivism (IDV), masculinity versus femininity (MAS) and short term orientation versus long term orientation (LTO). These five dimensions represent universal categories for characterizing national cultural distance as a composite index based on the deviation from each of Hofstede national culture scales. PDI describes the relative distance and relationship between a supervisor and a subordinate. UAI is the extent to which members of a particular culture feel uncomfortable or threatened by unknown outcomes. IDV refers to the relationship between the individual and his or her larger environment. MAS describe the relative tradeoff between an assertive environment versus a supportive or nurturing environment. LTO is the extent to which persistence is valued more than immediate results

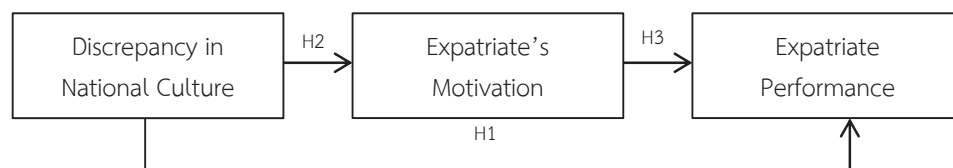
As motivation is crucial factor for working people and it also reflects to job satisfaction. The research by Sinangil and Ones in 2003 found that there is a link between satisfaction and performance. These researchers found that satisfying job experience were related to favorable performance and a positive association between dissatisfying experiences and unfavorable performance effect. (H., Sinangiland, D., Ones, 2003) A. H. Maslow also explained in one part of his chapter on "The Hierarchy of Needs" that satisfaction of higher needs produces more happiness and job satisfaction that can lead to greater individual growth and performance that can benefit not only just individual but the organization as well.

4. Conceptual Framework

This path model is representing both direct and indirect effects of discrepancies in national culture of foreign workers to their performance in Thailand. The mediator in this model is the latent construct of motivation.

Figure 2: Conceptual Framework

According to the path model above, the proposed hypothesis 1 is that the discrepancy in national culture should have negative relationship with performance, such that the stronger the level of discrepancy in national culture implies the lower the performance of foreign workers in Thailand. This is considered as the direct effect of discrepancy in national culture toward performance of foreign workers in Thailand. For the indirect effect, the proposed hypothesis 2 is that the discrepancy in national culture of foreign workers should have positive relationship with motivational factors that they have for accomplishing their tasks. This means that the stronger the discrepancy in national culture is the higher the motivation foreign workers received in return. Motivation is the mediator between discrepancy in national culture and performance. The hypothesis 3 is from the mediator of motivation toward performance of foreign workers and the relationship is positive as well. This implies that the higher the motivation factors those foreign workers have means the higher in their performance in working in Thailand.

5. Methodology

This research is based primarily on a quantitative approach through using a questionnaire survey. The target population that this research aimed to conduct the survey on is all foreigners that come to Bangkok for working purpose. The foreign workers are also include expatriates that have assignment to work in multinational companies in Bangkok and also those that came to Thailand as

investor in businesses that located in Bangkok. The sampling technique that is non-probability sampling technique, moreover, snowball technique is also utilized through sending questionnaires. The questionnaire consists of questions which divided into 4 parts. The first part was concerned with measuring the level of discrepancy in the culture of home and host (Thailand) country. This part of the questionnaire consisted of 27 questions modified based on 5 cultural dimensions of Hofstede (1984). The respondents were asked to state their thought on a five point Likert scale. For the first part, where point 5 corresponds to the high is level of discrepancy and down to 1 that corresponds to the lowest rate of the scale. The second part consisted of 22 questions that are asking for the satisfaction on motivation factors of foreign workers. These motivation factors are modified from the contribution of Ryan and Deci. (R.M., Ryan and E.L., Deci, 2000) The third part is asking on the measuring the performance of foreign workers. (P.M., Caligiuri, 1997) In the second main variable, five point Likert scales is also employed where corresponds to the highest degree of agreement, down to 1 which corresponds to the lowest rate of the scale. The third part is asking on the measuring the performance of foreign workers

Cronbach's Alpha is assessed to test for the reliability that based on the consistency of the entire scale. It is the most widely used measure. The generally agreed upon lower limit for Cronbach's Alpha is 0.70 (R., Ho, 2006) in which all variables in this study yield the scores of more than 0.8.

6. Results and Findings

After completing the process of confirmatory factor analysis for each of the latent constructs or variables that will be used for final analysis, SEM for path analysis is employed to test for the significance of each path and also for the fit of this model.

The path analysis model has moderate to high fit indices even though chi-square (64.21) alone is significant. However, other fit indices have shown that this model is good fitted. The chi-square per degree of freedom is 2.658 which is less than the cut of point of 3.5. For GFI, AGFI and CFI are .90 .82 and .91 respectively. The path model is showing that discrepancies in national culture between home and host countries in the perception of foreign workers have both direct and

indirect relationship to their performance. For the direct relationship, the path model is showing that discrepancies in national culture have negative relationship (-.95) with performance.

This is the stronger the discrepancies in national culture are the lower the performance of foreign workers. For the indirect relationship, the mediator between discrepancies in national culture and performance is motivational factors. Discrepancies in national culture have positive relationship (.17) with motivational factors and motivational factors have positive relationship (.89) with performance.

CMIN=64.21; P= 0.000; $\chi^2/df= 2.658$; GFI= .900; AGFI= .820; CFI= .910; RMSEA=.117. Hypothesis 1: Discrepancies in national culture have negative relationship with performance; is supported ($\beta = -0.985$, $t = -11.134$, $p < 0.001$) Hypothesis 2: Discrepancies in national culture have positive relationship with motivation, is supported, is supported ($\beta = 0.317$, $t = 2.55$, $p < 0.05$)

Hypothesis 3 Motivation factors have positive relationship with performance of foreign workers in host country: is supported ($\beta = 0.508$, $t = 5.031$, $p < 0.001$). The summary is presented in Table 1.

Table1: Summary of Direct Relationship

Hypothesis	Variable	Path	Variable	Coefficient	Value	Sig.Level
H1	Culture	→	Performance	-0.953 (-0.985)	- 11.133	***
H2	Culture	→	Motivation	(.175 (0.317)	2.55	*
H3	Motivation	→	Performance	0.893 (0.508)	5.031	***

Figures indicate the standardized coefficients. T-values are significant at * $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Mediating Effect

To test for mediating effect as proposed, Sobel Test in employed. Path A represents relationship between the independent variable of national culture to the mediator of motivation and Path B represents relationship between the

mediator of motivation to the dependent variable of expatriate performance. The Sobel Test appears that Z value on the testing for mediating effect is 3.1866 which is highly significant. Therefore, expatriate motivation is a significant mediator that can help expatriates minimize impact from cultural distance and improve their job performance in Thailand. The summary of mediating effect is presented in Table 2.

Table2: Summary of Mediating Effect

Hypothesis	Mediating Effects			A		B		z value	P	Results
	IV	MD	DV	B	SE	B	SE			
H 4	Cul	Mot	Per	0.175 *	0.054	0.893 ***	0.051	3.186 6	***	Not Support

IV = Independent variable; MD = Mediator; DV = Dependent variable
Significance level: *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

7. Conclusions

From this research it was found that discrepancies in national culture are the main factor in negatively effecting performance of foreign workers in Thailand. Discrepancies in national culture have both direct and indirect influence on performance. For the indirect effect is that it has motivational factors as mediator between discrepancies in national culture and performance. Such that the mediator of motivational factors can positively influence or enhance performance of foreign workers

8. Discussions and Implications

Any organization in any culture depends on the performance of people. Monitoring the performance of expatriates is a theme in most management development programs. Therefore, observing one performance is even more crucial for foreign workers including expatriate who come to work in Thailand to evaluate their own performance. This will help them seek out way to maximize their own performance and overcome problematic of matter of cultural discrepancies (F.E., Jandt, 2004) as these discrepancies are inevitable when they are working in any country especially a country with strongly culture bounded like Thailand.

For this research, it is possible to recommend that foreign workers should adapt themselves to toward buffering or reducing the level of gap in discrepancies in among the national culture between home and host countries. These can be done the through pre and post departure expatriate preparation program or the multinationals should organize the cross-cultural trainings for expatriates. In addition, most expatriates are managers and leaders, so they should be sensitive to both production and people at the same time. (Anuwat, 2014) Expatriate Spouse should also be taken into consideration as it always the number one research in the reason for expatriate failure which was found to be highly significant expatriates in Thailand Apart from those, the organization in the host country of Thailand should also provide some support, such as training for local employees on how to deal with working with foreign managers or co-workers with highest efficiency and minimize in facing conflicts.

References

- Adul Kongsumrit. (2015). The influence of administrative management on the employees' work motivation: A case study of subdistrict administration organization in Meuang district Patumthani Province. *Journal of MCU Social Science Review*, 4(2), 127-134.
- Anuwat Krasang. (2014). Leader in the globalization. *Journal of MCU Social Science Review*, 3(2), 26-38.
- B. Clegg and S.J., Gray. Australian expatriates in Thailand: some insights for expatriate management policies. *International Journal of Human Resource Management*, 13(4), 589-623.
- C., Yao. (2013). The perceived value of Chinese expatriates' career capital: A symbolic capital perspective. *Journal of Global Mobility: The Home of Expatriate Management Research*, 1(2), 187-218.
- D., Matsumoto. (2000). *Culture and Psychology: people around the world*, 2nd edition. Canada: Nelson Thomson Learning.
- F.E., Jandt. (2004). *Intercultural Communication*. United States of America: Sage Publication, Lnc.
- F.W., Swierczek and J. Onishi. (2003). *Culture and Conflict: Japanese Managers and Thai Subordinates* (Personnel Review). 32 No. 2: 187-209.

- G., Hofstede. (1984). *Culture's consequences: International difference in work-related values*. CA: Sage.
- GMAC. (2004). *Global Relocation Trends 2003/2004 Survey Report, GMAC Global Relocation Services*. Oak Brook, IL: National Foreign Trade Council and SHRM Global Forum.
- H., Sinangiland, D., Ones. (2003). Gender difference in Expatriate Job Performance. *Applied Psychology: An International Review*, 52(3),461-475.
- J., Luring, J., Selme and J.S., JACOBSEN. (2014). Business or Pleasure? Blurring Relocation Categories and Motivation Patterns among Expatriates. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 14(2),170–186.
- P., Poonpol. (2010). Determinants of expatriate cross-cultural adjustment and its effect on performance. *AU Journal of Management*, 8(2), 52-64.
- P.M., Caligiuri. Assessing expatriate success: Beyond just “being there. In Saunders D.M., Aycan Z (Eds.). (1997). *New approaches to employee management*. Greenwich, CT: JAI Press.
- R., Ho. (2006). *Handbook of univariate and multivariate data analysis and interpretation with SPSS*. NW: Taylor & Francis Group.
- R., Konopaske and S., Werner. (2005). US managers' willingness to accept a global assignment: do expatriate benefits and assignment length make a difference? *International Journal of Human Resource Management*, 16, 1159-75.
- V., Suutari, C., Brewster, K., Riusala, and S., Syrj kari. (2013). Managing non-standard International experience: Evidence from a Finnish company. *Journal of Global Mobility*. Vol., 1(2), 118–138.

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย
LEGAL MEASURES ON THE CONTROL AND ENCOURAGEMENT OF PETS
KEEPING IN THAILAND.

พิทักษ์พงษ์ ชัยคช* ศิริพงษ์ โสภา**
Pitukpong Chaikoch, Siripong Sopa

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับ 1. การซื้อขายสัตว์เลี้ยงเป็นอาชีพหนึ่งที่มีคนนิยม โดยเฉพาะสุนัข แมว กระต่าย หนูตะเภา เป็นต้น 2. ปัญหาสัตว์เลี้ยงถูกปล่อยทิ้งปล่อยขว้าง ขาดการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งส่งผลก่อให้เกิดปัญหาของสังคม สัตว์เลี้ยงกลายเป็นสัตว์จรจัด อย่างเช่น สุนัข และแมว 3. ปัญหาสัตว์เลี้ยงสร้างความรำคาญให้กับบุคคลอื่น เช่น ส่งเสียงดัง ถ่ายมูลหน้าบ้านผู้อื่น 4. ปัญหาสัตว์เลี้ยงจำพวกหรือประเภทที่ดุร้ายไปทำร้ายบุคคลอื่น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 4 กลุ่ม หลักๆ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มตัวอย่างจากประชาชนหรือประชาชนผู้เลี้ยงสัตว์เลี้ยง กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มตัวอย่างจากองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 3 คือ กลุ่มตัวอย่างของผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย กลุ่มที่ 4 คือ นักวิชาการ อัยการ ผู้พิพากษาและอาจารย์ทางด้านกฎหมาย พบว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงแต่มีพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยง ดังนี้ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แต่ไม่ได้บัญญัติหมวดที่ว่าด้วยมาตรการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยง และบทลงโทษกำหนดไว้

ประเทศไทยเป็นประเทศนับได้ว่ามีความเมตตาปราณีซึ่งกันและกันจึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยง โดยผู้เลี้ยงสัตว์ต้องขึ้นทะเบียนและทำประวัติสัตว์ทุกตัว มีการควบคุมจำนวนการเลี้ยง ซึ่งควรมีการเก็บภาษีสัตว์เลี้ยง ทั้งนี้ มาตรการการลงโทษทางกฎหมายต้องบังคับใช้อย่างจริงจัง ดังนั้นประเทศไทยบัญญัติมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยง ไว้ให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เลี้ยงสัตว์เลี้ยงได้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ไม่ปล่อยสัตว์เลี้ยงของตนไปสร้างความรำคาญต่อผู้อื่น

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, การควบคุม, การส่งเสริม, สัตว์เลี้ยง

* Doctor of Laws, Western University

** Western University

ABSTRACT

This dissertation The purpose is to study the facts about the problems.
1. The pet trade is a popular one with men. Especially dogs, cats, rabbits, guinea pigs, etc. 2. Leave the pets were left pitching. Lack of care As a result, the cause of social problems. Pets become homeless animals such as dogs and cats 3. pet nuisance to another person, such as noise, take the information home page 4. Other issues such as pets or wild type to hurt another person.

The research was conducted by interviewing a population sample consisting of four main groups are: Group 1 is the group of people, and the people, pet Group 2 is a sample of organizations or government agencies involved three group samples. authorized law enforcement groups is four scholars, prosecutors, judges and professors of law. Found that there is no law on legal measures to control and promote pet, but the law relating to the Act Prevention of Cruelty to Animals and the Animal Welfare Act 2557, but was not used to. the control measures and promote pet. And the penalties imposed

Thailand is considered a compromise which is necessary legal measures to control and promote pet. The animal must be registered and records all animals. Have total control of the party Which should be taxed pet. The punitive measures to enforce the law seriously. The measures prescribed in the law on regulating and promoting pet. Providing clear and concrete So the pet has become more socially responsible. Do not let their pet to a nuisance to others.

Keywords: Legal measures, control ,care, pet

1. บทนำ

ในปัจจุบันต้องยอมรับว่ามนุษย์ไม่สามารถอยู่ลำพังคนเดียวได้จำเป็นต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นหรือต้องหาสัตว์เลี้ยงมาคอยอยู่เป็นเพื่อน การเลี้ยงสัตว์เลี้ยงเป็นการสร้างความเพลิดเพลินให้แก่มนุษย์เป็นการผ่อนคลายความเครียด เป็นการสร้างเสียงหัวเราะและรอยยิ้มให้แก่มนุษย์ได้ และยังช่วยให้มนุษย์มีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้การเลี้ยงสัตว์เลี้ยงยังมีประโยชน์ทางด้านอื่นๆ อีกมากมาย เช่น เลี้ยงไว้เฝ้าบ้าน เลี้ยงไว้ใช้งาน หรือเลี้ยงเพื่อประโยชน์ทางการค้าโดยสัตว์เลี้ยงที่นิยมเลี้ยงกันมากนั้นก็คือ สุนัข แมว ปลา นก กระต่าย หนูตะเภา ช้าง ม้า เป็นต้นซึ่งสัตว์แต่ละชนิดแต่ละประเภทก็ย่อมมีข้อแตกต่างกันออกไปทั้งในเรื่องของการเลี้ยง การดูแล สถานที่สำหรับการเลี้ยง สัตว์ ซึ่งสัตว์เลี้ยงบางชนิดจำเป็นต้องเลี้ยงแบบกักขังและบางชนิดต้องเลี้ยงแบบปล่อย ทั้งนี้อาจจะส่งผลกระทบต่อหรือก่อให้เกิดปัญหาสำหรับผู้เลี้ยง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมได้ อาทิ เรื่องของกลิ่น

หมิ่นจากมูลสัตว์ เสี่ยงรบกวนจากการร้องของสัตว์ และเรื่องของน้ำเสียจากการล้างคอกสัตว์ หรือตัวสัตว์เป็นต้น สำหรับประเภทของสัตว์เลี้ยงแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้

1. สัตว์เลี้ยงใช้เป็นอาหาร เช่น วัว หมู ไก่ ปลา แพะ ควาย เป็ด
2. สัตว์เลี้ยงใช้งาน เช่น ช้าง ม้า
3. สัตว์เลี้ยงไว้ดูเล่น เช่น สุนัข แมว ปลา นก หนูตะเภา กระจ่าง เป็นต้น

สำหรับการเลี้ยงสัตว์เลี้ยงในต่างประเทศซึ่งมีการจัดการปัญหาควบคุมดูแลอย่างจริงจัง มีกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงสัตว์ มีการกำหนดขึ้นทะเบียนสัตว์ การตรวจโรค การควบคุมการนำเข้าสัตว์ และข้อกำหนดอื่นๆ เพื่อให้ผู้ที่จะเลี้ยงสัตว์ได้เตรียมพร้อมของตนเองในการดูแลสัตว์เลี้ยง แต่ในประเทศไทยยังมีมาตรการควบคุมสัตว์เลี้ยงไม่มีประสิทธิภาพมากพอ ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ และลุกลาม กลายเป็นคดีมากมายอย่างเช่น คดีสาวประเภทสองโยนสุนัขชีวาวาจากอาคารสูง กระแทกพื้น คดีวางยาเบื่อสุนัข และ คดียิงสุนัข ซึ่งนับวันปัญหาเกี่ยวกับ สวัสดิภาพสัตว์เลี้ยง ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมนุษย์ ปัญหาเกี่ยวกับเหตุเดือดร้อนรำคาญ เพิ่มจำนวนมากขึ้น และถึงแม้ประเทศไทยจะมีมาตรการในการควบคุมทั้งในลำดับพระราชบัญญัติ กฎหมายลำดับรอง และข้อบัญญัติท้องถิ่นหลายฉบับ แต่ปัญหาที่เกิดจากสัตว์เลี้ยงกลับยังมีปรากฏให้เห็นทั่วไป นอกจากนี้ควรจะมีกฎหมายที่ออกมาควบคุมให้ผู้เลี้ยงสัตว์เลี้ยงต้องมีความรับผิดชอบต่อสัตว์เลี้ยงด้วย

ไม่ให้สัตว์เลี้ยง ออกไปซี้ไปถ่ายปัสสาวะ ตามสถานที่สาธารณะ หรือสถานที่ส่วนรวม โดยที่ไม่ทำความสะอาดหรือชำระ ในกรณีที่มีหลักฐานที่แสดงให้เห็น ควรมีบทลงโทษแก่เจ้าของสัตว์เลี้ยง เช่น ปรับ หรือจำคุก

ไม่ให้สัตว์เลี้ยงไปทำร้ายคนอื่น หรือละเลยให้สัตว์เลี้ยงของตนไปข่มขู่ผู้อื่น เช่น การปล่อยสัตว์เลี้ยงโดยไม่ดูแล แล้วสัตว์เลี้ยงออกไปไล่เห่า หรือ ไล่กัด คนอื่นๆ

ไม่ให้สัตว์เลี้ยง ไปบุกรุก พื้นที่คนอื่น เช่น สัตว์รูกล้ำเข้าไปบ้านคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หากบุคคลใดนำสัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงไว้ไปปล่อยทิ้งให้เป็นภาระของสังคม มีโทษ ปรับถึงจำคุก เพราะในปัจจุบันมีสัตว์เลี้ยงจรจัด เยอะแยะมากมายซึ่งสร้างปัญหาให้สังคม

ปัญหาข้อเท็จจริง

1. ปัญหาการซื้อขายสัตว์เลี้ยงที่ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรควบคุม ส่งผลให้จำนวนสัตว์เลี้ยงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว
2. ปัญหาสัตว์เลี้ยงถูกปล่อยทิ้งปล่อยขว้าง ขาดการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งส่งผลก่อให้เกิดปัญหาของสังคม สัตว์เลี้ยงกลายเป็นสัตว์จรจัด อย่างเช่น สุนัข และแมว
3. ปัญหาสัตว์เลี้ยงสร้างความรำคาญให้กับบุคคลอื่น เช่น ส่งเสียงดัง ถ่ายมูลหน้าบ้านผู้อื่น
4. ปัญหาสัตว์เลี้ยงจำพวกหรือประเภทที่ดุร้ายไปทำร้ายบุคคลอื่น

ปัญหาข้อกฎหมาย

1. ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 หมวด 5 การป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ มาตรา 20 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร และ หมวด 6 การจัดสวัสดิภาพสัตว์ ตามมาตรา 22 เจ้าของสัตว์ต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้เหมาะสมตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด มาตรา 23 ห้ามมิให้เจ้าของสัตว์ปล่อยละทิ้งหรือกระทำการใดๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุอันสมควร แต่ไม่ปรากฏว่ามีการบัญญัติเกี่ยวกับหมวดที่ว่าด้วยการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยง

2. ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หมวด 6 การควบคุมการเลี้ยง หรือ ปล่อยสัตว์ มาตรา 29 เพื่อประโยชน์ในการรักษาภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนในท้องถิ่นหรือเพื่อป้องกันอันตรายจากเชื้อโรคที่เกิดจากสัตว์ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่นกำหนดให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของพื้นที่ในเขตอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ได้การออกข้อกำหนดของท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งราชการส่วนท้องถิ่นอาจกำหนดให้เป็นเขตห้ามเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์บางชนิดหรือบางประเภทโดยเด็ดขาดหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดหรือเป็นเขตที่การเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์บางชนิดหรือบางประเภทต้องอยู่ภายใต้มาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ แต่ไม่ปรากฏว่ามีการบัญญัติเกี่ยวกับหมวดที่ว่าด้วยการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงและบทลงโทษไม่รุนแรงจึงส่งผลให้มีการละเมิดมากขึ้น

3. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 377 เป็นการควบคุมสัตว์ร้ายหรือสัตว์ร้าย ปล่อยพลละเลย ให้สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพัง ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับนั้น ซึ่งเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวยังมีผู้ละเมิดบัญญัตินี้และสร้างความเสียหายต่อสังคมเพิ่มขึ้นเหตุเพราะการกำหนดโทษที่ไม่รุนแรง

4. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 การกระทำทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับความทุกข์ทรมานอันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน ปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งในปัจจุบันมีการกระทำทารุณต่อสัตว์เพิ่มมากขึ้นเหตุเพราะการกำหนดโทษที่ไม่รุนแรง

5. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 382 ซึ่งเกี่ยวกับการใช้ให้สัตว์ทำงานเกินความเหมาะสมหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน ปรับไม่เกิน 10,000 บาท เพื่อลดปัญหาของการใช้ให้สัตว์ทำงานเกินความเหมาะสม ควรมีมาตรการที่เข้มงวดมากขึ้น ซึ่งกรณีดังกล่าวยังมีผู้ละเมิดบัญญัตินี้ เหตุเพราะการกำหนดโทษที่ไม่รุนแรง

จากประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นปัจจัยสำคัญของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การที่ประชาชนซื้อสัตว์เลี้ยงมาเลี้ยงดูแล และค่อยเป็นเพื่อนเพื่อคลายความเหงา เพิ่มขึ้น แต่ไม่มีเวลาเอาใจใส่ ดูแล สัตว์เลี้ยงของตน

อย่างเต็มที่ ส่งผลให้สัตว์เลี้ยงสร้างปัญหาให้กับบุคคลที่อยู่รอบข้าง ชุมชน และสังคม อาทิ ส่งเสียงดัง, ถ่ายมูลหน้าบ้านคนอื่น, การทะเลาะ และทำร้าย ระหว่างสัตว์เลี้ยงต่อสัตว์เลี้ยงที่ถูกปล่อยทิ้งตามสถานที่ต่างๆ หรือสัตว์เลี้ยงทำร้ายคนอื่นๆ ที่สัญจรไปมา ปัญหา ดังกล่าว สร้างความเดือดร้อนต่อสังคม และส่งผลกระทบต่อภาพรวมของประเทศ ซึ่งมีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557, มีพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, มีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 377, 381, 382 แต่ยังไม่มีความมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงอย่างชัดเจน ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการปรับปรุง แก้ไข กฎหมายที่มีอยู่ให้ใช้บังคับ รวมถึงให้มีระบบ และมาตรฐานเทียบเท่ากับระดับสากลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทยและต่างประเทศ

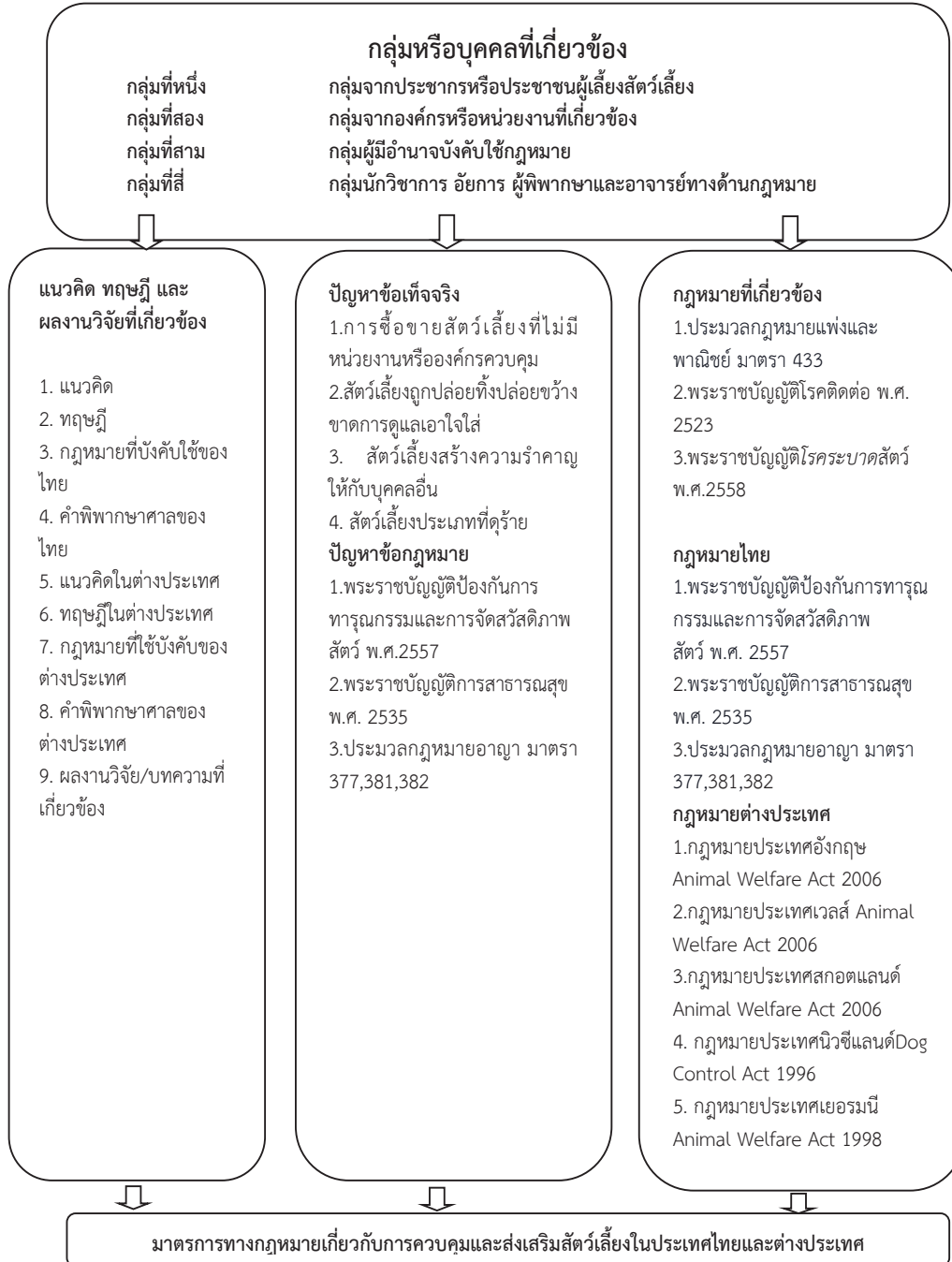
2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ข้อเท็จจริง และปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทยว่ามีปัญหาอะไรบ้างและควรแก้ไขปัญหายังไร

2.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทยและต่างประเทศ ว่ามีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

2.4 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในต่างประเทศที่มีความเหมาะสมสามารถนำมาปรับใช้กับกฎหมายประเทศไทยเพื่อให้มีประสิทธิภาพและทัดเทียมกับนานาประเทศ

3. กรอบแนวคิดในการทำการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

4. สมมติฐานการวิจัย

เนื่องด้วยปัญหาข้อเท็จจริงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย ยังไม่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมถึงผู้เลี้ยงสัตว์เลี้ยง ผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนาการแก้ไขเพิ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทยให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพทัดเทียมกับนานาประเทศ

5. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีศึกษาเอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นรวบรวมมาได้ โดยใช้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสาร รายงาน บทความ บทวิเคราะห์ทั้งจากสื่อมวลชน รายงานวิชาการ วิทยานิพนธ์ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลในการตีความในลักษณะวิเคราะห์ตามเหตุและผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์ ซึ่งในการสัมภาษณ์ ที่มีการกำหนดหัวข้อประเด็นไว้แล้วหรือเป็นแบบปลายปิด (Closed Form) เพื่อจะได้สะดวกต่อการเก็บข้อมูลในเรื่องประเด็นต่างๆเป็นการผสมกับการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Opened Form) เพื่อเปิดให้มีการแสดงความคิดเห็นต่างๆนอกเหนือจากหัวข้อหรือประเด็นที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีความเหมาะสมภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ข้อมูลที่เกิดขึ้นรวบรวมในงานการวิจัยฉบับนี้ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งรวบรวมมาจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์ประชากรที่มาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนึงถึงสมมติฐานของการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. ศึกษาเอกสาร หลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2. สร้างแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3. ตรวจสอบประชากรและคัดประชากรเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 4. นำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบพร้อมนำไปสัมภาษณ์จริง

ขั้นตอนที่ 5. รวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นต่างๆที่ได้จากเอกสารการสัมภาษณ์ โดย

การออกแบบสัมภาษณ์และนำไปจัดหมวดหมู่ แบ่งแยกประเภทเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Tools For Data Collective) ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทางด้านข้อกฎหมายของมาตรการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวคิดด้านมาตรการทางกฎหมายการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างทางด้านมาตรการกฎหมายการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย และต่างประเทศ

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะซึ่งผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการออกแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ประกอบการวิจัย ดังปรากฏในภาคผนวก

ผู้วิจัยได้ออกแบบสัมภาษณ์และคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้นำไปทดสอบ (Pretest) ความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) ในแต่ละข้อเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาวิจัย

6. สรุป

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย มาตรการทางกฎหมายของไทยและต่างประเทศ ตลอดจน แนวคำพิพากษาศาลฎีกา มาตรการทางกฎหมาย ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ตั้งไว้ในดัชนีฉบับนี้ ปรากฏว่าผลการวิจัยในหัวข้อ “มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย” สรุปได้ดังนี้

6.1) มาตรการทางกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศนิวซีแลนด์ มีกฎหมายบัญญัติมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยง คือ Dog control act 1996 New Zealand ประเทศนิวซีแลนด์มีกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อการควบคุมการเลี้ยงสัตว์ซึ่งกำหนดมาตรการในการควบคุมการเลี้ยงสุนัขเพื่อเป็นสัตว์เลี้ยงไว้เป็นการเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าของสุนัข เช่น การจดทะเบียนสุนัข การดูแลสวัสดิภาพของสุนัข การควบคุมสุนัขทั้งขณะที่อยู่ในและนอกสถานที่เลี้ยง และการจำกัดสิทธิการเป็นเจ้าของสุนัข เป็นต้น หรือการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมสุนัข (Dog control Officer) เจ้าหน้าที่พิทักษ์สุนัข (Dog Ranger) และผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสภาดินแดนเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย เช่น การออกใบสั่งให้ผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับที่ได้เปรียบเทียบกับอัตราที่กฎหมายกำหนด การเข้าไปในสถานที่เลี้ยงเพื่อช่วยเหลือสุนัข การกำจัดสุนัขตามคำพิพากษาของศาล และการแสดงหมายและบัตรประจำตัวก่อนปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น รวมถึงการกำหนดให้สภาดินแดนมีอำนาจตราข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดมาตรการในการควบคุมการเลี้ยงสุนัขขึ้นใช้บังคับกับพื้นที่ในเขตอำนาจของตน ประเทศสกอตแลนด์ มีกฎหมายบัญญัติมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยง คือ Animal Health and Welfare (Scotland) Act 2006 ประเทศอังกฤษ มีกฎหมายบัญญัติมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยง คือ Animal Welfare Act 2006 ประเทศอังกฤษ ประเทศเวลส์ มีกฎหมายบัญญัติมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยง คือ Animal Welfare Act 2006 ประเทศเวลส์ ประเทศเยอรมนี มีกฎหมายบัญญัติมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงคือ Animal Welfare Act 1998 (German) ประเทศเยอรมัน

6.2) มาตรการทางกฎหมายในประเทศ

ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยงแต่มีพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงดังนี้ พระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 แต่ไม่ได้บัญญัติหมวดที่ว่าด้วยมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยง และบทลงโทษกำหนดไว้ มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2488/2523 พิพากษาว่า สุนัขในบ้านจำเลยออกจากบ้านไปกัดโจทก์ ภริยาจำเลยรับว่าเป็นเจ้าของ เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ต้องสันนิษฐานว่าสุนัขเป็นสินสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1474 จำเลยจึงเป็นเจ้าของสุนัขด้วย สุนัขหลบหนีออกไปได้ขณะจำเลยเปิดประตูสุนัขจึงออกไปกัดโจทก์ก็แสดงว่าจำเลยมิได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรในการเลี้ยงดูสุนัขจำเลยต้องชดใช้ค่าเสียหายให้โจทก์รวมทั้งทดแทนความตกใจและทุกข์ทรมานด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 162/2523 พิพากษาว่า จำเลยปล่อยปละละเลยสุนัขซึ่งเป็นสัตว์คู่ของตน 7 ตัวให้เที่ยวไปตามลำพัง และไปกัดเปิดของนายสำราญตาย 28 ตัว บาดเจ็บ 20 ตัว มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 377 ลงโทษปรับ 500 บาท

7. ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่นับได้ว่ามีความอะลุ่มอล่วยซึ่งกันและกันจึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยง โดยผู้เลี้ยงสัตว์ต้องขึ้นทะเบียนและทำประวัติสัตว์ทุกตัว มีการควบคุมจำนวนการเลี้ยง ซึ่งควรมีการเก็บภาษีสัตว์เลี้ยง ทั้งนี้ มาตรการการลงโทษทางกฎหมายต้องบังคับใช้อย่างจริงจัง

ดังนั้น ประเทศไทยควรบัญญัติกฎหมายมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมและส่งเสริมสัตว์เลี้ยง ไว้ให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้เลี้ยงสัตว์เลี้ยงได้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ไม่ปล่อยสัตว์เลี้ยงของตนไปสร้างความรำคาญต่อผู้อื่น

References

- Emanuel, Steven L. (1984). *Torts Casebook Edition Keyed to Prosser, Wade & Schwartz, Torts. 7th*. New York: Emanuel Law Outlines.
- Sanor Unakul. (2556). *Technocrat Power: Through the Life and Work of Sanor Unakul*. Bangkok: Matichon Press.
- Tawindee Burikul (2552). *Local Good Governance: Lessons from Abroad*. Bangkok: Dhammada Press.
- Thitiwut Manmi. (2559). The Human Capital Management Supporting The Merit and Ethicist of Staffs In Local Administration Organization. *Journal of MCU Social Science Review*, 5(2), 425 – 442.

การรับรู้ภาพลักษณ์และคุณภาพบริการของลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
จังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร
CONSUMER'S PERCEPTION ON BRAND IMAGE AND SERVICE QUALITY
IN PROVINCIAL ELECTRICITY AUTHORITY SAMUT SAKHON A CASE STUDY
OF SAMUT SAKHON INDUSTRIAL ESTATE

มนูญ ใจชื่อ*
Manoon jaicheu

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร 2) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร 3) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพบริการ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร และ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้ภาพลักษณ์ กับ การรับรู้คุณภาพบริการ ของลูกค้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีวิจัยเป็นการศึกษาเชิงสำรวจรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 170 ตัวอย่าง ทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ตามแนวคิดของครอนบัก (Cronbach Alpha Formula) จำนวน 30 ตัวอย่าง ได้ผลทดสอบความน่าเชื่อถือเครื่องมือที่ 0.884 วิเคราะห์ผลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติแบบ t - test , F - Test และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple Comparison) วิธีการทดสอบ Least Significant Difference (LSD) test และทดสอบความสัมพันธ์ของสองตัวแปรโดยใช้สถิติทดสอบแบบ Pearson's Correlation Coefficient ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ประมวลผลข้อมูลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 - 60 ปี การศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่า มีตำแหน่งงานในกิจการเป็นหัวหน้าแผนกช่าง ประเภท

* Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University

การใช้ไฟฟ้า มากสุด กิจกรรมขนาดกลาง หรือ 30 กิโลวัตต์ แต่ไม่ถึง 1,000 กิโลวัตต์ มีค่าไฟฟ้าที่ใช้บริการ มากสุด จำนวน 250,000 - 500,000 บาท ตามลำดับผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในระดับมาก มีความพึงพอใจสูงสุด ด้านพนักงานรองลงมา ด้านองค์กร ด้านการบริการ และ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ตามลำดับและมีการรับรู้คุณภาพบริการในระดับมากมีความพึงพอใจสูงสุด ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ รองลงมา ด้านการตอบสนองต่อการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และ ระดับปานกลาง ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ

2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา ประเภทการใช้ไฟฟ้า อัตราค่าไฟฟ้า มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน และปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งงานในกิจการ ประเภทการใช้ไฟฟ้า และอัตราค่าไฟฟ้า มีผลต่อการรับรู้คุณภาพบริการของลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ ได้แก่ ด้านองค์กร ด้านพนักงาน ด้านการบริการ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณภาพบริการ โดยการรับรู้ภาพลักษณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงกับการรับรู้คุณภาพบริการของลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสาครมีความสัมพันธ์ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ สูงสุด รองลงมา ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ด้านการตอบสนองต่อการให้บริการ และ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ตามลำดับ

คำสำคัญ : การรับรู้ภาพลักษณ์, คุณภาพบริการ, ลูกค้า, การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ABSTRACT

This Objectives of this research were to: 1) to study general information of customers of Provincial Electricity Authority of Samut Sakhon: a case study of industrial estate Samut Sakhon; 2) to study the perceived image of Provincial Electricity Authority of Samut Sakhon: a case study of industrial estate Samut Sakhon; 3) to study the perceived quality of services of Provincial Electricity Authority of Samut Sakhon: a case study of industrial estate Samut Sakhon; and 4) to study the relationship between the perceived images and the perceived quality of services by customers of Provincial Electricity Authority of Samut Sakhon: a case study of industrial estate Samut Sakhon.

For the research methodology, this is a survey research that collected data from questionnaire; it used purposive sampling to pick its samples, namely, 170 entrepreneurs who operate in industrial estate Samut Sakhon. We test the reliability of our tools by using Cronbach's Alpha Formula with 30 samples which yield the reliability value of 0.884. This research used descriptive statistics, namely,

frequency, percentage, average and standard deviation; and the test of differences was done by using T-test, F-Test, Multiple Comparison, Least Significant Difference (LSD) test; the correlation between variables was test by Pearson's Correlation Coefficient; which yield the statistical significance of 0.05. Data was processed by using readily-available statistics computer application.

The findings were as follows

1) Users are mostly male. More female Aged between 41-60 years old, they are holding bachelor degree and higher. Most of our samples are head of engineering in a medium size-business that has the total energy consumption of more than 30 KW but less than 1,000 KW; and the total electricity cost of 250,000 – 500,000 Baht.

For the level of satisfaction of customers, the highest one is toward the employee, follow by the organization, the services and the corporate social responsibility, respectively. Their level of perceived quality of services is high, with the highest level of satisfaction toward the reliability, follow by responding to services, and substantial of service; while the customer's reassurance is ranked at moderate level.

2) The hypothesis testing found found that personal factors, namely, level of education, category of electricity consumption, and electricity cost ratio; are giving different influences toward the perceived image of customers of Provincial Electricity Authority of Samut Sakhon: a case study of industrial estate Samut Sakhon; while the personal factors, namely, position in the business, category of electricity consumption, and electricity cost ratio; are giving different influences toward the perceived quality of services by customers of Provincial Electricity Authority of Samut Sakhon: a case study of industrial estate Samut Sakhon. For the correlation analysis, we've found that perceived image factors, namely, the organization, the employee, the services, the corporate social responsibility; are correlated with the perceived quality of service. That is, the perceived image has high level of positive correlation with the perceived quality of services by customers of Provincial Electricity Authority of Samut Sakhon; the substantial of services has the highest level of correlation, follow by reliability, responding to services and customer's reassurance, respectively.

Keywords: Perception on Brand Image, Service Quality, Consumer, Provincial Electricity Authority

1. บทนำ

พลังงานไฟฟ้ามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองเพราะพลังงานไฟฟ้าเป็นปัจจัยพื้นฐานของการสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นต่างๆ มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนในปัจจุบัน ทั้งในด้านการประกอบภารกิจประจำวัน สำหรับอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ในบ้านพักที่อยู่อาศัย จนกระทั่งการดำเนินธุรกิจทางด้านอุตสาหกรรมและบริการต่างๆ ส่งผลให้การพัฒนาประเทศต้องพัฒนาไฟฟ้าให้มีความเพียงพอมีความเชื่อถือได้ในระบบไฟฟ้า ตลอดจนการให้บริการที่ดีด้วย กิจการไฟฟ้าจัดอยู่ในประเภทสาธารณูปโภค ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้เงินลงทุนสูงมาก แต่มีอัตราผลตอบแทนต่ำ เนื่องจากกิจการไฟฟ้าต้องอยู่ในการควบคุมกำกับให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ รัฐจึงเข้ามาควบคุมในรูปแบบของ “รัฐวิสาหกิจ”

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) เป็นรัฐวิสาหกิจด้านสาธารณูปโภคสังกัดกระทรวงมหาดไทยมีพื้นที่รับผิดชอบการจำหน่ายพลังงานไฟฟ้ารวม 74 จังหวัด (ยกเว้นเขตจำหน่ายการไฟฟ้านครหลวง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี และสมุทรปราการ) ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 510,000 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณร้อยละ 99 ของพื้นที่ประเทศทั้งหมด ปริมาณการจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าในพื้นที่ให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคคิดเป็นสัดส่วนโดยประมาณร้อยละ 60 ของประเทศ มีผู้ใช้ไฟฟ้า 15,560,305 ราย มีพนักงาน 27,818 คน และมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่เลขที่ 200 ถนนงามวงศ์วาน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร แบ่งการบริหารงาน ออกเป็น 4 ภาคๆ ละ 3 เขต รวม 12 เขต (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, 2557)

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร ตั้งอยู่เลขที่ 1062 ถนนวิเชียรโชฎก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีพนักงานให้บริการทั้งหมด 124 คน มีลูกค้าทั้งหมด 78,682 ราย มีนิคมอุตสาหกรรมซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 2 แห่ง มีลูกค้าทั้งหมด 170 ราย คือ นิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครมีลูกค้า จำนวน 134 ราย และนิคมอุตสาหกรรมสินสาครมีลูกค้า จำนวน 34 ราย ถึงแม้ลูกค้าในนิคมอุตสาหกรรมจะมีจำนวนน้อยราย แต่มีสัดส่วนของรายได้จากการจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าสูงเทียบเท่ากับจำนวนลูกค้าทั้งหมด ประกอบกับปัจจุบันบริษัทการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ได้ขยายท่อก๊าซเข้ามาในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครและมีแนวโน้มที่บริษัทผลิตไฟฟ้าเอกชน (SPP) จะใช้ก๊าซมาผลิตพลังงานไฟฟ้าแบบ Co-Gen (Cogeneration Refers to The Simultaneous Production of Heat and Electricity at The Point of Use) เพื่อจำหน่ายในนิคมอุตสาหกรรมด้วย ซึ่งนับเป็นคู่แข่งที่สำคัญในขณะนี้ ดังนั้น หากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคไม่ปรับปรุงการให้บริการ ในด้านต่างๆ อาจจะทำให้สูญเสียลูกค้ากลุ่มนี้ได้ (ประกอบกับ ในปัจจุบันมีการแข่งขันทางด้านธุรกิจจำหน่ายไฟฟ้าในช่องทางต่างๆ ซึ่งจะต้องมีการวางกลยุทธ์ เพื่อให้ได้เปรียบคู่แข่งขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษา จึงสนใจที่จะทำการศึกษา เรื่อง “การรับรู้ภาพลักษณ์และคุณภาพบริการ ของลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร”

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บริการ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร
กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร

2.2 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร
กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร

2.3 เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพบริการ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัด
สมุทรสาคร กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร

2.4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้ภาพลักษณ์ กับ การรับรู้คุณภาพบริการ
ของลูกค้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม จังหวัด
สมุทรสาคร

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา “การรับรู้ภาพลักษณ์และคุณภาพบริการของลูกค้าการไฟฟ้า
ส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร”

3.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ลูกค้าที่ใช้บริการในนิคมอุตสาหกรรม รวม 170 ราย

3.3 ขนาดและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง

ลูกค้าที่ใช้บริการทุกราย ในนิคมอุตสาหกรรม ทั้ง 2 แห่ง รวม 170 ราย

3.4 ระยะเวลาในการทำวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ 2559 – พฤษภาคม 2559

3.5 ตัวแปรที่ศึกษา

1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

- เพศ,อายุ,การศึกษา,ตำแหน่งงานในกิจการ

- ประเภทการใช้ไฟฟ้า,อัตราค่าไฟฟ้าเฉลี่ยต่อเดือน

2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ประกอบด้วย ด้านรับรู้ภาพลักษณ์

และด้านการรับรู้คุณภาพบริการ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษา “การรับรู้ภาพลักษณ์และคุณภาพบริการ ของลูกค้าการ
ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร: กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร” เป็นการ
วิจัยเชิงปริมาณ ผสมคุณภาพ (Mixed Method) แบบสำรวจ/สัมภาษณ์ ความคิดเห็น (Survey
Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้ใช้บริการ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร เฉพาะ ในนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาคร (นิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร และ นิคมอุตสาหกรรมสินสาคร) กลุ่มตัวอย่างคือผู้ใช้บริการทุกราย รวม 170 ราย ประกอบด้วยนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร จำนวน 136 ราย และนิคมอุตสาหกรรมสินสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 34 ราย

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการรับรู้แบบสอบถามภาพลักษณ์ คุณภาพบริการ และแบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ภาพลักษณ์ และคุณภาพบริการ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือทั้ง 2 แบบ คือ 1) แบบสอบถาม (Questionnaires) 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure In-depth Interview)

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 170 ราย โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 1) ทำหนังสือขออนุญาต การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 3 ภาคกลาง นครปฐม เพื่อแจกแบบสอบถามให้ลูกค้าในนิคมอุตสาหกรรม ในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 170 ราย
- 2) ประสานงานกับพนักงานที่มีหน้าที่ดูแลลูกค้าในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมโดยตรง เป็นผู้แจกแบบสอบถาม และเก็บคืน ตามจำนวนที่กำหนด
- 3) ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้ใช้ไฟรายสำคัญ อย่างน้อย 20 ราย เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการอภิปรายผล และอื่นๆ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบการศึกษาโดยทำการค้นคว้าจาก เอกสารงานวิจัยเชิงวิชาการต่างๆ และวิชาตำราเรียนที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามที่ได้รับรวบรวมมาดำเนินการ ดังนี้

- 1) การตรวจสอบข้อมูล (Editing) โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและคัดเลือกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก
- 2) การลงรหัส (Coding) การนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบที่มีความสมบูรณ์แล้วบันทึกลงรหัสตามที่กำหนดไว้
- 3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการบันทึกลงรหัสแล้วมาทำการประมวลผลข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4) นำข้อมูล ตามผลการวิเคราะห์ทั้งแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ดำเนินการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และ รูปแบบการตอบสนองความต้องการของลูกค้าในประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์และคุณภาพบริการ

ขั้นตอนที่ 6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ทำการประมวลผลข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย เพื่อหาค่าสถิติ ประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการนำข้อมูลของแบบสอบถามมาทดสอบสมมติฐานทางสถิติ ดังนี้

2.1) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน โดยวิธีสถิติทดสอบค่า Independent Sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ใช้ในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2

2.2) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และถ้าผลการทดสอบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแล้ว ต้องทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้วิธี Least Significant Difference : LSD ใช้ในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2

2.3) ทดสอบความสัมพันธ์ (Pearson Correlation) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจะเรียกว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product Moment Correlation Coefficient เป็นค่าที่ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ชุด ข้อมูลที่ใช้จะต้องเป็นชนิดอันตรภาค (Interval data) และข้อมูลชนิดอัตราส่วน (Ratiodata) ที่เป็นไปตามข้อตกลงที่ว่า ข้อมูลจะต้องได้มาจากข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบโค้งปกติ (Normality assumption)

5. ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาลักษณะส่วนบุคคลกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 88.82 มากกว่าเพศหญิง ร้อยละ 11.18 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 – 60 ปี ร้อยละ 68.24 รองลงมา อายุ 20 – 40 ปี ร้อยละ 31.76 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่า ร้อยละ 59.41 และ ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 40.59 มีตำแหน่งงานในกิจการเป็นหัวหน้าแผนกช่าง ร้อยละ 42.35 รองลงมา ผู้จัดการ ร้อยละ 23.53 ประเภทการใช้ไฟฟ้า มากสุด กิจการขนาดกลาง (30 กิโลวัตต์ แต่ไม่ถึง 1,000 กิโลวัตต์) ร้อยละ 58.82 รองลงมา กิจการขนาดใหญ่ (1,000 กิโลวัตต์ขึ้นไป) ร้อยละ 27.65 น้อยสุดคือ กิจการขนาดเล็ก (ต่ำกว่า 30 กิโลวัตต์) ร้อยละ 13.53 โดยมีค่าไฟฟ้าที่ใช้บริการ มากสุด จำนวน 250,000 - 500,000 บาท ร้อยละ 67.06 รองลงมา มากกว่า 500,000 บาท ร้อยละ 26.47 น้อยสุดคือ น้อยกว่า 250,000 บาท ร้อยละ 6.47 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การรับรู้ภาพลักษณ์

จากการรับรู้ภาพลักษณ์ของลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสาคร: กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.89 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38 ในรายด้าน มีความพึงพอใจสูงสุด ด้านพนักงานรองลงมา ด้านองค์กร ด้านการบริการ และ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ตามลำดับ สรุปผลรายด้านได้ดังนี้

1) ด้านองค์กร มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.08 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 สูงสุด คือ เป็นหน่วยงานที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ รองลงมา เป็นหน่วยงานชั้นนำในการให้บริการเกี่ยวกับระบบไฟฟ้า, เป็นหน่วยงานที่มีความมั่นคงเชื่อถือได้, เป็นหน่วยงานที่มีการบริหารจัดการที่โปร่งใสตรวจสอบได้และ เป็นหน่วยงานมีมาตรฐานในการดำเนินองค์กรในระดับสากลตามลำดับ

2) ด้านพนักงาน มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.11 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือพนักงานมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกิจกรรมอาสาสมัครเป็นมิตรกับลูกค้า รองลงมา และมีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ พนักงานมีความตั้งใจซื่อสัตย์และเอาใจใส่ในการให้บริการ, พนักงานให้บริการรวดเร็วและถูกต้อง, พนักงานมีความรู้ความสามารถ ในการให้บริการเป็นอย่างดีและ พนักงานมีเพียงพอในการให้บริการ ตามลำดับ

3) ด้านการบริการ มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.78 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 โดยสูงสุด คือ มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการให้บริการ และ ได้รับบริการด้วยความรวดเร็วรอบไว รองลงมา ได้รับบริการด้วยความถูกต้องแม่นยำ ตรงไป ตรงมา และ มีการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำด้วยความเต็มใจ เข้าใจง่าย และ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง คือ ลูกค้าทุกคนได้รับบริการด้วยความเสมอภาค ตามลำดับ

4) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.56 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.39 สูงสุด การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด ปลอดภัยให้กับลูกค้า รองลงมา การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคร่วมกับภาคอุตสาหกรรมดำเนินการโครงการรณรงค์การใช้หลอดประหยัดพลังงานแบบ LED และ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีการเยี่ยมเยียนลูกค้า และมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคให้การช่วยเหลือ หรือ ชดเชย กรณีลูกค้าได้รับอันตรายจากไฟฟ้า เช่น ไฟฟ้าดูดเป็นต้น และ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคให้การช่วยเหลือแก่ลูกค้าที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การรับรู้คุณภาพบริการ

จากการรับรู้คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.54 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.27 มีความพึงพอใจสูงสุด ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ รองลงมา ด้านการตอบสนองต่อการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และ ระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการตามลำดับ สรุปผลรายด้านได้ดังนี้

1) ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.56 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.35 สูงสุดคือ ความเต็มใจในการให้บริการของพนักงานบริเวณจุดชำระเงิน รองลงมาคือ ความสะดวกของที่ตั้งสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และความเพียงพอของพนักงานที่ให้บริการมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ ความเพียงพอของจำนวนช่องให้บริการรับชำระเงิน และ การก่อสร้าง/ติดตั้งระบบไฟฟ้ารวดเร็วตามเวลาที่กำหนด ตามลำดับ

2) ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.59 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 สูงสุดคือ มีช่องทางติดต่อสื่อสารที่หลากหลายสะดวก และมีความทันสมัย รองลงมา ความทันสมัยและแม่นยำของมิเตอร์ และ ความถูกต้องชัดเจนของข้อมูลในใบแจ้งหนี้ค่าไฟฟ้า มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ การแจ้งเตือนการค้างชำระด้วยจดหมายหรือช่องทางอื่นๆ และ ระบบไฟฟ้าที่จ่ายให้ผู้ผู้ใช้ไฟ เช่น ไม่ตก ไม่ดับ เป็นต้น ตามลำดับ

3) ด้านการตอบสนองต่อการให้บริการ มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.32 สูงสุดคือ ความมีมาตรฐานอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้งานให้กับลูกค้า รองลงมา การให้ข้อมูลการบริการก่อนขายไฟจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีความชัดเจนเช่น การขอติดตั้งระบบไฟฟ้า การขอติดตั้งมิเตอร์ เป็นต้น และ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ ความรวดเร็วในการแก้ไขกระแสไฟฟ้าขัดข้อง, การตอบและแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนภายในกำหนดเวลา และ พนักงานที่ให้บริการสามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจนในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบไฟฟ้าตามลำดับ

4) ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.26 สูงสุดคือ การมีพนักงานไปตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำ การใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด การดูแลบำรุงรักษาระบบจำหน่าย รองลงมา การมีพนักงาน รับผิดชอบดูแล ลูกค้าในนิคมอุตสาหกรรมโดยตรง และ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีบริการหลังการขาย เช่น บำรุงรักษาหม้อแปลง บำรุงรักษาระบบจำหน่าย , พนักงานมีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ประทับใจและ การแจ้งสาเหตุไฟฟ้าขัดข้องและระยะเวลาจ่ายไฟคืนระบบของพนักงานให้ผู้ผู้ใช้ไฟรับทราบถูกต้อง ตรงเวลา ตามลำดับ

ผลการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 คน ตำแหน่งงานในกิจการส่วนใหญ่ เป็นหัวหน้าแผนกช่างมีจำนวน 10 คน คิดเป็น ร้อยละ 50 น้อยที่สุด คือเจ้าของกิจการ จำนวน 2 คน คิดเป็น ร้อยละ 10 ประเภทการใช้ไฟฟ้า มากสุด กิจการขนาดกลาง (30 กิโลวัตต์ แต่ไม่ถึง 1,000 กิโลวัตต์) จำนวน 11 คน คิดเป็น ร้อยละ 55 น้อยที่สุด กิจการขนาดใหญ่ (1,000 กิโลวัตต์ขึ้นไป) จำนวน 4 คน คิดเป็น ร้อยละ 20 โดยสรุปจากการสัมภาษณ์ต้องการให้ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคปรับปรุง เรื่องหลักๆ จำนวน 4 เรื่อง ดังนี้

1. ต้องการให้แก้ไขกระแสไฟฟ้าขัดข้องให้รวดเร็ว
2. ต้องการให้ก่อสร้างและติดตั้งมิเตอร์ หม้อแปลง และการขยายเขตให้รวดเร็วกว่าเดิม
3. เสริมระบบการจ่ายไฟให้มั่นคง ระบบไฟมีเสถียรภาพในการจ่าย ไม่ตก ไม่ดับ
4. ต้องการให้มีเทคโนโลยีในการให้บริการต่างๆ มาใช้ในการบริการมากขึ้น

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยคิดและกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาการรับรู้ภาพลักษณ์ และคุณภาพบริการ ตามแนวคิดใหม่ ร่วมกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอ้อมน้อย และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 2 โครงการ ประกอบด้วย โครงการ “PEA Happy Care” เพื่อแก้ปัญหาด้านการรับรู้คุณภาพไฟฟ้า ขยายผลโครงการเพื่อตอบสนองลูกค้าพัฒนามาตรฐานสู่บริการที่ดี และ โครงการ “Smart Queue System and Smile Box” เพื่อแก้ปัญหาด้านการรับรู้ภาพลักษณ์และคุณภาพการบริการ

6. อภิปรายผล

6.1 จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์ ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาครพบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในระดับมาก มีความพึงพอใจสูงสุด ด้านพนักงานรองลงมา ด้านองค์กร ด้านการบริการ และ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ตามลำดับ สอดคล้องกับ จริญพร หาญพยัคฆ์ (2555) ได้วิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์และความพึงพอใจในการใช้บริการร้านค้า บริษัททรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ภาพลักษณ์เป็นข้อเท็จจริงบวกกับการประเมินส่วนตัว และเป็นภาพที่ฝังใจของบุคคลอยู่นานแสนนานซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากสภาพความหวังก็ได้ เพราะภาพลักษณ์นั้นไม่ใช่เรื่องข้อเท็จจริงแต่เป็นเรื่องการรับรู้ โดยผลการศึกษาคความพึงพอใจสูงสุด พบว่า ด้านองค์กร เป็นหน่วยงานที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ ด้านพนักงานพึงพอใจเพราะเป็นหน่วยงานที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ ด้านการบริการพึงพอใจ มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการให้บริการ และได้รับบริการด้วยความรวดเร็วไว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด ปลอดภัยให้กับลูกค้า โดยผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา ประเภทการใช้ไฟฟ้า อัตราค่าไฟฟ้า มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน โดยผลการศึกษา พบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าจะมีค่าเฉลี่ยการรับรู้ภาพลักษณ์ของลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสาคร สูงกว่ากลุ่มระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี โดยลูกค้ามีการศึกษาที่ต่างกันก็อาจจะมีมุมมองใน การให้บริการที่อาจจะแตกต่างกันไป เช่น ถ้าลูกค้าใดที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงก็จะเป็นคนที่มีความกล้า ความคิดความอ่านและการพูดจา ติดต่ที่รวดเร็วมากกว่าลูกค้าที่มีการไม่ได้รับการศึกษา หรือมีการศึกษาน้อย เพราะลูกค้ากลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเกิดความไม่กล้าหรือ กลัวที่จะ เข้าไปติดต่อสอบถามในเรื่องต่างๆ อีกทั้งอาชีพและรายได้ก็เป็นส่วนที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันได้ เนื่องจากในการติดต่อกับการไฟฟ้านั้นจะ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว หรือ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าลูกค้ากลุ่มนี้จะมีการไปติดต่อกับ การไฟฟ้าเป็นประจำจึงย่อมจะมีความรู้ความเข้าใจในการติดต่อได้ดีกว่าลูกค้าที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับ ฐานุตรา จันทรเกตุ (2554) ได้วิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อคุณภาพการให้บริการรถยนต์โดยสารประจำทางของบริษัท ขนส่ง จำกัด โดยกล่าวว่า

ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการมีความแตกต่างกันตามปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ด้านประเภทการใช้ไฟฟ้า พบว่า กลุ่มกิจการขนาดเล็ก และ ขนาดกลาง จะมีค่าเฉลี่ย การรับรู้ภาพลักษณ์ ในภาพรวม สูงกว่า กลุ่มกิจการขนาดใหญ่ ด้านอัตราค่าไฟฟ้า พบว่า กลุ่มกิจการอัตราค่าไฟฟ้า น้อยกว่า 250,000 บาท จะมีค่าเฉลี่ย การรับรู้ภาพลักษณ์ ในภาพรวม ต่ำกว่ากลุ่มกิจการอัตราค่าไฟฟ้า 250,000 - 500,000 บาท และ กลุ่มกิจการอัตราค่าไฟฟ้า 250,000 - 500,000 บาท จะมีค่าเฉลี่ย การรับรู้ภาพลักษณ์ ในภาพรวม สูงกว่ากลุ่มกิจการอัตราค่าไฟฟ้า มากกว่า 500,000 บาท

6.2 จากวัตถุประสงค์ของการศึกษา เกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพบริการของลูกค้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาครพบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในระดับมาก มีความพึงพอใจสูงสุด ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ รองลงมา ด้านการตอบสนองต่อการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และ ระดับปานกลาง ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการตามลำดับ ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ สมวงศ์ พงศ์สถาพร (2550) เสนอความเห็นไว้ว่า คุณภาพการให้บริการเป็นทัศนคติที่ผู้รับบริการสะสมข้อมูลความคาดหวังไว้ว่าจะได้รับจากบริการซึ่งหากอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ผู้รับ บริการก็จะมี ความพึงพอใจในการให้บริการ ซึ่งจะมึระดับแตกต่างกันออกไปตามความคาดหวังของแต่ละบุคคล และความพึงพอใจโดยผลการศึกษา ความพึงพอใจสูงสุด พบว่า ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ความเต็มใจในการให้บริการของพนักงานบริเวณจุดชำระเงิน ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจมีช่องทางติดต่อสื่อสารที่หลากหลายสะดวก และมีความทันสมัย ด้านการตอบสนองต่อการให้บริการความมีมาตรฐานอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้งานให้กับลูกค้า การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการการมีพนักงานไปตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำ การใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด การดูแลบำรุงรักษาระบบจำหน่าย รองลงมา การมีพนักงาน รับผิดชอบดูแล ลูกค้าในนิคมอุตสาหกรรมโดยตรง โดยผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งงานในกิจการ ประเภทการใช้ไฟฟ้า และอัตราค่าไฟฟ้า มีผลต่อการรับรู้คุณภาพบริการของลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกันโดยกลุ่มเจ้าของกิจการจะมีการรับรู้คุณภาพบริการ สูงกว่า กลุ่มผู้จัดการ กลุ่มผู้จัดการและ กลุ่มหัวหน้าแผนกช่างจะมีค่าเฉลี่ยการรับรู้คุณภาพบริการในภาพรวม ต่ำกว่า กลุ่มตำแหน่งงานอื่นๆ ด้านประเภทการใช้ไฟฟ้า พบว่า กลุ่มกิจการขนาดเล็ก จะมีค่าเฉลี่ย การรับรู้คุณภาพบริการ สูงกว่า กลุ่มกิจการขนาดกลางและกิจการขนาดใหญ่ และ กลุ่มกิจการขนาดกลาง จะมีค่าเฉลี่ย การรับรู้คุณภาพบริการ สูงกว่า กลุ่มกิจการขนาดใหญ่ ด้านอัตราค่าไฟฟ้า พบว่า กลุ่มกิจการอัตราค่าไฟฟ้า น้อยกว่า 250,000 บาทจะมีค่าเฉลี่ย การรับรู้คุณภาพบริการ ต่ำกว่ากลุ่มกิจการอัตราค่าไฟฟ้า 250,000 - 500,000 บาท และ กลุ่มกิจการอัตราค่าไฟฟ้า 250,000 - 500,000 บาท จะมีการรับรู้คุณภาพบริการ สูงกว่ากลุ่มกิจการอัตราค่าไฟฟ้า มากกว่า 500,000 บาท ผลการศึกษาสอดคล้องกับทฤษฎีทฤษฎีภูมิทัศน์บริการของ Bitner (1992) ที่กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการ เป็นส่วนขยายของบริการ กระบวนการบริการ

และองค์กรที่ให้บริการ ที่สามารถตอบสนองหรือทำให้เกิดความพึงพอใจในความคาดหวังของบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกันตามลักษณะส่วนบุคคล

6.3 จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการรับรู้ภาพลักษณ์ กับ การรับรู้คุณภาพบริการ ของลูกค้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาครพบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ ได้แก่ ด้านองค์กร ด้านพนักงาน ด้านการบริการ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณภาพบริการ ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ด้านการตอบสนองต่อการให้บริการ และด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการสอดคล้องกับแนวคิดของ Anderson & Rubin (1986) ที่กล่าวว่า ภาพลักษณ์เป็นการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับองค์กรทั้งหมด โดยองค์กรก็เปรียบเสมือนคนซึ่งย่อมจะมีบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ที่ต่างกันโดยภาพทดสอบ พบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงกับการรับรู้คุณภาพบริการของลูกค้าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสมุทรสาครมีความสัมพันธ์ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการสูงสุด รองลงมา ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ด้านการตอบสนองต่อการให้บริการ และ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการตามลำดับสอดคล้องกับแนวคิดของวีรพงษ์ เฉลิมจิรรัตน์ (2545) ที่กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการเป็นความสอดคล้องกันของความต้องการของลูกค้าหรือผู้รับบริการ หรือระดับของความสามารถในการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้รับบริการอันทำให้ลูกค้าหรือผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจจากบริการที่เขาได้รับ และแนวคิด Parasuraman และคณะ (1990) ที่กล่าวว่า ผู้ให้บริการมีความรู้และมีอัธยาศัยที่ดีในการให้บริการและความสามารถของผู้ให้บริการส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความเชื่อมั่นในการใช้บริการ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่มีนิคมอุตสาหกรรมอยู่ในความรับผิดชอบ ควรเพิ่มเติม และตอบสนองความต้องการของลูกค้า จะต้องทัศนคติที่ดีต่อการบริการ ด้วยการแสดงออกถึงความเป็นมิตร เช่น การยิ้มต้อนรับผู้รับบริการ การช่วยแก้ปัญหา ให้ผู้บริการ การอำนวยความสะดวกในการมาใช้บริการที่สำนักงาน

2) การรับรู้คุณภาพบริการและภาพลักษณ์ที่ดี ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ สูงสุด ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับ ควรให้ความสำคัญกับการควรสร้างความเชื่อมั่น เชื่อถือ และความไว้วางใจในใช้บริการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยควรมีการนำเสนอบริการที่ดีที่สุดแก่ผู้ให้บริการ ได้แก่ ความสะดวกและรวดเร็วในการให้บริการ ความสามารถแก้ปัญหาการให้บริการได้อย่างทันที และสามารถติดต่อได้อย่างรวดเร็ว

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ควรปรับปรุงระยะเวลาในการให้บริการตั้งแต่ขบวนการขอใช้ไฟ ติดตั้งมิเตอร์ หม้อแปลง รวมถึงระยะเวลาในการแก้ไขกระแสไฟฟ้าขัดข้องให้เร็วขึ้นกว่าปัจจุบัน
- 2) ควรมีชุดทีมงาน และเทคโนโลยี ในการแก้ไขกระแสไฟฟ้าขัดข้องเพิ่มเติม โดยเฉพาะในพื้นที่อุตสาหกรรม
- 3) ควรเสริมระบบการจ่ายไฟให้มั่นคง ระบบไฟมีเสถียรภาพในการจ่าย ไม่ตก ไม่ดับ พร้อมปรับปรุงอุปกรณ์ป้องกันต่างๆ
- 4) ควรนำโครงการ “PEA Happy Care” เพื่อแก้ปัญหาด้านการรับรู้คุณภาพไฟฟ้า ขยายผลโครงการเพื่อตอบสนองลูกค้าพัฒนามาตรฐานสู่บริการที่ดี และ โครงการ “Smart Queue System and Smile Box” เพื่อแก้ปัญหาด้านการรับรู้ภาพลักษณ์และคุณภาพการบริการ

References

- Anderson & G. Rubin. (1986). *Marketing communications. Relations*. New York: McGraw Hill.
- Chinphon Hanphayak. (2012). *Corporate Image and Customer's Satisfaction towards True Corporation Public Company Limited's Retail stores* (Master's Thesis). University of the Thai Chamber
- Hasty, R. & Reardon, J. (1997). *Retailing Management*. New York: McGraw-Hill.
- Kotler, P. & Keller, K. (2012). *Marketing Management*. United States of America: Pearson.
- Thanutra Jantarager. (2011). *The Satisfaction Of Customer Towards Bus Service Quality Of Transport Company Limited At Saraburi Bus Sration, Saraburi Province* (Master's Thesis). Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

การประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน
เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

AN APPLICATION OF COTTON PATTERNS OF PHU THAI ETHNIC
GROUPS INNORTHEAST THAILAND TO DEVELOP COMMERCIAL PRODUCTS

เพ็ญศรี บุตรโคตร*

Pensri Budkot

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการใช้ แบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป รวม 120 คน ซึ่งได้คัดเลือกพื้นที่แบบเจาะจง 4 หมู่บ้าน คือ 1) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยบ้านโคกโก่ง 2) กลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ไทยบ้านกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยบ้านบะหว้า อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดสกลนคร และ 4) กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยบ้านภู อำเภอนोनสูง จังหวัดมุกดาหาร นำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า

ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ลายผ้าฝ้ายที่เกิดขึ้นได้สืบทอดให้ลูกหลานด้วยวิธีจดจำเป็นความสามารถเฉพาะตัวหรือเกิดจากภูมิปัญญาโดยแท้จริงไม่มีการจดบันทึกลายผ้าฝ้ายดั้งเดิมเป็นลายเรียบง่าย ได้แก่ ลายหมากจับ ลายขอ ลายนาคนใหญ่ และลายงูลอย การประดิษฐ์ลวดลายใช้หลักการง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน วิธีการโดยใช้เชือกกล้วยมัดลงบนเส้นฝ้ายที่จะใช้เป็นเส้นพุ่ง มัดลวดลายตามต้องการก่อนนำเส้นฝ้ายลงย้อมในสีคราม ล้างน้ำครามให้สะอาดนำไปตากแดดให้แห้งแกะเชือกกล้วยออก ส่วนที่มัดไว้จะเป็นสีขาวธรรมชาติของเส้นฝ้ายและเกิดลวดลายตามต้องการนำไปทอเป็นผืนผ้าตามขั้นตอนการทอผ้าซึ่งได้สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น

การประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยบ้านโคกโก่ง บ้านกุดหว้า บ้านบะหว้า และบ้านภู เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ โดยใช้วิธีการมัดหมี่ลายดั้งเดิมผสมผสานกับลวดลายที่จินตนาการขึ้นมาใหม่ตามสถานการณ์ เช่น ลายนาคนข้ามโขง ลายไหลเรือไฟ และลายอื่น ๆ อีกมากมาย สร้างความสนใจให้ลูกค้าจนเป็นสินค้าขายดี แต่ประสบปัญหาวัตถุดิบหายากราคาแพง

* Phranakhon Rajabhat University

160 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

การออกแบบผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลายเป็นการผลิตซ้ำ บรรจุภัณฑ์ ตราสินค้าไม่โดดเด่น ขาดความเป็นเอกลักษณ์และความรู้ด้านการขาย การตลาดยังมีน้อย องค์กรภาครัฐ ภาคชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายผู้ไทยในภาคอีสานให้เกิดมูลค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การประยุกต์, กลุ่มชาติพันธุ์ผู้, การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

ABSTRACT

An application of cotton patterns of Phu Thai ethnic groups in Northeast Thailand to develop commercial products is adapted from the traditional ikatweaving of each Phu Thai ethnic group. Production of cotton patterns applies modern techniques to meet customers' needs to create commercial values. This qualitative research aimed to study history of the cotton patterns of Phu Thai groups in Northeast Thailand; current situation and problems of the cotton patterns; and ways to apply the cotton patterns commercially. Research tools included questionnaire, observation form, interview, and workshop. Some data were obtained from 120 people's The samples were specifically selected from 4 villages: 1) Ban Khok Kong, 2) Ban KudWa, Kuchinarai District, Kalasin, 3) Ban Bawaa, Akartamnuay District, SakonNakorn, and 4) Ban Phu, Nongsung District, Mukdaharn. Knowledgeable groups, weaver groups, and general public groups. And then descriptively by Analyzed.

The research finding wears as follows:

It was found that the cotton patterns of Phu Thai people in Northeast Thailand were mainly influenced by rural people's nature and environment. The patterns were inherited to the descendants through their memory, which was considered their personal talents, or directly created from their wisdom. The traditional cotton patterns, including maakjap pattern, kho pattern, naakyai pattern, and ngu pattern, were plain. Patterns were simply created by using strings made of shredded banana stems to tie around the cotton intended to be weft ikat. The tied cotton was then dyed in indigo color, dried, and untied. The tied areas would be naturally cotton white, thus creating patterns. The fabric has been so woven from generation to generation.

An application of cotton patterns of Phu Thai ethnic groups in Northeast Thailand Villagers from Ban Khok Kong, Ban KudWa, Ban Bawaa, and Ban Phu still weave textile in both traditional and applied patterns, using traditional materials,

tools, and processes. Natural indigo is still popularly used. The weavers uphold their identity by wearing traditional Phu Thai costume, including ikat dress, turban, cloth wristband, and shawl. Their fabric stuns both Thai and foreign tourists shopping the local products for souvenirs so much that the local people make a lot of money each year. Some problems are found. The traditional and applied pattern cottons could not be sufficiently supplied due to limited cotton and indigo and slow and complicated production process. Moreover, old generation weavers have stopped their weaving career to do something else.

New generation descendants are very limitedly inherited. Besides, new weavers are not well trained in pattern designing, packaging, selling, and marketing. There is not enough support from the government sector; therefore, each group of the weavers depends on its own. This can be seen from the fact that similar cotton patterns are produced by most groups, resulting in same old prices but with higher investment.

Keywords: The application, an ethnic group, to develop a commercial product.

1. บทนำ

ผ้าและเครื่องนุ่งห่มเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต (Factors for Survival) เป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตความเชื่อและพิธีกรรมของกลุ่มชนจะเห็นได้ว่ามนุษย์ทุกเผ่าพันธุ์มีการคิดค้นหาวิธีการที่จะได้มาซึ่งผ้าและเครื่องนุ่งห่มมีกระบวนการขั้นตอนและกรรมวิธีที่สืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนานจนเกิดผืนผ้าที่มีงดงามหลากหลายรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนจนสามารถบ่งบอกถึงกลุ่มชาติพันธุ์ความเป็นมาและวิถีชีวิตของชนกลุ่มนั้นๆ ด้วยกระบวนการที่มีความเรียบง่ายไปจนถึงกระบวนการที่สลับซับซ้อนเท่าที่มนุษย์มีความสามารถที่จะผลิตผ้าและเครื่องนุ่งห่มนั้นได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิงต่างมีความสัมพันธ์กันในกระบวนการผลิตผ้าเริ่มตั้งแต่เตรียมหาวัตถุดิบและเครื่องมือในการทอผ้าซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายชายส่วนผู้หญิงจะต้องคิดหาวิธีการที่จะทำให้วัตถุดิบเหล่านั้นเป็นผืนผ้าซึ่งจะต้องคิดค้นกรรมวิธีต่างๆ เริ่มตั้งแต่การปั่นฝ้ายการมัดการย้อม การทอจนถึงการผลิตเป็นเครื่องนุ่งห่มแบบต่างๆ ด้วยความประณีตกระบวนการทอผ้าจึงเป็นกระบวนการที่สั่งสมทางภูมิปัญญาที่เรียนรู้ถ่ายทอดกันในครอบครัวจากรุ่นปู่ย่าตายายสู่รุ่นพ่อแม่ถึงรุ่นลูกหลานหลายชั่วอายุคนลูกผู้ชายจะได้รับการถ่ายทอดให้เป็นผู้สร้างวัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้าตามอย่างพ่อส่วนลูกผู้หญิงจะต้องเริ่มฝึกหัดการเรียนรู้ขั้นตอนกระบวนการในการผลิตเรียนรู้การทำเส้นใยและพัฒนาไปสู่การทอผ้าจากผู้ที่เป็นแม่ซึ่งจะต้องเริ่มจากง่ายไปสู่ลวดลายที่สลับซับซ้อนขึ้นตามวัยและวุฒิภาวะตลอดจนสามารถประยุกต์ลวดลายให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่ผืนผ้า งานทอผ้าเป็นงานที่แสดงถึงสถานภาพของผู้หญิงจะต้องแสวงหาวิธีการเรียนรู้พัฒนาการทอผ้าให้มีคุณภาพและสวยงามโดยการฝึกฝนการสังเกตและจดจำมาทดลองหรือการขอยืมตัวอย่างผ้าต้นแบบลวดลายมา

ทองานทอผ้าถือเป็นงานที่มีความซับซ้อนละเอียดอ่อนและต้องใช้ความพยายามความอดทนในการสร้างสรรค์งานเห็นได้จากลวดลายบนผืนผ้าที่เกิดจากการมัดย้อมก่อนนำไปทอหรือเทคนิควิธีการสอดเสริมด้ายพิเศษเข้าไปขณะทอเพื่อให้เกิดลวดลายจากแรงบันดาลใจทางด้านสิ่งแวดล้อมวัตถุหรือสัญลักษณ์ทางความเชื่อของท้องถิ่นหรือจากจินตนาการของผู้ทอเองสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ความรู้ที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งและเป็นไปตามความต้องการของสังคมอาจมีการพัฒนาการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลาจึงนับได้ว่าการทอผ้าเป็นผลผลิตภูมิปัญญาและสะท้อนความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของชุมชน (ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง. 2542 : 85-88)

ผ้าอีสานนับเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของคนไทยสืบต่อกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยผ่านทางลวดลายที่ทอ สีเส้นอันสวยงาม แปรกต่าง แตกต่างกันตามกรรมวิธีการทอผ้าในแต่ละท้องถิ่น (ทรงคุณ จันทจร. 2553 : 398) ผู้ประกอบอาชีพทอผ้าที่พบในปัจจุบันส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากผู้ที่อพยพมาจากแหล่งต่าง ๆ กัน เพื่อเข้ามาทำมาหากินในถิ่นใหม่ บางกลุ่มก็ถูกกวาดต้อนมาเนื่องจากภัยสงคราม ได้มาตั้งถิ่นฐานตามที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย กรรมวิธีการทอ และลวดลายของผ้าที่ปรากฏบนผืนผ้ามักเป็นแบบที่สืบทอดกันมาแต่ถิ่นเดิม เช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งกลุ่มใหญ่สืบเชื้อสายมาจากไทยลาว นิยมทอขิดและหมัดหมี่มากที่สุดในขณะที่ภาคเหนือเป็นกลุ่มชนที่สืบเชื้อสายมาจากอาณาจักรล้านนา มีวัฒนธรรมการทอผ้าจากที่งดงาม ภาคใต้มีการทอผ้ายกเป็นหลัก แม้ว่าในปัจจุบันการทอผ้าจะคล้ายคลึงกันในทุกภูมิภาคแทบจะแยกไม่ออกว่าใครเลียนแบบใคร แต่ความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของแต่ละท้องถิ่นหลงเหลือให้เห็นอยู่ อาทิ ชาวอีสานมีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนคือผู้หญิงมักจะนุ่งผ้าซิ่นทอด้วยฝ้ายมีเชิงคลุมเลยเข้าไปเล็กน้อยสวมเสื้อแขนสั้นผู้สูงอายุมักตัดผมสั้นไว้จนส่วนผู้ชายไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ส่วนใหญ่นุ่งกางเกงมีขาครึ่งน่องหรือนุ่งโสร่งผ้าฝ้ายปัจจุบันการแต่งกายดังกล่าวพบน้อยลงในภาคอีสานมีคนหลายกลุ่มวัฒนธรรมการผลิตผ้าพื้นเมืองจึงแตกต่างกันไปตามกลุ่มวัฒนธรรมเช่นกลุ่มอีสานเหนือและอีสานตอนกลางเป็นกลุ่มชนเชื้อสายลาวที่มีถิ่นกำเนิดในบริเวณแถบลุ่มน้ำโขงที่ประกอบด้วยชนเผ่าต่างๆเช่นชาผู้ไทโส้ แสกกระเลิง ย้อ ซึ่งกลุ่มไทยลาวเหล่านี้มีความสำคัญยิ่งในการผลิตผ้าพื้นเมืองของอีสานส่วนใหญ่เป็นผลผลิตจากฝ้ายและไหมแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการนำเอาเส้นใยสังเคราะห์มาทอร่วมด้วยฝ้ายที่นิยมทอกันในแถบอีสานเหนือและอีสานตอนกลางคือผ้าหมัดหมี่ผ้าขิด ผ้าแพรวา โดยเฉพาะผ้าลายหมัดหมี่ที่ใช้วัดอุทิศทั้งไหมและฝ้ายเป็นที่นิยมสวมใส่ของชาวอีสานลายผ้าฝ้ายบ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทยการสืบทอดการทอผ้าฝ้ายจากรุ่นสู่รุ่น ค่านิยมวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของผู้หญิงในภาคอีสานนับแต่โบราณต้องรู้จักการทอผ้า ผ้าฝ้ายถือเป็นของพิเศษและนำมาใช้อย่างหลากหลายตามประเพณีนิยม เช่น การแต่งกายไปงานบุญ แต่งกายไปงานกินดอง (มงคลสมรส) หรือผู้หญิงอีสานก่อนการแต่งงานก็จะต้องมีการทอผ้าเพื่อเป็นของสมมา (ขอขมา) พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ เช่น ผ้าฝ้ายสีพื้น ผ้าห่ม ผ้าสบ ผ้าซิ่น ซึ่งฝ้ายเจ้าบ่าวต้องนำผ้าฝ้ายสีขาวที่สวยและใสสะอาดที่สุดไปห่อสินสอดที่ฝ้ายชายนำมาเป็นประเพณีที่ทำกันมาจนถึงปัจจุบันเพราะชาวผู้ไทยถือว่าผ้าฝ้ายคือผ้าในวิถีชีวิตและเป็นของมีค่าเป็นความภูมิใจ

ของเจ้าของที่ได้ใช้และบ่งบอกถึงความเป็นอยู่อย่างสมถะของคนผู้ไทย จึงมีการฝีกทอผ้าอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดทักษะ เมื่อถึงวัยชราก็จะถ่ายทอดให้ลูกหลานสืบสานต่อไป (ชนิษฐา ตันติพิมล. 2536 : 32)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาค อีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน เพื่อ พัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องการประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อ พัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็น การวิจัยและพัฒนา (Research and Development R&D) โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document Data) และข้อมูลในภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยและ วิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวม ข้อมูล ประกอบด้วย แบบสำรวจ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) แบบ สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) และการ ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

3.1 แบบสำรวจ (Basic Survey) เพื่อใช้สำรวจพื้นที่ที่ทำการวิจัย ข้อมูลพื้นฐาน ประวัติความเป็นมาของผ้าฝ้ายและลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน

3.2 แบบสังเกต (Observation) เป็นการรวบรวมข้อมูล ศึกษาเหตุการณ์ เพื่อให้เข้าใจ ในการดำเนินงานของคณะกรรมการและการสังเกตพฤติกรรมของผู้คนในเรื่องเกี่ยวกับการประยุกต์ ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ โดยผู้วิจัยได้จัดทำ เครื่องมือแบบสังเกต ดังนี้

1) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วน ร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อสังเกต ซักถาม และจดบันทึก

2) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยไม่ได้ เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพียงสังเกตการดำเนินกิจกรรมอยู่ห่าง ๆ โดยไม่มีใครรู้

3.3 แบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยจัดทำเป็น 2 แบบ คือ

1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามกำหนดไว้แน่นอน การนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปใช้ในการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในพื้นที่วิจัย โดยสัมภาษณ์ตามความมุ่งหมาย ของการวิจัย

2) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่เปิดประเด็น ซักถามแบบกว้าง ๆ ซึ่งสามารถถามได้ในหลายเรื่องราวที่จะโยงเข้าไปหาจุดประสงค์ของการวิจัย โดยไม่จำกัดเวลาหรือจำนวนครั้งของการพบปะสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview Guideline) เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้หรือผู้เกี่ยวข้อง

3.4 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการประชุมเพื่อหาแนวทางการประยุกต์ถ่ายทอดฝ่ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

1) การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้การสัมภาษณ์รายบุคคลและการสัมภาษณ์รายกลุ่ม (Group Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบมีโครงสร้าง (structure Interview) และ ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) .เพื่อศึกษาแนวคิดการประยุกต์ถ่ายทอดฝ่ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

2) การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural Functionalism) ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม(Cultural Diffusion Theory)ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์(Symbolic Interactionism Theory)ทฤษฎีนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม (Cultural Ecology Theory) ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ (Aesthetes Theory)นำมาร่างคำถามที่จะใช้ใน. การสัมภาษณ์ (Interview) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ (Interview)ต่อจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ (Interview)มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

4. ผลการวิจัย

ชาวผู้ไทยนิยมทอผ้าสีพื้นสีธรรมชาติของฝ้าย สำหรับใช้ตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าชุดทำนาทำไร่ หรือชุดทำงานอยู่กับบ้าน และสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น ที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม และอื่น ๆ เมื่อตัดเย็บเป็นเครื่องใช้ดังกล่าวแล้วจึงจะนำไปย้อมสีครามหรือสีด้ามะเกลือ การทอผ้าได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง อาทิ การนำเส้นฝ้ายย้อมสีครามก่อนทอเป็นผืนผ้าสำหรับใช้ตัดเย็บเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายผู้หญิงผู้ชาย และมีการมัดเส้นฝ้ายให้เป็นลวดลายต่าง ๆ ตามจินตนาการของช่างทอ เริ่มแรกมัดเป็นลวดลายแบบเรียบง่ายเป็นลายพื้นฐานจินตนาการจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อาทิ ลายหมากจับ สี่ถึงพีชตระกูลหญ้าชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นตามบริเวณสวนหลังบ้าน ไร่บ้าน หรือตามไร่นาเมื่อคนเดินผ่านดอกหญ้าชนิดนี้จะเกาะติดเสื้อผ้า กางเกง ผ้าถุงอย่างเหนียวแน่นต้องใช้มือแกะออก ลายขอ

จินตนาการจากไม้ข่อยที่ใช้ต้มน้ำในบ่อน้ำเป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของชาวอีสานในอดีตที่ต้องต้มน้ำในบ่อลึกเพื่อนำมาดื่ม ชำระร่างกาย หรือใช้ในการดำรงชีวิต และลายนาคจินตนาการจากพญานาคที่อยู่เมืองบาดาลบริเวณแม่น้ำโขง โดยเชื่อว่า พญานาคเป็นผู้มีฤทธิ์ลบล้างบาปให้ฝนตกในเมืองมนุษย์ได้ทำนาทำไร่มีน้ำหล่อเลี้ยงพืชไร่นาอุดมสมบูรณ์ ลวดลายผ้าฝ้ายดังกล่าวกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานได้สืบทอดให้ลูกหลานรุ่นต่อรุ่นไม่ออกกว่าใครเลียนแบบใคร โดยเฉพาะผ้าฝ้ายลายนาคเป็นที่นิยมกันมากในกลุ่มชาวผู้ไทยที่อาศัยอยู่แถบลุ่มน้ำโขง และแถบเทือกเขาภูพาน อาทิ ชาวผู้ไทยบ้านโคกโก่ง บ้านกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ชาวผู้ไทยบ้านบะหว้า อำเภอกาฬสินธุ์ อำเภอสกลนคร และชาวผู้ไทยบ้านภู อำเภอกำแพงชัย จังหวัดนครพนม กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยดังกล่าว ปัจจุบันยังสืบทอดวัฒนธรรมการทอผ้าฝ้าย โดยเฉพาะผ้าฝ้ายที่มีลวดลายแบบดั้งเดิมและลายสมัยใหม่หรือการประยุกต์ลายผ้าฝ้ายเพื่อนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์แต่ละกลุ่มจะประยุกต์เพื่อให้เกิดลวดลายใหม่ เน้นความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ลวดลายใหม่ที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมามีประวัติความเป็นมาน่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาวิเคราะห์และนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยได้สืบทอดการทอผ้าฝ้ายสีขาวและสีมุกหรือสีน้ำตาลอ่อน ๆ ซึ่งเป็นสีธรรมชาติของฝ้าย โดยทอเป็นผ้าสีพื้น เมื่อทอเป็นผืนผ้าแล้วจึงนำไปตัดเย็บเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และนำไปย้อมสีคราม ต่อมาได้ประยุกต์เป็นผ้าลายมัดหมี่เพื่อทำเป็นผ้าถุงสำหรับสุภาพสตรี เริ่มแรกคือลายหมากจับ หรือนิยมเรียกว่า ผ้าฝ้ายลายหมากจับ ซึ่งเป็นลายพื้นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยก็ได้ มีการฝึกให้ลูกหลานที่เป็นผู้หญิงให้รู้จักการทอผ้าพื้นและผ้าลายมัดหมี่ โดยสืบทอดรุ่นต่อรุ่น แต่ไม่มีการจดบันทึกเป็นเพียงการสังเกตจดจำแล้วนำมาปฏิบัติจนปัจจุบัน

จากลายพื้นฐานดังกล่าวได้ประยุกต์เป็นลายมัดหมี่ลายใหม่อย่างหลากหลาย เพื่อให้ตอบสนองตามความต้องการของตลาดหรือความต้องการของลูกค้า ได้แก่ ลายนาค ลายนาคหัวซ้อง ลายนาคเกี่ยว ลายหมากจับหว้า และลายอื่น ๆ อีกมากมาย ทั้งนี้ผ้าฝ้ายของชาวผู้ไทยนิยมใช้สีครามเป็นสีพื้น ลายมัดหมี่สีขาว สีครามหรือครามเข้ม นับได้ว่าเป็นสีเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทย โดยเฉพาะบ้านโคกโก่ง บ้านกุดหว้า บ้านบะหว้า และบ้านภู ปัจจุบันผ้าฝ้ายลายมัดหมี่เป็นสินค้าขายดีสร้างรายได้ สร้างชื่อเสียง และสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมเลือกซื้อสินค้าไปใช้ตลอดจนซื้อเป็นของฝากของที่ระลึก ส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาของลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน

ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานแต่ละลายเกิดจากภูมิปัญญาพื้นบ้านของบรรพบุรุษ ซึ่งได้สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น และปัจจุบันนำมาประยุกต์เป็นลายใหม่ให้มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มตน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ชนิดผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผ้าซิ่น (ผ้าถุง) ลายมัดหมี่ ผ้าเบี่ยง (ผ้าสไบ) ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าขาวม้า ผ้าโพกผม ถุงเป้ง (ถุงย่าม) ผ้าหม่นวม และผ้าพื้นสีขาว สีมุกหรือสีน้ำตาลอ่อน ๆ ซึ่งเป็นสีธรรมชาติของฝ้าย เป็นที่ต้องการของลูกค้า

วัตถุประสงค์ ได้แก่ ฝ้าย ไผ่ฝ้าย ตั้งเดิมชาวผู้ไทยปลูกฝ้ายเองในชุมชน เพื่อนำดอกฝ้ายมาทำเส้นใยฝ้าย โดยมีขั้นตอนกระบวนการผลิตเส้นใยฝ้ายเพื่อนำมาทอเป็นผืนผ้าปัจจุบัน กลุ่มทอผ้าฝ้ายชาวผู้ไทย เลิกปลูกฝ้ายเพราะศัตรูฝ้ายมากกำจัดยากต้องใช้จ่ายฆ่าแมลงซึ่งเป็นอันตรายต่อคนและสัตว์เลี้ยง ผลิตภังค์ยังเป็นแบบดั้งเดิม ได้แก่ ฝ้ายสูง ฝ้ายเปียง ฝ้ายขาวม้า ซึ่งเป็นการผลิตซ้ำ ยังมีน้อย ไม่หลากหลาย ลอกเลียนแบบง่าย จำหน่ายได้ช้า คู่แข่งมีมาก ยังขาดความรู้ด้านการตลาด ไม่ทันต่อความต้องการของลูกค้า

วัตถุประสงค์ พบว่าเส้นใยฝ้ายที่ปลูกในชุมชนมีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ต้องสั่งซื้อจากตลาดซึ่งเป็นเส้นใยมาจากโรงงาน และยังพบว่า การปลูกฝ้ายพันธุ์พื้นเมืองที่มีปุ๋ยฝ้ายสีขาว หรือฝ้ายแมวที่มีปุ๋ยฝ้ายสีน้ำตาลอ่อน ๆ ปัจจุบันมีศัตรูพืชมาก ต้องลงทุนกำจัดศัตรูพืช ทำให้ชาวบ้านที่เคยทำไร่ฝ้ายต้องเลิกปลูก เพราะลงทุนสูง ไม่คุ้มค่ากับเวลา

เครื่องมือหรืออุปกรณ์ พบว่า ฝ้ายทอผ้าราคาสูงขึ้น หากชำระต้องรอชานาน ค่าแรงในการซ่อมแซมมาก ต้องลงทุนซื้อใหม่ดีกว่ารอเวลาซ่อม ขั้นตอนการผลิตพบว่า มีขั้นตอนหลายอย่าง โดยเฉพาะการทอผ้าฝ้ายที่มีลวดลายหรือผ้าฝ้ายมัดหมี่ ช่างทอมีน้อย ขาดแรงงานในฤดูเก็บเกี่ยว ทอผ้าไม่ทันกับความต้องการของลูกค้าการพอกย้อม แต่ละครั้งได้สีไม่เหมือนเดิม ลวดลาย ส่วนใหญ่ยังเป็นลวดลายดั้งเดิม เพราะช่างออกแบบลวดลายยังเป็นการจินตนาการ ความรู้ในการจดบันทึก ลวดลายเพื่อจะนำไปประยุกต์ให้เกิดลายใหม่ ตามความนิยมยังมีน้อย ทำให้กระบวนการผลิต ลวดลายไม่ทันสมัย การออกแบบกลุ่มยังขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการออกแบบสินค้า แฟชั่น และไม่มี Brand Name ของตนเองสี่ธรรมชาติที่นำมาย้อมเส้นใยแต่ละครั้งจะไม่ได้สีเดิม และผ้าฝ้ายธรรมชาติจะไม่เหนียวแน่น ไม่เหมาะกับการซักในเครื่องซักผ้า การตลาดยังไม่กว้างพอ สมาชิกยังขาดความรู้ด้านการตลาด “ผลิตได้แต่ขายไม่เก่ง” ความสามารถในการขายมีน้อย ยังต้องพึ่งการสั่งซื้อจากลูกค้า

ตอนที่ 3 การประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์

การประยุกต์ลายผ้าฝ้ายจากดั้งเดิมให้เป็นลายใหม่หรือลายผสมผสาน ได้แก่ ลายนาถ เกี่ยว ลายนาถซ้อน ลายดอกแก้ว และลายสะเก็ดธรรม ซึ่งเป็นลายประจำจังหวัดสกลนคร และยังมี การประยุกต์ผืนผ้าให้มีขนาดเล็กลง เพื่อใช้เป็นผ้าเปียง ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ โดยเฉพาะ ผ้าพันคอ ใช้ได้ทั้งสุขภาพบุรุษและสุขภาพสตรี ผ้าคลุมไหล่สำหรับสุขภาพสตรีและการประยุกต์ลวดลาย ผ้าขาวม้า ให้มีทั้งลายตารางสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่และขนาดเล็ก สำหรับให้ลูกค้าเลือกซื้อได้ตามความต้องการ โดยช่างผู้ชำนาญการบนพื้นฐานการประยุกต์โดยภูมิปัญญาพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อ พัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ผู้วิจัยเห็นว่า การโดยนำลวดลายพื้นฐานหลายลายมาทอต่อกันในผ้าผืน เดียวกัน เพื่อให้ได้ลายใหม่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะเหมาะสำหรับนำไปตัดเย็บเป็นชุด ทิมในองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคชุมชน และประชาชนทั่วไป เพื่อสวมใส่ไปทำงาน ไปศึกษาดูงาน ร่วมงานพิธี ช่วยสร้างความโดดเด่นให้ผู้สวมใส่มากขึ้น และยังมี การประยุกต์ผืนผ้าให้เล็กลงเพื่อ นำไปใช้พันคอ ใช้คลุมไหล่ ตกแต่งลวดลายด้วยมัดลวดลายใหม่ให้เป็นลวดลายสร้างสรรค์ เป็น

การสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า และ ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ขายได้ราคาดีเป็นที่ต้องการของลูกค้าทั้งในภาคอีสานและภาคอื่น ๆ ช่วยให้กลุ่มทอผ้าฝ้ายมีงานทำ มีรายได้สร้างเศรษฐกิจชุมชนและเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน สอดคล้องกับ ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ (2545 : 102-106) ได้ศึกษารูปแบบศิลปะและการจัดการผ้าทอที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองของชุมชนท้องถิ่น กรณีผ้าไหมแพรวาลาย วัฒนธรรมผู้ไทจังหวัดสกลนคร พบว่าผ้าไหมแพรวามี 3 ลักษณะ คือ ผ้าทอล่วง ผ้าจกดาว และ ผ้าเกาะ ผ้าทอแต่ละชนิดมีการประยุกต์ศิลปะการประดิษฐ์ตกแต่งลวดลายไม่เหมือนกัน ใช้สีสอดสลับ แตกต่างกัน ลักษณะการใช้งานได้หลากหลาย เช่น ทอเป็นผืนผ้าขนาดเล็กสำหรับเป็นผ้าเป้ียง และประดิษฐ์ลวดลายเป็นผืนผ้าเหมาะสำหรับนำไปตัดเย็บเป็นผ้าถุง เสื้อผ้าสำเร็จรูป หรือชุดกระโปรง สุภาพสตรีสำหรับสวมใส่ไปทำงาน ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์สร้างชื่อเสียง สร้างรายได้ให้ชาว ผู้ไทยจังหวัดกาฬสินธุ์ปีละไม่น้อย ราคาแตกต่างกันเนื่องจากขั้นตอนการทอ ได้แก่ ผ้าทอล่วงราคาถูก ผ้าจกดาว ราคาเป็นกลาง ผ้าเกาะราคาแพง ลูกค้าสามารถเลือกซื้อได้ตามความต้องการ และยังเป็น การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมผ้าไหมแพรวาให้สังคมชาวไทยและ ชาวต่างชาติได้รู้จักผ้าไหมแพรวา ชาวผู้ไทยจังหวัดกาฬสินธุ์มากขึ้น

5. อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน เดิมทีกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยได้สืบทอดการทอผ้าฝ้ายสีขาวและสีมูยหรือสีน้ำตาลอ่อน ๆ ซึ่งเป็นสีธรรมชาติของฝ้าย โดยทอเป็นผ้าสีพื้น เมื่อทอเป็นผืนผ้าแล้วจึงนำไปตัดเย็บเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และนำไปย้อมสีคราม ต่อมาได้ประยุกต์เป็นผ้าลายมัดหมี่เพื่อทำเป็นผ้าถุงสำหรับสุภาพสตรี เริ่มแรกคือ ลายหมากจับ หรือนิยมเรียกว่า ผ้าฝ้ายลายหมากจับ ซึ่งเป็นลายพื้นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยก็ว่าได้ มีการฝึกให้ลูกหลานที่เป็นผู้หญิงให้รู้จักการทอผ้าพื้นและผ้าลายมัดหมี่ โดยสืบทอดรุ่นต่อรุ่น แต่ไม่มีการจดบันทึกเป็นเพียงการสังเกตจดจำแล้วนำมาปฏิบัติจนปัจจุบัน จากลายพื้นฐานดังกล่าวได้ประยุกต์เป็นลายมัดหมี่ลายใหม่อย่างหลากหลาย เพื่อให้ตอบสนองตามความต้องการของตลาดหรือความต้องการของลูกค้า ได้แก่ ลายนาถ ลายนาถหัวซ้อ ลายนาถเกี่ยว ลายหมากจับหัวน และลายอื่น ๆ อีกมากมาย ทั้งนี้ผ้าฝ้ายของชาวผู้ไทยนิยมใช้สีครามเป็นสีพื้น ลายมัดหมี่สีขาว สีคราม หรือครามเข้ม นับได้ว่าเป็นสีเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทย โดยเฉพาะบ้านโคกโก่ง บ้านกุดหว้า บ้านบะหว้า และบ้านภู ปัจจุบันผ้าฝ้ายลายมัดหมี่เป็นสินค้า ขายดี นับได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมการทำเครื่องนุ่งห่มเหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศของภาค โดยเฉพาะเมื่อนำผ้าฝ้ายลงย้อมในสีแล้วจะทำให้ผ้าฝ้ายผืนนั้นเกิดมูลค่าเพิ่ม มีคุณสมบัติทางสมุนไพรเพราะครามนอกจากย้อมสีผ้าแล้วใช้ประโยชน์ทางยา เช่น ใบสดของครามเป็นยาขับพิษช่วยบำรุงเส้นผมป้องกันผมหงอก และประโยชน์อื่นอีกมากมาย ควรส่งเสริมให้ชาวอีสานหรือชาวไทยทุกภูมิภาคใช้ผ้าฝ้าย ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ของคนไทยอันเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เพื่อให้คนในชุมชนภาคอีสานมีรายได้ มีฐานะทางเศรษฐกิจ

ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่โดยมาลินอวสกี (Malinowski. 1884-1942) ได้นำเสนอแนวคิดหลักของทฤษฎี คือ เน้นที่วัฒนธรรมในการทำหน้าที่สนองความต้องการต่อความจำเป็นของปัจเจกบุคคล 3 ด้าน คือ 1) ด้านความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อน การเจริญเติบโต และการสืบพันธุ์ 2) ด้านสังคม ได้แก่ การแบ่งปันงานกันทำ แจกจ่ายอาหาร ป้องกันภัย การผลิตสินค้า และการควบคุมทางสังคม 3) ด้านจิตใจ คือ ความต้องการความมั่นคงทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความรู้ กฎหมาย ศาสนา ศิลปะ และเวทย์มนต์คาถา เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิตมากขึ้น

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและปัญหาสายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าฝ้ายในภาคอีสาน ได้ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การประยุกต์ผลิตภัณฑ์พบว่า แต่ละกลุ่มได้มีการทอผ้าเพื่อนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ให้หลากหลาย โดยเน้นความเป็นเอกลักษณ์กลุ่มตน เช่น ผ้าฝ้ายลายมัดหมี่ ผ้าขาวม้า ผ้าคลุมไหล่ และผ้าพันคอ ผ้ามัดหมี่ลวดลายใหม่หรือเรียกว่า ลายประยุกต์ร่วมสมัย เป็นสินค้าขายดีของกลุ่มผลิตภัณฑ์ฝ้าย ได้แก่ ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทของฝากของที่ระลึกขายดี เป็นอันดับต้น ๆ ของกลุ่ม ออกแบบให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้มีความปลอดภัย มีศักยภาพสูงคุ้มค่ากับราคา สอนองต่อความต้องการของคนในชุมชน หรือบุคคลทั่วไป มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิต ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์เกิดมูลค่าเพิ่ม ดึงดูดใจลูกค้าให้สนใจผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายลายมัดหมี่โดยให้การสนับสนุนซื้อผลิตภัณฑ์ไปเป็นของฝากของที่ระลึกประทับใจคุณภาพ ด้านวัฒนธรรมการทอผ้า ขยายเครือข่ายเผยแพร่วัฒนธรรมได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ อนุชิต กุลมาลา (2552 : 433-440) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านงานจักสานไม้ไผ่ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า งานจักสานเกิดจากภูมิปัญญาพื้นบ้านในการตัดแปลงวัสดุให้เป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือจับสัตว์น้ำ เครื่องมือการเกษตร และเครื่องใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามประเพณีความเชื่อ ผลิตภัณฑ์ได้พัฒนาฝีมือความประณีต สวยงาม คงทนต่อการใช้งาน โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ส่งผลให้เกิดมูลค่าเพิ่มเป็นสินค้าขายดี ตลาดต้องการมากขึ้น และมีแนวโน้มจะขยายเครือข่ายได้ทั่วประเทศและทั่วอาเซียน

วัตถุดิบแต่ละกลุ่มยังสืบทอดการใช้วัตถุดิบธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น ได้แก่ ฝ้าย เดิมเคยปลูก ปัจจุบันนิยมใช้ฝ้ายโรงงาน เพราะสะดวกหาซื้อง่าย สีครามสำหรับนำมาย้อมคราม คนในชุมชนมีทักษะในการย้อมครามและสืบทอด เปลือกไม้ เช่น เปลือกมะม่วงกอสอ เปลือกต้นเพกา เปลือกสมอ เปลือกเหมือดแอ และผลไม้ที่มีรสเปรี้ยว ได้แก่ มะขาม มะเฟือง สำหรับเป็นส่วนผสมเนื้อคราม เพื่อให้สีครามมีนวล วัตถุดิบใช้ทำดั่ง ได้แก่ เหง้ากล้วย ต้นผักโขม เปลือกนุ่น ฟักจั่ว และไม้เพกา สำหรับนำไปเผาไฟเอาขี้เถ้าทำน้ำดั่ง เพื่อนำไปเป็นส่วนผสมเนื้อคราม ทำสีครามย้อมผ้าฝ้าย การผสมที่สมดุลที่ได้ลองถูกลองผัดจนเกิดทักษะได้สีครามตามความต้องการและได้สืบทอดมาจนปัจจุบัน ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวอีสานของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยเกี่ยวกับการย้อมผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ โดยเฉพาะสีครามซึ่งเป็นสีเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทย ไม่เป็นพิษไม่ระคายเคืองต่อผู้สวมใส่

สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาการเลือกใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์ สร้างมูลค่าเพิ่มแก่ ผืนผ้าฝ้าย ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยการนำผืนผ้ามาประยุกต์ให้เป็นผลิตภัณฑ์ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ได้แก่ ผ้าฝ้ายลายมัดหมี่ ผ้าเป็ยง ผ้าสไบ ผ้าคลุมไหล่ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ สอดคล้องกับ Addo (2004 : 178-180) ได้ศึกษาเรื่องเสื้อผ้าที่ใช้สวมใส่ ของชุมชนชาวตองก้าและ ชาวไอ้คแลนด์ ประเทศนิวซีแลนด์ ผลการวิจัย พบว่า สตรีชาวตองก้าใช้เสื้อผ้าแบบดั้งเดิมเป็นการ สร้างวัฒนธรรมในการแต่งกาย ส่วนชุมชนชาวไอ้คแลนด์ประเทศนิวซีแลนด์ เดิมเคยใช้เปลือกไม้ทำ เครื่องนุ่งห่ม ต่อมาเปลี่ยนเป็นการใช้เส้นใยสังเคราะห์จากเทคนิคใหม่ในการทผ้าและนำมาทำเป็น เครื่องนุ่งห่มให้เหมาะกับกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นการเติมเต็ม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของ ครอบครัวที่มีการเปลี่ยนแปลง

ตอนที่ 3 การประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนา ผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ การประยุกต์ลายผ้าฝ้ายจากดั้งเดิมให้เป็นลายใหม่หรือลายผสมผสาน ได้แก่ ลายนาคเกี้ยว ลายนาคซ้อง ลายดอกแก้ว และลายสะเก็ดธรรม ซึ่งเป็นลายประจำจังหวัดสกลนคร และยังมีการประยุกต์ผืนผ้าให้มีขนาดเล็กลง เพื่อใช้เป็นผ้าเป็ยง ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ โดยเฉพาะ ผ้าพันคอใช้ได้ทั้งสุภาพบุรุษและสุภาพสตรี ผ้าคลุมไหล่สำหรับสุภาพสตรีและการประยุกต์ลวดลาย ผ้าขาม้าให้มีทั้งลายตารางสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่และขนาดเล็ก สำหรับให้ลูกค้าเลือกซื้อได้ตามความต้องการ โดยช่างผู้ชำนาญการบนพื้นฐานการประยุกต์โดยภูมิปัญญาพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อ พัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ โดยนำลวดลายพื้นฐานหลายลายมาต่อกันในผ้าผืนเดียวกัน เพื่อให้ ได้ลายใหม่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะเหมาะสำหรับนำไปตัดเย็บเป็นชุดทีมในองค์กรทั้ง ภาครัฐ ภาคชุมชน และประชาชนทั่วไป เพื่อสวมใส่ไปทำงาน ไปศึกษาดูงาน ร่วมงานพิธี ช่วยสร้าง ความโดดเด่นให้ผู้สวมใส่มากขึ้น และยังมีการประยุกต์ผืนผ้าให้เล็กลงเพื่อนำไปใช้พันคอ ใช้คลุมไหล่ โดยตกแต่งลวดลายด้วยมัดลวดลายใหม่ให้เป็นลวดลายสร้างสรรค์ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า และส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ขายได้ราคาดีเป็นที่ต้องการของลูกค้าทั้งในภาคอีสานและภาคอื่น ๆ ช่วยให้ กลุ่มทอผ้าฝ้ายมีงานทำ มีรายได้สร้างเศรษฐกิจชุมชนและเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมลายผ้า ฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสาน สอดคล้องกับ ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ (2545 : 102-106) ได้ ศึกษารูปแบบศิลปะและการจัดการผ้าทอที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งและการพึ่งตนเองของชุมชน ท้องถิ่น กรณีผ้าไหมแพรวาลายวัฒนธรรมผู้ไทจังหวัดสกลนคร พบว่า ผ้าไหมแพรวามี 3 ลักษณะ คือ ผ้าทอล่วง ผ้าจกดาว และผ้าเกาะ ผ้าทอแต่ละชนิดมีการประยุกต์ศิลปะการประดิษฐ์ตกแต่ง ลวดลายไม่เหมือนกัน ใช้สีสอดสลับแตกต่างกัน ลักษณะการใช้งานได้หลากหลาย เช่น ทอเป็นผืนผ้า ขนาดเล็กสำหรับเป็นผ้าเป็ยง และประดิษฐ์ลวดลายเป็นผืนผ้าเหมาะสำหรับนำไปตัดเย็บเป็นผ้าถุง เสื้อผ้าสำเร็จรูป หรือชุดกระโปรง สุภาพสตรีสำหรับสวมใส่ไปทำงาน ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้ ผลิตภัณฑ์สร้างชื่อเสียง สร้างรายได้ให้ชาว ผู้ไทยจังหวัดกาฬสินธุ์ปีละไม่น้อย ราคาแตกต่างกัน เนื่องจากขั้นตอนการทอ ได้แก่ ผ้าทอล่วงราคาถูก ผ้าจกดาว ราคาเป็นกลาง ผ้าเกาะราคาแพง ลูกค้าสามารถเลือกซื้อได้ตามความต้องการ และยังเป็นส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นการ

เผยแพร่วัฒนธรรมผ้าไหมแพรวาให้สังคมชาวไทยและชาวต่างชาติได้รู้จักผ้าไหมแพรวาชาวผู้ไทย จังหวัดกาฬสินธุ์มากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย เรื่องการประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานที่ควรนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น นำไปประกอบการพัฒนาหลักสูตรประยุกต์ลายผ้าฝ้ายในท้องถิ่น

2) สำหรับหน่วยงานที่ควรนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ นักงานวัฒนธรรมอำเภอ จังหวัด และพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรประยุกต์ลายผ้าฝ้ายในท้องถิ่น

3) หน่วยงานที่ควรนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุน สำนักงานพัฒนาชุมชน อุตสาหกรรม สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อวางแผนการส่งเสริมอบรมให้ความรู้แก่ชุมชน และสถาบันการเงินที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชน ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเงินกู้สนับสนุนการประกอบอาชีพของชุมชน

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) หน่วยงานที่ควรนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด เพื่อพิจารณาการจัดระดับดาว สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดการอบรมเพิ่มความรู้อีกผู้สนใจ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำหลักสูตรวิชาชีพระดับสูงต่อไป

2) หน่วยงานที่ควรนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ สถานศึกษา วิทยาลัยการอาชีพ เพื่อให้ชาวอีสานมีพืชเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม สามารถส่งออกจำหน่ายต่างประเทศ สร้างงาน สร้างรายได้เพิ่มขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัย เรื่องการประยุกต์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทยในภาคอีสานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในส่วนที่สามารถต่อยอดจากงานวิจัยฉบับนี้ ดังนี้

1) ควรศึกษา เรื่องการเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาดผ้าฝ้ายในภาคอีสานเพื่อก้าวเข้าสู่อาเซียน

2) ควรศึกษาวิจัย เรื่องการประสานงานระหว่างองค์กรภาครัฐกับภาคชุมชนเกี่ยวกับกิจกรรมการทอผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย

3) ควรศึกษาวิจัยเรื่องการอนุรักษ์ลายผ้าฝ้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย เพื่อให้เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาวอีสาน

References

- Jiranan Poonsawat. (2554). *Study of Comprehensive Reading Competency of 5th Grade Elementary Hearing Disable Students by KWL Plus* (Master's Thesis). Bangkok: Silpakorn University.
- Ministry of Education. (2551). *Department of Academics, 2551 Basic Education Core Curriculum*. Bangkok: Express Delivery Organization Printing House.
- Panee Sawetamarn. (2543). *Study of Achievement of English Reading Taught by KWL PLUS and Teachers Manual* (Master's Thesis). Bangkok: Rankamhaeng University.
- Phramaha Kamphon Khunangkaro. (2559). Human Resource Development in Buddhist Approach. *Journal of MCU Social Science Review*, 5(2), 387 – 396.
- Rangsiman Suriyarangsan. (2554). *Comprehensive Reading Exercise Form Development for the 1st Grade Secondary Students With Local Data of Petburi Province* (Master's Thesis). Bangkok: Silpakorn University.
- Srivilai Polmanee. (2545). *Language and Teaching*. (4th edition). Chiangmai: Secondary Education Program, Faculty of Education, Chiangmai University,
- Sunanta Mansertvit. (2545). *Principle and Method of Thai Language Reading*. Bangkok: Watanapanit Printing.
- Suvit Moonkam and Oratai Moonkam. (2545). *21 Methods of Learning Management for Thinking Process Development*. Bangkok: Parppim Limited Partnership Store.
- Vatchara Laoriendee. (2547). *Knowledge Management Technique for Professinal Teachers*. Nakornpatom: Silpakorn University.

การพัฒนาแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัย
เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
THE DEVELOPMENT OF SUPERVISION MONITORING AND EVALUATION
CAPABILITIES IN RESEARCH TO DEVELOP TEACHING AND LEARNING MODEL
FOR STUDENT TEACHERS

เกศนีย์ พิมพ์ปก* ฤตินันท์ สมุทรทัย** สมศักดิ์ ภูวิภาดารวรรณ*** เกียรติสุตา ศรีสุข****
Kesanee Pimpok, Ruetinan Samuttai, Somsak Phuvipadawat,
Kietsuda Srisook

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 พัฒนารูปแบบ โดยการนำข้อมูลสภาพ ปัญหา ความต้องการและผลการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี มาพัฒนารูปแบบและได้รับการตรวจสอบคุณภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา และขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบ กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป จำนวน 9 คน อาจารย์นิเทศก์สาขา จำนวน 10 คนและครูพี่เลี้ยง จำนวน 40 คน ที่มีความเต็มใจสมัครเข้าร่วมโครงการ รวมถึงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 40 คนที่ได้มาจากการสมัครใจของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงและนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 257 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จำนวน 3 ฉบับ และแบบสอบถาม

* Doctor of Philosophy in Research and Development in Education, Faculty of Education, Chiang Mai University

** Department of Research and Development in Education, Faculty of Education, Chiang Mai University

*** Department of Research and Development in Education, Faculty of Education, Chiang Mai University

**** Department of Research and Development in Education, Faculty of Education, Chiang Mai University

ความคิดเห็นต่อรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ทิศทางการพัฒนาความสามารถในการวิจัย องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการพัฒนาความสามารถในการวิจัยและองค์ประกอบที่ 3 การประเมินผลการพัฒนาความสามารถในการวิจัย ซึ่งพบว่ามีคุณภาพด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความสามารถในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาผ่านเกณฑ์คุณภาพในระดับดีถึงดีมาก โดยงานวิจัยของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถพัฒนานักเรียนได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเฉลี่ยร้อยละ 94.48 ส่วนความคิดเห็นต่อรูปแบบ โดยภาพรวมอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป อาจารย์นิเทศก์สาขาและครูพี่เลี้ยง มีความเห็นว่ามีอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้องในระดับมาก

คำสำคัญ : การนิเทศติดตามและประเมิน, ความสามารถในการวิจัย, นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to develop the model of supervision and evaluation capabilities in research to develop teaching and learning for student teachers and 2) to study the result of using the model of supervision and evaluation capabilities in research to develop teaching and learning for student teachers.

The research methodology consisted of 2 steps. Step 1 improvement the model by surveying the basic information, problems and needs after that synthetic the concepts and theory for development the model. The model has been validated by 9 qualified experts who analyze data by averaging, standard deviation and content analysis. And step 2 studying the result of using model of supervision and evaluation capabilities in research to develop teaching and learning for student teachers. The target group were 9 the university supervisors, 10 the field experiences, 40 the supervising teachers, 40 student teachers and 257 students of student teachers. The experiments instruments were: 3-evaluation form of evaluation capabilities in research to develop teaching and learning and survey of satisfaction form which the data was analyzed by using frequency, percentage, average, standard deviation and content analysis.

The findings of the research were as follows: 1) the model of supervision and evaluation capabilities in research to develop teaching and learning for student teachers consisted of 3 sections. First section, the row of development the evaluation capabilities; second section, the process of development the evaluation capabilities and third section, the evaluation of development the evaluation capabilities which found the quality of utility, possibility appropriateness and accuracy in a high level 2) the capabilities in research to develop teaching and learning for student teachers has been through the quality criteria in high level or excellent which the research of student teachers able to develop students for the purposes of research, the average percentage of 94.48. The level of the satisfaction of the university supervisors, the field experiences, and the supervising teachers towards are the quality of utility, possibility appropriateness and accuracy in a high level.

Keywords: Supervision Monitoring and Evaluation, Capabilities in Research, Student Teachers

1. บทนำ

บทบาทของครูที่สังคมไทยคาดหวังตามนัยแห่งการปฏิรูปการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้แก่ บทบาททางการศึกษา ค้นคว้า คิดริเริ่มตลอดเวลา เพื่อที่จะสามารถให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการฝึกทักษะและกระบวนการคิดให้นักเรียนสามารถประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง มีการจัดสภาพแวดล้อม มีการใช้สื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อที่จะพัฒนาวิธีการเรียนการสอนใหม่ที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีทักษะในการคิดการจัดการเกิดการเรียนรู้และพัฒนาไปเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2547)

ในสภาพความเป็นจริงนักศึกษาครูยังขาดความพร้อมในการก้าวเข้าสู่วิชาชีพครูอย่างแท้จริง ซึ่งหากพิจารณาหลักสูตรการผลิตครูที่ผ่านมาจะเห็นว่าหลักสูตรการผลิตครูไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง เนื่องจากปัญหาของการขาดการประสานระหว่างหน่วยผลิตและผู้ใช้ครู (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2552) อีกทั้งรายวิชาที่เกี่ยวกับการวิจัยของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตมีวิธีการสอนที่เป็นการวิจัยเชิงวิชาการ ซึ่งมีหลักการวิจัยที่เคร่งครัดในแบบแผนของการวิจัย ส่งผลให้วิธีวิจัยที่นักศึกษาเรียนรู้อยู่ไม่เพียงพอที่จะสามารถทำวิจัยในสภาพของการปฏิบัติจริงได้

ด้วยสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนและการทำวิจัยในปัจจุบัน คือ การทำกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมการวิจัยแบบแยกส่วน (สุวิมล ว่องวาณิช, 2555) และนอกจากนี้การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนขาดการเน้นฝึกปฏิบัติและการเชื่อมโยงกับการทำงาน ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาขาดคุณลักษณะที่สำคัญที่ผู้ใช้บัณฑิตต้องการ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2552) นอกจากนี้ปัญหาข้างต้นแล้วอุปสรรคที่พบในการพัฒนานักศึกษาครูให้มีความสามารถในการวิจัยนั้น เป็นปัญหาทั้งในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการในองค์กร โรงเรียน และการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กร ปัญหาจากปัจจัยส่วนบุคคลทั้งในส่วนของวิสัยทัศน์ของผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญและขาดความเข้าใจในการพัฒนาวิชาการ รวมทั้งความเข้าใจผิดของนักศึกษาที่ว่า การวิจัยกับการพัฒนาการเรียนการสอนไม่เป็นเรื่องเดียวกันไม่สัมพันธ์กัน นักศึกษาครูขาดแรงจูงใจในการปรับเทคนิคการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ขาดแหล่งการเรียนรู้และที่ปรึกษา ด้านการวิจัย (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2552)

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดสมรรถภาพที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง แนวทางในการพัฒนารูปแบบในครั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงได้มีฐานแนวคิดจากการมองโรงเรียนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูที่สร้างการเรียนรู้จากกระบวนการปฏิบัติในโรงเรียนนำมาสู่แนวคิดในการพัฒนาวิชาชีพครูร่วมกัน โดยอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาความสามารถทางการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระหว่าง คณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกับโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยร่วมปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการนิเทศช่วยเหลืออย่างเป็นระบบเพื่อให้นักศึกษาครูเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัยที่มีประสิทธิผลความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย อาทิ ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับโรงเรียนและมหาวิทยาลัยจะช่วยให้กระบวนการพัฒนานักศึกษามีทิศทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการในวิชาชีพและสามารถบรรลุสมรรถภาพครูนักวิจัยที่พึงประสงค์และมีหลักฐานที่สะท้อนถึงความสามารถการปฏิบัติในวิชาชีพได้อย่างแท้จริงจากเป้าหมาย ความสำคัญและจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาดังแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นและเป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้พัฒนาความสามารถในการวิจัยจากการลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง โดยมีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงจนทำให้สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.2 เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาแต่ละชั้นตอน มีดังนี้

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบในปีการศึกษา 2554 อาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง

2) ประชากรที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการนิเทศ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการวัด ประเมินและวิจัยทางการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิทางการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางการวัดประเมินและวิจัยทางการศึกษา มีประสบการณ์ในการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหรือมีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3) ประชากรที่ใช้ในการทดลองเพื่อหาคุณภาพรูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบในปีการศึกษา 2556 อาจารย์นิเทศก์สาขา อาจารย์นิเทศก์ทั่วไป ครูพี่เลี้ยงและนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.2 ขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีเนื้อหาที่ศึกษา ดังนี้

1) การสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้แก่ แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ Swanson (2001) ซึ่งใช้หลักการพัฒนาโดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งที่เป็นแรงเสริม เพื่อกระตุ้น จูงใจให้เกิดการเรียนรู้สู่การพัฒนาผ่านทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด หลักการพัฒนาไปสู่ความเป็นมืออาชีพของ Clarke (1994) ในการสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองด้วยความสมัครใจ หลักการสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมของ Hord and others (1987) การสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นมืออาชีพของ Sparks and Louks - Horley (1990) โดยการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อต้องการเรียนรู้หรือรับรู้ปัญหาและต้องการแก้ปัญหาโดยการผสมผสานประสบการณ์กับการเรียนรู้ ผ่านทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของ Knowles (2005) ที่ใช้หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่มีความต้องการและมีความสามารถในการชี้นำตนเองและใช้ประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ กอปรกับหลักการเปิดใจการให้คำปรึกษาดูแลเป็นรายบุคคลและกลุ่มย่อยผ่านกระบวนการนิเทศแบบพัฒนาการ (Glickman, Gordon and Ross- Gordon, 2010)

และการนิเทศแบบคลินิกในการติดตาม กระตุ้นให้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ได้เรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์สาขา อาจารย์นิเทศก์ทั่วไป ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ร่วมวิเคราะห์และสะท้อนความคิดและสิ่งที่เกิดขึ้นผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในบรรยากาศสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Ibarra (2007) ควบคู่กับการประเมินก่อน ระหว่างและหลังการดำเนินการวิจัย (ต่าย เชียงฉวี, 2549)

2) คุณภาพของรูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครอบคลุมใน 4 มาตรฐาน คือ อรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 พัฒนารูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นนี้ประกอบไปด้วยอาจารย์นิเทศก์ จำนวน 386 คน ครูพี่เลี้ยง จำนวน 451 คน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 439 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสภาพ ปัญหาและความต้องการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 3 ฉบับ คือ สำหรับอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งมีความเที่ยงเท่ากับ 0.97 0.95 และ 0.92 ตามลำดับ และเครื่องมือทั้ง 3 ฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญเท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถามจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและร้อยละ ส่วนข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดใช้การแจกแจงความถี่ การวิเคราะห์เนื้อหา และการเขียนพรรณนา

ขั้นที่ 2 สร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กำหนดโครงสร้างของรูปแบบ วิธีการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยการวิเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับข้อมูลสภาพ ปัญหาและความต้องการจากขั้นที่ 1 ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ในด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง จากนั้นนำแบบประเมินที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ได้รูปแบบที่ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ทิศทางการพัฒนาความสามารถในการวิจัย 2) กระบวนการพัฒนาความสามารถในการวิจัย และ 3) การประเมินผลการพัฒนาความสามารถในการวิจัย

ตอนที่ 2 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดำเนินการดังนี้

1) นำเอกสารร่างรูปแบบให้อาจารย์นิเทศก์สาขา จำนวน 2 คน อาจารย์นิเทศก์ทั่วไป จำนวน 2 คน และครูพี่เลี้ยงจำนวน 2 คน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจน การสื่อความหมายของภาษา ลำดับขั้นตอนการพัฒนา ความยากง่ายของเนื้อหา เวลาที่ใช้ในการดำเนินการ เครื่องมือวัดและประเมินผลของรูปแบบ จากนั้น นำข้อเสนอแนะต่างๆ ไปปรับปรุงแก้ไขรูปแบบและเครื่องมือเพื่อจัดทำเป็นเอกสารฉบับสมบูรณ์ในการทดลองใช้ในสถานการณ์จริง

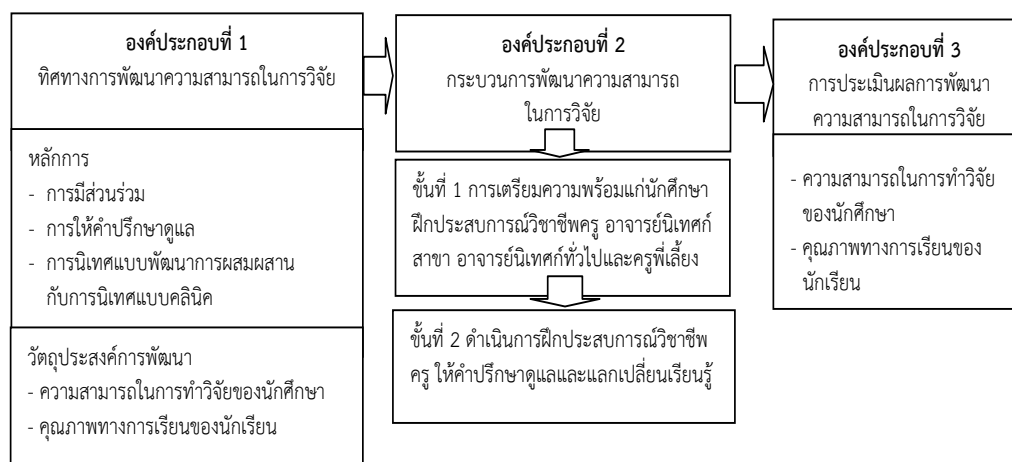
2) นำรูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป จำนวน 9 คน อาจารย์นิเทศก์สาขาจำนวน 10 คนและ ครูพี่เลี้ยง จำนวน 40 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเต็มใจสมัครเข้าร่วมโครงการ รวมถึงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 40 คนที่ได้มาจากการสมัครใจของอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยง และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 257 คน

3) ศึกษาผลของรูปแบบที่ส่งผลต่อความสามารถในการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัยจากนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบประเมินโครงสร้างการวิจัย 2) แบบประเมินการดำเนินการวิจัยตามแผน และ 3) แบบประเมินรายงานการวิจัย แบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญเท่ากับ 1.00 ทุกรายการ จากนั้นนำเครื่องมือที่ได้ไปตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรง

4) ศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นต่อรูปแบบซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญเท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 กับอาจารย์นิเทศก์สาขา อาจารย์นิเทศก์ทั่วไปและครูพี่เลี้ยง ในด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง จากนั้นนำแบบประเมินที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นโครงสร้างความสัมพันธ์องค์ประกอบของรูปแบบได้ดังภาพ 1

ภาพ 1 รูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน พบว่ารูปแบบมีคุณภาพด้านอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.44 4.53 4.44 4.46 ตามลำดับ

5.2 ผลการใช้รูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีผลการประเมินโครงสร้างผ่านเกณฑ์คุณภาพงานวิจัยในระดับผ่านเกณฑ์ ดีและดีมาก คิดเป็นร้อยละ 15 50 และ 35 ตามลำดับ

ส่วนผลการประเมินรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนพบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์คุณภาพงานวิจัยในระดับดีมาก จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 55 และผ่านเกณฑ์คุณภาพงานวิจัยในระดับดี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 45 โดยงานวิจัยของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแต่ละเรื่องสามารถพัฒนานักเรียนได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในสัดส่วนร้อยละ 75-100 ของจำนวนนักเรียนที่กำหนดไว้ หรือที่ค่าเฉลี่ยร้อยละ 94.48 ของนักเรียนทั้งหมดของงานวิจัยทุกเรื่องรวมกัน

6. อภิปรายผล

6.1 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่ารูปแบบประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ทิศทางการพัฒนาความสามารถในการวิจัย 2) กระบวนการพัฒนา

ความสามารถในการวิจัย และ 3) การประเมินผลการพัฒนาความสามารถในการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Judy Lombardi (2001) Carrie Ann Stephens & Randol Waters (2009) เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย (2552) กนิษฐา เขาวีวัฒนกุล (2553) และนิรันดร กากแก้ว (2560) ที่พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นควรมีความสัมพันธ์ภายในอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ 1) มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาและจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน 2) มีการกำหนดกระบวนการพัฒนาให้สอดคล้องตรงกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ และ 3) มีการประเมินผลการพัฒนา ซึ่งสามารถอภิปรายผลตามองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ทิศทางการพัฒนาความสามารถในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้หลักการแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ Swanson (2001) ที่คำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งที่เป็นแรงเสริมเพื่อกระตุ้น จูงใจให้เกิดการเรียนรู้ สู่การพัฒนาผ่านทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดและหลักการพัฒนาไปสู่ความเป็นมืออาชีพของ Clarke (1994) ด้วยเหตุนี้การนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่านักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีลักษณะที่แตกต่างกันทั้งด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความสามารถในการเรียนรู้และการแสวงหาทางเลือกที่แตกต่างกัน (จักรวาล สุขไมตรี, 2558 : ธาณี ชูกำเนิด, 2558)

นอกจากนี้ยังสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองด้วยความสมัครใจ โดยใช้หลักการสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมของ Hord and others (1987) และ Sparks and Louks - Horley (1990) โดยการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อต้องการเรียนรู้หรือรับรู้ปัญหาและต้องการแก้ปัญหา โดยการผสมผสานประสบการณ์กับการเรียนรู้ ผ่านทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของ Knowles (2005) ที่ใช้หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่มีความต้องการและมีความสามารถในการชี้นำตนเองและใช้ประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ ประกอบกับหลักการเปิดใจการให้คำปรึกษาดูแลเป็นรายบุคคลและกลุ่มย่อยผ่านกระบวนการนิเทศแบบพัฒนาการ (Glickman, Gordon and Ross- Gordon, 2010) และการนิเทศแบบคลินิกในการติดตาม กระตุ้นให้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ได้เรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป อาจารย์นิเทศก์สาขา ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมวิเคราะห์ และสะท้อนความคิด ซึ่งเป็นกระบวนการนิเทศที่มีความเหมาะสมกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งสัมพันธ์กับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548) ที่ได้กล่าวว่าการร่วมมือและการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน เป็นการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครูที่ส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งต้องอาศัยการนิเทศ ช่วยเหลือ แนะนำให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรืองานในวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการพัฒนาความสามารถในการวิจัย ซึ่งผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า กระบวนการพัฒนามีความเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการพัฒนาในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$) และขั้นตอนการพัฒนามีความถูกต้อง ตรงตาม

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$) ทั้งนี้ อาจเป็นผลเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้ใช้หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของ Swanson (2001) ตามทฤษฎีจิตวิทยาด้านการรับรู้ (Cognitive Psychology) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ของบุคคลมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจ การรับรู้สิ่งที่เข้ามากระตุ้นและเป็นผลมาจากประสบการณ์ของบุคคล จึงใช้การสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงผลการปฏิบัติงาน กอปรกับได้นำหลักการสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมของ Hord and others (1987) นำมาสู่การปฏิบัติจริง และสัมพันธ์กับ Claks (1994) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงในลักษณะการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเป็นวิธีการที่ได้ผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนและการเรียนรู้ของครู มากกว่าการอบรมหรือสัมมนาด้วยการฟังบรรยายและไม่มีการติดตามผล ซึ่งเป็นไปในแนวเดียวกันกับข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ของประเทศไทยที่เร่งปฏิรูปการศึกษาในการพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำวิธีการพัฒนา โดยการให้คำปรึกษาดูแล (Mentoring) ของ Ibrara (2007) ที่เป็นการให้คำปรึกษาแก่ผู้รับการพัฒนาเป็นรายบุคคลกลุ่มย่อย ในการติดตามกระตุ้นให้การจัดการเรียนการสอนสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ได้เรียนรู้ร่วมกัน ร่วมวิเคราะห์สะท้อนความคิดและสิ่งที่เกิดขึ้นในบรรยากาศสร้างสรรค์

ทั้งนี้ ผู้นิเทศและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูจะใช้กิจกรรมการนิเทศผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ควบคู่กับการปฏิบัติใน 7 ขั้นตอน ส่งผลให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูสามารถปรึกษาและรับข้อเสนอแนะได้อย่างทันทั่วถึงและลดการเลื่อมล้ำของการได้รับการนิเทศ เนื่องจากเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัย ครั้งนี้สมาชิกในกลุ่มสามารถมองเห็นข้อความ ข้อเสนอแนะและแนวทางที่อาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงให้ไว้กับสมาชิกคนอื่นได้นอกจากนี้อาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงก็จะสามารถทราบเกี่ยวกับการเสนอแนะและคำปรึกษาที่ให้แก่ศึกษาในแต่ละครั้ง ส่งผลให้การนิเทศติดตามและให้คำปรึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันและจากการที่ผู้นิเทศได้เห็นข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาของผู้นิเทศท่านอื่นจึงส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้นิเทศอีกด้วย สัมพันธ์กับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548) และวัชรา เล่าเรียนดี (2541) ที่ระบุว่า การนิเทศมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบและดำเนินการซ้ำหลายครั้งจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงที่พัฒนาขึ้นและสามารถยืดหยุ่นได้ตามสภาพความเป็นจริงและสัมพันธ์กับประทีป นานคงแนบ (2553) ญัฐชัย สิริธนาณี และสิริกาญจน์ ชิบเข (2556) ที่กล่าวว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์จะช่วยลดความเลื่อมล้ำในการนิเทศ ประหยัดค่าใช้จ่าย เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกเพื่อนำข้อคิดเห็นเหล่านั้นมาปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลในทุกที่ ทุกเวลา

องค์ประกอบที่ 3 การประเมินผลการพัฒนาความสามารถในการวิจัยเป็นการประเมินก่อน ระหว่างและหลังการพัฒนา โดยพิจารณาจากผลการปฏิบัติการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู ซึ่งทำการประเมินเป็น 3 ประเด็น คือ 1) โครงร่างการวิจัยมุ่งประเมินความสามารถในการออกแบบการวิจัย

2) การดำเนินการวิจัยมุ่งประเมินผลการดำเนินการวิจัยตามแผนงานวิจัยที่ได้เสนอไว้ และ
 3) รายงานการวิจัยมุ่งประเมินผลการดำเนินงานวิจัย การสื่อความหมายและการถ่ายทอดผลการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พบว่าการประเมินความสามารถในการวิจัยที่ผ่านมาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะมีการประเมินเพียง 2 ช่วง คือ ก่อนและหลังการดำเนินการวิจัยส่วนระหว่างการดำเนินการวิจัยนั้นค่อนข้างถูกละเลย ก่อปรกับความไม่มั่นใจในการให้คำแนะนำ ปรึกษาด้านวิจัย ส่งผลให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนหัวข้อการวิจัยระหว่างภาคการศึกษาและการคัดลอกงานวิจัยของผู้อื่น แต่การประเมินที่แบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา คือ การประเมินก่อน การประเมินระหว่าง และการประเมินหลังการดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่องนั้นช่วยลดปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นได้ และจากการที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดการเรียนรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจริงส่งผลให้สามารถพัฒนาคุณภาพทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ นิคม ตังคะพิภพ (อ้างในเกียรติยศดา ศรีสุข, 2550) ได้กล่าวถึงการประเมินผลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่าต้องเป็นระบบการประเมินที่สัมพันธ์ควบคู่กับกระบวนการนิเทศ โดยอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงต้องเป็นผู้ที่ให้การประเมินเป็นหลัก เนื่องจากจะเป็นการช่วยให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพวิชาชีพครูของนักศึกษาได้ดี โดยการประเมินต้องให้สารสนเทศที่ระบุระดับความสามารถและข้อบกพร่องของนักศึกษา และการนิเทศจะเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ใช้สารสนเทศเหล่านั้นพิจารณาหาทางแก้ไขข้อบกพร่องในการสอนของนักศึกษา

6.2 ผลการใช้รูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีผลการประเมินโครงสร้างผ่านเกณฑ์คุณภาพงานวิจัยในระดับผ่านเกณฑ์ถึงดีมาก ส่วนการประเมินรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนผ่านเกณฑ์คุณภาพงานวิจัยในระดับดีถึงดีมาก อาจเป็นผลเนื่องมาจากการพัฒนาความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูใช้หลักการนิเทศที่ร่วมมือระหว่างอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป อาจารย์นิเทศก์สาขาและครูพี่เลี้ยงตั้งแต่ต้นจนครบกระบวนการภายใต้การนิเทศติดตามและประเมินผลที่ผสมผสานกระบวนการนิเทศแบบพัฒนาการ (Glickman, Gordon and Ross-Gordon, 2010) และการนิเทศแบบคลินิกในการติดตาม กระตุ้นให้นักศึกษาสามารถใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนการสอนสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้และเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนความสำเร็จของการปรับปรุงและพัฒนานักเรียนให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์สาขา อาจารย์นิเทศก์ทั่วไป ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการวิเคราะห์และสะท้อนความคิดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในบรรยากาศสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Ibarra (2007) จึงส่งผลอาจารย์อาจารย์นิเทศก์ทั่วไป นิเทศก์สาขา ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้พัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนผ่านบรรยากาศที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน นอกจากนี้ การประเมินที่แบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา คือ การประเมินก่อน

การประเมินระหว่างและการประเมินหลังการดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่องนั้น ช่วยลดปัญหา การเปลี่ยนหัวข้อการวิจัยระหว่างภาคการศึกษาและการคัดลอกงานวิจัยของผู้อื่นได้ ทั้งนี้ จากการที่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเกิดการเรียนรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจริงยังก่อให้เกิดทักษะด้านการ วางแผนงาน การจัดการเวลา การสืบค้นข้อมูลการใช้คอมพิวเตอร์และการใช้ภาษาในการสื่อสารแก่นัก ศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ชาติรี เกิดธรรม, 2545) กอปรกับรูปแบบ มีขั้นตอนการสร้าง ถูกต้องตามขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานผ่านคู่มือเพื่อให้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใช้ประกอบการดำเนินงาน ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจและความชัดเจนเกี่ยวกับ แนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องตามรูปแบบ

ทั้งนี้ งานวิจัยของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแต่ละเรื่องสามารถพัฒนานักเรียน ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในสัดส่วนร้อยละ 75-100 ของจำนวนนักเรียนที่กำหนดไว้ หรือที่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ 94.48 ของนักเรียนทั้งหมดของงานวิจัยทุกเรื่องรวมกัน อาจเป็นผลเนื่องมาจาก ความร่วมมือระหว่างอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป อาจารย์นิเทศก์สาขา ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการดำเนินการ ดังนี้ (1) วางแผนการนิเทศติดตามและประเมิน ความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (2) สังเกตการสอนและนำเสนอข้อมูลที่ได้ จากการสังเกตไปวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและนำไปสู่ปัญหาการวิจัย (3) เลือกปัญหาที่มีความ สำคัญและส่งผลกระทบต่อผู้เรียน อีกทั้งต้องแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการวิจัยมา 1 ประเด็น พร้อมทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา (4) กำหนดแนวทาง และวิธีการแก้ปัญหาที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (5) กำหนดขอบข่ายหรือ กรอบการดำเนินงาน (6) สร้างความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับวิธีการและกิจกรรมที่จะปฏิบัติ ในการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และ (7) การเสริมแรงและให้ข้อมูลย้อนกลับ แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูผ่านการนิเทศแบบตัวต่อตัวและการใช้โปรแกรม edmodo ตลอดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ส่งผลให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถปรึกษา และรับข้อเสนอแนะได้อย่างทันที่

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงส่งผลให้ประสิทธิภาพการดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบ โดยภาพรวมแล้วอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป อาจารย์นิเทศก์สาขาและครูพี่เลี้ยง มีความเห็นว่ารูปแบบ มีความเป็นประโยชน์ มีความเป็นไปได้อย่างมีความเหมาะสมและมีความถูกต้องในระดับมาก เป็นผลเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจในหลักการ และรายละเอียดที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับรูปแบบว่าเป็นการนิเทศติดตามและประเมินผลที่มุ่งพัฒนา ความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นอกจากนั้นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรใน รูปแบบมีน้อยตัวแต่สามารถอธิบายผลได้มากและที่สำคัญคือการได้มาซึ่งรูปแบบที่ให้ทุกฝ่ายได้มี ส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งสัมพันธ์กับ บุญชม ศรีสะอาด (2535) ที่กล่าวว่าพัฒนารูปแบบ นั้นอาจกระทำได้ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นการสร้างหรือการพัฒนารูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยจะสร้างรูปแบบขึ้นมา ก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยได้มาจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบที่มี

ผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่นๆ รวมถึงการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์สภาพสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้อาจกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้นหรือลำดับ ก่อนหลังขององค์ประกอบในรูปแบบ การพัฒนารูปแบบจะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และการศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่ง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ผู้นำรูปแบบไปใช้ควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบ จากคู่มือการใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในทุกประเด็นเนื้อหาเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง
- 2) ผู้นำรูปแบบไปใช้ต้องทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศติดตามและประเมิน
- 3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมมือ ร่วมใจและตั้งใจจริง มองเห็นจุดหมายปลายทางหรือประโยชน์ร่วมกัน โดยเน้นกระบวนการทำงานเป็นทีม มีการสื่อสารกันอย่างเปิดเผยและชัดเจน ซึ่งจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างแท้จริง
- 4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องดำเนินการในแต่ละขั้นตอนอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดพัฒนาการแก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์อย่างแท้จริง

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศติดตามและประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

References

- Boonchom Srisa-ard.(2535). *The Measurement and Evaluation Research*. Srinakharinwirot Mahasarakham University.
- Chakkrawan Sukmaitree. (2558). The Model of Human Resource Development Based on Buddhist Ethics in Higher Education. *Journal of MCU Social Science Review*, 4(1), 238-252.
- Chatree Girdtham. (2545). *Want to do classroom research, can't do*. Bangkok : Digital Learning Co., Ltd.
- Clarke, Doug. (1994). *Ten Key Principles From Research for The Professional Development of Mathematics Teachers in Professional for Teacher of Mathematics*. 1944 Year Book. Virginia: The National Council of Teacher of Mathematics.

- Glickman, C.D., Gordon, S.P., and Ross-Gordon, J.M. (2010). *Supervision and Instructional Leadership: Developmental Approach*. 8th ed. Boston : Allyn and Bacon, Inc.
- Hamel, Christine. (2012). "Supervision of Pre-service Teacher: Using Internet Collaborative Tools to Support Their Return to Their Region of Origin." *Canadian Journal of Education*, 35(2), 141-154.
- Hord, Shirley M. and others. (1987). *Taking Charge of Change*. Alexandria Va.: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Kanitha Ghaowatthanakun. (2553). *The Development of a Mentoring Model for Enhancing Competency in Teaching and Conducting Classroom Action Research for Pre-Service (Mathematics Teachers)*. Department of Curriculum and Instruction Graduate School Silpakorn University.
- Kietsuda Srisook et.al. (2550). *Studies on Appropriate Model of Teaching Profession Program*. Faculty of Education, Chiang Mai University.
- Knowles, M.S. (1980). *The modern practice of adult education: From pedagogy to pedagogy*. New York : Cambridge, The Adult Education Company.
- Kriangsak Sungchai. (2552). *The Development of Science Teachers' instructional Supervision Model for Developing Academic Capabilities of Science Talented Students*. Department of Curriculum and Instruction Graduate School Silpakorn University.
- Nattachai Sirithanee and Sirikarn Zibkae. (2556). *SOCIAL NETWORK*. Bangkok: Inspal Co., Ltd.
- Nirundorn Kakkaew. (2560). The Supervision Model for Classroom Action Research Operation of Teachers in Khonkaen Primary Educational Service Area 1 *Journal of MCU Social Science Review*, 6(1), 81-90.
- Nonglak Wiratchai. (2547). *The Research for Learning Development : Action Research for Teacher*. Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Office of The Higher Education Commission. (2551). *Higher Education Framework 15 years NO 2 (2551-2565)*. Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Paitoon Sinlarat. (2543). *The Development of Learning Process of Graduate School*. Bangkok: Arun Printing Co., Ltd.
- Pinsuda Siritharungsri. (2552). *The future thai education image 10-20 years*. Bangkok : Policy & education planning institute, office of the education council.

186 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

Preeyaporn Wonganuttarot. (2548). *The Supervision*. Bangkok : Bangkok Media Center, Pimdee Co., Ltd.

Preut Siribanpithak. (2546). *Research Report for Input Reform and Teachers, Instructor and Educational Presume Development Policy*. Bangkok: Office of the higher education.

Secretariat office of The Teachers Council (2552). *The Development of Learning Guideline for Learning Work-Integrated*. Bangkok : Prikwan graphic Co., Ltd.

Sparks, Dennis and Louks - Horley, Susan. (1990). Five Model of Staff Development for Teachers. *Journal of Staff Development* 10(4) : 40 -57.

Stephens, Carrie Ann and Randol Waters. (2009). "The Process of Supervision with Student Teacher Choice: A Qualitative Study." *Journal of Agricultural Education*, Volume 50, Number 3, pp. 89-99.

Suwimon Wongwanit.(2555). *The Action Research in Classroom*.^{16st} Bangkok : Chulalongkorn University Press.

Swanson, R. A. & Holton, E. F. (2001). *Foundations of human resource development*. San Francisco: Berrett-Koehler.

Tai Xiang Chi. (2549). *Hand of the course PAP-705 Project Evaluation*. North-Chiang Mai University.

Tanee Chukamrerd. (2558). LIP Model: Learning Innovation Process for Sustainable Development. *Journal of MCU Social Science Review*, 4(3), 185-196.

Watchara Laoriendee. (2541). *Hand of the course 462412 Instructional Supervision*. Faculty of Education, Silpakorn University.

“WITCH HUNT” IN SOCIAL MEDIA :
A PHENOMENON IN CONTEMPORARY THAI SOCIETY

Jintanant Chayasubhamitr*

ABSTRACT

"Witch Hunt" in social media is a contemporary phenomenon in Thai society that a group of people formed in cyber society by using social media in order to justify a deviant or immoral case in the society. It involves insults, attacks on the target's reputation, exposure of personal information, and even threats of physical harm in some cases. This research aims to explain patterns of social media witch hunting in Thailand by examining four case studies, the first of which occurred within the business world, the second and the third in the entertainment industry, and the fourth in the political sphere. The research employs phenomenological methodology by using netnography approach. Data in social media has been collected since analysis.

The research findings; Four cases were identified which could be described as social media witch hunts. These cases were focused in four different areas, including the retail sphere (7-11 Nov 2013-22 May 2014(PDRC), May 3, 2015-May 31, 2015(7-11), Feb 5 2015- Feb 9, 2016(VRZO)/Jan 8, 2016-March 8, 2016(DJ Keng) and examined by content analysis and discourse), entertainment sphere Tuptim Anyarin, (VRZO)/DJ Keng, and political sphere (PDRC). Each of these four cases had a different cause, but they followed a similar process, which might be varied from other case studies. After the completion of data collecting and analyzing processes, the research revealed the patterns of social media witch hunting in Thailand, its effects and measurements for whoever concerns in preventing and solving when occurs.

Keywords: social media, internet, witch hunt, online harassment, sociology, politics

---

* Mahidol University International College.

บทคัดย่อ

“การล่าแม่มด” ในโลกของโซเชียลมีเดีย เป็นปรากฏการณ์ร่วมสมัยในสังคมไทย ซึ่งมีกลุ่มบุคคลได้รวมตัวกันในโลกไซเบอร์ เพื่อตัดสินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการสร้างวาทกรรมการเกลียดชังขึ้นมา รวมไปถึงการด่าทออย่างรุนแรง การทำลายชื่อเสียง การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรือแม้แต่ขู่ทำร้ายในบางกรณี

บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ในการรวบรวมรูปแบบในการล่าแม่มดในโลกของโซเชียลมีเดีย โดยใช้กรณีศึกษา 4 กรณี ทั้งในโลกธุรกิจ โลกมายาหรือโลกบันเทิงและเหตุการณ์ทางการเมือง โดยใช้การวิจัยทางอินเทอร์เน็ตในแนวปรากฏการณ์วิทยา (phenomenologic study) บนโซเชียลมีเดียที่เป็นที่นิยม เช่น เฟสบุ๊ก และเว็บไซต์พันทิป ซึ่งมีปรากฏการณ์ล่าแม่มดอย่างมาก แม้ว่าเหตุการณ์จะไม่เหมือนกัน แต่เมื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ (content analysis) เพื่อหารูปแบบการโจมตีอย่างมีระบบ สามารถสร้างทฤษฎีจากข้อมูลนี้ได้ (grounded theory study) ผลการวิจัยได้เผยรูปแบบการล่าแม่มดในประเทศไทยที่ชัดเจนและสามารถนำไปประกอบการทำแผนรับมือและคะแนนผลกระทบ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาเมื่อการล่าแม่มดในเกิดขึ้นกับตัวหรือองค์กรต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: โซเชียลมีเดีย อินเทอร์เน็ต ล่าแม่มด การคุกคามทางอินเทอร์เน็ตสังคม การเมือง

1. Introduction

Of the approximately 7.2 billion people in the world, more than 2 billion maintain active social media accounts, and they spend nearly 2.5 hours per day, on average, using social media websites and microblogs (Kemp, S.,2015) In Thailand, 44 million people (around one-third of the nation's population)now use Facebook, 4.5 million use Twitter, and 1.7 million use Instagram, and Thais spend an average of 3.7 hours per day on social media (Sakawee, S.,2014) Social media websites are now a key component in the public's response to crises(Huang, Y. L., Starbird, K., Orand, M., Stanek, S. A., & Pedersen, H. T.,2015) and although they can be used to achieve positive goals, they may also be used to support witch hunts. A witch hunt involves the labeling of individuals or groups as deviant or immoral ¹(Fog, A.,1999) Targets of witch hunts have their reputations attacked and are subjected to harassment (Phillips, A.,2014)

The widespread use of internet technology should, in theory, promote democratization by providing the information citizens need to make rational

decisions. However, in Thailand, social media has been used to support human rights violations and the suppression of democracy (Suriyawongkul, A.,2011) and this suppression has taken the form of political witch hunts in recent years (Paireepairit, I., 2012)

The aim of this research is to investigate patterns of social media witch hunts. The geographical scope of this study will be limited to Thailand, and the time period will range from one year before the coup d'étatto the time of this writing. The analysis will focus solely on social media.

A review of the literature did not identify any studies of social media witch hunts, and only a small number of journal articles in which the phenomenon of social media witch hunting was discussed. Therefore, this research will make a unique contribution to the literature within a relatively new field of inquiry.

2. Literature Review

Social media can have a profound effect on behavior in the modern digital age. In Thailand, the posting of information, opinions, and videos on social media websites has been instrumental for encouraging participation in political groups and protest movements (Chia, J.,2015) However, despite social media's potential for furthering democratic aims,it can also be used for purposes of harassment and repression. According to Mehta the primary difference between social media stories and those appearing in traditional media such as television, newspapers, or radio is that the latter are normallyverified using multiple sources due to legal requirements and journalistic standards. When stories are spread via social media, there are no standards governing how they are reported, so they can trigger social media witch hunts. Fog (1999) defines a witch hunt as a moral panic that occurs when people label an individual or group as deviant by exaggerating an existing issue, labeling a behavior as deviant that was formerly accepted (shifting the boundaries of normalcy), or creating an imaginary deviancy through the spread of misinformation. When used for political goals, the witch hunt aims to either create new ideologies or maintain existing ones. While witch hunting once focused on fears of magical harm doing, in modern times, witch hunts typically occur in

response to beliefs regarding political deviance, drug use, criminal behavior, or sexual behavior.

Digital witch hunts often occur in response to a crisis. When the community lacks access to information, people are inclined to fill in the gaps with subjective impressions, rumors, and other misinformation because those who feel threatened have a need to make sense of the situation, manage risk, and cope with uncertainty through the development of a common understanding, even if that understanding is wrong (Huang, Y. L.,2015) Thailand's political crises have contributed to greater social media participation, and this participation has led to a number of witch hunts (Suriyawongkul, A.,2011)

Witch hunts, which can trigger panic and flare up repeatedly over the course of many years, often have devastating consequences, both for their targets and for society overall. Victims of witch hunts may be persecuted or even imprisoned and executed, and those who are not can still suffer emotional trauma that persists well beyond the hunt's conclusion. Moreover, witch hunts can waste the resources of law enforcement agencies, which must sacrifice time to investigate unsubstantiated rumors and deal with vigilantism (Bartholomew, R. E.,2001) When witch hunts occur in the digital world, they typically take place on social media. Ling (1996), who was among the first to discuss the phenomenon in a journal article, lists factors that contribute to mass hate campaigns online. One is patterned labeling whereby an individual is classified as a deviant and subjected to a public degradation ceremony. Another is the appropriation of a social apparatus by the witch hunters, who use it not only to persecute the target, but also to suppress dissenting views. In the case of digital witch hunts, the degradation ceremony occurs online in the public world of social media, and the apparatus that is appropriated is a collection of social media channels.

Because social media creates "a virtual space for those who are feeling emotionally proximate to converge," it increases the likelihood of emotional contagion There are two types of social media groups that form online: the regular social network (for example, Facebook friends) and groups of unrelated individuals whogather to share information about topics of interest . The latter type may form around things they like (for example, dog lovers or sports fans), hobbies (running,

quilting, etc.), academic pursuits (typically student groups), and political issues. In Thailand, prominent political groups have formed around the Red Shirts, the People's Democratic Reform Committee, and the United Front of Democracy Against Dictatorship. Members of any type of group may participate in a social media witch hunt, though political issues have been particularly likely to spark witch hunts in recent years.

When a witch hunt occurs, political extremists often take advantage of the anonymity that social media provides to attack the reputations of their adversaries without having to worry about repercussions. Such individuals spread misinformation under false identities, and may even create online identities using the names of their targets. Those who engage in smear campaigns will typically create fake quotations, take quotations out of context, or simply spread fabricated news stories (Aluweisheg, A. A., 2012) Although witch hunts occurred before the introduction of social media, they typically faded away after a short time because attacks in print media do not have the permanency of those conducted online. When witch hunters post insults, threats, and misinformation online, they stay globally accessible indefinitely, and thus can continually destroy the victim's reputation, creating "a lingering death that the subject is required to live out in public"

There have been numerous examples of social media witch hunts in recent years, such as the case of Lord McAlpine in the UK, who was the target of false pedophilia rumors (Mehta, 2013). Another was the social media vigilante manhunt that ensued in the wake of the Boston Marathon bombing, which led to innocent people being accused and endangered (Potts & Harrison, 2013). In both cases, large numbers of social media users spread misinformation and called for justice against innocent targets. Other social media witch hunts have involved scapegoating after tragic events. One such case was the murder of a baby by his parents in the UK. Campaigners for justice focused their social media efforts on the female social services workers associated with the case while largely ignoring the police officers who had failed to investigate the baby's home environment on multiple occasions, the medical workers who did not identify abuse prior to the baby's murder, and problems associated with the system overall

A key characteristic of digital witch hunters is their tendency to use exaggerated language and threaten their targets with harm. Simons (2015) describes the case of the Edmonton Youth Council members, a Canadian student group who recommended serving vegetarian snacks during long city council meetings to reduce meat consumption and promote sustainability. Before the era of social media, it is unlikely that this story would have garnered any attention. However, given the speed with which information can spread online, news of the recommendation quickly reached a national audience and the students were soon targeted by a nationwide pro-meat social media mob. Their attackers called them names, subjected them to nasty insults, and even suggested murdering those who voted in favor of vegetarian options. Paireepairit (2012) provides three examples of social media witch hunting in Thailand. One is the Report Thailand page on Facebook, which is used for organized Bomb Reports (massive, unsubstantiated reports made by a large number of users with political agendas). Another is the right-wing Social Sanction movement, which targets left-wing social network users. This group has exposed the personal information of those who oppose the monarchy on Facebook. As a result of this campaign, physical threats were made toward a woman who was tracked down after a cash bounty was offered for surprising her in her home. Another social media witch hunt that occurred in Thailand was the case of WithawatThaokhamlue, a Thai singer more commonly known as MarkV11 who was targeted while participating in a popular singing contest. Social media users formed a group specifically designed to harass the singer. This group (called Confident that over one million Thais are against MarkV11) harassed the singer for his political views, which he had expressed on Facebook. MarkV11 was forced to withdraw from the contest and leave Thailand as a result of this online persecution (Suriyawongkul, 2011). Many Thais now censor themselves on Facebook due to fears about political harassment, cancel their accounts altogether, post under pseudonyms, or share only with close friends online (Suriyawongkul, 2011).

3. Research Methodology

This research is a phenomenologic study, by applying a netnography approach, on popular social media sites such as Facebook that have been instrumental in the spread of digital witch hunts. Kozinets (2015) defines netnography as a means of conducting qualitative ethnography research online. The netnography process, which is an adaptation of traditional ethnographic techniques, involves identifying topics and communities of interest, determining which data to use from the large amount of digital information available, analyzing the data within their digital context, and addressing ethical issues that arise when operating within an internet-based research environment. Netnography is now widely used for business research, and is being rapidly adopted in other fields of research as well (Kozinets, 2015).

This research includes four case studies of social media witch hunts that have taken place in Thailand during 2 Nov 2013-22 May 2014 (PDRC), May 3, 2015-May 31, 2015 (7-11), Feb 5 2015- Feb 9, 2016 (VRZO)/Jan 8, 2016-March 8, 2016 (DjKeng). The first case is that of a business: the 7-11 chain of convenience stores. The second case relates to the entertainment industry, with a focus on the negative social media gossip targeting the Thai actress Tuptim Anyarin (or known as VRZO) and a radio host, DjKeng. The third case will address social media witch hunts within the political sphere, with a focus on the People's Democratic Reform Committee. The choice was made to apply a case study approach because case studies enable the exploration of social phenomena through multiple data sources, and the data collected include critical information about the context in which the phenomena occur as well as the events themselves (Baxter & Jack, 2008). Therefore, case studies are ideal for situations in which the researcher must examine context as well as situations or events. For this research, context is critical because it is the social media environment that facilitates the modern digital witch hunt.

Using both content analysis and discourse analysis, Hsieh and Shannon (2005) describe four types of content analysis. The first, conventional content analysis, is typically used when studies focus on relatively new fields of inquiry where prior literature and theoretical foundations are limited. Categories used for

analysis are derived from the data rather than being predetermined, and the logical approach is inductive. Directed content analysis, by contrast, is typically used when applying deductive logic to examine data in relation to a preexisting theory. Keywords or phrases are predetermined in this case, and they are derived from prior research or theoretical foundations. Summative content analysis involves the identification and quantification of key words or phrases, with the goal of exploring usage rather than inferring meaning. With summative content analysis, keywords are identified prior to and during the analytical process, and predetermined keywords are based on either a prior literature review or the interests of researchers. This study will apply a conventional approach to content analysis because netnography is a relatively new research approach, there have been no prior studies conducted or theories advanced specifically to explain social media-based witch hunting, and this study seeks to identify the meaning of statements posted online rather than simply the frequency with which particular language is used.

Gee (2014) defines discourse analysis as "the study of language in use" (p. 8). The author notes that discourse analysis may focus on the thematic content of language, or it may incorporate an examination of language structure and meaning. For this research, the discourse analysis will focus on the thematic content of language used in social media witch hunts. According to Gee (2014), the ways in which language is used typically relate to social goods, which are political in nature. Language shapes institutions and relationships, and discourse analysis, therefore, can yield insights into controversies and other problems in the social world, and the ways in which these issues help or harm particular individuals or entities. Thus, discourse analysis is a useful approach for examining case studies of social media witch hunts, given the sociopolitical nature of these events and the importance of language to the spread of paranoia and hostility when targeting particular groups or individuals.

4. Discussion

Four cases were identified which could be described as social media witch hunts. These cases were focused in four different areas, including the retail sphere

(7-11), entertainment sphere (TuptimAnyarin, VRZO), and political sphere (PDRC). Each of these four cases had a different cause, but they followed a similar process.

The process of the social media witch hunt

Each of the four cases followed a similar process of development. First, a legitimate issue was identified with the target. Next, there were expressions of support for the campaign, which transformed into personal or direct attacks on the target. In some cases, there were support responses, which were then retaliated against by those against the company. In most cases, the attacks dwindled over time, instead of coming to a close in a relatively brief time as occurred before social media (Phillips, 2014). Furthermore, these witch hunts still remain visible even after they have lost momentum. This could have long term consequences for the targets. However, none of these are classical social media witch hunts identified by Ling (1996), which is directed against an individual.

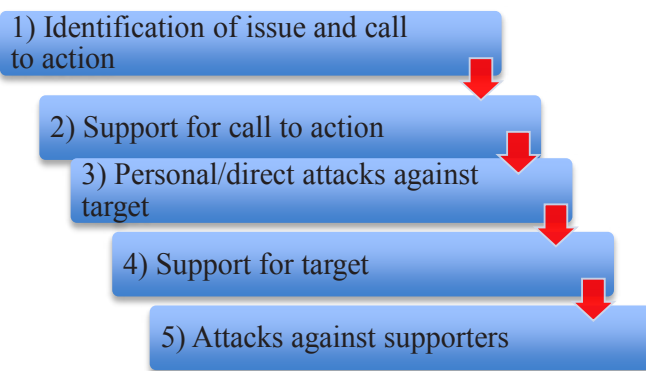

Figure 1 Social media witch hunt process(Finding Patterns)

Initial claim and call to action

In all four cases, the targets of the attacks were identified in social media as engaging in unfair or unjust business or political practices or making false or harmful claims. This initial claim of unfair behavior was accompanied by a specific call to action on social media. This is consistent with the literature, which shows that witch hunts develop in response to a crisis where there is limited information (Huang et al., 2015).

- The People’s Democratic Reform Committee (PDRC) announced a campaign against the amnesty bill in Thailand. This bill would have exonerated a number of politicians on murder charges as well as potentially allowing exiled former Prime Minister Thaksin Shinawatra to return. The call to action was an invitation to protest against the amnesty bill. This is a classical witch hunt of Thai social media, which have frequently developed in response to political instability and uncertainty (Suriyawongkul, 2011). (2 Nov 2513-22 May 2514)
- 7-11 was stated to be using its position of market dominance to crowd out small traders, many of which had to close down. The company was also claimed to be using similar packaging to confuse customers and trick them into buying 7-11’s products (Figure 2). The call to action was for a boycott of 7-11 from
- A social media user identified a cream marketed by singer Tuptim Anyarin (VRZO) as “too good to be true”, as its advertisement May 7 to 11, 2015 and the case was finalized by the end of May, 2015. claimed it could make the face look younger or change its shape, detoxify the body, and treat cerebral thrombosis and prevent bandy legs, and was safe for infants. These claims were stated as exaggerated and a response was demanded. The incident occurred during Feb 5-9, 2015.
- Pattarasak Thiemprasert, 35-year-old radio host known as DjKeng had road rage in incident between him and Mr. Kavinkan Sriruecha on Mitmaitree Road in Bangkok’s Dindang District on January 8, 2016. The incident came to the media’s attention after the security footage showed the former Dj, who claimed his pickup was reversed by the other driver, had lied the real story was actually the other way around. DjKeng was dismissed by his employer, 89.5 Sweet FM, after the clip of the incident went viral on social media, and drew heavy criticism. The Bangkok North Municipal Court found him guilty of deliberately ramming his pickup truck into another vehicle and has sentenced him to four months and 15 days in jail without suspension as his actions were considered “severe”, which was reduced from seven months after he recanted his testimony,

confessing to charges presented by the persecution. The Courton March 8,2016 also ordered authorities to revoke DjKeng 's driving license and seize his black pickup truck.

Support

Following the call to action, many social network users expressed support for the call to action (such as boycott or protest). This period of support was usually relatively short, as it was the period when the substance of the call to action was addressed but before personal attacks started. The initial stage of non-exaggerated response has not been identified as a stage in the witch hunt.

Escalation and response

During the escalation and response stage, supporters of the social media call to action began to attack the target themselves, or someone associated with it (such as the Prime Minister). In some cases, supporters or the targets themselves responded, but this was often met with increased personal attacks and even threats of violence. This is consistent with previous observations, which noted that exaggerated language and even threats of violence were common (Simons, 2015). There was also evidence of the use of fabricated or exaggerated evidence (Aluweisheg, 2012).

In the 7-11 case, supporters of the social media boycott turned against 7-11 itself, stating that the company was “selfish and only think about advantages that you can take.” When some other social media users supported 7-11, boycott supporters accused them of working for 7-11, using harsh language. In the case of the VRZO-marketed cream, comments like “OMG, this is crazy! This is how they do business!” were posted. In the case of PDRC, the escalation of attacks was different, because it occurred in response to the group changing its remit in response to the government cancelling the amnesty bill. Responses included “Sutep, who do you think you are? You are over our laws and regulations!” and “How many times will you announce the protests? You will never become prime minister!”

The second stage of the attack phase was a response, either from supporters or from the target of the attack. The result also shows VRZO's response, claiming that the cream was FDA-approved. This response was met by strong

negative comments like “It does not work at all. After using this cream for a couple days, there were acne and papules all over my face!” and “Tuptim does not use the cream because she had plastic surgery!”

Similar comments were made against supporters of 7-11, claiming that they supported the company or even worked for it. This stage is similar to the observations of previous witch hunts in Thailand, where supporters had their personal information revealed and/or were threatened with violence (Pairepairit, 2012; Suriyawongkul, 2011). The continued focus on the VRZO cream and exposure of additional information is similar to the harassment of MarkV11, a singer who was targeted during a singing campaign (Suriyawongkul, 2011). In that case, the singer was targeted for his political views, forcing him to leave Thailand (Suriyawongkul, 2011).

The four social media witch hunts are still in progress, with supporters and targeters continuing to argue on social media. However, previous research has shown that the targets may have severe outcomes, even up to emotional and physical injury and even death (Bartholomew, 2011). These include for example MarkV11, who actually left both the singing contest and Thailand as a result of the harassment (Suriyawongkul, 2011). These campaigns can also have longer term impacts on uninvolved Thai people, who may self-censor or cancel their accounts in fear of being targeted (Suriyawongkul, 2011). The consequences of these witch hunts have not yet developed.

5. Conclusions

The “patterns” of social media witch hunt in Thailand found in this research depict movements of contemporary Thai society in terms of social responsibility on morals and ethics as social media is not only a tool for communications but also a mean of socialization. Moreover, social media connects Thai citizen together as if they were in physical world. The contribution of this research could be beneficial for the Thai government to use for monitoring the hot topics in the society and estimating the process of witch hunt in the Thai society to increase the way to communicate and response the attack correctly. While private

sectors, organizations or companies can use this research “patterns” found to design on emergency plan.

This research studied the phenomenon of social media witch hunts in Thailand. Witch hunts occur when an individual or other entity is targeted in response to a perceived crisis or injustice. The witch hunt gains strength, resulting in exaggerated claims or even lies about the target as those involved continue to ratchet up pressure. While traditional witch hunts have lost momentum quickly, social media offers a platform for them to continue to develop. The consequences of witch hunts can be extreme, including reputation damage, personal emotional distress and even threats of harm and actual harm. In Thailand, they have become commonplace, driven by growing adoption of social media and political unrest. This research looked at four recent cases of witch hunts in Thailand, including one that developed around a 7-11 boycott, one directed at singer VRZO, one road rage radio host DjKeng and one that developed around the PRDC political movement.

These witch hunts showed a number of similarities. They emerged in response to a specific stimulus, with two of them focusing on a specific call to action. Although some had initially reasonable responses, they rapidly devolved into personal attacks on the target. These attacks included exaggerated personal insults and even threats, consistent with the literature on social media. These attacks also remained visible on social media even after they lost momentum. This research shows that social media witch hunts are a real danger in Thailand. They also can have extreme effects on the lives of their targets, causing emotional harm and even threats of physical violence. Thus, unavoidably excepted that social medias take a major role and have great effects both positively and negatively on everyone in Thailand and the world, Further studies on the phenomenon of social media witch hunts in Thailand on various cases and behaviors will grant a great deal of advantages for the Thai government, private sectors and companies in Thailand in many aspects and dimensions.

Implications

The problem of social media harassment is a difficult one to solve because of the openness of social media and the speed of interaction. However, it

is only likely to become more common as Internet access becomes more common. Social media use is already nearly ubiquitous in Thailand, with almost every Thai Internet user also using Facebook (Vichienwanitchkul, 2015). Thus, it is possible that social media witch hunts could continue to grow. Since Thai social media witch hunts are often associated with political unrest (Suriyawongkul, 2011), this could become even more of a problem. Only if, the recognition of the “patterns” of social media witch hunt in Thai society which is the significant findings of this research and appropriate practices are observed. The 5 steps of the “patterns” are;

1) Identification of issue and call for action. 2) Support for call to action. 3) Personal/direct attacks against target. 4) Support for target. 5) Attacks against supporters.

And, one possible solution could be a public education campaign on the effect of social media harassment, which has been undertaken in country like Canada, as well as public groups like Tindergirls (Public Safety Canada, 2014; Sarkonak, 2015). This type of campaign could reduce the tendency to engage in social media witch hunts.

References

- Aluweisheg, A. A. (2012, July 10). Witch hunts and dark side of social media. *Arab News*. Retrieved from <http://www.arabnews.com/columns/witch-hunts-and-dark-side-social-media>.
- Bartholomew, R. E. (2001). *Little Green Men, Meowing Nuns And Head-Hunting Panics: A Study Of Mass Psychogenic Illness And Social Delusion*. Jefferson, NC: McFarland & Company, Inc.
- Baxter, P., & Jack, S. (2008). Qualitative case study methodology: Study design and implementation for novice researchers. *The Qualitative Report*, 13(4), 544-559.
- Gee, J. P. (2014). *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*. New York, NY: Routledge.

- Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Four approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288.
- Kozinets, R.V. (2010). Netnography. In Mansell, R., & Ang, P. H. (Eds.) *The International Encyclopedia of Digital Communication and Society*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.
- Mehta, G. (2013). *Infinite Ripple-The Social Media Revolution*. Bloomington, IN: Xlibris Corporation.
- Paireepairit, I. (2012). *Free Space of Expression: New media and Thailand's politics*. Berlin, Germany: Fesmedia Asia, Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Phillips, A. (2014). *Journalism In Context: Practice and Theory for The Digital Age*. New York, NY: Routledge.
- Potts, L., & Harrison, A. (2013). Interfaces as rhetorical constructions: Reddit and 4chan during the Boston marathon bombings. In *Proceedings of The 31st ACM International Conference On Design of Communication*, 143-150.

การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม: การเปลี่ยนแปลงสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม
ของหญิงไทยและครอบครัว ในจังหวัดนครราชสีมา

CROSS – CULTURAL MARRIAGE: ECONOMIC SOCIAL CULTURAL STATUS
CHANGES OF THAI WOMEN AND THEIR FAMILIES IN NAKHONRACHASIMA
PROVINCE.

กรณภัทสรณ์ ไชกิจภิญโญ*
Kornpatsorn Chaikitpinyo

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม และ 2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของหญิงไทยและครอบครัว ในจังหวัดนครราชสีมา พื้นที่วิจัยได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอเสิงสาง และอำเภอพิมาย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 87 คน ถูกคัดเลือกโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้รู้ (Key Informant) จำนวน 42 คน 2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) 30 คน และกลุ่มที่เกี่ยวข้องทั่วไป (General Informant) จำนวน 15 คน การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม นำเสนอผลการวิจัยโดยพรรณนาวิเคราะห์

ผลวิจัยพบว่า

เมื่อปี พ.ศ. 2507 ได้เกิดสงครามเวียดนามขึ้น จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ลงนามในข้อตกลงยอมให้กองทัพสหรัฐอเมริกาตั้งฐานทัพในประเทศไทย ทำให้หญิงไทยหลายคนเต็มใจเข้าสู่อาชีพภรรยาเช่าและโสเภณีบางคนได้แต่งงานถูกต้องตามกฎหมายปัจจุบันการแต่งงานของหญิงไทยกับชายชาวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นเรื่องของเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจปัญหาที่พบได้แก่หญิงไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแต่งงานที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ตระหนักถึงสิทธิพึงมีพึงได้ของภรรยาหลังแต่งงาน การแก้ไขปัญหาโดยการบูรณาการทั้งปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม น่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมและยั่งยืนโดยยึดถือทฤษฎีการแต่งงานและครอบครัว (Marriage and Family Theory) กับ ยึดแนวคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามชาติ (Cross Cultural Marriage) และแนวคิดกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Change)

คำสำคัญ: การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม, การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ, สังคม, วัฒนธรรม, เหตุผลทางเศรษฐกิจ

* Program in Cultural Science, Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University.

ABSTRACT

The purposes of this research were 1. To study the background of cross – cultural marriage. 2. To study economic Social cultural status changes of Thai women and their families. The research areas were Mueang Nakhon Ratchasima District, Seng-Sang District, and Phimai District in Nakhon Ratchasima Province. A sample of 87 people was selected by means of a purposive sampling. A sample of 87 people were divided into three groups: Those who know (Key Informant) A group of 42 miners (Casual Informant) of 30 people and groups involved in General Informant 15 people were selected purposively. Was selected by means of a purposive sampling. Data were gathered from the documents and related research and field studies. With these observations, interviews focus group discussions. The results were presented by Descriptive Analysis.

The research findings wear as follows:

In 1964, a war was appeared in Vietnam and Field Marshal Thanom Kittikhachorn signed a memorandum of understanding on allowing the US. Army based in Thailand. At that time many Thai women willingly led their life of hired wives and prostitutes. Some women and foreign men registered their marriage. At present, most marriages of Thai women and foreign men are held for an economic reason. The problems found are these : most Thai women are not aware of their marriage registration and they are not aware the law concerning the right and roles of a wife after a marriage. The integration of problems and problem solutions resulted from economic, social, and cultural changes should be an appropriate sustainable way. By adhering of marriage and family Theory to anchor the concept of Cross Cultural Marriage and the concept of Social and Cultural Change.

Keywords: Cross – Cultural, marriage, Economic, Social, cultural, status changes, Signed a memorandum of understanding.

1. บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่เล็กที่สุดและสำคัญที่สุดของสังคม โดยทำหน้าที่สั่งสอน ส่งเสริมพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบให้แก่ ลูก หลาน เหลน ในครอบครัวให้เป็นกำลัง สำคัญของชาติในการพัฒนาประเทศ อีกทั้งครอบครัวเป็นแหล่งหล่อหลอม จิตใจ ถ้ายทอด ค่านิยม ความเชื่อ อบรมขัดเกลา บุคคลในครอบครัว ให้มีความประพฤติที่ดี ครอบครัวจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ทุกคน ถ้าวัดว่าครอบครัวเป็นรากฐานสำคัญยิ่งของสังคมที่นำไปสู่ความเจริญ อย่างยั่งยืนของประเทศชาติจะเห็นได้ว่า จากการที่คน 2 คน มาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน เป็นแหล่ง

กำหนดของทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญอย่างไม่รู้จบ (ธานีินทร์ พร้อมสุข และกาญจน์มณี จรุงพร สวัสดิ์. 2552 : 1)การอยู่ร่วมกันไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ลูกซึ่งเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือเป็นครอบครัวขยายหรือรูปแบบอื่น ๆต่างก็มีเป้าหมายของการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมั่นคง องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ครอบครัวมีความสุข คือ ทุกคนในครอบครัว มีความรักใคร่กลมเกลียว มีความรับผิดชอบ ประกอบอาชีพสุจริต รู้จักประหยัด เก็บออมสร้างฐานะครอบครัวให้มั่นคง พ่อ แม่ เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม ไม่มีปากเสียง หรือทำร้ายกันและกัน มีทักษะการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้เป็นคนดี ส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาตามความสามารถ สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพดี สถานที่อยู่อาศัยปลอดภัย ถูกสุขลักษณะปราศจากมลพิษมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย รู้จักคุณค่าตนเองมีส่วนร่วมและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม (ประเวศ วะสี. 2534 : 1) บ้านใดที่มีลูกสาวเมื่อเติบโตสามารถมีคู่ครองได้ก็จะมี การสู้อและแต่งงาน การแต่งงานเป็นพิธีการที่บุคคลสองคนรวมกันเป็นครอบครัวเดียวกัน ใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน การแต่งงานจะมีวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆที่แตกต่างกันไปตามเชื้อชาติ ศาสนาและชนชั้นทางสังคม การแต่งงานเปรียบเสมือน การประกาศการใช้ชีวิตคู่ ประเพณีที่สำคัญสำหรับวิถีชีวิตไทยเป็นการบ่งบอกว่าผู้ที่แต่งงานนั้นมีความเป็นผู้ใหญ่ที่ โดยวัฒนธรรมประเพณีในการแต่งงานของประเทศไทยนั้นจะเกิดขึ้นหลังจากที่ คู่รักทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายตกลงปลงใจจะใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน (ยศ สันติสมบัติ. 2540: 95) อดีตคนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าหากจะมีชีวิตที่ดีต้องเรียนหนังสือ รับราชการและแต่งงานกับ ข้าราชการหรือพ่อค้าชาวจีน แต่ปัจจุบันผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตกงานและมีรายได้ไม่ เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้เกิดทัศนคติเชื่อมโยงกับสังคมวัตถุนิยม คิดว่าเรียนไปก็หางานยากจึงไม่ อยากที่จะเรียนหนังสือหรือเมื่อจบมาก็ไม่หางานทำ หรือทำการค้าเพื่อได้เงินมาใช้จ่ายและเก็บออม เพื่อสร้างฐานะแต่หญิงไทยในปัจจุบันอาจจะรวยทางลัดไม่คิดที่จะเรียนหรือหางานทำเพื่อเก็บออม กับสรรหาวิถีทางที่จะแต่งงานกับชาวต่างชาติเพื่อให้ได้มีชีวิตสุขสบาย ค่านิยมการมีสามีเป็น ชาวต่างชาติของหญิงไทยยุคใหม่เป็นแบบอย่างที่เลียนแบบกันจนกลายเป็นค่านิยมและวัฒนธรรม เลียนแบบ ด้วยความเข้าใจว่าการมีสามีชาวต่างชาติจะสามารถเนรมิตสิ่งที่ยากจะได้อะไรก็ได้ อย่าง ที่ปรารถนา เช่น เงิน บ้าน รถยนต์ ได้ท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ สามารถปลดหนี้สินได้อีกทั้ง ในปัจจุบันผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติเป็นที่ยอมรับไม่ถูกชาวบ้านดูถูกเหยียดหยามเหมือน แต่ก่อนหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติกลายเป็นสังคมยอมรับและชายชาวต่างชาติก็นิยมใน หญิงไทยที่มีเอกลักษณ์ เรียบง่าย ดูแลเอาใจใส่แก่การบ้านการเรือนอดทนซึ่งเป็นคุณสมบัติพิเศษ และความสามารถที่ดีเด่นของหญิงไทยโดยหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติต่างภาษาแม้ว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันไม่ว่าจะอยู่ในประเทศไทยหรือ ต่างประเทศ หญิงไทยก็สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของสามีชาวต่างชาติได้ หญิงไทยจึงเป็นยอดปรารถนาของผู้ชายชาวต่างชาติจึงเป็นเหตุให้ชายชาวต่างชาติและหญิงไทยต่าง แสวงหาแนวทางในการที่จะรู้จักกันหลากหลายวิธี จากการ สังเกต สัมภาษณ์ พบว่าแนวทาง การ แสวงหาคู่ของหญิงไทยกับชายชาวต่างชาติมีหลากหลายวิธี โดยทางอินเทอร์เน็ตหาคู่ เฟสบุ๊ก เพื่อน แนะนำรู้จักกันเอง รู้จักกันในที่ทำงานทั้งฝ่ายชายที่ทำงานในเมืองไทยและหญิงไทยที่ไปทำงานใน

ต่างประเทศ การรู้จักโดยญาติพี่น้องแนะนำ ทางสื่อหนังสือพิมพ์ การรู้จักกันผ่านบริษัทจัดหาคน
นายหน้า กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางที่ชัดเจนและมีการแพร่ขยายทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับการ
แต่งงานกับชาวต่างชาติไปทั่วไทย (ณรงค์ นิตินันท์. 2547: 25)

ป.พ.ศ. 2507 เกิดสงครามเวียดนาม รัฐบาล จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ลงนามตกลงอย่าง
เป็นทางการกับประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้มีทหารอเมริกันจำนวนมากเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยมี
การสร้างฐานทัพ ทำให้หญิงอีสานจำนวนมากหนึ่งสมัครใจ ทำอาชีพ เมียเช่า โสเภณี ค่าประเวณีกับ
ทหารต่างชาติ หญิงบางคนก็ไต่แต่งงานกับทหารต่างชาติ และติดตามสามีกลับไปอยู่ที่ต่างประเทศ
บางคนก็ถูกทอดทิ้งอยู่ที่ไทยพร้อมลูกที่เกิดกับทหารเหล่านั้น ทำให้เกิดปัญหาสังคมและความรู้สึก
ของสังคมไทยในขณะนั้นรับไม่ได้กับหญิงไทยที่มีอาชีพและพฤติกรรม ดังกล่าว มีความรู้สึก รังเกียจ
เหยียดหยามผู้หญิงไทยที่มีอาชีพ เช่นนั้น โดยเฉพาะหญิงในชนบทที่หากใครแต่งงานกับชาวต่างชาติ
มักเป็นที่ดูถูกของคนในชุมชน หลังการปิดฐานทัพ ทหารอเมริกันเดินทางกลับประเทศ เหล่า
บรรดา เมียเช่า ต้องตกงานทั้งที่ จังหวัดนครราชสีมา, อุตรดิตถ์, อุบลราชธานี และสกลนคร ซึ่งใน
ขณะนั้นรัฐบาลของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มีความเป็นห่วงในเรื่องนี้อย่างมาก ด้วยบุคคลเหล่านี้มี
ภาระหน้าที่ต้องเลี้ยงดูครอบครัว ไม่มีรายได้ จึงได้มีนโยบายโปรโมสให้พัทยาเป็นเมืองท่องเที่ยว
สำหรับชาวต่างชาติทำให้เมืองเล็กๆชายทะเลมีชีวิตชีวา เมืองพัทยาก็เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว
นโยบายตอนนั้นถูกเรียกว่า sea, sand and sex อดีตเมียเช่า เจ้าของกิจการ รวมถึงบุคคลที่เคย
ทำงานกับฝรั่งก็ไต่ย้ายถิ่นฐานมาทำงานที่พัทยา บรรยากาศยามค่ำคืนคลุกเคล้าด้วยเสียงดนตรี สุรา
นารี ยาเมา การพนัน การละเล่น ชนิดต่างๆ จนเป็นที่กล่าวขานกันว่าเป็นเมืองที่ชายชาวต่างชาติ
ใฝ่ฝัน ต้องมาเที่ยวให้ได้ เมืองพัทยาก็กลายเป็นเมืองบาป ก่อให้เกิดธุรกิจการค้าทางเพศ
หลากหลายรูปแบบที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลกและหญิงไทยที่มาทำงานที่พัทยาก็อาศัยช่องทางนี้ใน
การได้เจอกับสามีชาวต่างชาติ(อรนุช สีตบุตร. 2554 : 2) การแต่งงานกับชายชาวต่างชาติ
กลายเป็นค่านิยมของชาวบ้านในชนบท สาเหตุที่เกิดความนิยมของหญิงหญิงอีสานที่จะเลือก
แต่งงานกับชายชาวต่างชาติเป็นผลมาจากที่หญิงอีสานมีการหย่าร้างมาก และถูกสามีทอดทิ้ง ต้อง
รับภาระการเลี้ยงดูบุตร มีหนี้สินและจะแต่งงานใหม่ก็ยากด้วยอุปสรรคฐานะ มีลูกติด สิ่งสำคัญ
จำนวนประชากรไทยหญิงและชายไม่สมดุลกัน ชายน้อยกว่าหญิง และชาวต่างชาติที่เข้ามาก็มีแต่
ผู้ชายจึงเกิดการชดเชยตามธรรมชาติ เรื่องนี้คงเป็นแนวโน้มให้หญิงไทยนิยมแต่งงานกับชาย
ชาวต่างชาติ เมื่อพิจารณาจำนวนประชากร จากข้อมูลสถิติประชากรไทยจะเห็นได้ว่าจำนวน
ประชากรไทยทั้งประเทศมี จำนวน 63,589,800 คน เมื่อแยกประเภทแล้วหญิงมีจำนวนมากกว่า
ชาย ส่วนจังหวัดนครราชสีมามีประชากร 2,626,104 คนแยกเป็นประชากรชาย 1,297,362 คน
ประชากรหญิง 1,328,740 คน จึงเห็นได้ว่าประชากรในจังหวัดนครราชสีมาหญิงมีมากกว่าชาย
เช่นกัน (สำนักงานสถิติจังหวัดนครราชสีมา, 2558 อัตราการจดทะเบียนสมรส เดือนกรกฎาคม
พ.ศ. 2558 จำนวน 830 คน และ หย่า 388 คน ซึ่งเห็นว่าการหย่าเกือบครึ่งของการจดทะเบียน
สมรสและมีการแสดงตนต่อเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนสมรสจังหวัดนครราชสีมาที่ชายชาวต่างชาติจด
ทะเบียนกับหญิงไทยจำนวน 65 คนหย่า 28 คน จากสถิติเห็นได้ว่าการหย่ากับการจดทะเบียน

สมรส เกือบเท่าๆกันจึงเป็นเหตุจูงใจที่ผู้วิจัยจะค้นหาคำตอบสาเหตุที่เกิดขึ้นกับหญิงไทยที่ทุกคนใฝ่ฝันที่อยากจะแต่งงานหนีความยากจน เพื่อจะมีชีวิตที่มั่นคง แต่ทำไมหลังการแต่งงานแล้วจึงมีการหย่าเกิดขึ้น (สถิติประชากร จังหวัดนครราชสีมา. 2558 : 2) ปรากฏการณ์การแต่งงานกับชายชาวต่างชาติใช้ว่าจะจะเป็นแต่หญิงไทยฝ่ายเดียวแม้ชายชาวต่างชาติก็ประสงค์แสวงหาหญิงไทยที่จะแต่งงานด้วยเช่นกันด้วยเหตุที่ว่าหญิงไทยเอาใจเก่งดูแลครอบครัวของสามีได้ดีโดยไม่มีการบ่นว่าซึ่งไม่เหมือนกับการแต่งงานกับหญิงชาวต่างชาติด้วยกันจะไม่ดูแลสามี และ ครอบครัวของสามี อยู่แบบ พึ่งพาตนเอง เมื่อเจ็บป่วยหรือแก่ตัวลงก็จะส่งไปให้สถานพยาบาลคนชราดูแล จะไม่ดูแลหรือปรนนิบัติยามแก่เฒ่า จึงนิยมหาหญิงไทยไปแต่งงานด้วยอีกทั้งค่าของเงินที่แตกต่างกันเมื่อเกษียณอายุก็จะมีรายได้จากรัฐบาลช่วยให้ไม่เกิน 1000-1200 ดอลลาร์ ในกรณีที่มีรายได้น้อยและเสียภาษีน้อยถ้าหากไม่เก็บออมยามที่มีงานทำก็จะไม่พอใช้จ่ายแต่ถ้าหากได้แต่งงาน และย้ายมาอยู่กับหญิงไทย ค่าของเงินก็จะเพิ่มมากขึ้น บางคนก็เหลือเก็บมีใช้จ่ายสบายอีกทั้งมีคนดูแลปรนนิบัติ

ในปี พ.ศ. 2552 เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับประเทศอื่นทั่วโลกภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนไทยก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน จากผลการสำรวจครัวเรือนทั่วประเทศพบว่าส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำงานโดยเฉลี่ยเดือนละ 20,903 บาท ต่อเดือน ในขณะที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 16,205 บาทต่อเดือน หรือมีรายได้สูงกว่า ค่าใช้จ่าย 4,698 บาทต่อครัวเรือน หรือประมาณ 1,424 บาทต่อคน ในขณะที่มีหนี้สินโดยเฉลี่ย 134,699 บาทต่อครัวเรือน โดยการก่อหนี้จากการซื้อบ้านและที่ดินเป็นจำนวนสูงสุด ร้อยละ 35.5 รองลงมาเป็นการก่อหนี้เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค ร้อยละ 33.8 สำหรับการก่อหนี้เพื่อการศึกษาที่มีจำนวนน้อยที่สุดเพียง ร้อยละ 2.6 เท่านั้น จากการสำรวจพบว่า ตั้งแต่ปี 2549 - 2552 ครัวเรือนที่มีหนี้มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 64.4 เป็น 60.9 แต่จำนวนเงินที่เป็นหนี้กลับมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจาก 116,585 บาท เป็น 134,699 บาท และยังพบว่าภาคกลางเป็นภาคที่มีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายต่อรายได้สูงสุดถึงร้อยละ 81.6 ซึ่งหมายความว่า จะทำให้เกิดการออมหรือการชำระหนี้ได้น้อยกว่าภาคอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวแต่กลับปรากฏว่า การใช้จ่ายของครัวเรือนยังขยายตัวค่อนข้างสูงและมีอัตราการขยายตัวสูงกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ ในขณะที่ภาระหนี้สินอยู่ในระดับ ค่อนข้างสูงโดยหนี้ส่วนใหญ่ก่อขึ้นเพื่อซื้อหรือเช่าซื้อสิ่งหาทรัพย์สินและที่สำคัญเป็นหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคมากกว่าหนึ่งในสี่จากการขยายตัวของรายจ่ายของครัวเรือนที่ไม่สอดคล้องกับการขยายตัวของรายได้สะท้อนให้เห็นว่า นอกจากรายได้จะเป็นตัวกำหนดการใช้จ่ายแล้ว น่าจะมีปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ารายได้ก็คือ กระแสบริโภคนิยมที่ครอบงำวิถีชีวิตอย่างรุนแรงเข้าไปเป็นตัวเร่งการใช้จ่ายด้วย ซึ่งหากสถานการณ์ยังมีแนวโน้มเช่นนี้ย่อมส่งผลเสียให้การ ก่อหนี้เพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคนับวันยิ่งเป็นอุปสรรคบั่นทอนต่อการออมของภาคครัวเรือน(สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2552 : 1- 2) จากปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม อันมีผลสะท้อนถึงวิถีชีวิตของหญิงไทยที่มีความคิดที่จะแต่งงานกับชายชาวต่างชาติ ได้ส่งผลกระทบต่อครอบครัวเดิม ชุมชนและสังคม และวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านบวก และด้านลบด้วยหญิงไทยที่ไปแต่งงานกับชายชาวต่างชาติไม่ได้จะประสบความสำเร็จทุกรายไปจึงทำให้ผู้วิจัย

มีความสนใจที่จะศึกษาการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม: การเปลี่ยนแปลงสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของหญิงไทย และครอบครัว ในจังหวัดนครราชสีมา ในด้านลบ เพื่อเป็นข้อมูลที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเลือกคู่ครองที่จะแต่งงานกับชายชาวต่างชาติให้มีความมั่นคงในชีวิตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ ในจังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ ในจังหวัดนครราชสีมา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม: การเปลี่ยนแปลงสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของหญิงไทย และครอบครัว ในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร (Document) และเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม (Field Study) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ ความเป็นมา เพื่อประยุกต์ใช้ในการแสวงหาคู่แต่งงานของหญิงกับชายชาวต่างชาติ โดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัยเป็นตัวกำหนดทิศทางในการวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้ คือใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการศึกษา 2 ลักษณะ

3.1 ศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยเฉพาะข้อมูลผลงานวิจัยเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ ในจังหวัดนครราชสีมา

3.2 ศึกษาภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แบบรายกลุ่ม (Group Interview) โดยการสัมภาษณ์แบบรายกลุ่มและรายบุคคล แบบเจาะจง โดยวิธีการสโนว์บอลเทคนิค (Snow Ball Technique) และคัดเลือกบุคคล (Key Informant) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ และกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informant) กลุ่มชาวบ้านและประชาชนทั่วไป (General Informant) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ ในจังหวัดนครราชสีมา

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1) แบบสำรวจ (Survey) เป็นการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับบริบทพื้นที่และสำรวจจากจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เช่น สภาพชุมชน วิถีชีวิตลักษณะสภาพแวดล้อมในชุมชนเพื่อกำหนดพื้นที่วิจัยโดยดำเนินการตรวจภาคสนามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ภูมิศาสตร์ สังคม การ

ประกอบอาชีพ ศาสนา ภาษา ความเชื่อ การตั้งหลักแหล่งของชุมชน สถานที่สำคัญของชุมชน เช่น วัด ศาลาหมู่บ้าน เป็นต้น โดยเน้นเนื้อหาที่ครอบคลุม ใช้ภาษาชัดเจนเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน

2) แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) เพื่อให้ได้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งผู้วิจัยได้เจาะจงคัดเลือก (Purposive Selection) และวิธีการโกลบอลเทคนิค (Snow Ball Technique) กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย กลุ่มผู้อาวุโส ประชาชนชุมชน และหญิงที่สมรสกับชายชาวต่างชาติที่มีความรู้ส่วนเกี่ยวข้องกับครอบครัวหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติ

3) การสังเกต (Observation) มีสองชนิด คือ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) และ แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participatory Observation) ใช้สังเกตภาคสนาม เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ภูมิศาสตร์ สังคม การประกอบอาชีพ ศาสนา ภาษา ความเชื่อ วิถีชีวิต การใช้ภูมิปัญญา การตั้งหลักแหล่งของชุมชน พิธีกรรม สถานที่ในชุมชน เช่น บ้านเรือน วัด ศาลาหมู่บ้าน ร้านค้าขายอาหารในชุมชน สถานที่อยู่อาศัยของคู่สมรส เป็นต้น

4) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการจัดสนทนาโดยใช้ตัวแทนจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล กำหนดประเด็นหัวเรื่องตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลที่จำเป็นในการวิจัย โดยเน้นกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้นำ กลุ่มผู้สนับสนุนส่งเสริม และกลุ่มทั่วไปไม่เกิน 6-8 คน ต่อการจัดสนทนากลุ่มในแต่ละครั้ง

4. ผลการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของหญิงไทยที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับชายชาวต่างชาติ เปรียบเสมือนเหรียญที่มีสองด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งในทางที่ดีและในทางตรงกันข้าม เนื่องจากปัญหาที่ประสบอยู่ในสังคมเป็นประจำ ประกอบกับมีความต้องการจะปรับปรุงวิถีชีวิตของตนเองและครอบครัวใหม่ให้มีสภาพที่ดีขึ้นมีผลเกี่ยวเนื่องกันโดยเฉพาะในระบบความสัมพันธ์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคมด้วย เช่น การรับเอาแบบอย่างความเป็นอยู่ในเรื่องอาหารการกิน การแต่งกาย การพักผ่อนหย่อนใจ อยากรู้ใครมี สิ่งเหล่านี้ไม่ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเว้นเสียแต่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม มีผลสะท้อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ของบุคคลแตกต่างไปจากที่เคยเป็นอยู่มาแต่เดิม ความสัมพันธ์เป็นแบบใกล้ชิด เช่นการลงแขกเกี่ยวข้าว แต่เมื่อมีเทคโนโลยีเข้ามาความสัมพันธ์ของคนในสังคมก็น้อยลงในอดีตเคยอยู่บ้านหลังคามุงจาก สร้างบ้านเหมาะกับธรรมชาติต่อมาเมื่อแต่งงานกับชาวต่างชาติ สร้างบ้านเลียนแบบตะวันตกเมื่ออากาศร้อนก็ต้องพึ่งเครื่องปรับอากาศ สิ่งแวดล้อมก็เปลี่ยนไป

สรุปเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการตอบสนองความต้องการให้มีชีวิตความเป็นอยู่เหมือนเพื่อนบ้านที่ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่แต่ผลที่ตามมาจะทำให้สังคมเปลี่ยนแปลง เช่น ที่อยู่อาศัย การแต่งกายอาหาร ความเจริญทางเทคโนโลยีนับเป็นสื่อ

อันสำคัญที่ทำให้ชุมชนได้รับข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ เกิดการเรียนรู้ยอมรับและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมุ่งความทันสมัยไม่คำนึงถึงรากฐานวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมบางหมู่บ้านช่วงเทศกาล คริสมาส จะประดับไฟเหมือนกับชุมชนในต่างประเทศ มีเทศกาล คริสมาสอ็อกทินโค้งวง วันขอบคุณพระเจ้า เข้ามาแทนที่วัฒนธรรมไทย

สภาพปัญหา การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม: การเปลี่ยนแปลงสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของหญิงไทย และครอบครัว ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผลที่ทำให้เปลี่ยนแปลง

ด้านที่ดี ต่อครอบครัวทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นจากที่ไม่มีอะไรเลย มีเงินจับจ่ายใช้สอย มีช่องทางการประกอบอาชีพ มีวัตถุประสงค์อันยวดยิ่ง มีความสะดวก มีโอกาสในการเรียนรู้โลกกว้างทั้งทางด้าน ภาษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมของประเทศคู่แต่งงาน สามารถพัฒนาตนเองให้เข้ากับสามีและเครือญาติอีกทั้งทั้งสองฝ่ายได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับตนเอง

ด้านไม่ดี เสี่ยงต่อความผิดหวังจากการแต่งงาน บางครอบครัวยังมีวิถีชีวิตเหมือนเดิม ถูกหลอกลวง ค่าประเพณี ค่ายาเสพติด เอาไปเป็นขำรับใช้ให้กับครอบครัวที่ต่างประเทศ ดูแลคนพิการ เจ็บป่วย

5. อภิปรายผล

การวิจัย ครั้งนี้ สรุปได้ว่า หญิงไทยที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับชายชาวต่างชาติมีสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความเป็นอยู่แตกต่างกัน 3 รูปแบบ รูปแบบแรก. สถานะความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงในทางดีขึ้น มีทรัพย์สิน มีเงินออม และไม่มีหนี้สิน รูปแบบที่สอง. สถานะความเป็นอยู่ปานกลาง ไม่มีทรัพย์สิน แต่ไม่มีหนี้สิน ไม่มีเงินออม และ รูปแบบที่สาม. สถานะความเป็นอยู่ยากลำบากกว่าที่แต่งงานกับสามีไทย ต้องหาเงินเลี้ยงดูครอบครัว ถูกทำร้ายร่างกาย หลอกค่าประเพณี ทำงานหนักแต่ไม่มีเงิน มีหนี้สิน ไม่มีทรัพย์สิน และไม่มีเงินออม ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ Plam bech (2010 : 23) ที่พบว่า การที่ ผู้หญิงตัดสินใจแต่งงานกับชายชาวต่างชาติเป็นความปรารถนาที่จะมีฐานะความเป็นอยู่ของตนและครอบครัวดีขึ้น ในขณะที่ผู้ชายปรารถนาที่จะมีครอบครัวที่มีผู้หญิงคอยเอาใจใส่ดูแล นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความคล่องตัวทางเศรษฐกิจในครอบครัวด้วย (ศรีหทัยเวลล์ส, 2556:1) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนและความเป็นอยู่ของผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติแตกต่างกัน ก็คือ เงินสวัสดิการเกษียณอายุของชาวต่างชาติที่รัฐบาลจ่ายให้แก่ผู้เกษียณอายุ หากชาวต่างชาติที่มีอาชีพเป็น วิศวกรพนักงานบริษัท เมื่อเกษียณอายุก็จะได้รับเงินสวัสดิการมากกว่าอาชีพอื่น บางรายได้ถึง 4,000 ดอลลาร์ จึงส่งผลต่อให้มีรายได้มากกว่า จึงทำให้ ผู้หญิงที่แต่งงานกับวิศวกรมีรายได้ต่อเดือนละ 120,000 บาท หาก มีอาชีพ รับจ้างทั่วไปรัฐก็จะจ่ายให้เดือนละ 1,000 ดอลลาร์ และ การที่สามีชาวต่างชาติตัดสินใจมาใช้ชีวิตในประเทศไทยอย่างถาวรด้วยค่าของเงินแตกต่างกันหากได้รับ 1,000 ดอลลาร์ก็ไม่สามารถที่จะดำเนินชีวิตในประเทศไทยของชาวต่างชาติได้ ต้องจ่ายค่าเช่า ค่าไฟฟ้า ค่าอาหาร ค่าภาษี ก็ไม่พอกับการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่ถ้าหากมาอาศัยอยู่ที่ประเทศไทยค่าของ

เงินจะสูงถึง 37,000 บาท เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วยังเหลือ เงินออม บางครอบครัวของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติได้ให้ภรรยาไทย เดือนละ 15,000 บาทไว้ใช้จ่าย ค่าอาหาร และค่าใช้จ่ายในครอบครัว ส่วนตัวยังเหลือเก็บอีก 22,000 บาทต่อเดือนไว้ 1 ปีก็จะมีเงินเหลือเก็บพอที่จะสร้างบ้านหลังกะทัดรัดได้หากต้องการหลังใหญ่ขึ้นก็ต้องรอ 2 ปี ในขณะที่ผู้หญิงบางครัวเรือนมีรายได้เพียงเดือนละ 15,000 บาท การที่สามีชาวต่างชาติตัดสินใจมาใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยจึงมีการวางแผนที่จะสร้างบ้านเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องปรับอากาศ เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นเหตุให้หญิงที่แต่งงานกับชาวต่างชาติมีความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลง ส่วนครอบครัวที่สามีชาวต่างชาติไม่ได้ย้ายมาอยู่ในประเทศไทยก็ไม่มีการสร้างบ้านและซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ แต่จะอาศัยร่วมกับครอบครัวของฝ่ายหญิงในบางครอบครัวผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ สามารถประกอบอาชีพ มีรายได้ ก็มีผลสำคัญที่ทำให้สถานะทางเศรษฐกิจครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี กล่าวคือ ผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีปัจจุบันยังคงมีอาชีพรับราชการครูมีรายได้ต่อเดือนสูงถึงห้าหมื่นบาท ในขณะที่ผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาโอกาสในการประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงค่อนข้างจำกัด ผู้หญิงบางคนจึงพึ่งพารายได้จากสามีเท่านั้น

นอกจากนี้การที่ผู้หญิงบางคนตัดสินใจลงทุนประกอบธุรกิจต่างๆ เช่น ทำบ้านเช่า รีสอร์ท ร้านอาหาร ร้านค้า ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ช่วยให้สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวต่างชาติมีรายได้เพิ่ม มีเงินหมุนเวียน และมีกำไรจากการทำธุรกิจ ส่งผลให้คนในชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการแต่งงานกับชาวต่างชาติโดยคาดหวังว่าการแต่งงานจะช่วยยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของครอบครัว สอดคล้อง กับ จรัมพร โห้ล้อม (2552 น.9) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนและความเป็นอยู่ของผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวต่างชาติแตกต่างกัน ก็คือ เงินสวัสดิการเกษียณอายุของชาวต่างชาติที่รัฐบาลจ่ายให้แก่ผู้เกษียณอายุ หากชาวต่างชาติที่มีอาชีพเป็น วิศวกรพนักงานบริษัท เมื่อเกษียณอายุก็จะได้รับเงินสวัสดิการมากกว่าอาชีพอื่น บางรายได้ถึง 4,000 ดอลลาร์ จึงส่งผลต่อให้มีรายได้มากกว่า จึงทำให้ผู้หญิงที่แต่งงานกับวิศวกรมีรายได้ต่อเดือนละ 120,000 บาท หาก มีอาชีพ รับจ้างทั่วไปรัฐก็จะจ่ายให้เดือนละ 1,000 ดอลลาร์ และ การที่สามีชาวต่างชาติตัดสินใจมาใช้ชีวิตในประเทศไทยอย่างถาวร ด้วยค่าของเงินแตกต่างกันหากได้รับ 1,000 ดอลลาร์ก็ไม่สามารถที่จะดำเนินชีวิตในประเทศของชาวต่างชาติได้ ต้องจ่ายค่าเช่า ค่าไฟฟ้า ค่าอาหาร ค่าภาษี ก็ไม่พอกับการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่ถ้าหากมาอาศัยอยู่ที่ประเทศไทยค่าของเงินจะสูงถึง 37,000 บาท เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วยังเหลือ เงินออม บางครอบครัวของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติได้ให้ภรรยาไทย เดือนละ 15,000 บาทไว้ใช้จ่าย ค่าอาหาร และค่าใช้จ่ายในครอบครัว ส่วนตัวยังเหลือเก็บอีก 22,000 บาทต่อเดือนไว้ 1 ปีก็จะมีเงินเหลือเก็บพอที่จะสร้างบ้านหลังกะทัดรัดได้หากต้องการหลังใหญ่ขึ้นก็ต้องรอ 2 ปี ในขณะที่ผู้หญิงบางครัวเรือนมีรายได้เพียงเดือนละ 15,000 บาท การที่สามีชาวต่างชาติตัดสินใจมาใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยจึงมีการวางแผนที่จะสร้างบ้านเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องปรับอากาศ เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นเหตุให้หญิงที่แต่งงานกับชาวต่างชาติมีความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลง ส่วนครอบครัวที่สามีชาวต่างชาติไม่ได้ย้ายมาอยู่ในประเทศไทยก็ไม่มีการสร้างบ้าน

และซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกใดๆ แต่จะอาศัยร่วมกับครอบครัวของฝ่ายหญิงในบางครอบครัว ผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ สามารถประกอบอาชีพ มีรายได้ ก็มีผลสำคัญที่ทำให้สถานะทางเศรษฐกิจครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี กล่าวคือ ผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจุบันยังคงมีอาชีพรับราชการครูมีรายได้ต่อเดือนสูงถึงห้าหมื่นบาท ในขณะที่ผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาโอกาสในการประกอบอาชีพที่มี ผลการศึกษาพบว่าผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวต่างชาติไม่ได้มีสถานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ดีขึ้นเหมือนกันทั้งหมด ชาวต่างชาติส่วนใหญ่ที่มาแต่งงานกับหญิงไทยจะมีฐานะไม่ค่อยจะดี หากเข้ากินค่าเหมือนบ้านเรา และหญิงไทยส่วนใหญ่ที่ชาวต่างชาติมาแต่งงานด้วยก็จะมีระดับชาวบ้าน มีอาชีพที่สังคมไม่ยอมรับ เช่นกัน

ดังนั้น สังคมไม่ควรคาดหวังที่จะยกฐานะทางเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมให้บุตรหลานแต่งงานกับชาวต่างชาติ ควรเปลี่ยนทัศนคติลดค่านิยมต่อการแต่งงานกับชาวต่างชาติ โดยไม่ควรให้คุณค่ากับการแต่งงานกับชาวต่างชาติเป็นหลักแต่ควรส่งเสริมให้ผู้หญิงและครอบครัวผู้หญิงมีความรู้เท่าทันปัญหาหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการแต่งงานกับชาวต่างชาติ ตลอดจนการแต่งงานควรเกิดขึ้นจากความพร้อมที่จะสร้างครอบครัวร่วมกันมากกว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ เท่านั้น

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย เรื่อง การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม: การเปลี่ยนแปลงสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของหญิงไทย และครอบครัว ในจังหวัดนครราชสีมาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะใน 2 ด้าน ดังนี้ คือ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรม สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของสังคมไทย การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และใช้เป็นข้อมูลให้ กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงแรงงานที่ใช้เป็นข้อมูลของหญิงไทยและชาวต่างชาติ ที่เดินทางเข้ามาแต่งงานในประเทศไทยและเดินทางไปทำงานที่ต่างประเทศ

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ผลจากการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ใน หน่วยงาน โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ การบริหาร การปกครองทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

2) ผลจากการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติสามารถนำไปปรับใช้กับหลักการดำรงชีวิตและจะได้ดำเนินการแก้ไขได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไปในอนาคต หน่วยของรัฐความมั่นคงแห่งชาติ สามารถใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา ต่อไป

3) ผลจากการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้ ควรส่งเสริมการศึกษาภาษาต่างประเทศในระดับพื้นฐานให้ทั่วถึงมากขึ้นและการเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีของชนชาติทั้งตะวันตกและ

ตะวันออก เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับเพื่อนร่วมโลกที่ไร้พรมแดนถึงชนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมและการแต่งงานกับชาวต่างชาติ ในอนาคต

6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัย ครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้ชายไทยแต่งงานกับหญิงต่างชาติที่เกิดปรากฏการณ์ การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อสังคมไทยและวัฒนธรรม
- 2) ควรมีการศึกษาวิจัยผู้ชายไทยแต่งงานกับชายชาวต่างชาติที่เกิดปรากฏการณ์การ เปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อสังคมไทยและวัฒนธรรม
- 3) ควรมีการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลให้หญิงไทยตัดสินใจเลือกใช้ชีวิตคู่กับ ชาวต่างชาติ ปัญหาอุปสรรคในชีวิตคู่ การปรับตัวในการดำเนินชีวิตว่ามีความเหมือนและความ แตกต่างอย่างไร เพื่อเป็นการเปิดมุมมองให้มีความหลากหลายมากขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อไป
- 4) ควรมีการทำงานวิจัยหญิงไทยต่างวัยกับชายสูงอายุต่างชาติ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการ ทะเลาะวิวาท หึงหวงการทำร้ายร่างกาย และชู้สาว ส่งผลกระทบต่อ วัฒนธรรมไทย

References

- MacDonald, R., & Joliffe, L. (2003). *Cultural Rural Tourism. Annals of Tourism Research, 30*(2), 307-322.
- Office of Strategy Administration of Central Northeast Region. (2554). *Strategic Plan of Central Northeast Province Cluster : Roi et, Konkhaen, Mahasarakam, Kalasin; " Roi Kaen Sarn Sin " 2553-2556*. Khon khaen: Office of Strategy Administration of Central Northeast Province Cluster.
- Phinyo Phuthet. (2559). Conservation and Development of Folk Music Culture of Community based Learning. *Journal of MCU Social Science Review, 5*(3), 231 – 240.
- Ranee Isichaikul and Others. (2558). *Thai Agro Tourism Development for Welcoming ASEAN Tourists*. Bangkok: National Research Commission and Office of Research Support Fund
- Roberts, L., & Hall, D. (2001). *Rural Tourism and Recreation: Principles to Practice*. Cambridge: CABI Publishing.

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

THE CAUSAL FACTORS AFFECTING OF THE QUALITY OF WORKING LIFE
OF POLICE OFFICERS, ROYAL THAI POLICE

นิติพัฒน์ กิตติรัชกุล* สุรพล ราชภัณฑารักษ์** สนนธ์ บางยี่ขัน*** สุรพล สุยะพรหม****
Nitiphat Kittirakshakula, Suraphol Rajbhandaraks, Sonth Bangyekan, Surapon
Suyaprom

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2) ทดสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 3) ศึกษาอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวม ของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 4) เพื่อเสนอแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีข้อค้นพบดังนี้

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ได้รับอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกจากตัวแปรภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย โดยผ่าน ตัวแปรสภาพแวดล้อม และตัวแปรทรัพยากรทางการบริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* Doctor of Philosophy (Political Science), Faculty of Political Science Ramkhamhaeng University.

** Faculty of Political Science Ramkhamhaeng University.

*** Faculty of Political Science Ramkhamhaeng University.

**** Department of Political Science, Faculty of Social Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

214 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

2. คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากตัวแปรสภาพแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากตัวแปรทรัพยากรทางการบริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ/คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ

ABSTRACT

This dissertation aims at 1) discovering factors responsible for the quality of working life of police officers of the Royal Thai Police Office 2) verifying patterns of causal factors 3) specifying direct, indirect and cumulative influences of those factors and 4) recommending ways and means in formulating a strategy to achieve quality of life of police officers.

This research undertaking made use of mixed methods, i.e. a) quantitative type making use of Multi-Stage Random Sampling of 450 police offices from all over the country b) qualitative type using in-depth interview of 12 police offices.

The findings are as follows:

1) The quality of working life of police officers are positively influenced indirectly by democratic leadership variable via environmental and administrative resources variables at the statistically significant level 0.01

2) The quality of working life of police officers are positively influenced directly by environment variables at the statistically significant level 0.05

3) The quality of working life of police officers are positively influenced directly by resource management variables at the statistically significant level 0.01

Keywords: The Causal Factors Affecting / the Quality of Working Life/Police Officers.

1. บทนำ

ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศ ให้สามารถปรับตัวรองรับ

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไป เพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sutrphisal, 2555 : 3)

นอกจากนั้น ความไม่พึงพอใจต่าง ๆ ที่เกิดจากคุณภาพชีวิตการทำงานเป็นปัญหาสำคัญ ที่มีผลกระทบต่อผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งหรือในสถานะใดก็ตาม คุณภาพชีวิตการทำงาน เป็นแนวคิดที่สำคัญต่อบุคลากรและองค์กร โดยเฉพาะผลกระทบของงานที่มีต่อบุคลากรซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพขององค์กรและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจขององค์กร (Nadler & Lawler, 1983 : 20-23)

องค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็้องค์กรของภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือภาคเอกชน ต่างพยายามสร้างหน่วยงานขึ้นมารองรับเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสนับสนุนให้มีฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือฝ่ายฝึกอบรมขึ้นในองค์กรเพื่อช่วยให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีความสุขและมีความพึงพอใจในการทำงานนั้นๆ

Walton, (1975 : 91) กล่าวว่า ค่าตอบแทนที่ได้จากการทำงานมีความสำคัญไม่น้อยเช่นกัน เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ทุกคนต้องขวนขวายหารายได้เพิ่มขึ้นเพื่อมาใช้จ่ายในครอบครัวเพื่อความอยู่รอดในสังคมและมีศักดิ์ศรี การขาดเงิน หรือการมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายทำให้ต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ได้เงินมาด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการกู้ยืม หรือด้วยวิธีอื่น ๆ ที่อาจเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตคดโกง หรือการคอร์ปชั่นทำให้ไม่มีความสุขในการทำงานและในเรื่องค่าตอบแทนนั้น ต้องเพียงพอและยุติธรรมด้วย จึงจะทำให้บุคลากรต้องการจะทำงานต่อไป

ตำรวจ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม เนื่องจากตำรวจ คือเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียวที่เข้ามาติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนทุกระดับ ตลอด 24 ชั่วโมง ต่อวัน และ 7 วันต่อสัปดาห์ ประสิทธิภาพการทำงานของตำรวจจึงเป็นประเด็นในการวิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งเสนอให้มีการพัฒนาอยู่เสมอ การที่ข้าราชการตำรวจมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี ได้ก่อให้เกิดความเครียดจากการทำงาน ภาระหน้าที่การงานมาก และมีความกดดันสูง อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการตำรวจฆ่าตัวตาย (Vinai Thongchai ,Pol.Col. et al.,2557 : 54)

จากการสำรวจสรุปสถิติข้าราชการตำรวจเสียชีวิตด้วยวิธีการฆ่าตัวตาย ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. - 7 พ.ย. พ.ศ. 2557 มีจำนวน 34 นาย และหากไปดูข้อมูลตำรวจฆ่าตัวตายตั้งแต่ปี 2551-2556 มีจำนวน 172 นาย โดยปี พ.ศ. 2555 เกิดมากที่สุดถึง 47 นาย สำหรับค่าเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2555 เฉลี่ยตำรวจฆ่าตัวตายปีละ 29 นาย นอกจากนี้ยังพบสถิติฆ่าตัวตายมากที่สุด อยู่ที่ช่วง

อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 44.19 โดยตำรวจยศ ดาบตำรวจ ฆ่าตัวตายมากที่สุด ร้อยละ 56.98 สายงานที่ฆ่าตัวตายมากที่สุดคือ งานป้องกันปราบปราม 128 นาย คิดเป็นร้อยละ 74.42

พลตำรวจเอก สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง อดีตผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เปิดเผยว่า สถิติดังกล่าวเป็นการสูญเสียบุคลากรที่ดีเป็นจำนวนมาก โดยสาเหตุที่ทำให้ตัดสินใจฆ่าตัวตาย มีหลายกรณี ทั้งความเครียดเรื่องส่วนตัว ครอบครัว และงานในหน้าที่ และด้านสุขภาพ ซึ่งผู้บังคับบัญชาต้องดูแลทั้งในเรื่องส่วนตัวและเรื่องงาน ไม่ใช่ไม่สนใจใยดีลูกน้อง โดยถือว่าเป็นหน้าที่ที่เขียนไว้ในนโยบายตำรวจ (Royalthaipolice, 2557)

จากผลการสำรวจสถิติข้าราชการตำรวจฆ่าตัวตาย จะเห็นว่าความเครียด โดยเฉพาะความเครียดจากการทำงาน (คุณภาพชีวิตการทำงานไม่ดี) เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการตำรวจกระทำอัตวินิบาตกรรม หรือไปก่อเหตุร้ายแก่ผู้อื่น ซึ่งผู้บังคับบัญชาของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหา โดยสั่งการ กำชับ ผู้บังคับบัญชาทุกระดับต้องเอาใจใส่ สอดส่อง ดูแลความประพฤติและพฤติกรรมของข้าราชการตำรวจในสังกัด โดยเฉพาะผู้บังคับบัญชาที่อยู่ในความรับผิดชอบตามสายงานและตามคำสั่งปกครองบังคับบัญชา

นอกจากนั้น ผู้บังคับบัญชาได้ให้สำรวจปัญหา ความเดือดร้อนทั้งที่เกิดจากหน้าที่การงาน เรื่องส่วนตัว ปัญหาสุขภาพของข้าราชการตำรวจ หรือบุคคลในครอบครัว แล้วพิจารณาผู้ที่อยู่ในข่ายต้องได้รับการแก้ไขหรือช่วยเหลือเป็นกรณีเร่งด่วน เพื่อดำเนินการช่วยเหลือตามอำนาจหน้าที่ โดยด่วน สิริวัฒน์ ศรีศรีรอด ได้ศึกษาพุทธจิตวิทยาบูรณาการ : แนวคิดและการสร้างตัวแบบเพื่อลดอัตราการฆ่าตัวตาย ของวัยรุ่นในสังคมสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า ตัวแบบพุทธจิตวิทยาบูรณาการ ในการลดอัตราการฆ่าตัวตายของวัยรุ่นใน สังคมไทย มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1. ปัจจัยสาเหตุการฆ่าตัวตายของเยาวชนหรือวัยรุ่นไทย ประกอบด้วย 6 ปัจจัยสำคัญ คือ 1. ด้านค่านิยม สมัยใหม่ 2. ด้านสภาพเศรษฐกิจในครอบครัว 3. ด้านสุขภาพ กาย-จิต 4. อุปนิสัยส่วนตัว 5. ความสัมพันธ์ในครอบครัว และ 6. การคบเพื่อน/ความรัก

จากสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ภาวะ ความตึงเครียดต่างๆ ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ปัญหาอาชญากรรมทวีความรุนแรงมากขึ้น และมีผลกระทบต่อความสงบสุขของประชาชนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาโดยปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน อาทิ ปัญหาความยากจน ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ปัญหายาเสพติด แรงงานต่างด้าว อพยพต่างๆ นำไปสู่การเอารัดเอาเปรียบ มีการแก่งแย่งทรัพยากร การละเมิดกฎหมายบ้านเมือง

โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติสุขของประชาชนในสังคม และมีแนวโน้มที่ผู้กระทำความผิดจะนำอาวุธปืน อาวุธสงครามมาใช้ในการประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเพิ่มมากขึ้น คดีการพนันและการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เพิ่มขึ้น ล้วนเป็นสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมประเภทต่างๆ ทำให้ประชาชนรู้สึกหวาดกลัวภัย และมีแนวโน้มที่อาชญากรรมจะมีปริมาณและทวีความรุนแรงซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทำให้สังคมและประชาชนมีความต้องการและความคาดหวังที่จะได้รับการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากรัฐมากขึ้นตามไปด้วย

ดังนั้น ปัญหาอาชญากรรมดังกล่าว จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขโดยข้าราชการตำรวจ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และสังคมส่วนรวม ดังนั้น ข้าราชการตำรวจจากทุกส่วนงานจะต้องเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ และเป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี เพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้ อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้สังคมมีความสุข ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอย่างยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีความเข้มข้นและลึกซึ้งมากขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship) ถึงผลกระทบทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรต่าง ๆ จำนวนมากที่เป็นเหตุเป็นผลต่อเนื่องกัน และที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ทั้งข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรและชั้นประทวนทั่วประเทศไทย ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงของคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจในยุคสังคมปัจจุบัน โดยพิจารณาจากตัวแปรเกี่ยวกับ โครงสร้างองค์กร ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ทรัพยากรทางการบริหาร และสภาพแวดล้อม

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 2.2 เพื่อทดสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 2.3 เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวม ของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 2.4 เพื่อเสนอแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน ของข้าราชการตำรวจ และคุณภาพชีวิตการทำงาน ของข้าราชการตำรวจสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประกอบด้วย ปัจจัยโครงสร้างองค์กร ปัจจัยภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ปัจจัยทรัพยากรทางการบริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อม การดำเนินนโยบายทางการเมือง การจัดสวัสดิการเกี่ยวกับที่พักอาศัย การประกอบอาชีพเสริม คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประกอบด้วย ความเครียดในการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การมีโอกาพัฒนาความสามารถ ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร (population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 6 ส่วนงาน ประกอบด้วย 1) ส่วนบังคับบัญชา 2) ส่วนปฏิบัติการเฉพาะทาง 3) ส่วนป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม 4) ส่วนสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม 5) ส่วนการศึกษา และ 6) ส่วนบริการ

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการศึกษาโดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ปี 2555 ออกแบบการศึกษาและพัฒนาเครื่องมือสำหรับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยได้กำหนดแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ในระหว่างเดือน มิถุนายน 2559 ถึงเดือน สิงหาคม 2559 การวิเคราะห์และสรุปผลการวิเคราะห์ในช่วงเดือน สิงหาคม 2559 ถึงเดือน กันยายน 2559

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ 2 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในข้อ 1, 2 และ 3

การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในข้อ 4

การวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

1) ประชากร (Population) เป็นข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 6 ส่วนงาน ประกอบด้วย ส่วนบังคับบัญชา ส่วนปฏิบัติการเฉพาะทาง ส่วนป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ส่วนสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ส่วนการศึกษา และส่วนบริการ ทั้งระดับชั้นสัญญาบัตร และระดับชั้นประทวน รวมจำนวนทั้งสิ้น 215,318 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จาก ข้าราชการตำรวจ ทั้งหมด 30 กองบัญชาการ โดยถือตามลักษณะการวิเคราะห์ตัวแปรพหุคูณ ซึ่งจะมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 20 เท่าของตัวแปร ได้กลุ่มตัวอย่าง 450 คน เป็นไปตามสัดส่วนของกำลังพลที่มีอยู่ในแต่ละกองบัญชาการ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ซึ่งเป็นที่นิยมใช้กับประชากรที่มีโครงสร้างเป็นลำดับชั้นต่างๆ (Wanee Kaemkate, 2555)

2) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย โครงสร้างองค์กร ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ทักษะการบริหาร และการควบคุม ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ผ่านการตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของเนื้อหาและโครงสร้างของข้อคำถาม (content validity) ตรวจสอบความถูกต้องของมาตรวัดตัวแปร ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability)โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โปรแกรม LISREL (Linear Structure Relationship Model)

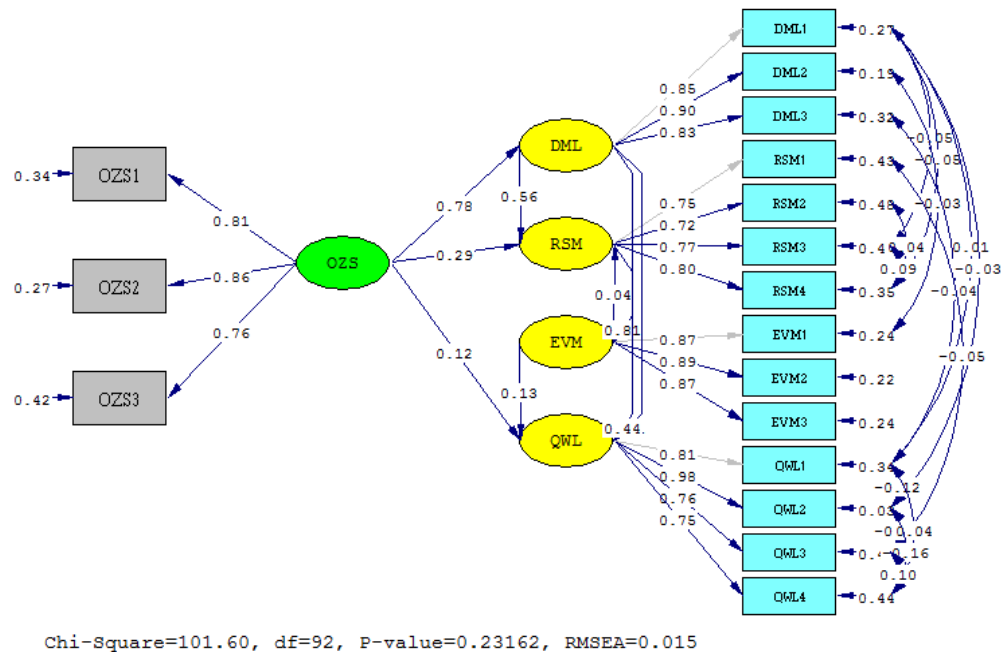
การวิจัยระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เพื่อเสนอแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในข้อ 4 ทำการสัมภาษณ์ ข้าราชการตำรวจ ระดับผู้บริหาร และระดับปฏิบัติการ ที่มีประสบการณ์ในการรับราชการตำรวจ ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ เป็นอย่างดี จำนวน 12 นาย โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งหมดผลการทดสอบค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity ซึ่งเป็นค่าสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์หรือไม่ พบว่า มีค่าเท่ากับ 5367.379 ค่า $df = 136$, $p < .01$ แสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์มีความแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี KMO พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.942 แสดงว่า ตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์ภายในต่อกัน จึงสามารถสรุปได้ว่าข้อมูลชุดนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีตัวแบบการวัด (measurement model) ซึ่งอาศัยหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน

5.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นหรือการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล (Linear Structure Relationship Model : LISREL) ด้วยวิธีการ Maximum Likelihood เพื่อทำการเปรียบเทียบถึงความกลมกลืนระหว่างโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งปรากฏดังภาพ 1 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานการวิจัยจากค่าสถิติต่างๆหลังจากการปรับโมเดล เพื่อพิจารณาว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ พบว่าค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 101.60 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 92 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.232 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.10 น้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพันธ์ (CFI) เท่ากับ 0.06 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.97 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.96 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ 0.02 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนดค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสอง

ภาพ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ (หลังปรับโมเดล)

ของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.02 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) เท่ากับ 533.83 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดจากค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าโมเดลครั้งสุดท้ายที่ทำการปรับแก้ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

6. อภิปรายผล

6.1 คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากโครงสร้างองค์กร อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้รับอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกโดยผ่านทรัพยากรทางการบริหาร ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย และ สภาพแวดล้อม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานของ Stephen P. Robbins (Stephen P. Robbins, 1990) ที่กล่าวว่า องค์กร จะต้องมีการสร้างอย่างเป็นทางการ มีการแบ่งงานและมอบหมายงานให้แก่สมาชิกทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ (Voradej Chandarasorn, 2551) กล่าวถึงสมรรถนะขององค์กร จะประสบความสำเร็จได้จำเป็นที่จะต้องมีการสร้างขององค์กรที่เหมาะสม และมีความแข็งแกร่ง ทั้งภายในและภายนอก การที่ผลการทดสอบสมมติฐาน ไม่สอดคล้องกับ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ดังกล่าว น่าจะมีสาเหตุจากลักษณะการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ มีความแตกต่างจากข้าราชการฝ่ายอื่นๆ ถึงแม้จะต้องปฏิบัติงานอยู่ภายใต้โครงสร้างองค์กรที่ไม่เหมาะสม ผู้บังคับบัญชาไม่มีภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย

สภาพแวดล้อมไม่ดี และขาดแคลนทรัพยากรทางการบริหาร ข้าราชการตำรวจก็ต้องปฏิบัติงานภายใต้กฎหมาย ระเบียบแบบแผน และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด ดังนั้นการที่ข้าราชการตำรวจจะมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีหรือไม่นั้น จึงมิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังกล่าว

6.2 คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้รับอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวก โดยผ่านสภาพแวดล้อม และทรัพยากรทางการบริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานของ (Jirachoke Virasaya, 2547) ที่กล่าวว่า การจะทำอะไรได้ผลนั้นต้องอาศัยการมีผู้นำระดับรอง ที่มีความสามารถ และความสามารถในการ “หยิ่ง” สถานการณ์และการวางแผน รั้งשרค์ ประเสริฐศรี กล่าวว่า ผู้นำที่มีการมอบอำนาจการตัดสินใจให้พนักงาน มีการกระตุ้นให้มีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชาแสดงความ คิดเห็นในการปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรียกว่าเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย (2544) การที่ผลการทดสอบสมมติฐาน ไม่สอดคล้องกับ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ดังกล่าว น่าจะมีสาเหตุจากลักษณะการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ มีความแตกต่างจากข้าราชการฝ่ายอื่นๆ ถึงแม้ผู้บังคับบัญชาจะไม่มีภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ข้าราชการตำรวจก็ต้องปฏิบัติงานภายใต้กฎหมาย ระเบียบแบบแผน และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด ดังนั้นการที่ข้าราชการตำรวจจะมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีหรือไม่นั้น จึงมิได้ขึ้นอยู่กับความมีภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บังคับบัญชาโดยตรง แต่มีผลทางอ้อมผ่าน สภาพแวดล้อม และทรัพยากรทางการบริหาร ดังนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะต้องส่งเสริม และสนับสนุนให้หัวหน้าหน่วยงานทุกระดับชั้น สร้างสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่ดี และจัดหาทรัพยากรมาใช้ในการบริหารงานอย่างเพียงพอ ก็จะส่งผลให้ข้าราชการตำรวจมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น

6.3 คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากสภาพแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้รับอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวก โดยผ่านทรัพยากรทางการบริหาร อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Jay B. Barney and Ricky W. Griffin (1992) ที่กล่าวถึง สภาพแวดล้อมทั่วไป (general environment) ได้แก่ สิ่งต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อองค์การ ซึ่งประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยทางด้านการเมือง และกฎหมาย (political and legal) ได้แก่ผลกระทบจาก ระบบการเมือง และกฎหมาย รวมถึงแนวนโยบายต่างๆ ของรัฐที่มีต่อองค์การปัจจัยทางเศรษฐกิจ (economic factors/ economic climate) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาพรวมทางด้านเศรษฐกิจของประเทศที่องค์การตั้งอยู่ ปัจจัยทางด้านสังคม และวัฒนธรรม (social and cultural dimensions) ได้แก่ การพิจารณาถึงลักษณะของสังคมที่องค์การดำเนินการอยู่ เป็นต้น Judith R. Gordon and associates (1990) กล่าวถึง

สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (internal environment) ได้แก่สภาพการณ์ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ภายในองค์กร หรือสภาพภายในองค์กรที่มีผลต่อการดำเนินกิจการขององค์กร ซึ่งจะประกอบด้วยระบบย่อยๆ เช่น บุคคลในองค์กร (human resources) ถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่จะทำให้ห้องค์การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ปัจจัยภายในด้านบุคคล จะพิจารณาถึงระบบการบริหารงานบุคคล ตั้งแต่การสรรหา และคัดเลือกพนักงาน การบรรจุแต่งตั้ง การฝึกอบรมและพัฒนา การจัดระบบสวัสดิการ เงินเดือน และค่าตอบแทน และสิทธิประโยชน์ตอบแทนอื่นๆ การวางแผนเส้นทางก้าวหน้าในอาชีพ การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง การประเมินความดีความชอบ (Chanchai Chitlaoarporn, 2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องรัฐตำรวจสมัยใหม่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมภายใต้รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร พ.ศ.2544-2549 ผลการวิจัยพบว่า มีเงื่อนไขหลายประการเป็นมูลเหตุนำไปสู่การเป็น ผู้นำแบบอำนาจนิยม กลุ่มทุนที่มีบทบาททางการเมืองโดยตรงมากขึ้น ดังนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะต้องกำหนดมาตรการป้องกันมิให้ฝ่ายการเมือง เข้ามาแทรกแซงการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจ เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ จัดสร้าง หรือจัดหาที่พักอาศัยให้กับข้าราชการตำรวจอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ ตลอดจนส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจประกอบอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้จากงานประจำที่มีอยู่แล้ว อันจะส่งผลให้ ข้าราชการตำรวจ ไม่เกิดความเครียดในการทำงาน และมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดียิ่งขึ้น

6.4 ทรัพยากรทางการบริหาร มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Sirgy, Efraty, Siegel, and Lee (2001) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจของพนักงานที่มีต่อความต้องการที่หลากหลายจากทรัพยากร กิจกรรม และผลลัพธ์จากการมีส่วนร่วมในการทำงานส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน ทรัพยากรที่ผู้บริหารต้องให้ความสนใจ เพื่อให้การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ประสบความสำเร็จ (Pimchana Sriboonyaponrat, 2556)กล่าวว่า การรวบรวมทรัพยากร การวางแผนและการจัดองค์กร ได้มีการระบุไว้แล้ว ตัวแปรสำคัญ คือ 5 M's ได้แก่ Man, Money, Material, Management และ Morality แต่การดำเนินงาน พบว่า Money ต้องมาก่อน สำหรับการจัดการนั้นโยงเกี่ยวกับความสามารถเฉพาะตัว โดยโดยเฉพาะโยงเกี่ยวกับ Morality ที่ใช้ในความหมายว่า เป็นจริยธรรมหรือหลักการแห่งความแข็งแกร่งและรับผิดชอบต่องาน (Siriwan Sareerat , et al. 2546) กล่าวถึงทรัพยากรการบริหาร (Management Resources) ได้แก่ 4 M'S ประกอบด้วย คน (Man) คือทรัพยากรบุคคลที่เป็นหัวใจขององค์กร ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการ เงิน (Money) คือปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้กิจกรรมต่างๆ ขององค์กร ดำเนินต่อไป

ได้ วัสดุ (Material) คือวัตถุดิบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญไม่แพ้ปัจจัยอื่น จำเป็นต้องมีคุณภาพ และมีต้นทุนที่ต่ำ เพราะมีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต และการจัดการ (Method/Management) เป็นวิธีการทำงานให้มี ประสิทธิภาพสูงสุด จากการศึกษาวิจัยของเติมศักดิ์ ทองอินทร์ ในเรื่องศักยภาพในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามความคาดหวังของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยภาพรวมควรมีการให้กำลังใจแก่ผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง ควรมีการดูแลให้เท่าเทียมกัน ควรปรับปรุงในด้านการติดต่อสื่อสาร เป็นต้น จากแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ดังกล่าว จะเห็นว่าองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงาน จะต้องมีทรัพยากรทางการบริหารที่เพียงพอ หากมีไม่เพียงพอจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานที่ไม่ดี เช่น ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน และไม่มีงบประมาณที่จะไปจัดซื้อจัดหาเข้ามาทำงาน บุคลากรในหน่วยงาน ต้องใช้เงินส่วนตัว หรือช่วยกันออกเงินซื้อวัสดุอุปกรณ์มาทำงาน จะทำให้มีเงินไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดความเครียดตามมา ไม่มีความสุขกับการทำงาน รวมทั้งขาดขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะต้องเพิ่มกำลังข้าราชการตำรวจ สนับสนุนงบประมาณ และจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย ให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน ตลอดจน ส่งเสริม และพัฒนาหัวหน้าหน่วยให้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้ข้าราชการตำรวจมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

โอนหน่วยงานที่มีใช้ภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยตรงไปอยู่กับหน่วยงานอื่น เสนอแก้ไข พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 53 ให้ข้าราชการตำรวจ ระดับ ผู้กำกับ การ ขึ้นไป เป็นผู้พิจารณาคัดเลือกผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่ง ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ยกฐานะหน่วยงาน ระดับ กองบัญชาการตำรวจนครบาล และตำรวจภูธรภาค1-9 ให้เป็นหน่วยงานระดับกรม มีอธิบดี เป็นหัวหน้าหน่วยงาน เพื่อให้การบริหารงานเกิดความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพและจัดหา กำลังพล งบประมาณ และอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ มีทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ดังนั้น จึงควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงาน ระหว่างข้าราชการตำรวจในส่วนกลาง กับ ส่วนภูมิภาค ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อทาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะได้กำหนด นโยบายในการวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่มากยิ่งขึ้น

References

- Busakorn Wattanabut. (2559). Happy Work Place and Quality of Life. *Journal of MCU Social Science Review*, 4(1), 65-77.
- Chanchai Chitlaoarporn (2549). *Modern Police State : State and Society Relation During The Prime Ministership Thaksin Shinawatra, 2544-2549* (Doctoral Dissertation). Bangkok : Chulalongkorn University.
- Jirachoke Virasaya , Suraphol Rajbhandaraks and Suraphan Thabsuwan. (2558). *General Political Science*. Bangkok :Ramkhamhaeng University Press.
- J Judith R. Gordon and associates. (1990). *Management and Organizational Behavior*. Boston: Allyn and Bacon. With R.Gordon and associates.
- Jay B. Barney and Ricky W. Griffin. (1992). *The Management of Organizations*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Phrarajva Chirmedhi. (2559). The Model of Leadership According to Buddhism of Administrators in Buddhist University of Thailand. *Journal of MCU Social Science Review*, 5(1), 1-16.
- Pimchana Sriboonyaponrat (Supap Choomram).(2556). *Implementation of The Policy On Promoting and Developing The Quality of Life of The Physically Challenged in Thailand* (Doctoral Dissertation). Bangkok : Ramkhamhaeng University.
- Rangsan Prasertsri. (2544). *Leadership*. Bangkok : Thanatuch Printing Co.,Ltd.
- Stephen P. Robbins. (1990) .*Organization Theory: Structure Designs and Application* 3rd edition. Englewood Cliffs New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Sirgy, M. J., Efraty, D., Siegel, P., & Lee, D. J. A New Measure of Quality of Work Life (QWL) based on need satisfaction and spillover theories. *Social Indicators Research*, 55, 2001.
- Siriwan Sareerat , et al.(2546). *New Age Marketing Management*. Bangkok : Tawan Printing House.

226 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

Siriwat Srirueong (2559). Integration of Buddhist Psychology : Concepts and Model Building to Reduce The Rate of Suicide Teen in Thailand Society. *Journal of MCU Social Science Review*, 5(3),15-27.

Termsak Thongin (2559). Potentiality in Human Rrsources Management as Expected by The Executive of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. *Journal of MCU Social Science Review*, 5(2),229-237.

Voradej Chandarasorn (2551) . *From Policy to Implementation : Knowledge Theoretical Mode and Evaluation of Success and Failure* . Bangkok : Chili Sweet Graphic.

Vinai Thongchai ,Pol.Col. et al.(2557). *Qualitative Education Cause of Death of Police : Case Study Suicide of a Police Officer, 2555-2556*. Police General Hospital of the ROYAL THAI POLICE.

Wanee Kaemkate.(2555). *Research Methodology in Behavioral Sciences*.(3rd ed.) Bangkok : Chulalongkorn University Press.

วัฒนธรรมและภูมิปัญญาตาลโตนดตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์
PALMYRA PALM CULTURES AND WISDOMS OF TAMBON KEOI CHAI
CHUMSEANG DISTRICT NAKHON SAWAN PROVINCE

อุทัยวรรณ ภูเทศ*
Uthaiwan Pootes

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมตาลโตนดตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ และ 2) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาตาลโตนดตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกชุมชนที่มีวิถีชีวิตในการทำตาลโตนดเป็นหลักสืบทอดกันมาช้านาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพตาลโตนดและผู้นำชุมชน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมตาลโตนดตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ชุมชนมีวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นของตนที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความคิด และการกระทำ โดยชุมชนมีการพึ่งพิงธรรมชาติทั้งในด้านอุปโภคและบริโภค และได้เปลี่ยนไปจากเดิม ได้แก่ ด้านการผลิตพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องจำนวนพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกมีการลดพื้นที่เพาะปลูกน้อยลง มีการพึ่งพาอาศัยกันในเรื่องแรงงานน้อยลง หันไปจ้างแรงงานมากขึ้น แต่ก็มีส่วนหนึ่งที่พึ่งพาอาศัยแรงงานซึ่งกันและกัน มีการนำเทคโนโลยีอย่างง่ายมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการผลิตจากไม้พายคนน้ำตาลเปลี่ยนเป็นเหล็กกระทงน้ำตาล

ภูมิปัญญาตาลโตนดตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ การใช้ส่วนประกอบของตาลโตนดเป็นยารักษาโรค การผลิตเครื่องเรือน เครื่องใช้ในครัว การใช้เป็นเชื้อเพลิง การนำผลิตภัณฑ์ตาลโตนดไปจำหน่ายและสร้างรายได้ ซึ่งมีบทบาทในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

นอกจากนี้ ชุมชนเกยไชยปัจจุบันยอมรับว่าสังคมจะอยู่รอดได้อย่างยั่งยืนนั้นด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาจะช่วยลดความเสี่ยงต่อการล่มสลายของครอบครัว ชุมชน และยังช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งยังมีความภูมิใจในคุณค่าและวัฒนธรรมของตนมากขึ้น ให้ความสำคัญของการใช้ตาลโตนดเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และใช้เป็นทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคม

คำสำคัญ: วัฒนธรรมตาลโตนด, ภูมิปัญญาตาลโตนด, นครสวรรค์

* Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University

ABSTRACT

This research aimed to study 1) To study the palmyra palm cultures of Tqmbon Keoi Chai Chumseang Distric Nakhon Sawan Province and 2) to study the palmyra palm wisdoms of Tqmbon Keoi Chai, Chumseang Distric, Nakhon Sawan Province. This qualitative research was studies in the agricultural community in the countries where they have been growing palmyra palm as major croups for a long time. The sample used people who know well about palmyra palm and community leaders. The sample group was selected specifically. The tools were in-depth interviewing group discussion and participatory observe and without participation, monitoring data triangulation and content analytics.

There are three findings from this research which can be identified as follows :

1. The palmyra palm cultures of Tambon Koei Chai, Chumseang Distric, Nakhon Sawan Province, it was found that the community had an endemic culture of their communities, demonstrating the lifestyle ideas and actions by the community is dependent on the nature of the consumption. There have been the change such as the production were the amount of area by planning to decrease number of the palm tree. Labour sharing system has been received less attention but if is still taken during harvest season. The technology is easy to use to facilitate the production of a metal spatula to brown sugar shock.

2. The Palmyra palm wisdoms of Tambon Koei Chai, Chumseang Distric, Nakhon Sawan Province such as making use of different parts of palmyra palm trees for medicine, household furniture and utensils, and fuel source. Bringing palmyra palm products to sell and make income earning. Which the palmyra palm wisdom seemed to play a big role in development the community economy.

3. At present, Koei Chai community is admitted that the society could exist only with the local wisdom, so as to decrease the risk of the collapses of families and the society in general and to help the community to become self-reliant. Besides being they were more proud of their own cultures. Given the importance of using the Identity of a palmyra palm community, and made use of them economically and socially.

Keywords: Palmyra Palm Cultures, Palmyra Palm Cultures, Nakhon Sawan Province

1. บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม วิถีทางการเกษตรเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิตของคนไทย สืบทอดมาเป็นเวลาอันยาวนาน ตั้งแต่ครั้งบรรพกาลก่อให้เกิดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพที่เป็นอัตลักษณ์ ตาลโตนครมีปรากฏตามความในหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช แห่งอาณาจักรสุโขทัย ที่กล่าวถึง ดงตาลโตนครอันเป็นสถานที่สำคัญสำหรับประชาชนฟังธรรมในวันพระ โดยสันนิษฐานว่าได้ว่า ตาลโตนครเป็นพืชที่ปลูกในประเทศไทยมานานกว่า 1,000 ปี มาแล้ว ส่วนใหญ่เจริญเติบโตได้ดีในที่ที่มีแสงแดดจัดและความชื้นต่ำ ขึ้นได้บนดินทุกชนิด ทนทั้งความแล้งและน้ำท่วม มีรากลึกมากจึงไม่พบว่าตาลโตนครถูกพายุพัดแบบถอนรากถอนโคน สามารถปลูกร่วมกับพืชอื่น เช่น ตาลโตนครที่ขึ้นอยู่ในนาข้าวในขณะเดียวกันต้นตาลโตนครยังช่วยป้องกันลมพายุและเป็นที่อยู่อาศัยของนกและค้างคาว ซึ่งช่วยควบคุมแมลงและให้ปุ๋ยแกนนานข้าวอีกด้วย

ปัจจุบันการพัฒนาประเทศไทยได้หยิบยกรั้ววัฒนธรรมและภูมิปัญญามาเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการแก้ปัญหาปากท้องของประชาชน อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ และการประกอบอาชีพ ตลอดจนส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการคิดค้นเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รักษา และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย และได้กำหนดแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในมาตรา 87 มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจวางแผนทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มาตรา 85 ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล จนกลายเป็นรากฐานของชาติ สืบสานภูมิปัญญาต่อไปให้ชุมชนเข้มแข็ง ดังนั้นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาพื้นบ้านจึงมีผลต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้านที่เอื้อต่อการคงอยู่ ในลักษณะขององค์กรทางสังคมและเศรษฐกิจจนกลายเป็นรากฐานของชาติ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาประเทศที่สำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างทุนสังคม ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว และชุมชน สามารถจัดการความเสี่ยง และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม สำหรับการเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ (ทุนทางกายภาพ ทุนทางการเงิน) มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็ง โดยใช้ภูมิปัญญา

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการค้า และการลงทุนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีการเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ บนพื้นฐานการพึ่งพาซึ่งกัน และกัน ในส่วนการเสริมสร้างทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานการผลิต ภาคเกษตร มุ่งสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านการค้า จากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการเพิ่มบทบาทไทยในเวทีประชาคมโลก

ตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีต้นทุนทาง วัฒนธรรมสูง อาทิเช่น วัด แหล่งโบราณสถานต่างๆ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน วัฒนธรรมประเพณีไทย ทรงดำ และงานประเพณีที่ยังคงสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน มีการจัดการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน (2553) โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีป่าตาลเป็นพืชเศรษฐกิจ และเป็นสมบัติตกทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล ขึ้นอยู่ทั่วไปและถือเป็นสัญลักษณ์ของชุมชนตำบลเกยไชย หากมอง จากแง่มุมด้านสังคมวัฒนธรรม ตาลเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตวัฒนธรรมการบริโภคและเป็นรากฐาน ของความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชนมาเป็นเวลาช้านาน นั่นคือ ความสัมพันธ์แบบช่วยเหลือ เกื้อกูลกันของคนในหมู่บ้าน และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างผู้ผลิต พ่อค้า และผู้บริโภค ในด้านของระบบการผลิต ความสมบูรณ์ของทุนทางสังคมดังกล่าว ทำให้ชุมชนมีการผลิตสินค้า จากต้นตาลโตนดแทบทุกครัวเรือนควบคู่กับการประกอบอาชีพทำนาเป็นวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่เป็น เศรษฐกิจชุมชน ทั้งนี้จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามเบื้องต้นชาวบ้านตำบลเกยไชยเล่าว่า ผลิตภัณธ์จากตาลโตนดเป็นอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้โดยตรงมาตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน จะเห็น ได้ว่าตาลโตนดและวัฒนธรรมตาลโตนดในตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ได้ผ่านหลายยุคหลายสมัย แต่ปัจจุบันตำบลเกยไชยได้รับอิทธิพลและรับกระแสวัฒนธรรมจาก ภายนอกไปในชุมชน ทำให้หมู่บ้านคนทำตาลและคนทำตาลโตนดเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปในหลาย ด้าน และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมตาลโตนดในตำบลเกยไชย จนปัจจุบันเรียกได้ว่ามีวัฒนธรรมตาลโตนดน้อยลงในตำบลเกยไชย แม้ว่าคนทำตาลโตนดจะได้ ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่ปรากฏว่า คนทำตาลโตนดในปัจจุบันกลับประสบปัญหา มากมาย ปัญหาบางอย่างเป็นปัญหาใหม่ ไม่เคยเกิดขึ้นในอดีต เช่น เทคโนโลยีมีผลในแง่บวก ในเวลาเดียวกันกลับสร้างผลกระทบในด้านลบอยู่ไม่น้อยเช่นกัน แต่ในปัจจุบันไม่สามารถเรียกได้ว่า วัฒนธรรมตาลโตนดเป็นวิถีชีวิตสำคัญของตำบลอีกต่อไป

จากปัญหาข้างต้น จัดเป็นปัญหาในระดับมหภาค เนื่องจากการทำตาลโตนดเป็นอาชีพหลักของคนในตำบลเกยไชยควบคู่กับการทำนา และยังทำรายได้ให้กับชุมชนตำบลเกยไชยมาตั้งแต่ อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังมีความสำคัญต่อแบบแผนการดำรงชีวิตของคนจำนวนมากใน ตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ รวมทั้งแนวโน้มของวัฒนธรรมตาลโตนดและการปรับตัวของคนทำตาลในโลกยุคโลกาภิวัตน์ด้วย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมีการ

ทำวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมतालโตนดในตำบลเกไชยอย่างจริงจัง ก่อนที่สังคมตำบลเกไชยจะสูญเสียวัฒนธรรมतालโตนดไปมากกว่านี้

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาวัฒนธรรมतालโตนดตำบลเกไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์
- 2.2 เพื่อศึกษาภูมิปัญญาतालโตนดตำบลเกไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

3. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.) ศึกษาวัฒนธรรมतालโตนดตำบลเกไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์
- 2.) ศึกษาภูมิปัญญาतालโตนดตำบลเกไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มคนในตำบลเกไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีความสนใจร่วมกันในการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการผลิตतालโตนด ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 4 บ้านเกไชยเหนือ หมู่ที่ 5 บ้านปากคลองเกไชย หมู่ที่ 6 บ้านเกไชยใต้ หมู่ที่ 7 บ้านเกไชยใต้ หมู่ที่ 8 บ้านเกไชยใต้ และหมู่ที่ 9 บ้านวังตะกอน จำนวน 50 ครัวเรือน

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ตำบลเกไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ยังพบว่ามีประกอบอาชีพผลิตภัณฑ์จากतालโตนดปรากฏอยู่

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก พูดคุย สนทนากลุ่ม และการสังเกต ร่วมกันระหว่างผู้วิจัย นักวิชาการ และชุมชนชาวเกไชย ผู้วิจัยจึงได้ใช้กระบวนการกลุ่มโดยใช้เทคนิค PRA และใช้เทคนิคในการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยเข้าไปร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชน ทั้งในด้านวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และสังเกตการณ์ตลอดช่วงระยะการดำเนินการประกอบอาชีพ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งในด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพतालโตนด

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) ข้อมูลเชิงทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพ กลุ่มอาชีพ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2) ข้อมูลเชิงปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลโดยตรง จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และตรวจสอบข้อมูล จะดำเนินการไปพร้อมๆกันกับการรวบรวมข้อมูล โดยมีโอกาสซักถามและตรวจสอบข้อมูลที่ได้อีกด้วยการแลกเปลี่ยนคำถามและแยกแยะข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ พร้อมกับการพิจารณาถึงความพอเพียงและความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำมาเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย นอกจากนี้ทุกยังได้มีวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาต่างๆของข้อมูลด้านต่างๆ โดยการตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลของเวลา สถานที่ และบุคคล ให้ครบทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2540 : 129)

1) แหล่งเวลา (Time) เป็นการนำข้อมูลไปสัมภาษณ์ผู้สูงอายุหรือผู้นำชุมชนในตำบล เกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เกี่ยวกับวัฒนธรรมतालโตนดและภูมิปัญญาที่ได้รับ ระยะเวลาต่างกัน มาตรวจสอบและยืนยันข้อมูลว่ามีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

2) แหล่งสถานที่ (Place) เป็นการนำข้อมูลที่ได้รับจากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมतालโตนดและภูมิปัญญา ณ สถานที่ต่างกัน มาตรวจสอบและยืนยันว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

3) แหล่งบุคคล (Person) เป็นการนำข้อมูลที่ได้รับจากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมतालโตนดและภูมิปัญญา จากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายๆ คน มาตรวจสอบและยืนยันว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

5. ผลการวิจัย

5.1 วัฒนธรรมतालโตนด

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พุดคุย สนทนากลุ่ม และการสังเกต ร่วมกันระหว่างผู้วิจัย นักวิชาการ ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชนที่ประกอบอาชีพทำतालโตนดในตำบลเกยไชย ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการกลุ่มโดยใช้เทคนิค PRA พบว่า ชุมชนมีตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำน่านและแม่น้ำยม มีต้นतालโตนดขึ้นมากมายไม่ต่ำกว่า 100 ปี โดยขึ้นเองตามธรรมชาติในพื้นที่นา เกษตรกรในตำบลใช้อาศัยร่มเงาในการทำนา ในอดีตการขยายพันธุ์เป็นไปตามธรรมชาติ โดยผลतालสุกร่วงหล่นแล้วงอกขึ้นเอง ปัจจุบันतालโตนดที่มีอยู่ในธรรมชาติเริ่มมีจำนวนน้อยลง เนื่องจากการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนนับตั้งแต่วิธีการกิน วิธีการ

แต่งกาย วิธีทำงาน วิธีพักผ่อน และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป อาจเริ่มจาก เอกชนหรือคณะบุคคลทำเป็นตัวแบบ แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ปฏิบัติสืบทอดกันมา วัฒนธรรมจึง เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่าและในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม นอกจากนี้พ่อแม่จะส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือให้จบชั้นสูง เพื่อที่จะได้ทำงานทำ ไม่ต้องมาทำตาลเหมือนพ่อกับแม่ เพราะอาชีพทำตาลนั้นเป็นอาชีพที่เสี่ยงอันตรายมาก เพราะต้นตาลโตนต้นนี้วันจะเติบโตและสูงขึ้นไปเรื่อยๆ บางต้นสูงจากพื้นถึง 20 เมตร ถ้าหากวันใดพลาตพลังตกลงมาไม่เสียชีวิตก็พิการ

ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมตาลโตนดในตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัด นครสวรรค์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาจแบ่งวัฒนธรรมตาลโตนดในตำบลเกยไชย ได้ 2 ยุค คือ 1) ยุควัฒนธรรมตาลโตนดในระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม เริ่มตั้งแต่ก่อนวิกฤตการณ์เศรษฐกิจไทย พ.ศ. 2540 มีลักษณะเด่น คือ เป็นระบบที่เรียกว่า เป็นระบบเศรษฐกิจที่เลี้ยงตัวเองหรือเพื่อยังชีพเป็นหลัก กล่าวคือ คนทำตาลจะทำตาลโตนดควบคู่ไปกับการทำนา เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและในชุมชนเป็นหลัก หากเหลือเกินกว่าจะบริโภคจะนำไปแลกเปลี่ยนผลผลิตภายในชุมชนหรือคนในหมู่บ้านใกล้เคียง และเพื่อกิจกรรมทางศาสนาเป็นหลัก โดยมีแรงงานคือสมาชิกในครอบครัวต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สำหรับที่ดินที่ใช้ในการปลูกจะเป็นตามคันทนาของตนเอง 2) ยุควัฒนธรรมตาลโตนดในระบบเศรษฐกิจแบบการค้า เริ่มตั้งแต่หลังวิกฤตการณ์เศรษฐกิจไทย พ.ศ. 2540 จนถึงปัจจุบัน มีลักษณะเด่น คือ เป็นระบบผลิตเพื่อการขายเป็นหลัก คนทำตาลจะเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อขายเป็นหลัก ทำให้ชุมชนตำบลเกยไชยเริ่มเลี้ยงตัวเองไม่ได้ เนื่องจากต้องจ้างแรงงานในการป็นขึ้นตาล ปอกจาวตาล และเช่าที่ดินเพื่อการปลูกตาล นอกจากนี้ ผลกระทบอย่างหนึ่งของการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกข้าวของชุมชน ทำให้เพลี้ยระบาดในต้นตาลด้วย คนทำตาลจึงต้องลงทุนในการทำตาลมากขึ้น เพราะยาฆ่าเพลี้ยมีราคาแพง และต้องจ้างแรงงานขึ้นไปฉีดยาบนต้นตาลโตนด คนทำตาลบางคนต้องกู้เงินทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อนำมาใช้จ่ายในการทำตาลและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอีกส่วนหนึ่ง ดังนั้น การกู้ยืมเงินเพื่อมาลงทุนในการทำตาล จึงเป็นลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งของคนทำตาลในตำบลเกยไชยในปัจจุบัน

5.2 ภูมิปัญญาตาลโตนด

ป่าตาลเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับตาล สร้างรายได้ให้กับครอบครัวมานานนับหลายสิบปี ต้นตาลจึงไม่ได้เป็นเพียงเป็นสัญลักษณ์ของตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์เท่านั้น แต่ต้นตาลยังเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในระดับอุตสาหกรรมขนาดย่อมและในระดับครัวเรือน อย่างเช่น ด้านอาหาร ได้แก่ จาวตาลเชื่อม น้ำตาลสด น้ำตาลปึก น้ำตาลปึก น้ำตาลแฉ่น น้ำตาลผง ขนมตาล ด้านพลังงานเชื้อเพลิง โดยจะนำวัสดุเหลือใช้จากต้นตาลโตนดมาใช้เป็นเชื้อเพลิง ได้แก่ ทางตาล รกตาล ลูกตาล โดยนำไปเผาในเตาเผา จะได้ถ่านที่นำไปใช้หุงต้มได้ นอกจากนี้ตาลโตนดยังมีส่วนประกอบที่สามารถนำมาแปรรูปเป็นยารักษาโรคได้ 4 ส่วน คือ ราก กาบ งวงตาล และใบ

234 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

6. การอภิปรายผล

6.1 จากการศึกษาวัฒนธรรมตาลโตนด พบว่า ตาลมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวมุขมน เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นเฉพาะถิ่นที่มีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน และเอื้อประโยชน์แก่ชาวบ้านในชุมชนตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ หลายชั่วอายุคน ก่อให้เกิดวิถีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น คนในชุมชนเน้นการทำตาลเพื่อยังชีพ มีการอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ของตน อาศัยแรงงานของคนและสัตว์ เกิดวัฒนธรรมตาลโตนด และตาลโตนดต้นหนึ่งก็สามารถเลี้ยงคนได้หลายชั่วอายุคน การทำตาลได้กลายเป็นวิถีชีวิตประจำวันของคนทำตาล ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม บทบาทครอบครัวต่อวัฒนธรรมตาลโตนด ตำบลเกยไชยเป็นสังคมชนบท มีลักษณะเป็นครอบครัวขยายประกอบด้วย พ่อ แม่ พี่ ป้า น้าอา จะอยู่ร่วมกันด้วยความอบอุ่น ด้วยความผูกพัน ความเข้าใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีการสืบทอดและเรียนรู้การขึ้นตาลและการทำตาลโตนด จึงมีบทบาทในการสร้างวัฒนธรรมตาลโตนดให้อยู่กับครอบครัวจนชั่วลูกชั่วหลาน สอดคล้องกับแนวคิดของ ชีร์ศักดิ์ อัครบวร (2545) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นผลรวมของความคิดมนุษย์ที่เกิดจากการเรียนรู้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ วัฒนธรรมตาลโตนดเริ่มเปลี่ยนแปลงในเรื่องจำนวนพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกตาล แรงงาน เงินทุน การเก็บเกี่ยว วิธีการปลูก การดูแล จากเคยใช้แรงงานคนและสัตว์รู้จักนำเทคโนโลยีมาช่วยในการประกอบอาชีพเกี่ยวกับตาลโตนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอัลวิน ทอฟฟ์เลอร์ (2538) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิวัติโลก ที่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของมนุษยชาติไว้ โดยเปรียบเป็นทฤษฎีคลื่นสามลูก คลื่นลูกที่หนึ่ง เป็นช่วงเวลาที่ยุคสมัยปฏิวัติระบบเศรษฐกิจด้วยการรู้จักการทำเกษตรกรรม ลูกที่สอง สังคมมนุษย์ปฏิวัติระบบเศรษฐกิจด้วยอุตสาหกรรม และปัจจุบันเป็นคลื่นลูกที่สาม หรือการปฏิวัติการสื่อสารโทรคมนาคม หรือยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้มีความมั่นคงเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าของประเทศ

6.2 จากการศึกษาภูมิปัญญาตาลโตนด พบว่า ตาลโตนดแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของชาวบ้านที่สะสมกันมาเป็นเวลาช้านาน ภูมิปัญญานี้ได้ผ่านกลั่นกรองและสะสมมาแต่อดีตจนได้ผลลัพธ์ที่สมบูรณ์กับความต้องการทั้งใช้ในชีวิตประจำวันและเพื่อประโยชน์ทางการค้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสามารถ จันท์สุรย์ (2536) ที่กล่าวว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านมีความสำคัญ เพราะทำให้ชาวบ้านดำรงชีพอยู่ได้ พึ่งพาตนเองได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้วยความคิดสติปัญญาของตนสั่งสมความรู้ประสบการณ์ จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ด้วยวิธีการถ่ายทอดการเรียนรู้สืบทอดกันมา จากบรรพบุรุษในอดีตถึงลูกหลานในปัจจุบัน ทั้งในลักษณะการบริโภค การแลกเปลี่ยนผลิต การก่อสร้างบ้านเรือนที่มีตาลโตนดเป็นวัสดุ และการใช้เป็นเชื้อเพลิง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรณีภา โสทธิพันธุ์ และคณะ (2547) ที่กล่าวว่า ชุมชนที่เข้มแข็งต้องพึ่งพาตนเองได้ โดยมีความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมของคนในชุมชน ซึ่งอาศัยทุนบางประการที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากร ทุนทางวัฒนธรรม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา ควรให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของคนประกอบอาชีพทำตาลโตนดอย่างจริงจัง และเป็นรูปธรรม เช่น ภาวะหนี้สิน การไม่มีที่ดินทำกิน ค่าเช่าที่ดินค่อนข้างแพง การขายผลผลิตตาลโตนดราคาต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง ทั้งนี้เพราะคนทำตาลมีปัญหามากมายที่แก้ไขไม่ได้ จนจำนวนของผู้ประกอบอาชีพทำตาลลดน้อยลงไปมาก รวมทั้งพื้นที่ในการปลูกต้นตาลโตนดก็ลดลงเช่นกัน

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ควรวางแผนเพื่อรองรับปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตที่เกี่ยวกับกระบวนการผลิตตาลโตนด การค้า และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมตาลโตนดและวิถีชีวิตของคนทำตาลในตำบลเกษไชโย

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนที่ควรร่วมกับคนในชุมชนในการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะวิชาชีพเกี่ยวกับอาชีพผลิตภัณฑ์ตาลอย่างต่อเนื่อง

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาตาลโตนดหรือวิถีชีวิตของคนทำตาลให้ครบวงจรการทำตาลโตนด ทั้งนี้เพื่อให้ได้องค์ภาพรวมที่สมบูรณ์ในพื้นที่ศึกษา

2) ควรศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมและภูมิปัญญาตาลโตนดในภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ เพื่อทำความเข้าใจการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาตาลโตนดของภูมิภาคนั้นๆ

3) ควรศึกษาเรื่องประเด็นอื่นๆ เกี่ยวกับตาลโตนด เช่น การปรับตัวของคนทำตาลในสถานการณ์ปัจจุบัน การตัดสินใจเลิกอาชีพตาลโตนด เป็นต้น

References

- Amon Krishnarangsan. (2546). *Teaching students to apply psychology to learning*. Bangkok: Saun Sunandha Rajabhat Institute.
- Nidhi Eoseewong. (2539). *Local knowledge for sustainable development*. Phitsanulok Thammachak Printing.
- Prathom Nikamanon. (2535). *Research Report for knowledge and knowledge transfer in rural Thailand*. Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Samart Chansoon. (2536). *Wisdom and rural development. Landscape Foundation Intelligence Foundation and villages*. Bangkok: Amarin Printing Group F.
- Supang Chandawanich. (2552). *The data analysis in qualitative research*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Wibool Lee Suwan. (2532). *Baskets in Thailand*. Bangkok: Odeon Store.

หลักพุทธธรรมกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี BUDDHISM AND GOOD GOVERNANCE.

อัจฉรา หล่อตระกูล*
Achara Lortrakul

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการบริหารราชการ ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร หลักพุทธธรรมสำคัญที่สอดคล้องกับ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้ง 7 มิติ คือ 1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน 2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ 3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ 4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น 5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ 6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองต่อความต้องการ และ 7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ เป็นหลักธรรมในการปกครอง 2 ประการ คือ หลักธรรมในการปกครองตน และหลักธรรมในการปกครองคน หลักธรรมในการปกครองตน หมายถึง หลักธรรมที่ผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติเพื่อปกครองดูแลตนเองให้ตั้งอยู่ในธรรมอันดีงาม หากเป็นการปกครองโดยกษัตริย์จะใช้หลัก “ทศพิธราชธรรม” แต่ถ้าเป็นการปกครองโดยคณะบุคคล ก็ใช้หลัก “อปริหานิยธรรม” เพื่อให้ผู้ปกครองเหล่านั้นนำไปปกครองตน และเพื่อหลอมรวมคณะผู้ปกครองทุกคนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน หลักธรรมในการปกครองคน หมายถึง หลักธรรมที่ผู้ปกครองจะต้องนำไปใช้ในการปกครองคน คือ หลักธรรมที่ใช่ คือ สังคหวัตถุ 4 อคติ 4 เป็นต้น หลักธรรมเหล่านี้ สามารถนำไปใช้ในการปกครองได้ทั้งระบบกษัตริย์และระบอบที่ปกครองโดยคณะบุคคล

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี; การบริหารราชการ

ABSTRACT

The objective of this article was: to educate the Buddhism that corresponding to the Government Administration with the Good Governance. The 7 purposes of Good Governance were 1) the benefit of the people, 2) achievement of the mission. 3) efficient and cost-oriented mission of 4) no operational procedure unnecessarily 5) Update the mission of the government to keep pace with the situation. 6) People have been facilitated and have been responding to the needs And 7) the evaluation of the performance of official duties regularly. And the Buddhism that corresponding to these 7 purposes were principles to

* Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

govern themselves, and principles to govern the people. If it is ruled by a king used "the Virtues of the King " (Thodsapitrajatham), but if it is ruled by a group of persons, used "the conditions of welfare" (Aparihaniyatham). The principles to govern the people, the principle that the rulers used to govern the people, were Sangahavatthu 4 and Akati 4. These principles can be used by the King or by the party to rule the monarchy.

Keywords: Buddhism; Good Governance; Government Administration

1. บทนำ

ในเวลานี้และในอนาคตข้างหน้า ประเทศต่าง ๆ กำลังให้ความสำคัญต่อการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับประเทศชาติของตนในอันที่จะสามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลกได้อย่างทันสถานการณ์ หรืออย่างน้อยที่สุดก็เพื่อที่จะสามารถยืนหยัดได้ในเวทีโลกเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ประเทศไทยเองก็มีวาระแห่งชาติ ว่าด้วยการสร้างระบบบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขึ้นเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 และได้ประกาศเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะ ส่งเสริมและผลักดันให้ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสุข ความปลอดภัยแก่ประชาชน และทำให้ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมมีเสถียรภาพ เอื้อต่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป โดยเน้นการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีให้เกิดในภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง และยังมีพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมือง พ.ศ. 2546 (สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา,2546) แนวคิดเรื่องการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นการ สะสมความรู้ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์นับเป็นพัน ๆ ปี เพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคม อย่างมีความสุข สามารถประสานประโยชน์และคลี่คลายปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี และ สังคมมีการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการบริหาร ราชการ ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

2. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) คือหลักการบริหาร (Administrative) หรือแนวทางที่พึงประสงค์ เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานใช้สำหรับกำหนด แนวทางและการประพฤติปฏิบัติในการ ทำงาน อย่างไรก็ดี หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีนี้ ก็ ปรากฏลักษณะเฉพาะซึ่งต่างจากหลักการบริหารโดยทั่วไปในสาระสำคัญ นั่นคือเป็นหลักการที่ มุ่งเน้นปรับใช้กับองค์กรหรือหน่วยงานที่มีบทบาทใน "พื้นที่สาธารณะ" (public sphere) ซึ่ง หมายถึง องค์กรหรือหน่วยงานที่มีกระบวนการใช้ทรัพยากร การบริหารจัดการ หรือผลผลิตและ

ผลลัพธ์ในการดำเนินงาน มีความเกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม อาจกล่าวได้ว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี จึงเป็นการผสมผสานคุณค่าหลัก (core values) สองด้านเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ คุณค่าในทางการบริหาร และคุณค่าในทางการเมืองตามระบบประชาธิปไตย ซึ่งมีสาระสำคัญ ได้แก่

1. คุณค่าในทางการบริหาร (Administrative Values) หมายถึง การมีระบบบริหารที่มีสมรรถนะสูง (high competency) มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าหรือเกิดประสิทธิภาพ (economy and efficiency) และมีประสิทธิผลหรือสามารถบรรลุซึ่งผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจขององค์กร

2. คุณค่าในทางการเมือง (Political Values) หมายถึง การมีระบบบริหารที่รับผิดชอบ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (Responsiveness and Accountability) ทั้งนี้โดยมีกระบวนการบริหารงานที่โปร่งใส (Transparency) และมีเป้าหมายสำคัญคือมุ่งประโยชน์สุขของประชาชน

กล่าวโดยสรุป การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หมายถึง การบริหารงานที่มีเป้าหมายสำคัญการมุ่งประโยชน์สุขรับผิดชอบ และสนองต่อความต้องการของประชาชนเป็นการส่วนรวมภายใต้ระบบบริหารที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขณะเดียวกันก็ต้องมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจขององค์กร

การบริหารราชการเพื่อกิจการบ้านเมืองที่ดี

ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย 7 ด้าน ดังนี้

1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน ได้แก่ การบริหารราชการที่สามารถตอบสนอง (responsiveness) ต่อความต้องการของประชาชนและพยายามมุ่งให้เกิดผลกระทบในเชิงบวก (positive impact) ต่อการพัฒนาชีวิตของประชาชน

2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ได้แก่ การบริหารเพื่อให้ได้รับผลลัพธ์ (outcome) ตรงตามวัตถุประสงค์ (objective) ที่วางไว้โดยมีการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (result-based management) และการจัดทำข้อตกลงว่าด้วยผลงาน (performance agreement) ในทุกระดับ

3. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ได้แก่ การบริหารที่จะต้องพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้า (input) กับผลลัพธ์ (outcome) ที่เกิดขึ้น โดยมีการทำ cost benefit analysis ให้สามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าของแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ เทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งจัดระบบการวางแผนการทำงานและวัดผลงานของแต่ละบุคคล (individual scorecards) ที่เชื่อมโยงกับระดับองค์กร (organization scorecards)

4. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น ได้แก่ การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานและการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน (process simplification) และจัดให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ (empowerment) เพื่อให้การปฏิบัติงานเสร็จสิ้นที่จุดบริหารใกล้ตัวกับประชาชน รวมทั้งการปฏิบัติงานในรูปแบบ one-stop service

5. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ ได้แก่ การทบทวนและปรับปรุงกระบวนการ และขั้นตอนทำงานใหม่อยู่เสมอ (Process redesign) ซึ่งจำเป็นต้องทบทวนลำดับความสำคัญและความจำเป็นของแผนงานและโครงการทุกระยะ (program evaluation) การยุบเลิกส่วนราชการที่ไม่จำเป็นและการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่เสมอ

6. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ ได้แก่ การปฏิบัติราชการที่มุ่งเน้นถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการเป็นหลักโดยมีการสำรวจความต้องการของประชาชน (citizen survey) และความพึงพอใจของผู้รับบริการ (customer survey) ในหลากหลายวิธีและเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติราชการต่อไป

7. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การตรวจสอบ และวัดผล การปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดระบบการควบคุมตนเอง (internal control) ซึ่งจะทำให้สามารถผลักดันการปฏิบัติงานขององค์กรให้บรรลุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. หลักธรรมกับเป้าหมายทั้ง 7 ด้านของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

3.1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน และ 6. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ หลักธรรมที่สอดคล้องกับ เป้าหมายในสองข้อนี้ทำให้เกิดความผาสุกและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความสงบและปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ตลอดจนประโยชน์สูงสุดของประเทศรวมถึง การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน คือ สังคหวัตถุ 4

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ 4

การศึกษาวิจัยด้านความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน นอกจากจะศึกษาแนวคิดทฤษฎีของประเทศตะวันตก และนักวิชาการหลายท่านแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำหลักธรรมที่สร้างเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของการคนในองค์กร คือ หลักสังคหวัตถุ 4 มาประกอบการวิจัย ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงตรัสไว้ในพระไตรปิฎกเล่มที่ 21 ว่า“ภิกษุทั้งหลาย สังคหวัตถุ (ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว) 4 ประการนี้ สังคหวัตถุ 4 ประการ อะไรบ้าง คือ

1. ทาน (การให้)
2. เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก)
3. อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์)
4. สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ)

ภิกษุทั้งหลาย สังคหวัตถุ 4 ประการนี้แล

ทาน เปยยวัชชะ อตถจริยาในโลกนี้และสมานัตตตาในธรรมนั้น ๆ ตามสมควร สังคหธรรมเหล่านี้แลช่วยอุ้มชูโลก เหมือนลิ่มสลักที่ยึดค้อนรถซึ่งแล่นไปไม่ได้ ฉะนั้น ถ้าไม่พึงมีธรรมเหล่านี้ มารดาหรือบิดาก็ไม่พึงได้การนับถือหรือการบูชาเพราะบุตรเป็นเหตุ แต่เพราะบัณฑิตเล็งเห็น

ความสำคัญของสังคหกรรมเหล่านี้ ฉะนั้น บัณฑิตเหล่านั้นจึงถึงความเป็นใหญ่และเป็นผู้นำ
สรรเสริญ” (อง.จตุกก.(ไทย) 21/32, 256/50-51, 373.)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของสังคหวัตถุ 4 ธรรมเครื่องยึด
เหนี่ยวใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ดังต่อไปนี้

1) **ทาน** ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุน
หรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ และศิลปวิทยา

2) **ปิยวาจา** พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็น
ประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ
รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3) **อัตถจริยา** ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนชวยช่วยเหลือ
กิจการต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้าน
จริยธรรม

4) **สมานัตตตา** เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลายให้
ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข
ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข้ปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ป
ยุตฺโต), 2550)

พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวถึงหลักการบริหารคนว่า การบริหารคนนี้ยังมีสิ่งลึกลับอีกอย่าง
หนึ่ง คือ เครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ เราไว้ใจเขา เรารักเขา เราหวังดีต่อเขา อย่างนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว
น้ำใจ คงได้ยินได้ฟังมาแล้วจากหนังสือธรรมะทั่ว ๆ ไป เรื่อง สังคหวัตถุ

- การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- การพูดจาไพเราะ
- การบำเพ็ญประโยชน์
- การทำตัวให้เป็นเกลอ หรือ เป็นเพื่อนมากกว่าที่จะเป็นนาย

หรือเรียกว่าความงดงามในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อันเป็นเครื่องหวงเหนี่ยวให้เกิดความ
ร่วมมือกันได้

**3.2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ และ 3. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าใน
เชิงภารกิจของรัฐ** หลักธรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายในสองข้อนี้ คือ อปริหานิยธรรม 7

อปริหานิยธรรม 7

อปริหานิยธรรม หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการ ผู้ปฏิบัติธรรมนี้จะ
เป็นไปเพื่อความเจริญทั้งฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายสงฆ์ ดังนี้

ก. ฝ่ายบ้านเมือง

1) **หมั่นประชุมกัน** เนื่องนิจ การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมี
การ พบปะ ประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไข้ปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน
และกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคมซึ่ง

ความเจริญ ไม่เกิดความเสื่อมในทุกกรณี เช่น ในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีอะไรพูดกันปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น ปัญหาถูกไปติดยาเสพติด ก็จะไม่เกิดขึ้น ในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงานทุกครั้ง งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาด ทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

2) พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและกระทำการที่ควรทำ เพื่อให้เกิดความยุติธรรม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่ร่วมกัน ไม่กินแหนงแคลงใจกัน จะทำงานอะไรก็สำเร็จได้ เช่นในครอบครัวมีอะไรปรึกษากันก็ต้องอยู่พร้อม ๆ กัน เพื่อทุกคนจะได้ยอมรับในสิ่งที่จะทำลงไปด้วยความเต็มใจ

3) ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติและไม่เลิกสิ่งที่ยังบัญญัติไว้แล้ว เช่น บ้านเมืองจะสงบสุขได้ ทุกคนจะต้องบัญญัติและไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของคณะและสังคมตามความพอใจของตนหรือของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ตัวอย่าง เช่นนักเรียนจะต้องแต่งเครื่องแบบของโรงเรียนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะแต่งกายตามใจตนเองไม่ได้

4) เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะผู้ใหญ่เกิดก่อน ผ่านประสบการณ์มากกว่า ประกอบกับการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีผู้นำ ถ้าเราให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำ สังคมก็จะไม่วุ่นวาย เช่น ถ้าลูกเชื่อฟัง พ่อ แม่ ก็จะเป็นคนดีได้เพราะไม่มีพ่อแม่คนไหน อยากลูกตนเองให้ชั่ว

5) ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติให้การยกย่อง ปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก ถ้าสังคมใด ๆ ผู้หญิงถูกขูดคร่าข่มขืน มาก ๆ ความเสื่อมก็จะเกิดกับสังคมนั้น

6) สักการะเคารพเจดีย์ หมายถึงการให้ความเคารพและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญในศาสนา เพื่อจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันและระลึกถึงกัน เช่น การเคารพพระปฐมเจดีย์

7) ให้การอารักขา คัมภีร์ อ้นขอบธรรมแก่พระอรหันต์ คือการคุ้มครองบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป เช่น การทำบุญด้วยปัจจัย 4 เป็นต้น

ข. ฝ่ายพระสงฆ์

1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ในกิจของสงฆ์ที่ต้องทำร่วมกันไม่ว่าเรื่องเล็กหรือใหญ่ เช่น การทำอุโบสถสังฆกรรม

2) พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและทำกิจที่สงฆ์ต้องทำการประชุมถือว่าเป็นกิจที่สงฆ์ต้องทำร่วมกัน แต่การที่จะให้สงฆ์ทุกรูปยอมรับซึ่งกันและกัน เพื่อความสามัคคีก็ต้องอาศัยความพร้อมเพรียงกันทุก ๆ ครั้ง เช่น การทำพิธีกรรมในงานมงคลนิยมใช้พระสงฆ์ 9 รูป ก็ต้องมาพร้อมกันจึงจะทำพิธีกรรมได้

3) ไม่บัญญัติในสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ล้มเลิกสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้ ถือว่าสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ เปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญที่พระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตาม

4) เคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ ในการปกครองของพระสงฆ์จะให้อำนาจแก่ผู้ที่มีความสามารถตามบรรดาศักดิ์ เช่น ภิกษุผู้ใหญ่สังฆบิดร สังฆปริณายก ภิกษุทุกรูปจะต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย

5) ไม่ลู่อำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น เพราะพระสงฆ์ตัดแล้วซึ่งกิเลสต้นหาคความอยากมีอยากได้จะต้องไม่เกิดขึ้น จึงจะเป็นที่ยกย่องของคนทั่วไป

6) ยินดีในเสนาสนะอันควร คือพระสงฆ์ต้องมีชีวิตเรียบง่าย มุ่งแสวงหาธรรมเพื่อเผยแพร่ให้กับผู้อื่น

7) ตั้งใจอยู่ว่า เพื่อนภิกษุสามเณร เป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข คือ พระสงฆ์ต้องใจกว้างยินดีต้อนรับสมาชิกใหม่และมีความปรารถนาดีต่อสมาชิกเก่า เพื่อสังคมสงฆ์จะได้ไม่เกิดความเสื่อม (ที.ม.(ไทย) 10/136/82-83)

3.3) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น 5. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ และ 7. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ หลักธรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายในสามข้อนี้ คือ ทศพิธราชธรรม, กุศลกรรมบถ 10, จักกวรรติวัตร

แนวคิดเกี่ยวกับทศพิธราชธรรม

หลักทศพิธราชธรรม เป็นธรรมะสำหรับตัวผู้บริหารที่จะต้องมีความดีทั้งคนที่จะเป็นผู้นำเพราะคนเราทุกวันนี้ขาดคุณธรรมและจริยธรรมมากฉะนั้นการบริหารงานทุกหน่วยงานต้องมีผู้นำไว้สำหรับบริหารผู้นำจะต้องมีคุณธรรมเช่นหลักทศพิธราชธรรมสำหรับตัวผู้นำทุกท่านมีความหมายดังต่อไปนี้

ราชธรรม 10 หรือ ทศพิธราชธรรม (ขุ.ชา. 28/240/86) คือ ธรรมของพระราชา, กิจวัตรที่พระเจ้าแผ่นดินควรประพฤติ, คุณธรรมของผู้ปกครองบ้านเมือง, หรือธรรมของนักปกครอง (พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต), 2548) ประกอบด้วย

1) **ทาน (การให้)** คือ สละทรัพย์สิ่งของ บำรุงเลี้ยง ช่วยเหลือประชาราษฎร์และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

2) **ศีล (ความประพฤติงาม)** คือ สวรรวมกายและวจีหาวาร ประกอบแต่การสุจริตรักษา กิตติคุณ ให้ควรเป็นตัวอย่าง และเป็นทีเคารพนับถือของประชาราษฎร์

3) **บริจาค (การบริจาค)** คือ เสียสละความสุขสำราญ ตลอดจนชีวิตของตนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

4) **อาชชวะ (ความซื่อตรง)** คือ ซื่อตรงทรงสัตย์ ไร้มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน

5) **มัททวะ (ความอ่อนโยน)** คือ มีอัธยาศัย ไม่เย่อหยิ่งหยาบคายกระด้างถือองคค์มีความงามสง่าเกิดแต่ท่วงทีกิริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ให้ได้รับความรักภักดี

6) **ตปะ (ความทรงเดช)** คือ แผดผากกิเลสตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำอำยัจริตระงับยับยั้ง ข่มใจได้ ความเป็นอยู่สม่ำเสมอ หรืออย่างสามัญ มุ่งมั่นแต่จะบำเพ็ญเพียร

7) **อักษะ (ความไม่โกรธ)** คือ ไม่กริ้วกราด ลุอำนาจความโกรธ จนเป็นเหตุให้วินิจฉัย ความและกระทำกรรมต่างๆ ผิดพลาดเสียธรรม มีเมตตาประจำใจ

8) **อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน)** คือ ไม่บีบบังคับกดขี่ เช่น เก็บภาษีขูดรีดหรือเกณฑ์ แรงงานเกินขนาด ไม่หลงระเริงอำนาจ ขาดความกรุณา หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ ประชาชนราษฎรผู้ใด เพราะอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง

9) **ขันติ (ความอดทน)** คือ อดทนต่องานที่ตรากตรำ ถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่าย เพียงไร ก็ไม่ท้อถอย ถึงจะถูกย่ำถูกเหยียดด้วยคำเสียดสีถากถางอย่างไร ก็ไม่หมดกำลังใจไม่ยอมละทิ้ง ภารกิจที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม

10) **อวิโรธนะ (ความไม่คลาดธรรม)** คือ วางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรมคงที่ไม่มี ความเอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำที่ตีร้าย ลากสักการะ หรืออภิวรรณ อนิวัตรวรรณใด ๆ สติมั่น ในธรรม ทั้งส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม นิติธรรม คือ ระเบียบแบบแผน หลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า ทศพิธราชธรรม 10 ประการ เป็นสิ่งที่จะนำมาซึ่งความ เจริญรุ่งเรือง ความสงบสุข สันติภาพ ความเป็นผู้เป็นอิสระเหนือความทุกข์เหนือปัญหาทุกอย่างทุก ประการ จึงขอให้พิจารณากันดังต่อไปนี้ (พุทธทาสภิกขุ, 2549)

1) “ทานัง” ทาน การให้ในที่นี้หมายถึง ให้วัตถุภายนอกเป็นสิ่งของอะไรต่าง ๆ โดยต้องมี ผู้รับโดยตรง มันจึงเป็นการให้ที่เรียกว่า ทานัง คือทาน ให้แล้วมันก็มีผลเป็นความผูกพันเป็นการ สร้างสรรค์ความสงบสุข

2) “สลึง” สลึง ภาวะปกติ สลละ แปลว่า ปกติ ภาวะปกติ ไม่มีอะไรรบกวนวาย รวมทั้งการ ปฏิบัติเพื่อให้เกิดภาวะเช่นนั้นด้วย นี้เรียกว่า สลึง สลละ

3) “ปริจาคคัง” คือปริจาค คือเป็นการให้ แต่เป็นการให้ในทางจิตใจ ไม่ต้องมีผู้รับ ก็ได้ มันต่างจากทานัง : ทานัง ให้อย่างมีผู้รับ ปริจาคคัง ให้อย่างไม่ต้องมีผู้รับ ปริจาคคังที่ไม่ควรมี อยู่ในตน อะไรที่ไม่ควรมีอยู่ในตน บริจาคออกไปๆ นี้เรียกว่าสลละสิ่งที่ไม่ต้องมีผู้รับ ไม่ซ้ำกับคำว่า “ทาน” มักจะอธิบายไปซ้ำกับคำว่าทาน นั้นไม่สำเร็จประโยชน์ “ทาน” ให้ซึ่งวัตถุภายนอก มีผู้รับ “ปริจาค” ให้ซึ่งสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตัวไม่ต้องมีผู้รับ

4) “อาชชะวัง” ความซื่อตรง ความเปิดเผย ไม่เกิดโทษเกิดภัย ไม่เกิดอันตรายใด ๆ เป็น ที่ไว้วางใจได้ ซื่อตรงตั้งแต่ตนเอง คือความเป็นมนุษย์ของตนเอง และซื่อตรงต่อผู้อื่นซึ่งเกี่ยวข้อง โดย สรุพมันก็เป็นซื่อตรงต่อหน้าที่ ที่จะต้องทำอีกนั่นแหละ ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง ให้ซื่อตรง ให้เพียงพอ ให้เหมาะสม แก่ความเป็นมนุษย์ นี้เรียกว่าความซื่อตรง

5) “มัททะวัง” มัททะ แปลว่า ความอ่อนโยน ความอ่อนโยนภายนอกคืออ่อนโยนต่อ บุคคลซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัว เป็นการสร้างสรรค์ซึ่งความรัก ความสามัคคี นี้ก็เป็นความอ่อนโยน ภายนอกและความอ่อนโยนภายใน คือความอ่อนโยนของจิตใจคือจิตที่อบรมไว้ดีแล้วมีความ เหมาะสมถูกต้องอ่อนโยนพร้อมที่จะใช้ทำหน้าที่ใด ๆ ก็ได้ เหมือนขี้ผึ้งที่อ่อนดีแล้ว จะปั้นเป็นอะไรก็ได้

ได้ จิตใจที่อ่อนโยนแล้ว เหมาะสมที่จะปฏิบัติธรรมะอันสูงขึ้นไปได้อย่างทุกประการ จนสำเร็จประโยชน์

6) “ตะปึง” ตะปะ ตะบะ ปกติหมายถึงวิริยะ ความพากเพียร ความบากบั่น ความก้าวหน้า ไม่ถอยหลัง ความไม่หยุดอยู่กับที่ มีคุณสมบัติเฉพาะลาภกิเลสและความชั่วโดยประการทั้งปวง ในที่นี้จะระบุไปยังสิ่งที่เรียกว่าอิทธิบาททั้ง 4 ประการ ก็ได้ เป็นตะบะเฉพาะลาภกิเลส

7) “อ๊กโกธัง” ไมโครธ ตัวหนังสือแปลว่า ไม่กำเร็บ ไม่มีความกระกำเร็บในภายในคือ กลุ่มอยู่ในใจ ไม่มีความกำเร็บภายนอก คือ ประทุษร้ายบุคคลอื่น ไม่กำเร็บทั้งภายในไม่กำเร็บทั้งภายนอก เรียกว่า “อ๊กโกธัง” ทุกคนก็จะรู้จักได้ง่ายไม่ต้องอธิบาย

8) “อะวิหิงสา” อวิหิงสา ไม่เบียดเบียน ไม่มีการกระทำ อันเบียดเบียนอันกระทบกระทั่งตนเองหรือผู้อื่น เบียดเบียนผู้อื่นนั้นรู้จักกันดี แต่ที่เบียดเบียนตนเองนี้บางทีก็ไม่ค่อยจะรู้จัก คือถ้าเป็นการทำตนเองให้ลำบากเปล่า ๆ ก็เป็นการเบียดเบียนตนเอง เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องทำ ไม่จำเป็นจะต้องทำตนเองให้ลำบาก เหมือนที่ทำกันเกินกว่าเหตุ ทำแต่พอดีก็ไม่ต้องมีความลำบาก ถึงจะมีความลำบากก็ไม่ใช่ว่าเป็นความลำบากที่ว้าเหว้อที่เจหนาทานหรือจะกระทำได้

9) “ขันติ” ขันติ อดทน รอได้ คอยได้ คำนี้บางทีก็แปลว่าความสมควรมันก็มีมีความหมายเดียวกันแหละ เพราะเราอดทนได้ คอยได้ ก็สมควรแก่ความเป็นผู้ที่จะทำอะไรได้สำเร็จ ถ้าไม่อดทน รอไม่ได้ คอยไม่ได้ ก็เป็นบ้าตลอดเวลา ยิ่งเป็นผู้ใหญ่เท่าไรจะต้องอดทนเท่านั้น อย่าเข้าใจว่า จะต้องเอาความอดทน หรือต้องอดทนนั้นไปไว้แก่ฝ่ายผู้น้อยนั้นไม่ถูก ยิ่งเป็นผู้ใหญ่ จะยิ่งต้องอดทนต่อความโง่ของผู้น้อย เพราะผู้น้อยเขามักจะเป็นคนโง่ เป็นคนโง่ไม่สมประกอบ หรือไม่สมารถใด ๆ เท่ากัน ทำให้เกิดปัญหาขึ้น ซึ่งทำให้ฝ่ายผู้ใหญ่ต้องอดทน ถึงรู้ว่าความอดทนเป็นเรื่องของฝ่ายผู้ใหญ่ ไม่ใช่ฝ่ายผู้น้อย ยิ่งเป็นผู้ใหญ่มากเท่าไรยิ่งจะต้องอดทนมากขึ้นเท่านั้น ยังมีผู้อยู่ในบังคับบัญชามากเท่าไร ยิ่งจะต้องมีความอดทนมากขึ้นเท่านั้น มิฉะนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จ

10) “อะวิโรธนะ” อวิโรธนะ แปลว่า ความไม่มีอะไรพิรุช ไม่มีอะไรวิรุช หรือพิรุช คือไม่ผิดไปจากแนวแห่งความถูกต้อง คำว่า พิรุช หมายความว่า ผิดไปจากแนวแห่งความถูกต้องที่จะนำมาซึ่งจะนำความผิดพลาด คืออันตราย หรือทุกข์โศกโดยประการทั้งปวง “อะวิโรธนะ” แปลว่า ไม่มีอะไรที่พิรุช คือ ผิดไปจากทางที่ควรจะเป็น คำว่าไม่มีอะไรพิรุชนี้ อาจขยายใจความออกไปได้ถึงตัวเป็น สัมมันตะ คือ ความถูกต้อง 10 ประการ ได้แก่ อริยมรรค มีองค์ 8 ประการ คือ ถูกต้องในความคิดความเห็น ถูกต้องในความปรารถนา ถูกต้องในการพูดจาถูกต้องในการทำงาน ถูกต้องในการดำรงชีพ ถูกต้องในการพากเพียร ถูกต้องในการมีสติควบคุมตัว ถูกต้องในความมีสมาธิคือจิตอันมั่นคง และในที่สุด ก็มีความถูกต้องในเรื่องของความรู้ขั้นสุดท้าย และก็ถูกต้องในผล คือความหลุดพ้นจากความทุกข์อย่างถูกต้อง นี้ คำว่า “ไม่มีพิรุช” คือมีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ทุกอย่างประการ ซึ่งเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง สมกับที่อยู่เป็นขอร้งท้ายข้อสำคัญที่สุดมักจะอยู่เรียงท้ายอย่างนี้แล้ว “อะวิโรธนะ” ความไม่มีอะไรพิรุชนี้เป็นเรื่องปัญญา อย่าได้เข้าใจว่า ทำไมในทศพิธราชธรรมทั้ง 10 นี้ ไม่มีคำว่าปัญญา มีข้อปัญญา ปัญญาอย่างยิ่งที่ข้อสุดท้าย คือ “อะวิโรธนะ” ความไม่มีอะไรพิรุช เป็นอันว่าหลักสำคัญทั้งหมดมีอยู่ในทศพิธราชธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เรียกว่า

ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นตัวพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนา ดังนั้น ทศพิธราชธรรมจึงประกอบด้วยอยู่ด้วยไตรสิกขาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า ท่านผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน ผู้นำ และผู้ปกครองรัฐ ตั้งแต่พระเจ้าจักรพรรดิ พระมหากษัตริย์ ตลอดจนถึงปกครองโดยทั่วไป มีหลักธรรมที่เป็นคุณสมบัติ และเป็นข้อปฏิบัติ ดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2540)

1) ทาน ให้ปันช่วยประชา คือ บำเพ็ญตนเป็นผู้ให้ โดยมุ่งปกครองหรือทำงานเพื่อให้เขาได้ มิใช่เพื่อจะเอาจากเขา เอาใจใส่อำนวยความสะดวก จัดสรรความสงเคราะห์ อนุเคราะห์ ให้ประชาราษฎรได้รับประโยชน์สุข ความสะดวกปลอดภัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อนประสบทุกข์ และให้ความสนับสนุนแก่คนทำความดี

2) ศีล รักษาความสุจริต คือ ประพฤติดีงามสำรวมกายทวารและวจีทวาร ประกอบแต่การสุจริต รักษาจิตตาคณ ประพฤติให้ควรเป็นตัวอย่างที่ดี และเป็นทีเคารพนับถือของประชาราษฎร มิให้มีข้อที่ผู้ใดจะดูแคลน

3) บริจาคะ บำเพ็ญกิจด้วยเสียสละ คือ สามารถเสียสละความสุข สำราญ เป็นต้น ตลอดจนชีวิตของตนได้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

4) อาชชวะ ปฏิบัติการโดยซื่อตรง คือ ซื่อตรงทรงสัตย์ ไร้มายา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน

5) มัททวะ ทรงความอ่อนโยนเข้าถึงคน คือ มีอัธยาศัยไมเยอหยิ่งหยาบคายกระด้างถือองศ์ มีความงามสง่าเกิดแต่ท่วงทีที่รียาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ควรได้รับความรักภักดี แต่มีขาดยำเกรง

6) ตปะ พันมัวเมาด้วยเผากิเลส คือ แผลเผากิเลสต้นหามิให้เข้ามาครอบงำจิตระงับยับยั้งข่มใจได้ ไม่หลงใหลหมกมุ่นในความสุขสำราญและการปรนเปรอ มีความเป็นอยู่สม่าเสมอหรืออยู่อย่างง่าย ๆ สามัญ มุ่งมั่นแต่จะบำเพ็ญเพียรทำกิจในหน้าที่ให้บริบูรณ์

7) อักโกธะ ถือเหตุผลไม่โกรธา คือ ไม่เกรี้ยวกราดไม่วินิจฉัยความและกระทำการด้วยอำนาจความโกรธ มีเมตตาประจำใจไว้ระงับความเคืองชุ่น วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันสุขุมราบเรียบตามธรรม

8) อวิหิงสา มือหิงสาน่าร่มเย็น คือ ไม่หลงระเริงอำนาจไม่บีบบั่นกดขี่ มีความกรุณาไม่หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎรผู้ใด ด้วยอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง

9) ขันติ ชำนาญด้วยขันติ คือ อดทนต่องานที่ตรากตรำอดทนต่อความเหนื่อยยาก ถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่ายเพียงไรก็ไม่ท้อ ถึงจะถูกยั่วถูกหยันด้วยถ้อยคำเสียดสีถากถางอย่างไรก็ไม่หมกมุ่นใจ ไม่ยอมละทิ้งกิจกรณีย์ที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม

10) อวิโรธนะ มีปฏิบัติคลาดจากธรรม คือ ประพฤติมิให้ผิดจากประศาสนธรรม อันถือประโยชน์สุขความดีงามของรัฐและราษฎรเป็นที่ตั้ง อันใดประชาราษฎรปรารถนาโดยชอบธรรม ก็ไม่ขัดขวางการใดจะเป็นไปโดยชอบธรรม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ก็ไม่ขัดขวางวางองค์เป็นหลัก หนักแน่นในธรรมคงที่ ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหว เพราะถ้อยคำตีสร้ายลาภสักการะ หรือ

อิฏฐารมณฺโณอิฏฐารมณฺโณใด ๆ สติถมนฺโนธรรม ทั้งส่วนยุติธรรม คือความเที่ยงธรรมก็ดี นิติธรรม คือระเบียบแบบแผนหลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามก็ดี ไม่ประพฤดิให้เคลื่อนคลาดวิบัติไป

สุเมธ ตันติเวชกุล กล่าวว่า ทศพิธราชธรรม เป็นธรรมะสำหรับพระราชาเพื่อทรงปฏิบัติพระราชกิจซึ่งมีอยู่ 10 ประการ และเป็นธรรมะที่ข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพึงเจริญรอยเบื้องพระยุคลบาท ได้แก่ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2543)

- 1) ทานํ หรือการให้ หมายถึงการพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ การทรงเสียสละพระกำลังในการปกครองแผ่นดิน การพระราชทานพระราชดำริอันก่อให้เกิดสติปัญญาและพัฒนาชาติ การพระราชทานเสรีภาพอันเป็นหัวใจแห่งมนุษย์
- 2) สิลํ หรือการตั้งและทรงประพฤติพระราชจริยานุวัตรพระกายพระวาจาให้ปราศจากโทษ ทั้งในการปกครอง อันได้แก่กฎหมายและนิติราชประเพณี และในทางพระศาสนาอันได้แก่เบญจศีลมาเสมอ
- 3) ปริจจาคํ หรือการบริจาค อันได้แก่การที่ทรงสละสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์หรือมีประโยชน์น้อย เพื่อสิ่งที่ดีกว่า คือเมื่อถึงคราวก็สละได้แม้พระราชทรัพย์ไปจนพระชนม์ชีพ พระโลหิต เพื่อรักษารมตามหน้าที่ของพระองค์
- 4) อาชชวํ หรือความซื่อตรง อันได้แก่การที่ทรงซื่อตรงในฐานะที่เป็นผู้ปกครองดำรงอยู่ในสัตย์สุจริต ซื่อตรงต่อพระราชสัมพันธ์มิตรและอาณาประชาราษฎร
- 5) มททวํ หรือทรงเป็นผู้มีอัธยาศัยอ่อนโยน เคารพในเหตุผลที่ควร ทรงมีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโสและอ่อนโยนต่อบุคคลที่เสมอกันและต่ำกว่า
- 6) ตปํ หรือความเพียรที่แผดเผาความเกียจคร้าน คือการที่พระมหากษัตริย์ทรงตั้งพระราชอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจให้เป็นไปด้วยดี โดยปราศจากความเกียจคร้าน
- 7) อุกโกธํ หรือความไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ ไม่พยายามมุ่งร้ายผู้อื่น แม้จะลงโทษผู้ทำผิดก็ตามเหตุผล และสำหรับพระมหากษัตริย์นั้น ต้องทรงมีพระเมตตาไม่ทรงก่อเวรแก่ผู้ใดไม่ทรงพระพิโรธโดยเหตุที่ไม่ควร และแม้จะทรงพระพิโรธก็ทรงขมเสียให้สงบได้
- 8) อวิหิงสา คือทรงมีพระราชอัธยาศัย กอปรด้วยพระมหากรุณาไม่ทรงก่อทุกข์หรือเบียดเบียนผู้อื่น ทรงปกครองประชาชนตั้งบิดาปกครองบุตร
- 9) ขนฺติ คือการที่ทรงมีพระราชจริยานุวัตรอันอดทนต่อสิ่งทั้งปวง รักษาพระราชหฤทัยและพระอาการ พระกาย พระวาจาให้เรียบร้อย
- 10) อวิโรธนํ คือการที่ทรงตั้งอยู่ในชาติติราชประเพณี ไม่ทรงประพฤติผิดจากพระราชจริยานุวัตร นิติศาสตร์ ราชศาสตร์ ไม่ทรงประพฤดิให้คลาดจากความยุติธรรม ทรงอุปถัมภ์ยกย่องคนที่มีความชอบ ทรงบำราบคนที่มีความรับผิดชอบโดยปราศจากอำนาจอคติ 4 ประการและไม่ทรงแสดงให้เห็นด้วยพระราชหฤทัยยินดียินร้าย

วิสิษฐ เดชกุญชร กล่าวว่า พระเจ้าอยู่หัวใช้อะไรเป็นตำราในการทำงานของท่านท่านไม่เคยรับสั่ง อยากรู้ลองไปค้นเอา พระบรมราชโองการที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ มาอ่านแล้วจะ

พบว่าตำราแฝงอยู่ในนั้น ผมเองใช้เวลาหลายปีกว่าจะตระหนักว่า พระเจ้าอยู่หัวทรงมีตำรา เป็นตำราที่ท่านทั้งหลายต้องศึกษาขาดไม่ได้ คือ ทศพิธราชธรรม ซึ่งอยู่ในพระไตรปิฎก “ทศพิธราชธรรม” แปลว่า ธรรมะของพระราชา แต่ขอให้เข้าใจตรงกันว่า ใครก็ตาม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปกครองบ้านเมืองต้องใช้ธรรมะข้อเดียวกันนี้ด้วย เพราะฉะนั้นท่านทั้งหลายที่นั่งอยู่ข้างหน้าผมเวลานี้ ต้องรู้จักทศพิธราชธรรม ทั้งหมด แล้วขอแนะนำว่า ต่อไปนี้ขอให้ใช้โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะท่านกำลังทำงานถวายพระเจ้าอยู่หัวอยู่ ทำงานอย่างเดียวกับพระเจ้าอยู่หัวแต่ในขอบเขตที่แคบลงมา ปริมาณอาจจะน้อยกว่า ในหลวงรับผิดชอบทั่วประเทศแต่ท่านทั้งหลายรับผิดชอบเพียงท้องถิ่นของท่านเท่านั้น ทศพิธราชธรรมนั้นประกอบด้วย (วิไลฐู เดชกฤษกร, 2551)

1) ทาน คำว่าทาน มักจะแปลตามตัวว่าการให้ แต่การให้แบบทศพิธราชธรรมนั้นไม่ได้หมายถึงการแจกเงินเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการสละทรัพย์สินของ บำรุงเลี้ยงดูช่วยเหลือชาวบ้านและการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมถึงการให้คำแนะนำให้กำลังใจด้วย สิ่งเหล่านี้ผมได้เห็นมาตลอดตั้งแต่เริ่มรับราชการถวายท่านจนกระทั่งบัดนี้ พระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นกำลังใจของประเทศ พระราชทานกำลังใจให้ชาวบ้านเสมอมา

2) ศีล ในหลวงของเราทรงศีลและทรงปฏิบัติพระสมาธิมาตลอด ทรงเปี่ยมด้วยพระเมตตา ไม่ทรงฆ่าและไม่โปรดการรังแกผู้อื่น สัตว์อื่น ชีวิตอื่น ในขบวนเสด็จทุกครั้งจะมีพระราชกระแสรีบสั่งมาอย่างชัดเจนทุกครั้งว่า ห้ามทำอันตรายชีวิตสัตว์ เพราะฉะนั้นขบวนเสด็จพระราชดำเนินที่วิ่งไปนั้นต้องหยุดให้เปิด หรือบ่วงข้ามถนน ภาพอย่างนี้เห็นบ่อย ๆ แล้วเกิดขึ้นตลอดเวลา แม้แต่ตัวผู้ที่พระราชวังไกลกังวลหากใครรังแกจะต้องถูกปรับเป็นเงิน 25 บาท ในสมัยโน้น ข้อที่ผมอยากฝากท่านทั้งหลายไว้คือ ศีลข้อ 4 เพราะข้อนี้ใครจะเก่งแค่ไหนก็อดไม่ได้ที่จะล่วงเกินบ่อย ๆ โทษหูก พุดคำหยาบ เพ้อเจ้อ ส่อเสียด ไร้สาระ อยู่ในข้อนี้หมด ใครอยู่ในวังจะไม่เคยได้ยินคำหยาบหรือแม้แต่กระด้างจากพระโอษฐ์ของในหลวงหรือพระราชินี ไม่เคยรับสั่งอะไรให้เรากระเทือนใจเลยแม้จะอยู่ในภาวะที่เรียกว่าทรงกริ้วเต็มที่

3) บริจาคะ คือบริจาคเรามักจะนึกว่าบริจาคกับท่านเป็นอันเดียวกัน บริจาคกินความถึงความเสียสละไม่ใช่ให้เฉย ๆ เสียสละความสุขของตัวเองหรือแม้แต่ชีวิต เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน นี่คือคำอธิบายว่าทำไมทรงพระประชวรแล้วยังไม่เลิกทำงาน ทำไมที่ไหนมีอันตรายจึงสู้อุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินไป เพราะเหตุว่าทรงมีบริจาคจะนั่นเอง ท่านผู้นำท้องถิ่นทั้งหลายต้องโดยเสด็จจะครบ อย่าเห็นแก่เหนื่อยยาก อย่าเห็นแก่อันตราย ถ้าชาวบ้านเขาอยู่ เราต้องอยู่ ชาวบ้านเขาสู้ เราต้องสู้

4) อาชชวะ แปลว่า ความซื่อตรง ไม่มีมารยา ทำงานด้วยความสุจริต จริ่งใจ ไม่หลอกหลวงประชาชน

5) มัททวะ แปลว่า ความอ่อนโยน ในหลวงของเราทรงเปี่ยมไปด้วยพระเมตตาและพระกรุณาไม่มีหยาบคายให้เห็น

6) ตปะ แปลว่า การเผาไหม้ และหมายรวมถึงความสามารถในการที่จะเผาสิ่งที่เป็นกิเลส ตัณหา ไม่ให้ครอบงำตน รู้จักระงับยับยั้ง ข่มใจ ไม่หลงไหลหมกมุ่นอยู่ในความสุขสำราญฟุ้งเฟ้อ แต่มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอหรืออย่างสามัญ มุ่งแต่จะทำหน้าที่ให้สำเร็จให้บริบูรณ์เท่านั้น

7) อักโกธะ แปลว่า ไมโกรธ เมื่อไม่มีความโกรธเป็นเจ้าของเรือนก็จะทำให้ดำรงความเป็นธรรมไว้ได้ มีเมตตา รู้จักระงับความขุ่นเคืองใจ ใจสงบเสียแล้วการทำงานอย่างอื่นก็สบายเป็น อุทาหรณ์สำหรับท่านผู้นำชุมชนทั้งหลายด้วย อย่าโกรธ โกรธเผาตัวเองและเผาคนอื่นด้วยเป็นนาย อย่าโกรธลูกน้อง อย่าประจานลูกน้องในที่ประชุม เพราะทำอย่างนั้นเท่ากับสร้างศัตรูเพิ่มขึ้นและเป็นศัตรูตลอดชีวิตเป็นการสร้างศัตรูที่ง่ายที่สุด

8) อวิหิงสา แปลว่า ความไม่เบียดเบียน ไม่บีบคั้น ไม่กดขี่ ไม่หลงอำนาจขาดกรุณา ไม่หาเรื่องลงโทษ ไม่อาฆาต ไม่เกลียดชัง

9) ชันติ แปลว่า ความอดกลั้น มิใช่หมายถึงเพียงว่าจะไม่แสดงอะไรออกมาเท่านั้น แต่หมายถึงอดกลั้นที่จะไม่ทำในสิ่งที่ตนเองรู้ว่าผิดว่าบาปด้วย

10) อวิโรธนะ แปลว่า ความไม่คลาดธรรมดา หมายความว่า ดำรงตัวให้ถูกต้องสอดคล้องกับประเพณีศีลธรรม ระเบียบข้อบังคับกฎหมาย โดยไม่เอนเอียง ไม่กวัดแกว่งออกไปจากความถูกต้องทำนองคลองธรรม

4. สรุป

หลักพุทธธรรมสำคัญที่สอดคล้องกับ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้ง 7 มิติ คือ

- 1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- 2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- 3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- 4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- 5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- 6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองต่อความต้องการ
- 7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

อาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักธรรมในการปกครอง 2 ประการ คือ หลักธรรมในการปกครองตน และหลักธรรมในการปกครองคน หลักธรรมในการปกครองนั้นอาจเรียกว่า “หลักศีลธรรม” ก็ได้ เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วหลักธรรมในการปกครองนั้นมี “ศีล” รวมอยู่ด้วยทั้งสิ้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนจึงเรียกกันว่า “หลักศีลธรรม”

หลักธรรมในการปกครองตน หมายถึง หลักธรรมที่ผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติเพื่อปกครองดูแลตนเองให้ตั้งอยู่ในธรรมอันดีงาม เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีและยังความเลื่อมใสศรัทธาให้เกิดแก่ผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองของตน หากเป็นการปกครองโดยกษัตริย์จะใช้หลัก “ทศพิธราชธรรม” หรือ “กุศลกรรมบถ 10” หากเป็นการปกครองโดยพระเจ้าจักรพรรดิ ก็จะใช้หลัก “จกกวัดติ” สำหรับ

250 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

จกัณฑ์นี้จะมีธรรมในการปกครองคนรวมอยู่ในหมวดเดียวกันด้วย แต่ถ้าเป็นการปกครองโดยคณะบุคคล เช่น แคว้นวัชชี ก็ใช้หลัก “อธิปไตยธรรม” เพื่อให้ผู้ปกครองเหล่านั้นนำไปปกครองตน และเพื่อหลอมรวมคณะผู้ปกครองทุกคนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน

หลักการในการปกครองคน หมายถึง หลักธรรมที่ผู้ปกครองจะต้องนำไปใช้ในการปกครองคน คือ ผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองตนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เจริญรุ่งเรือง และสมัคสมานสามัคคี ซึ่งจะใช้หลักธรรม คือ สังคหวัตถุ 4 อคติ 4 กุศลกรรมบถ 10 เป็นต้น หลักธรรมเหล่านี้ สามารถนำไปใช้ในการปกครองได้ทั้งระบบกษัตริย์และระบอบที่ปกครองโดยคณะบุคคล

หลักธรรมที่กล่าวมานี้จึงสอดคล้องกับการที่จะบรรลุเป้าหมาย ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีทั้ง 7 มิติ

References

Department of Academic Affairs, Ministry of Education. (1998). *A Guide to Creating Values, Morals, Ethics and Discipline*. Bangkok: Printing House Teachers Council Lardprao.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *The Thai version of the Tipitaka Mahachulalongkornrajavidyalaya University*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Publishing House.

Office of the Royal Society. *Dictionary of the Royal Institute 1999*. Bangkok : nanmebook Co.Ltd.

Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto) (2009). *Buddhism*. Revised and expanded edition, 15th edition. Bangkok : Sahathamik Co.Ltd. Publishing House.

Phra Dharmapidhok (P.A. Payutto). (2005). *Dictionary of Buddhism*. 13th edition. Bangkok : R S printing mass product Co.,Ltd. Publishing House.

Phra Phutthasok Thera. (2003). *The Holy Scriptures, Translated by Phra Phutthachan (Arj Arsapamahathera)*. 4th edition. Bangkok : Prayoonwong Printing Co.,Ltd.

Phra Prom Khunaporn (P.A. Payutto). (2010). *Dictionary of Buddhist Science : Code of Glossary*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Publishing House.

Pichet Tangtoo Dr., Documentary lecture in Good governance in Buddhist local administration.

Sumeth Tantivejkul. (2000). *Under the jubilee*. Bangkok : Matichon.

Sunya Sunyawiwat. (2000). *Sociology of politics*. Bangkok : Sukaparpjai Publishing.

Somdej Maha Viravong. (2003). *Dhama youth creation, quote in Juthatip Kaewmanee, A Construction of Instructional Packages on Buddhism Sunkahawattu 4 Using group activities for Matthayomsuksa II Novice Monk.* (Thesis of Master degree of Education). Graduate School: Burapha University.

A DECADE OF PUBLIC ADMINISTRATION

Boonton Dockthaisong*

บุญทัน ดอกไธสง

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ : 1) เพื่อศึกษาวิวัฒนาการรัฐประศาสนศาสตร์ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยไทย 2) เพื่อชี้ให้เห็น MPA ซึ่งเป็นวิชาชีพซึ่งสภาคองเกรส USA ออกกฎหมายยอมรับในปี 1983

หลักการนำเสนอ 4 ประการ 1) การวิวัฒนาการรัฐประศาสนศาสตร์ไทยยุครัชกาลที่ 5 ทรงเปิดโรงเรียนข้าราชการไทยและรัฐประศาสนศาสตร์เป็น 1 ใน 5 คณะของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในเบื้องต้นและภายหลังได้ไปรวมอยู่กับคณะนิติศาสตร์ กระทรวงธรรมการ 2) การร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยอินเดียและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้วย้ายไปตั้งคณะรัฐประศาสนศาสตร์ที่สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตรพร้อมกันนั้นได้นำเสนอ 6 กระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ตามทัศนะของ เฮนรี นิโคโรลาสและรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคใหม่ตามแนวคิดของ Osborne .A. & Gaebler (1992)

บทความนี้นำเสนอองค์ความรู้ 4 ประเด็นคือ 1) รัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิม (1788-1960) 2) รัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ที่ได้ประยุกต์ใช้ ICT และเชิงปริมาณเพื่อสนับสนุน NEO-Public Administration (1961-1985) 3) Osborne .A. & Gaebler (1996-2006) ได้นำเสนอการบริหารแนวใหม่ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการบริหารของรัฐบาลอังกฤษ, นิวซีแลนด์และออสเตรเลีย 4) Janet V. Denhart and Robert B. Denhart (2007-2017) ได้เสนอรัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่ New public management และ New public services ซึ่งสอดคล้องกับองค์การสหประชาชาติที่สนับสนุนการใช้คำว่า public management บทความนี้เสมือนส่องกระจกดูภาพรวมพัฒนาการรัฐประศาสนศาสตร์ในยุคโลกาภิวัตน์

คำสำคัญ: กระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิม, การจัดการสาธารณสุขยุคใหม่, การอำนวยความสะดวกบริการสาธารณะ

* Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objectives of this paper were 1) to study the evolutionary development of studying public administration in Thai University 2) to present the MPA that was accredited by American Congress.

Four issues were: 1) the evolutionary development during the period of Rama 5, who established the school of civil service and Public Administration was one of the five-faculty of Chulalongkorn University ; This faculty had merged with faculty of law, Dhammagarn Ministry, 2) the joined program of MPA between Thammasat University and In Indiana University then, this MPA program had moved to join with national institute of development administration (NIDA) and also the writer presented the six-paradigm of Henry Nicolas and new public administration, according to the concepts of Osborne .A. & Gaebler (1992)

Four body of knowledge was presented: 1) the traditional public administration (1788-1960) 2) new public administration according to American concepts, during the year (1961-1985) by applying ICT and quantitative Method to MPA 3) Osborne .A. & Gaebler (1996-2006) presented new public management that supported the reform by British, New Zeland and Australia government 4) Janet V. Denhart and Robert B. Denhart (2007-2017) presented new public management and new public services, and the term Public Management was used by United Nations. This paper was similar to a mirror to shine to see overall the picture of public administration globally.

Keywords: Old Paradigm of Public Administration, New Public Management, Public Service.

Introduction:

A decade of public administration in this paper refers to the context and the substances of public administration during the range of the present ten years (2006-2016). The content of this paper refers to how the development of both theory and practice in this field. This paper briefly concentrates on an old paradigm of public administration then follows by new public management and new public services respectively. Since, the old paradigm of (PA) emphasizes on process model by focusing on regulatory process, laws, rules, top down policy, and hierarchy of command, authority and also the movement of public administration. Public

administration in Thailand is also mentioned, while new public management concentrates on the result base, a market model and entrepreneurial spirit. However in able to understand the movement of public administration clearly the writer will present the works of Henry Nicholas (2010) on his six paradigms of public administration in United States and also the theory, and practices of New public management, (NPM), and New public services by Janet V. Denhart and Robert B. Denhart (2007) (NPS) will also be presented.

1. The Meaning of Public Administration:

Boonton Dockthaisong, 2000 Gives the meaning of PA that [“RAT + PRA + SASANA + SAT”], Rat = people, Pra comes from Pali language (PRA) means integrated all , Sasana means the best, and worst principles, teaching, helping, ordering, commanding, guiding, telling and even punishment, were taught to the publics. Then all words are integrated to Public Administration while Sat, means the body of scientific knowledge application.

The Royal Academy Dictionary (2542/1999: 941) gives the meaning of Public Administration that the “national administration and governing to achieve the outcome in according to the policy of government, to have efficiency and economizing, (Rataprasanasat = Karnborihalrachakarnpandin) or the study the government policy and the implementation to prepare civil servants for working in public service. (Paul H Appleby (1947), defines, public administration as public leadership in public affairs action, while Gordon Clapp (1948) has said that the chairman of the Tennessee Valley Anatomy, defined public administration as related itself to the concept of justice, liberty and full of economic opportunity for human beings, thus (PA), concerned with people, with ideas, with things. In the same time, David H. Rosenbloom et al., (2015: 4), stated that the meaning of (PA) are 1) Public Administration is the action part of government, purpose and goal which the government has realized, 2) it concerns with the means for implementing the policy values. 3) to identify with the executive branches of government 4) Public Administration consisted of actions involved in effecting the intent or desire of government concerned with carrying out the law, that passed by legislative branch and interpreted by the county, through the processes of organization and management 5) Public Administration is a cooperative group effort in public setting 6) P.A. covers three branches, executive, legislative executive and judicial power

and their interrelationship 7) has important role in the policy formulation, of public policy: it is different in significant with the private administration, while Boonton Dockthaisong (2016 : his opinion) said that we used the same objectives and principles of private management, but the focusing is different between the benefits of public sector and the benefits of the private sectors .

According to James D. Carroll Alfied M. Zuck (1887)⁴, regards public administration as specific drawing on democracy that link with the executive branch. The most up-to-date of giving the meaning of public administration by the national education statistics (NCTS), in the United States has defined public administration as “A program that prepares an individual to serve as managers in the executive arm of local, state, and federal government which focuses on the systematic study of executive organization and management, Including the instruction in the roles of development, and principles of public administration. The management of public policy executive-legislative relations; public budgetary processes and financial management; administrative law; public personnel management; professional ethics; and research methods (Henry Nicholas, 2010).

2. Academic Movement of Public Administration in Thai University:

The King Chulalongorn, Rama (V) introduced the modern reformation who established the civil services school in (1898 and then in 1916), Chulalongorn was established, therefore one of the five – faculty consisted of public administration then (PA) was incorporated with faculty of law and political science at Chulalongorn University, in the year of 1917, CHulalongorn University was established the campus in the reign of King Rama VI, after that the faculty of law and political science, then have moved again to (Moral and political University, in 2476: or Thammasat and Ganmuang). After that Indiana University and Thammasat University have established, a joint MPA English program, at faculty of political science, then in the year of in 1955, the school of public administration has moved from Thammasat University to establish at National Institute of Development Administration, in the year of 1966. That MPA was studied at Thammasat for 11 years. Then it becomes one of the well-known schools at National Institute of Development Administration, (NIDA), in line with the government policy in those days. At first NIDA has four – schools, and one executive training center and research and development.

Knowledge diffusion:

The role of knowledge diffusion has transferred the faculty of public administration from Chulalongorn University to Thammasat University. Then public administration program was transferred to school of public administration, (NIDA), so public administration was very important to all Thai ministries in Thai bureaucratic System. On the past government, up to present government, both used the training of law to be administrators who manage Thai's bureaucracy. They focused on law and political science, to become the Bureaucratic administrators for example, the First choice degree for administrator's who work at the Ministry of Justice, Interior, and Labor industry. Agriculture industry of Social development, human security and other departments of the public, private, NGO and independent organizations, used Lawyers and political sciences as a person who administer the public affairs, thus they are regulators and power minded that tempt to use coercive power. They prefer to use an authority to services. However, the power using is their mentor norm. Now public administration has come to Thai University for 60 years, as a learning system. This Program was flourished and become a core of administrators who are working and teaching with the old paradigm of law as regulators process of old law, then it becomes a red-tape and political science has produced a conservative mentors, in public service, then thus, those said law and political mentality of Administrators must be replaced by New public management and New public services which was suitable for the new generation to use in the period of digital development of 4.0, which the use of modern disruptive technology in digital economic of industrial development.

3. Public Administration: American Model:

During 1900, there was an industrial revolution in Europe and United states which followed by the administrative movement, that has brought about the new movement to the new type of industrial management, in dealing with global changing public, private and NGO's sectors. There are three great movements such as, the first group deals with public sector as Woodrow Wilson (1888), the father of public administration and Max Weber (1946), the father of bureaucratic model, as the second group was the management movement who were the leaders from engineering, as a factory's manager such as, Frederick Taylor (1911), the father of scientific management and Henry Fayol, the fourteen principles of management.

While the third group was the organization theories, who are interested in human behavior, as Mary Parker Follett (1941), who stated about the importance of group in group and group dynamic, later, the school of human relation was established by Elton Mayo (1930).

4. The Contemporary of Public Administrators:

The public administrative scholars, who contributed to the field of public administration, such as Luther H. Gulick and Lyndall Urwik (1937), who authors the papers on the science of administration, which he reported to the president Franklin D. Roosevelt, a president's committee on administrative science. He presented the seven principles of public administration, as P = Planning, O = Organizing, S = Staffing, D = Directing, CO = Coordinating, R = Reporting, B = Budgeting [POSDCORB], and Chester Barnard (1968), who presents the functions of executives, and follow by Herbert A. Simon who critiques the field of PA, that the public administration field was lacked of quantitative measurement, he authored the administrative Behavior, (Simon: 1947), at University of Chicago. He proposed the two clustering of the principles of management, as program and non-program, he said, public administration was not able to quantify, it was as a proverb. This was a development and argument of P.A. in this time of movement of the development period.

5. The First MPA Takes Place in USA :

The public administration was born from Garbage-Can and the conflicts between the public administrators who oversee the policy implementation with the politicians, who have the position to make policy form election. The problems of corruption and as ineffective services to public were the main issues. Aside from the works of Wilson's formative essay on public administration, he presented the intellectual ground of Public administration. And it was very important movement of the group of reformists in public service management by the Millionaire, John D. Rockefeller, who donated the money to the New York bureau of municipal to do a research and to find out the answer of the administration problems, in the municipality, in New York City, in 1906. This was a first think tank to cope with administrative problems. The basic questions of those days were what and how public administration should be? after that, in 1916, the New York municipal bureau has established the training school for public administration, so, the national first

258 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

trained crops of public administration was granted which it seems that, there was an attitudinal change, in all party concerned. In 1928, there were over 74 municipalities in New York cities have undergone their independent research and increased in USA and abroad, through the year, 1940. (Henry Nicholas, p35)

6. The Six Paradigms of Henry Nicholas are as Follows:

1. Paradigm (I): the politics and public administration Dichotomy, 1900-1926:

The functions of government, according to Frank J. Goodnow (2009: 28), stated “politics was the state Will of policies. Administration was the execution of policies. And also Leonard D. white (1926) publishes the introduction to the of study the first text book of public administration. He cited that politics should not intruded in line of public administration. While Woodrow Wilson (1887), was the first who advocated the politics and administration dichotomy. As so W.F. Willoughby, (1927) authored the second book of public administration and the principles of public administration was supported the concept of dichotomy between politics and public administration and states that public administration was a value-free which used the principle of science in public administration.

Paradigm II : Principles of public administration 1927–1937.

According to W.F. Willoughby (1927). Who authored the second book of public administration, which stated that public administration would be effective of learning, if applied the scientific principles of administration. This period, the status of public administration was soared, or a reputational zenith. It was the period of clearly understanding the meaning of public administration, thus, the professional associations of employees have grown up. The city and the government have asked for advising from the public administration community to help solve the problems. Then, public administration become a favorite field for graduates to enroll to study; at the same time, Luther H. Gulick and Lyndall Urwick (1937), has presented “POSDCORB”, as so Chester Barnard (1938) was presented his function of executives to this field; anyhow the principles of public administration was criticized by Herbert H. Simon (1947), that PA was lacked of and weak in quantification, it was as a the old order of using imagination and proverb for decision making.

However, Simon has presented his program and non-program for decision making process, there was a long period of struggling between the public administration and political sciences. By the end, (PA) was classified as the sub-field of political sciences. There was debated between the identity of politics and administration from 1930-1940, so, the academies were divided in to two camps, pros and cons. While Mosrite Mark (1946). Strongly supported the dichotomy of politics and public administration, it seemed that the journal of political sciences are increased in publishing to state that politics has the relationship more with people, populism, loyalty to the mass and ideology toward the people. While the opposite opinions, were debated back and forth, thus public administration has claimed the hierarchy of command. It was a professional by not involving with any political party. It was neutrality work to carry out the policy implementation to service the Public affairs.

Paradigm III: public Administration was the Political sciences (1950-1970)

A new re-definition as the locus was treated as principles in the field and Focus was a specialization of the field in Public Administration. Politics has lost her focus on specialization when ask the question and how the Politics has been done to the budgeting process and personal policy, in the field of political sciences. The answer was not much. In the year of 1962, the Association of public Administration (ASPA) has supported by Ford foundation, a half million dollar, to research on the comparative study of PA to promote the field of development administration for the third world. (Henry Nicholas)

Asian Institutions have established the program of Public Administration in the first batch at the University of Philippines then; it come to setup in school of public administration (NIDA) and operated her Ph.D. in English as Development Administration Degree. Even though, the Public Administration was born in the home of Political Sciences which advocated the democratic systems, citizen participation, that recognized the human right, and the equality among Law, but there are big questions that how does the Political Sciences promote the performance and skill on those said. The answer was not much. Public Administration was applied knowledge to practice and to service the publics, which was opened the gate to business school. Even though, this period, Public Administration was still in the cage of Political Science. (Henry Nicholas).

Paradigm IV (1956-1970): *Public Administration as Management:*

The American Academics emphasized public administration as the practitioner oriented. After the Second World War. The public Administration has built up their own theory and research to seek for wisdom development. The foundation for analysis in this field was to support the government performance. in the midst of 1970, the study of Comparative Public Administration was not well recognized, as the central core of public administration, therefore American students were declined to enroll in comparative study of Public Administration, while the general management and management science have come in line with public administration, that concerns with the Locus and the Focus of P.A., Thus, experts have emphasized using the techniques and modern tools to include in PA, then public Administration has developed to teach as Business Administration. In the year of 1956. Where Administrative Science quarterly has published the Public Administration to include the Public, Private and NGO. Then the public administrators was emphasized the using of organization theory as the core field of Public Administration.

In the same time, Public Administration accepts the principles of entrepreneurship and generic management, including the epistemology to the field. In 1960, the institutes both publics and private have established the business school dealing with entrepreneurship of economics, public administration and sociology. In the year of 1950, the generic management institute such as Johnson Graduate school of management has open Public Administration and Business administration at Cornel University. There were three model of school of management program that offer the degree of MPA, MBA, GMM management model (1960), which integrated the public administration and business together, in line with the concept of Woodrow Wilson (By the year 1965). The political scientists have changed the academic attitude and opinions, which was amazing that the public administration has developed as a science of management and pervasive more than political science. (Henry Nicholas: Ibid: 38).

Paradigm V (1970): Public Administration was Public Administration:

The National Association of School of Public Affairs and Administration (NASPAA) were established in 1970. It has composed of many colleges and Universities which were operated, in the field of the Public Administration. It was proud and

prestige's in the program and feeling glorious at heart with sharing the trusts and confidences which was given to the program. The establishment of graduates in public administration program in 1958 which was a small numbers of MPA, but in the year of 1970, then the graduate program was double increasing of numbers of graduates; it was due to the recognition of the US congress to be a professional authentically, In 1983 (a formal professional accrediting agency for master of public administration, which was officially a national record). It was high esteem program that the graduates were increased, however, the MPA program was established in Universities worldwide, and was freestanding schools from political school, since then. Public Administration was grown up and shining, as the full moon in the darkness night. It was glorious field, which it was owe to the movement of James E. Webb, (1961-1968), who has seen public administration was important as NAS; (The National Academy of Science (NAS)) and he was a person, who has let a movement to bring about the MPA in USA to accredited by the charter of congress. It was the first and only social sciences was recognized and accredited by American Congress as a professional degree (Boonton D. 2012). This period, the old paradigm of public administration has shifted to use the name of New public administration from the 4 decade of 1975 to 1985, which called new PA was coined by American scholars, which was the in search for New cost- effectiveness and looking for her identities by adding up in using quantitative and new technology (Boonton Dockthaisong, his opinions) has read from public administration. Since period of 1887 – 1900 of public administration to the year of 1990 up to 2016+ were classified in to 4 waves of paradigms by public administration development; which classified by (Boonton D. 2016) such as.

- 1) The traditional paradigm wave 1, public administration during the year (1900 – 1975)
- 2) The new traditional paradigm wave 2 called New public administration during the year (1976 – 1989)
- 3) Neo New paradigm wave 3 which was used the term of new public management by USA, England, New Zealand and Australia, since 1990, up to 2000, even U.N. has used the term public management, it is the heart of public administration (Boonton D., 2014)
- 4) And the last decade of public management has focused attention on wave 4 new public service management 2000 – 2016+

Paradigm VI: The New paradigm of Public Administration was Governance

In the year of 1980, the signal of change becomes a new dimension. The three waves of the change are democracy, Devolution and Globalization of term. These three waves have brought to a great changing to public, and private sector. The role of technology, international company, internet of things, social media, freedom in tourism were challenged to the traditional Power by searching for the save-method for streamlining, fast and rapid method, downsizing or right sizing, by using the business concepts of management-style as deregulation (ลดขั้นตอนทางกฎหมาย), Relinquishing (การปลดปล่อยอำนาจ) of the traditional power, that has challenged by ICT, people grouping, private sector, public civil services, social media, and customization and followed, by redefinition of the new administration by using less power, and short command, to emphasize the importance of partnership, collaboration and empowerment to subordinates and encouraging competition, and building up the motivation, in working and linking social-net (Henry, Nicholas 1995 : Ibid: p.28). The new management has come to replace the public administration, (from PA to PM). The new form of government will face with political pressure from both inside and outside. The economic power will become the highest role to keep the pendulum of power and security to the nation through-out the Globe. The new administrators must have the vision of the new world. The diversified culture will be reduced by the role of digitization. The administrators have to prepare to face with the futurism. The human capital, Finance, Energy, Technology, Aging and Climate change must be well prepared to counter with the rapid changing in globalization. (Opinion: Boonton Dockthaisong, 2016)

In this new period which the academics have searched for the new dimension of public administration, including the works of (Henry Nicholas). The six-paradigm is classified as NPM so, it seems that there are two fronts of NPM, one front is originated from three OCED countries: The United Kingdom, Australia and New Zealand have become the leaders to implement the major reforms in public management (Ronicleanu refers to in, Van Mirerlo Maastricht, 2005), according to Van Mirerlo Maastricht, (2005). State that NPM has dominated public administration reform agenda of the most OECD countries from the late 1970, (Hood 1993, Pollitt, 1993, Riddey 1996 that referred form Van mirerlo, Maastricht, 2005 : 154).

NPM refers to cluster of ideas and practices, including reinvention and Neo-management as a core to use private sector and business approaches, in the

public sector (Robert B. Denhardt, Janet Vinzant Denhardt. 1999 : 549), as so, there was a debate on the run government likes a business, which sparks the president Clinton and Vice present AL Gore have to ask for how to make government better and cost less, while Osborne and Gaebler's (1992) proposed the reinventing government thus, NPM has the role of public administration as the new public management. NPM defies as vision, ideology and management techniques, by borrowing the principles from private sector for public sector (Hood, 1999, Pollitt, 1993; Ridley, 1996), while Stewart and Walsh, 1992, Walsh 1995, Flynn 1993) states that traditional public administration was replaced by a market-based public service management, which emphasizes managerial improvement, organization and managerialism, in the public sector. Hood (1991 and Mellon, (1993), have summarized NPM, as the business type managerialism, in private sector and freedom to manage. While Osborne and Gaebler (1992) focuses as said concepts as follows 1) decentralized government, more flexible, less layered forms of organization, 2) catalytic government (ผลักดันโดยรัฐบาล) steering not rowing 3) completion with in public service, 4) driven by mission not rules, 5) customer driven, 6) result oriented government, focusing outputs not inputs, 7) enterprising government, earning not spending, while Pollit (1994) states the NPM as follows 1) decentralizing, 2) breaking traditional monocentric bureaucracies, 3) market, fostering competition, 4) clearly separation between purchaser and customers 5) stress on equality, 6) performance target, 7) cites as capping/ fixed budget, 8) downsizing, While Hood, (1994) stated, as follows 1) hand on professional management, 2) shift to desegregation of units, 3) greater completion, 4) private sector styles, 5) greater emphasis in output controls, 6) explicit standard and measure performance, 7) discipline transparent, changing employment relations, 8) deregulation of the labor market and he says prevention is better than cure (Van Mierlo Maastricht, 2005 : 155).

According to David H. Rosenbloom; (2015:15) referred to the managerial approach to public Administration at present, public Administration as management has divided in to two groups. 1) The traditionalists are being overtaken by reformers, called reinventing government (David Osborne and Ted Gaebler (1992:10)) 2) developing to the New Public management (David H. Rosenbloom,et.al; (2015:15)). This new concept of NPM was strongly supported by United kingdom, Australia, New Zealand and Scandinavian nations and the traditional approach of public Administration may be better for some factions as

Homeland security whiles NPM may be suitable for social welfare program (David Osborne and Gabbler. Ibid 1992: 15). Thereby the reform principles of Osborne and Ted Gaebler are : 1) Focuses on result 2) marketization 3) customer-oriented 4) steering, not rowing 5) Deregulator 6) employee empowerment 7) flexibility and addition to Osborne and Gaebler bestselling book in 1992, which vice present Al-Gore has reported by National Performance Report (NPR).1993 in principles as ; 1) From Red tape to results 2) creating government that works better but cost less 3) putting customer first 4) making service organization competed 5) or creating Dynamics market, 6) using market mechanism to solve problems 7) empowering employees to get consults 8) decentralizing decision making power 9) streamlining the budget process 10) decentralizing personal policy, streamlining procurement (ibid : 20-21). And the NPM reported that there can be a separation between politics and Administration and also Gore admonished that the performance review was not about the politics, he said, we could not imposed the government to clue business practicing as a permanent part of how government works (ibid : 21), when comparing the perspectives of public Administration with new public management are as follows :

Concepts	Old Public Administration	New Public Management
1. Values	Economy, Efficiency effectiveness	<ul style="list-style-type: none"> ● Cost effectiveness ● Responsiveness ● customers
2. Organizational structure	Ideal typical Bureaucracy	<ul style="list-style-type: none"> ● Competitive as marketing
3. View of individual	Impersonal case rational actor	<ul style="list-style-type: none"> ● competitive advantage
4. Cognitive Approach	Rational scientific method	<ul style="list-style-type: none"> ● Theory of organization management
5. Resources allocation	Rational (cost Benefits)	<ul style="list-style-type: none"> Performance based Market- driven
6. Decision making	Rational comprehensive	<ul style="list-style-type: none"> ● Decentralized ● Cost minimizing
7. Government exertion	exertion	exertion

Sources Robert B. Denhardt and Janet Denhardt (1996)

According Robert B. Denhardt and Janet Denhardt (1999: 589) stated about the new public service has the primary role of the public servant that was helping the city to articulate and meet their shared interests rather attempting to steer society rather than row as so Osborne and Gaebler (1992), has said “those, who steer the boat drive for more power over its destination than those who row it. That was shifting from rowing to steering then, it has left the administrators to in charge of the boat, choosing was its goals direction and giving them, to manage the power. The problem was, who own the boat”. Stivers (1994) answers that government belongs to people, then how to focus on new public services, these are his recommendations: 1) theories of democratic citizenship 2) models of community and civil society 3) organizational humanism and discourse theory.

Denhardt and V. Denhart (Ibid :589,1999) has compared the old PM, to NPM and NPS which are as follows:

Concepts	Old Public Administration	New Public Management	Now Public Service
1. Epistemological foundation	Political theory	Economic theory	Democratic theory
2. Rationality and human behavior	Synoptic rational administration Political definition law	Economic rationality economic man	Strategic relationality
3. Public interest	Politically definition, law	Aggregation dividable interests	Shard values
4. Public servants responsive to whom	Clients and constituents	Customers	Citizens
5. The role of government	Rowing and focus on single	Steering	Service alignment
6. Mechanism for achieving policy objectives	Administration program thru government agencies	Achieve policy objectives thru private and NGO agencies	Building coalition of public private nonprofits agencies

7. Approach to accountability	Hierarchical administration	Market driver	Multifaceted public Law, Community Values with law, community value political norm professional standard and citizen interests	Conclu: downsiz innovati smart. T presider 1995), t reinvent have su scholars model network internet India, Ki This wa policy. USA (1) Singapo energy and bec mind ar hugged of "a monopo people. the old the mo digitizat manage national changec of man. private
8. Administration decision	Limited discretion followed by administrative officials	Entrepreneurs goal	Description needs but constrained and accountable	
9. Organization structure	Bureaucratic structure top down authority control and regulation of clients	Decentralized public organization	Collaborative structure with leadership shifted internally and externally	
10. Motivation basic of public servants and administrators	Pay and benefits civil service protections	Entrepreneurs spirit and reduce size of the government	Public service deserve to contribute to society	

From : Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt. *The New Public Service* : 2000, Vol. 60, No. 6.

Conclusion:

The concepts of “in search for excellence”, reengineering, reinventing, and downsizing have to forward to service the people inclusively. The new concepts of innovation and visioning in the period of high speed moving world must be fast and smart. The privatization of policy of Prime-Minister Margaret Thatcher has stimulus president Regan to say that Washington was the real problems. During (1975 – 1995), the new public management by Osborne and Gaebler, who authored the reinventing government, which Janet V. Denherdt and Robert B. Denherdt (2007) have supported and advocated the new public management as the contemporary scholars. In 2016, the public management has develop the process of the national model to use 4.0 models. The computer I-Pad and Samsung were the central-network to send out the message thru-internet of things to link with the world. The internet of things which are the rising sun and also the nations as such as China, India, Korea and Singapore have become the full-moon of development nations. This was the result of their national developments by their smart democratic policy. The third rank of the economic growth was Japan (3) German (4) China (2) USA (1). And the young nations as South Korea and the bright-smart nation, as Singapore, are in the path of the highest of the national development, full of energy of capability, competency and potentiality which apply good governance and become a transparent nations, due to their top executives, who have the best mind and the best brain to drive off the bull head out of public bureaucracy, who hugged the old law, old concept (Elitist model) and focused only on the interests of “a few. They use military-style-power, plus kangaroo court, and old monopolized tycoons that have captured the power of government form the people. Therefore NPM and NPS will wither away of the conservative red-tape and the old guards, who hated to use the new disruptive technology, which means that the mode of production has changed completely to use the new era of industrial digitization. However, the public administration has to change the patterns of management to the fourth generation of industrial development in the period of national policy to move to 4.0. The old mentality of public administrator must be changed to cope with the transformation of disruptive technology, thus, the system of management of public administrator or the public services both public and private including NGO and independent organizations must be clanged, these of

course, the public administration theory and management have to move to the fourth wave of paradigm shifted to the era of digitization in the Global-High-speed competition in digital economy in the model, 4.0 development.

References

- According Robert B. Denhardt and Janet Denhardt (1999: 589) [online], URL:
<http://www.ipaa.ir/files/site1/pages/denhardt.pdf>
- Armenia Androniceanu. (2007). *Public Management in Romanian Administration*, Romania: Academy of Economic Studies Bucharest.
- Boonton Dockthaisong. (2013). *Unpublished paper: A lecture paper for doctoral class in DPA. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.*
- Chester I. Barnard. (1968). *The Functions of the Executive*. Massachusetts : Harvard University press.
- Cordon clap. *North Conway New Hampshire Actor and Producer: Gordon A. Clapp*. 1948. [online], Sources: <http://www.cowhampshireblog.com/2013/03/13/north-conway-new-hampshire-actor-and-producer-gordon-a-clapp-1948-still-living>. (10 oct 2016).
- David H. Rosenbloom et.al.. (2015). *Public Administration*. Singapore McGraw vill.
- E.N. Glodden. (1972). *History of public administration Glodden : Ausin and sons LDL., Hertford*. Of economic of the New world the first of industrial expansions (1900 – 2027)
- Elton Mayo (1930). *The social problems of an industrial civilization*. (Boston: Harvard University, Graduate school of business administration, Division of research, 1945).
- Follett Mary P. (1941). *Dynamic administration: the collected papers of mary parker fellet*. London, Referred to from chip : [www.Amazon.com]
- Frank J. Goodnow. (2009). *Politics and Administration*, London: Paperback.
- Frederick Taylor. (1911). *The Principles of Scientific Management*. New York and London: Harper & brothers.
- Herbert A. Simon. (1947). *Administrative Behavior*. New York: The Free Press.
- Janet V. Denhardt and Robert B. Denhardt. (2007). *The New Public Service*. New York : Printed in the United States of America.
- Janet V. Denhart and Robert B. Denhart (2007). *The new public service serving not steering*. London M.E. sharpe.

Leonard

Liou, K.

Luther

M. Web

Mahind

Nichola

Osborn

Panyap

Paul H.

Peter I.

Peters,

Robert

W. F. W

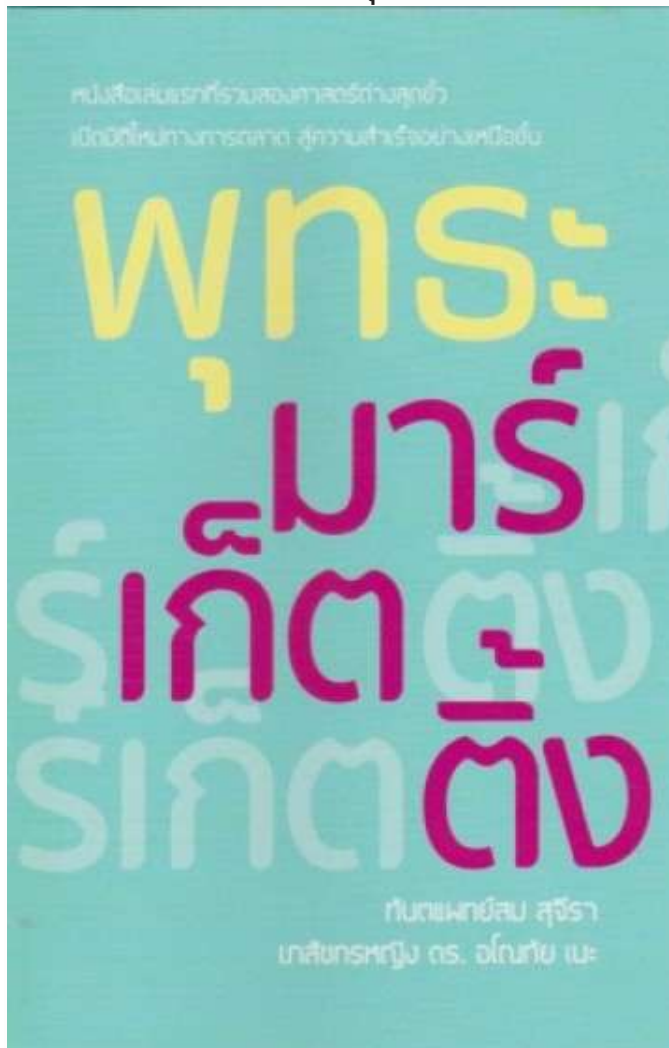
W. Wils

- Leonard D. White, (1926). *Introduction to the Study of Public Administration*. USA: Prentice Hall, Inc.
- Liou, K. T. (2001). *Introduction*. In Liou, K. T. (Ed.), *Handbook of Public Management Practice and Reform*. NY: Marcel Dekker.
- Luther Gulick and Lyndall Urwick. *Papers on the science of administration*. (New York : institute of public administration, 1937), Form <http://books.google.co.th> (search Luther Gulick and Lyndall). Urwick Posdcorb.
- M. Weber. (1946). *Politics as A vocation in From Max Weber*, H.H. Gerth and C.W. Mills, NY: Oxford University Press.
- Mahinda Chintana. (2006). *Mahinda Chintana: Vision for a new Sri Lanka: A ten year horizon development framework 2006 - 2016 discussion paper*. Padukka: Printed at the State Printing.
- Nicholas Henry. (2010). *Public administration and Public Affairs*. New York : pear sow education, Inc.
- Osborne. A. & Gaebler, T., (1992). *Reinwnting Government: How the Enhqreneu~l Spjfft is Transf~ing tbe Public Sector*. Reading MA: Addison-Wesley.
- Panyapiwat Journal, (2542). *The Royal Academy Dictionary*. Bangkok: Namamee book company.
- Paul H. Appleby. (1947). *Leadership In Public Administration and Management*. Form <https://nyamile.co/2015/10/06/leadership-in-public-administration-and-management.>, (12 oct 2016).
- Peter I. Hajnal. (1996). *The Information Age and the Civil Society*. Canada : University of Toronto.
- Peters, Tom J. & Waterman, Robert H. (1982). *In Search of Excellence - Lessons from America's Best-Run Companies*. London: HarperCollins Publishers.
- Robert B. Denhardt, Janet vinzant Denhardt. (1999). *The New Public Service: Serving, Not Steering (Hardcover)*. New York:Taylor & Francis Inc.
- W. F. Willoughb. (1972). *Principles of Public Administration*. USA: Wiley Periodicals. Inc.
- W. Wilson. (1981). "The study of Administration." *Political Science Quarterly* (June 1887), reprinted in Frederic C. Mosher, *Basic Literature of American Public Administration, 1787-1950*, NY: Holmes and Meire.

Books Reviews พุทธะมาร์เก็ตติ้ง : Buddha Marketing

ผู้เรียบเรียง

พระสุธีวีรบัณฑิต,ดร.*

พระอุดมสิทธินายก,ดร.*

พระมหาสุนันท์ สุนนุโท,ดร.*

พระครูภาวนาวชิรคุณ,ดร.**

ดร.ประเสริฐ ธิลา*

ผู้เขียน ทันตแพทย์สม สุจีรา

เกสัชกรหญิง ดร.อโณทัย เนะ

ชื่อหนังสือ พุทธะมาร์เก็ตติ้ง

ปีที่พิมพ์ ตุลาคม 2558

สำนักพิมพ์ สม สุจีรา

* Department of Political science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chaiyaphum Buddhist College.

บทนำ

พบหนังสือ “พุทธะมาร์เก็ตติ้ง” ที่ร้านหนังสือชื่อดังในสถาบันการศึกษา NIDA โดยชื่อก็น่าสนใจเพราะมีคำว่า “พุทธะ” ทั้งยังทำให้คิดต่อไปได้อีกว่า แล้วการตลาดเกี่ยวอะไรกับพระพุทธศาสนา เป็นคำถามที่เกิดขึ้นในใจ โดยมีคำโปรยปกด้านหน้าว่า “หนังสือเล่มแรกที่รวบรวมสองศาสตร์ต่างสุดขีดเปิดมิติใหม่ทางการตลาดสู่ความสำเร็จอย่างเหนือชั้น” (Som Sujeera, Anothai Ne, 2015) ความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นว่าผู้เขียนจะเขียนอะไรจึงไม่ลังเลที่จะหยิบมาพลิกอ่านตรวจสอบและซื้อหา เมื่ออ่านไปพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิให้คำนิยามไว้หลายท่านอาทิ รองศาสตราจารย์ ดร. นายแพทย์ ชัยเลิศ พิเชิตพรชัย (อธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช) เสนอว่า “...หนังสือ “พุทธะมาร์เก็ตติ้ง” จับอารมณ์ทางธรรมต่างๆ เช่น โลก โกรธ หลง มาบูรณาการกับหลักการตลาดได้อย่างกลมกลืนและน่าติดตาม...” หรือของรองศาสตราจารย์ ดร. ไพบุลย์ เสรีวิวัฒนา (คณะบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์) กับประโยคสรุปต่อหนังสือที่ว่า “...การตลาดเป็นเนื้อหาทางโลกที่วนเวียนอยู่กับกิเลสไม่สิ้นสุด หนังสือ “พุทธะมาร์เก็ตติ้ง” ของหอมสม กับ ดร. อโณทัย น่าจะเป็นหนังสือ ที่ช่วยจุดประกายให้มีการนำลัทธิธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ ไปใช้ในชีวิตและธุรกิจได้มากขึ้น...” หรือคำนิยามของ อาจารย์ถาวร โชติชื่น นักพูดนักบรรยายชื่อดังให้ทัศนะว่า “...เคล็ดลับความสำเร็จอยู่ที่การผสมผสานทั้งสองศาสตร์เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน เมื่อเข้าสู่จุดสมดุลจะช่วยสร้างสรรค์ทั้งธุรกิจและศาสนาให้ยั่งยืนได้...” ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุริย์ เข้มทอง (ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช) กับประโยคเกริ่นนำในหนังสือที่ว่า “...หนังสือ “พุทธะมาร์เก็ตติ้ง” บูรณาการความรู้อย่างกระชับระหว่างศาสตร์ทางการตลาดและธรรมะเข้าด้วยกันอย่างน่าสนใจ เนื้อหาหนังสือเล่มนี้สามารถช่วยพัฒนาและสร้างสรรค์ ความรู้และแนวคิดงานทางการตลาดได้อย่างมีคุณค่า...” เมื่ออ่านคำนิยามจบจึงไม่ลังเลที่จะซื้อหนังสือ จะด้วยเหตุผลว่าเราเป็นชาวพุทธที่มีคำว่า “พุทธะ” หรือจะด้วยเหตุผลในเรื่องการตลาดที่มีการผสมผสานกันอย่างลงตัวต่อคำโปรยปกก็ตาม แต่ที่น่าสนใจกว่าคือการนำเรื่องในหนังสือมาเล่าแบ่งปันให้เป็นความรู้ที่น่าจะเป็นที่น่าสนใจยิ่งขึ้น พระพุทธศาสนามีเทคนิคการตลาดหรือไม่ หรือการตลาดเน้นการยั่ว ยุ กระตุ้น เราเป็นเรื่องของกิเลส ที่ต้องการให้คนบริโภคผ่าน “อายตนะทั้ง 6” อันประกอบไปด้วยการยั่ว ยุ กระตุ้น เรา เพื่อให้คน “บริโภค” ผ่าน “ตา-หู-จมูก-ลิ้น-กาย-ใจ” อันเป็น “ผัสสะ” ที่ส่งผลต่อการสัมผัสได้ง่าย ส่งผลต่อการกระตุ้นเราไปสู่การตัดสินใจบริโภค ตามเทคนิคและเป้าหมายของการตลาด แล้วพระพุทธศาสนาเองเรื่องนี้อย่างไร ซึ่งผู้เขียนหนังสือก็ได้้นำแนวคิดและศาสตร์ทั้ง 2 มาสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นในการบริโภค ตามหลักการตลาดอย่างมีสติ ทำที่ที่ผ่อนปรนต่อการบริโภคจนกลายเป็น “บริโภคอย่างมีสติ” และดำเนินชีวิตอย่างมี “ความสุข” (สันติ-Happiness) ภายใต้หลักเกณฑ์แห่งความสมดุล (มีชัยมาปฏิบัติทา-Balance) ตามหลักปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนาที่ผสมผสานอย่างลงตัวด้วยเช่นกัน

หนังสือเล่าเรื่องอะไร ?

หนังสือนี้ผู้เขียนพยายามสื่อสารและสะท้อนข้อมูลไปที่ว่า “...ในโลกแห่งทุนนิยมและการค้าเสรี หลักการตลาดคือเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ...” เมื่อเศรษฐกิจ การกินอยู่ปากท้อง และการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ การตลาดทำให้เกิดการซื้อขายหรือการค้าได้มา จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นด้วยเช่นกัน โดยผู้เขียน ได้แบ่งเป็น 9 บท มีรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือไว้ว่า

หนังสือ	การตลาด	พุทธศาสนา
บทที่ 1 กิเลสผู้บริโภค	ความต้องการของมนุษย์ ทำให้นักการตลาดทำงานง่ายขึ้น นอกเหนือจาก “โลภะ” และ “กาเม” แล้ว “ความกลัว” ก็เป็นอีกอารมณ์ที่นำมาใช้ในการโฆษณา เช่น โฆษณาเลิกเหล้าของ สสส. โฆษณาเซฟ-ที-คัท โฆษณาสิฟีนซอลล์ เรื่องปากเหม็น โฆษณากระเบื้องทำห่วย ที่บอกว่า “ทนห่วยห่วย” ทำให้ผู้บริโภคเลิกกลัวเรื่องหลังคาแตกรั่ว สิ้นมันคงประกันภัย ได้สร้างความไว้วางใจว่ามาเร็วเคลมเร็ว ทำให้เรื่องร้าย ๆ ระหว่างรอประกันมาไม่เกิดขึ้น (น.18-40)	กิเลส จึงมาพร้อมกับสติ ธรรมะสอนให้มีสติ กำกับสมองอยู่ตลอดเวลา เป็นตัวเรียกความนึกคิด ไตร่ตรองมีเหตุมีผล ไม่ปล่อยให้กิเลสหรือสีสนทางการตลาดมาช่วยยวนเราได้ ทุกการสื่อสารหวังผลเรียกร้องความสนใจพยายามกระตุ้นกิเลส และรบเร้าให้เกิดการตอบรับแต่ผู้บริโภคต้องรู้เท่าทันสิ่งนั้น “การตลาดต้องปลุกปั่นกิเลสผู้บริโภคชั้นต้นหาอยากได้อะยากมีและเกิดอุปาทาน..” (น.18-40)
บทที่ 2 ประทับใจประทับใจ	ความได้เปรียบทางแบรนด์จะคงอยู่ยาวนานและทำให้สามารถเป็นผู้นำในการกำหนดทิศทางของตลาดได้ ต่างจากความได้เปรียบทางด้านอื่น ที่ลอกเลียนแบบกันได้อย่างรวดเร็ว ลูกคามีความทรงจำความประทับใจอยู่กับแบรนด์ บางทีเลื่อนขึ้นไปเป็นความรัก ความผูกพัน ซึ่งแบรนด์ถือว่าเป็นสินทรัพย์มีราคาที่สามารถคงอยู่ได้เป็นเวลานานร้อยปีเลยทีเดียว การสร้างแบรนด์เป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับการเริ่มต้นธุรกิจ ถ้าทำไม่สำเร็จมีโอกาสที่ธุรกิจจะล้มเหลวสูงปัจจัยที่สำคัญในการสร้างแบรนด์ของนักการตลาด (น.43-58)	หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน เอื้อ เพื่อแบ่งปันกำไรของตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ปิยวาจา พูดด้วยความจริงใจ รักษาความสัตย์สัญญา อุตถจริยา การช่วยสงเคราะห์ เช่น ช่วยคุยกับเจ้าหน้าที่ วางแผนชีวิตให้และสมานัตตา เป็นกันเอง ดิตติน เสมอดัน เสมอปลาย การสร้างภาพลักษณ์เป็นเรื่องสำคัญแม้จะเป็นคนดีเพียงใด แต่ถ้าไม่รู้จักสร้างภาพลักษณ์ความดีนั้นก็ไม่ใช่ที่ปรากฏ เมื่อเทียบกับคนธรรมดาแต่รู้จักสร้างภาพลักษณ์แล้วสู้ไม่ได้ (น.43-58)
บทที่ 3 เพราะต่างจึงสำเร็จ	การตลาดต่างจากเกมการแข่งขันกีฬา ที่กฎกติกาและสนามแข่งถูกกำหนดไว้แล้ว ใครมาทีหลังต้องไปเล่นในเกมที่มีผู้เล่นจนสนามอยู่แล้ว แต่การแข่งขันทางการตลาด สามารถสร้างเกมขึ้นมาได้เองไม่มีสิ้นสุด สร้างความโดดเด่นและประสบความสำเร็จได้ในแบบของตัวเอง การแข่งขันเป็นการเปิดน่านน้ำใหม่ ที่เรามีโอกาสชนะมากกว่าคนอื่น หรือเรียกว่า Blue Ocean	ในทางพุทธศาสนา การฝึกเจริญสติต้องอาศัยความต่างเป็นเครื่องมือ การทำสมาธิแบบแนบแน่นในอารมณ์เดียวไม่ทำให้เกิดปัญญา หลักวิปัสสนากรรมฐาน สอนให้กำหนดสติไปที่การเปลี่ยนแปลงรอบตัว ยิ่งต่างยิ่งเห็นความเปลี่ยนแปลง ขณะนั้นสมองจะหลังสารสื่อประสาทโดพามีนออกมาจำนวนมาก สารตัวนี้ช่วยให้เกิดการแตกแขนงของร่างแหใย

	<p>ทำให้ตลาดกว้างขึ้น เป็นการแข่งขันที่ไม่มีผู้แพ้ เหมือนกับเกมกีฬาหรือสงครามที่ทุกคนต่างชนะ (น.58-75)</p>	<p>ประสาทใหม่ ๆ ขึ้นในสมอง และนี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่อธิบายได้ว่าทำไมผู้บริโภคจึงสามารถจดจำสินค้าหรือโฆษณาที่มีความแตกต่างได้อย่างแม่นยำ (น.58-75)</p>
<p>บทที่ 4 ยิ่งให้ยิ่งได้</p>	<p>การตลาดคุณธรรมเพื่อสังคมมีโอกาสที่จะได้รับการบอกต่อสูงมากกว่าแบบอื่น เพราะจิตเดิมแท้ของมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในระดับไหน จะรู้สึกมีความสุขที่ได้ให้หรือช่วยเหลือผู้อื่น และลึก ๆ ยังหวังว่าสิ่งนั้นอาจสะท้อนกลับมาที่ตัวเองหรือลูกหลานในอนาคตด้วย เช่น โครงการฝาแบรנדทำขาเทียมสร้างกระแสในโลกอินเทอร์เน็ตอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนาน สื่อมวลชนต่าง ๆ ยินดีกระจายข่าวประชาสัมพันธ์ให้ด้วยความเต็มใจ รายการร่วมด้วยช่วยกันโด่งดังจากแนวคิดนี้ การตลาดเชิงคุณธรรมมีโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากสื่อสังคมสูง (น.79-91)</p>	<p>การทำบุญทำทานที่เรียกว่า “บุญกิริยาวัตถุ” ต้องอยู่คู่กับวิถีชีวิตคนไทย เป็นการชำระความตระหนี่ เอาชนะกิเลส และสร้างความสุขจากการช่วยเหลือผู้อื่น ย่อมดีกว่าการมองแต่ประโยชน์ส่วนตน เหล่านี้เรียกว่าการตลาดคุณธรรม สุขที่ได้ย่อมสุขทั้งคนทำงานภายใน ผู้คนที่มีส่วนร่วม ซึ่งก็คือลูกค้าและผู้พบเห็นต่างอนุโมทนา เผยแพร่คุณธรรมออกไป ทำให้ได้ภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาชน เศรษฐีในครั้งพุทธกาลต่างต้องทำบุญทำทานบริจาคให้สังคม สร้างบารมี เช่น สร้างโรงพยาบาล สี่มุมเมือง เมื่อยิ่งให้ สังคมยิ่งยกย่อง ชื่อของเศรษฐีหลาย ๆ คนยังคงเป็นที่กล่าวถึงจนกระทั่งปัจจุบัน (น.79-91)</p>
<p>บทที่ 5 แฟนพันธุ์แท้</p>	<p>การตลาดแบบลูกค้าเป็นศูนย์กลาง บริษัทต้องมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมของพวกเขา มีการติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ และแจ้งข่าวสารให้ทราบอยู่ตลอดเวลา อาจมีการให้สิทธิพิเศษหรือให้รางวัลในบางโอกาส เช่น วันเกิด วันปีใหม่ การให้รางวัลเป็นสิทธิพิเศษ ควรเกิดขึ้นหลังจากที่ลูกค้าได้แสดงให้เห็นว่าเป็นแฟนพันธุ์แท้แล้ว (น.93-105)</p>	<p>ในทางพุทธศาสนาบอกว่า การได้พบสิ่งดี ๆ ในชีวิตไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่เกิดจากบุญเก่า ดังนั้นการที่ผู้บริโภคแนะนำให้เพื่อนใช้หรือซื้อสินค้าที่ดี ก็คือการบอกบุญนั่นเอง และโดยธรรมชาติของคนเรามักจะซื้อตามคนใกล้ชิด สินค้าที่ดีจะถูกจดจำและบอกต่อ ในฐานะที่เป็นบุญ สินค้าที่ไม่ดี จะถูกบอกต่อหรือกระจายต่อด้วยเช่นกัน ซึ่งมีผลตรงกันข้ามทันที (น.93-105)</p>
<p>บทที่ 6 ตลาดกลาง อากาศ</p>	<p>แนวโน้มการช้อปปิ้งออนไลน์ และการใช้เวลาท่องอินเทอร์เน็ตมีแต่จะเพิ่มขึ้น ลูกค้ารู้สึกเป็นอิสระมากขึ้นกับการซื้อของออนไลน์ เพราะไม่ต้องปวดหัวกับการจราจรและการหาที่จอดรถ ขณะที่การเลือกซื้อสามารถใช้เวลาค้นหาข้อมูลได้อย่างอิสระ ธุรกิจเองก็ลดค่าใช้จ่ายไปได้มาก เพราะการขายทางอินเทอร์เน็ตมีต้นทุนต่ำกว่า ใช้จำนวนพนักงานน้อยกว่า และรองรับพื้นที่กระจายได้ไกลทั่วโลก (น.107-120)</p>	<p>การตลาดกลางอากาศเติบโตอย่างมหาศาล ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา พร้อมการเปลี่ยนแปลงการสื่อสารของผู้บริโภคสู่การสนทนาดิจิทัล สังคมกลางอากาศส่งผลให้เกิดธุรกิจรูปแบบใหม่ผู้คนต้องมีสติในการสื่อสารและซื้อสินค้า นักการตลาดต้องฉลาดรอบรู้ล้ำหน้าเทคโนโลยีธุรกิจออนไลน์นี้ หมั่นรับฟังเสียงผู้บริโภค ไม่ว่าโลกนี้จะก้าวไกลไปสู่ยุคดิจิทัลขนาดไหน ธรรมะก็ยังเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้การแข่งขัากลางอากาศไม่กลายเป็นสงครามออนไลน์หรืออาชญากรรมดิจิทัลต่อไป</p>

<p>บทที่ 7 ธรรมะ การตลาด</p>	<p>การตลาดหมั่นกระตุ้นให้เกิดความอยากหรือ ตัณหา หลงใหลในผลิตภัณฑ์และอยากไขว่คว้า มาไว้เป็นเจ้าของ ส่งเสริมอัตราของบุคคลด้วยการ แสดงให้เห็นภาพลักษณ์ที่จะได้จากการซื้อ สินค้าและบริการ ส่งเสริมให้มนุษย์ยึดมั่นถือมั่น กับยี่ห้อสินค้า ประหนึ่งว่าเป็นเพื่อนหรือญาติ สนิท การสร้างกิเลสให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภคเป็น หัวใจสำคัญที่สุดของการตลาด (น.123-138)</p>	<p>ธรรมะสอนให้คนลดตัณหา อตถตา รวมไปถึง ความยึดมั่น ถือมั่นว่าสิ่งใดเป็นของตน และ หันมาสนใจในศีลธรรม การประหารกิเลสเป็น หัวใจสำคัญที่สุดในการเข้าถึงพุทธศาสนา เมื่อใดที่มนุษย์สามารถตัดกิเลสที่ร้อยรัดดวง จิต เข้าสู่ความว่าง มองเห็นไตรลักษณ์อันจีจ ทั่วซ่ง อนัตตา เมื่อนั้นจะมุ่งหน้าเข้าสู่นิพพาน (น.123-138)</p>
<p>บทที่ 8 กลเม็ดเคล็ดลับ</p>	<p>กลเม็ดเคล็ดลับธุรกิจสมัยนี้ไม่ได้ขึ้นกับกอง กำลังทรัพยากรมากกว่า ใครมีมากกว่าอีกต่อไป แต่ขึ้นกับการพุ่งเข้าสู่สนามรบอย่างมีชั้นเชิง ฝ่ายการตลาดเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการ สร้างกลไกการแข่งขันที่ได้เปรียบอย่างยั่งยืน กลเม็ดเคล็ดลับคือการเข้าแบบ 5 ประการ ได้แก่ เข้าเป้าหมาย เข้าถึงคู่แข่ง เข้าใจลูกค้า เข้าร่วมพันธมิตร และเข้าหาคุณธรรม (น.141-154)</p>	<p>ธุรกิจยั่งยืนไปไม่นานหากขาดคุณธรรม เพราะ คุณธรรมทางธุรกิจจรโลงสมดุคทุก องค์ประกอบไว้ ไม่ว่าจะเป็สนามแข่งขัน เป้าหมาย คู่แข่งขัน ลูกค้า และเครือข่ายธุรกิจ อยู่สมดุคได้อย่างสันติ...ที่ขาดไม่ได้คือ คุณธรรม ที่จักตราตรึงระบบธุรกิจให้อยู่ได้ อย่างยั่งยืน (น.141-154)</p>
<p>บทที่ 9 กรณีศึกษา</p>	<p>บริษัทที่ดำเนินการแบบยึดผู้บริโภคเป็น ศูนย์กลาง จะมีงบ ฯ โฆษณาประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่มากนัก แต่ทุ่มงบไปกับการจัด กิจกรรม และสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค ดัง กรณี บริษัท แอล.พี.เอ็น.ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน) ผู้ดำเนินโครงการ “ลุมพินีทาวเวอร์” ที่ดำเนินกิจกรรมเน้นลูกค้าและการให้บริการ เป็นสำคัญ หรือบริษัท บางกอกแลนด์ จำกัด (มหาชน) ที่เปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาส ทำ การตลาดแบบเป็นผู้ให้ จนกระทั่งปรับเปลี่ยน เมืองทอง ให้เป็นศูนย์แสดงสินค้าและการจัด กิจกรรมอย่างที่เป็นปรากฏปัจจุบัน บริษัท แลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ความสำเร็จไม่ได้อยู่ที่กำไร แต่อยู่ที่ความสุข การมุ่งบริหารลูกค้าด้วยความประทับใจ ทำให้ ประสบความสำเร็จในการบริหารธุรกิจ ที่ไม่ได้ มุ่งเป็นกำไรแต่เพียงอย่างเดียว (น.157-168)</p>	<p>ธรรมาภิบาลของ แลนด์ แอนด์ เฮาส์ ขยาย มาถึงการบริหารศูนย์การค้าในเครือบริษัท ไม่ ว่าจะเป็นเทอร์มินอล 21 แฟชั่นไอส์แลนด์ เดอะพรอมาเนด บริษัทจะสร้างห้องน้ำที่ สะอาดเลิศหรูอลังการ เพื่อบริหารคนใน ศูนย์การค้า...ประธานบริษัท เคยกล่าวอย่าง ภาคภูมิใจว่า ปัจจุบันมีคนมาเข้าห้องน้ำที่ สร้างวันละสามแสนคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ เทอร์มินอล 21 ซึ่งติดกับสถานีรถไฟฟ้า จนมี นักข่าวบอกว่าคงต้องการสร้างห้างเพื่อให้คน มาเข้าห้องน้ำ แม้จะไม่ซื้ออะไรเลย แค่แวะมา เข้าห้องน้ำ เจ้าของห้างก็มีความสุขแล้ว ในช่วงแรกศูนย์อาหารในเทอร์มินอล 21 ก็ เปิดขายฟรีโดยไม่เก็บค่าเช่า ทั้งนี้เพื่อให้ ค่าอาหารถูกที่สุด ยอมตั้งราคาขายอาหารให้ ถูก เพื่อให้คนทำงานกินได้ทั่วไป ถึง ศูนย์การค้าขาดทุนกับศูนย์อาหารเดือนละ หลายล้านบาท แต่เทียบไม่ได้กับความสุขของ ลูกค้า ที่ได้รับประทานอาหารคุณภาพในราคา ที่เป็นธรรม (น.157-168)</p>

จากภาพรวมหนังสือนี้ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นภาพรวมของการตลาด ที่เนื่องด้วยหลักธรรม คำสอนทางศาสนา โดยสะท้อนคิดอธิบายพฤติกรรมและการกระทำ ผ่านกลไกทางการตลาดและมุมมองทางศาสนา หนังสือเป็นการผสมผสานและการประยุกต์แนวคิดทางการตลาดและพระพุทธศาสนา ให้ทำงานร่วมกัน นัยหนึ่งเป็นการขับเคลื่อนกลไกการตลาดให้ไปสู่เป้าหมาย คือการบริโภค กินใช้ การซื้อ การขาย ตามหลักการและเงื่อนไขของการตลาด ธุรกิจ หุ่น ที่มุ่งการทำให้ได้กำไร การสร้างแรงกระตุ้นรื้อเพื่อการบริโภค จึงถือเป็นหัวใจของการตลาดหรือการบริโภค เมื่อผู้บริโภคในฐานะเป็นมนุษย์ก็ควรมีหลักวินิจฉัย เกณฑ์ในการประกอบคิดเพื่อการบริโภค ให้มีสติกำกับ และมีคุณภาพ ในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาด โดยมองให้เห็นว่าการบริโภค หรือตัดสินใจบริโภค ไม่ได้เป็นไปเพื่อการบำรุงบำเรอ การสร้างค่านิยมที่ฉาบเทา ซึ่งไม่ใช่คุณค่าแท้ในเชิงของการบริโภค อันเป็นหัวใจของ ศาสนากับท่าทีในการแสดงออกที่เนื่องด้วยเทคนิคและวิธีการทางการตลาดตามหลักการของการ “เร้า” ผ่านโฆษณาเพื่อการบริโภค ซึ่งในภาพรวมหนังสือให้ข้อมูลและสะท้อนคิดทั้งสองทางเป็นกรณีเปรียบเทียบ

กิเลสผู้บริโภคเป็นอย่างไร ?

แนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งของการตลาดคือ การกระตุ้นให้เกิดความ “พึงใจ” ต่อสินค้า และบริหารอันมีเป้าหมายเพื่อ “การค้า” ดังนั้นการกระตุ้นความต้องการ ความสนใจ พอใจ หรือใส่ใจ จึงเป็นหน้าที่ของการตลาด ซึ่งผู้เขียนให้ข้อมูลว่า “จุดเด่นที่น่าสนใจประการหนึ่งของการตลาด คือ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า ผลิตภัณฑ์ (Packaging) และการบริการ (Service) โดยการค้นหาจุดเน้นของตัวเอง Positioning) เพื่อให้ฉีกแนวให้ผู้บริโภค หรือลูกค้าเห็นความแตกต่าง (Differentiation) ของสินค้าอย่างเห็นได้ชัดว่ามีความโดดเด่นอย่างไร ทั้งสี กลิ่น (Mood & Tone) คุณภาพของสินค้า ตราสินค้า และการบริการ” ดังมีข้อมูลเสริมว่า “...ในวงการภาพยนตร์ หนังสือ หลายเรื่องขาดทุน ขณะที่หนังไม่ตีแต่สร้างตามความต้องการผู้บริโภคกลับทำเงินได้ดี หนังสือฉฉา ริชชา ชิงรักหักสวาท ระเบิดทำลายล้าง กระตุ้นราคา รัก โลภ โกรธ หลง ทั้งหลายกลับทำเรตติ้ง ได้สูง เพราะสามารถกระตุ้นกิเลสผู้บริโภค...” (น.25) ในทางกลับกันการตลาดที่เน้นการบริโภค เกินกว่าพอดี เป็นการ “กระตุ้น” ต่อมารับอารมณ์จนกระทั่งกลายเป็นการตลาดแบบขาดสติ ดังที่ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส เสนอเป็นแนวคิดทางการตลาดไว้ว่า “จุดอ่อนของการตลาดประการ หนึ่ง คือ "การตลาดกระตุ้นตัวตึงหา พระพุทธศาสนากระตุ้นตัวธรรมฉันทะ" ดังนั้น การตลาด จะเน้น "โฆษณา" ตัวอารมณ์ (Emotion) เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความอยาก และตัดสินใจเลือกซื้อ สินค้า มากกว่าคำนึงถึงคุณค่าของการใช้จริง (Function) ด้วยเหตุผลนี้ จึงเป็นที่มาของคำว่า "กิเลสมาร์เก็ตติ้ง" เพราะให้ความใส่ใจ และกระตุ้นตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ให้จำเริญและ เพลิดเพลินกับรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และอารมณ์...” (Phra Maha Hansa Dhammaso,2016) หากสรุปแนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นว่าการตลาดมีผลต่อการกระตุ้นทำให้เกิด การบริโภค จนกระทั่งกลายเป็นการซื้อขาย ซึ่งผู้เขียนก็ได้บันทึกความคิดนี้ไว้ว่า “...แนวคิดทางด้าน การตลาดดูเหมือนสวนทางกับพระพุทธศาสนา ในขณะที่พุทธมุ่งเน้นความพอเพียง ละกิเลส

ค้นหา แต่การตลาดมุ่งค้นหาของผู้บริโภค...” (น.18) ฟิลลิป คอตเลอร์ (Philip Kotler) สรุปว่า “การตลาดเป็นการสร้างสรรค์ และนำเสนอคุณค่าบางอย่างที่เป็นที่พอใจของอีกฝ่ายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน” การตลาดกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญ ที่นำไปสู่การกระตุ้น เร้า ส่งเสริมให้เกิดความต้องการ ดังที่หนังสือเสนอไว้ว่า “การโฆษณาถ้ารู้จักแทรกความรู้สึกทางกาเมเข้าไป จะทำให้โฆษณาชิ้นนั้นดึงดูดใจง่ายขึ้น” (น.21) ซึ่งผู้เขียนเองก็ยังประทับใจด้วยข้อมูลจากการวิจัยที่ว่า “...การโฆษณาที่มีเรื่องเซ็กแทรกเข้าไปเป็นองค์ประกอบ สามารถดึงดูดความสนใจได้มากกว่าโฆษณาทั่วไปถึง 3 เท่าเลยทีเดียว หนังสือพิมพ์ฉบับวันอาทิตย์ที่มีรูปนางแบบนุ่งน้อยห่มน้อยขึ้นหน้าหนึ่ง มียอดขายสูงกว่าวันธรรมดา...” (น.21) ดังนั้นการกระตุ้นที่เป็นทั้งความดีใจพอใจ อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากเป็น อยากรู้อยากเหมือน ล้วนเป็นกลไกการกระตุ้นที่ทำให้กิเลสของผู้บริโภค เกิดความกลัว ความอยาก เรื่องเพศ รสนิยม และความพึงใจ ซึ่งในหนังสือเสนอทัศนะไว้ว่า “...นอกจาก -โลภะ- และ -กาเม- แล้ว “...ความกลัว ก็เป็นอีกอารมณ์ที่นำมาใช้ในการโฆษณา เช่น โฆษณาเลิกเหล้า ของ สสส. โฆษณาเซฟ-ที-คัท โฆษณายาสิฟีนซอลส์ เรื่องปากเหม็น โฆษณากระเบื้องห้าห่วง ที่บอกว่า “ทนหายห่วง” ทำให้ผู้บริโภคเลิกกลัว เรื่องหลังคาแตกกร้าว...” (น.22) ความกลัวไม่สมบูรณ์ ความกลัวต่อความสูญเสีย ความกลัวตาย กลัวไม่ปลอดภัย กลัวไม่หล่อ ไม่เหมือนคนอื่น ความกลัวไม่ปลอดภัย ความกลัวไม่ได้ผลิตภัณฑ์ที่ดี ล้วนเป็นอารมณ์ร่วมที่นำไปสู่การตัดสินใจเลือกและไม่เลือกผลิตภัณฑ์และสินค้าด้วยเช่นกัน

ในทางการตลาด การโฆษณา มีส่วน “กระตุ้น” ทำให้เกิดการเสพ และบริโภค หรือในอีกความหมายก็คือการกระตุ้นกิเลสในทุกรูปแบบเพื่อให้การบริโภค “..การตลาดต้องปลุกปั่นกิเลสผู้บริโภคถึงขั้นค้นหาอยากได้อยากมีและเกิดอุปทาน..” (น.41) ข้อดีของหนังสือเล่มนี้ได้สะท้อนคิดซึ่งน่าหนัก จากผู้เขียนทั้งสองมุมทั้งในส่วนการตลาด ที่เสนอวิธีการทางการตลาด ที่เน้นการกระตุ้นเร้า และในเวลาเดียวกันก็เสนอทัศนะทางพระพุทธศาสนาให้เกิดการเปรียบเทียบ โดยเสนอว่า “...กิเลสจึงควรมาพร้อมกับสติ ธรรมะสอนให้มีสติกำกับสมองอยู่ตลอดเวลา เป็นตัวเรียกความนึกคิดไตร่ตรองมีเหตุมีผล ระวังรู้ความจริงอันพึงมีพึงเป็นโดยธรรมชาติ ไม่ปล่อยให้กิเลสหรือสีลัพทางการตลาดมายั่วยวนเราได้...” (น.30)

ภาพประกอบ 1 ความเป็น “เพศ” มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจทางการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับ
ผลงานวิจัยที่ยืนยันว่าความเป็น “เพศ” มีผลต่อการตัดสินใจบริโภค [ภาพ : online]

ยิ่งให้ยิ่งได้ คืออะไร ?

พระพุทธศาสนามีแนวคิดเรื่อง “การให้” ดังมีพุทธพจน์ว่า “ททมานอ ปิโย โหติ” ที่แปลว่าผู้ให้ย่อมเป็นที่รักของผู้ถูกให้ การให้ไปสัมพันธ์กับคุณธรรมภายใน โดยการให้ “ทาน” ถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานของการให้ทั่วไป แต่ในเวลาเดียวกันก็พัฒนาไปเป็นคุณธรรมภายในส่วนของ “จาคะ” คือความเสียสละแบ่งปัน โดยมุ่งถึงการเสียสละเนื่องต่อจากการให้ ดังนั้นการให้ตามหลักพระพุทธศาสนาเน้นการให้เพื่อฝึกความเสียสละ แบ่งปัน ปลอ่ย ละวาง เป็นการให้อย่างหนึ่งเพื่อได้อีกอย่างหนึ่งคือความเสียสละ และเพิ่มคุณธรรมภายในเป็นสำคัญ และในเวลาเดียวกันการให้นั้นมุ่งเน้นหรือและกระตุ้นส่งเสริมกลไกการให้อย่างเป็นระบบ ทั้งจะก่อให้เกิดมิตรภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างกัน ระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือระหว่างผลิตภัณฑ์กับผลิตภัณฑ์ ในทางการตลาด มองว่าการให้นั้นเป็นการให้คุณภาพ สิ่งให้นั้นมุ่งคุณภาพของการให้ มุ่งประโยชน์ของการให้ การให้นั้นจะเป็นประโยชน์และก่อให้เกิดคุณค่าจากการให้นั้นอย่างเหมาะสม ทั้งจะต้องเป็นประโยชน์กับส่วนรวมเป็นสำคัญ

ภาพประกอบ 2 การแบ่งปัน ทำให้เกิดการเชื่อมประสานร่วม
ระหว่างผู้ให้กับผู้รับ มิตรภาพและความเข้าใจต้องเกิด [ภาพ : online]

ในเชิงการตลาดการให้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ ที่เป็นไปตามการโฆษณา และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้ การเชื่อมั่น การศรัทธาต่อผลิตภัณฑ์นั้นก็จะเกิดขึ้นและส่งผลเป็นความ “ภักดี” ต่อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ เป็นการให้ที่สอดคล้องกับหลักการทางศาสนา ให้สิ่งดี มีประโยชน์ ก็ได้รับผลตอบแทนเป็นความศรัทธาเชื่อมั่นต่อสิ่งนั้น ดังที่ผู้เขียนได้เสนอไว้ในหนังสือว่า “...หากประมวลภาพระบบการตลาดจะเป็นเหมือนเครือข่ายใยแมงมุมที่ธุรกิจมีลูกค้าเป็นศูนย์กลาง ขณะเดียวกันก็มีการเข้าถึงคู่แข่งเข้าหาเครือข่ายผู้ส่งวัตถุดิบ ผู้จำหน่าย เข้าใจลูกค้า แต่ละฝ่ายมีการส่งข้อมูลถึงกันได้ตลอดเวลาเป็นดังพลวัต เช่น ลูกค้ามีการเปรียบเทียบธุรกิจเรากับคู่แข่ง ผู้ส่งวัตถุดิบสามารถส่งให้ทั้งเรา และคู่แข่ง ดังนั้น กรอบใหญ่ของการดำเนินธุรกิจจึงต้องตั้งอยู่บนคุณธรรมและจริยธรรม ธุรกิจจึงจะสามารถสร้างสมดุลท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสนามแข่งขันนี้ได้ถาวรสืบไป...” (น.154) หรืออีกนัยหนึ่งผู้สร้าง Iphone อย่าง จ๊อบส์ ก็เล็งเห็นว่า เขาได้พลังทางความรู้มาสร้างนวัตกรรมแห่งการเวลา ที่สามารถเชื่อมประสานคนทั้งหมดเข้าด้วยกัน ด้วยเงื่อนไขของระบบสิ่งที่เขาให้กับสังคม ได้รับผลเป็นการตอบรับเป็นความเหนียวแน่นต่อผลิตภัณฑ์ และการยอมรับในพลังที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่ถูกผลิตออกมา ดังที่ผู้เขียนให้ข้อมูลไว้ “...สติฟ จ๊อบส์ ใช้พุทธศาสนานิกายเซนเป็นแรงบันดาลใจ เขาคาดคะเนเห็นความต้องการโทรศัพท์ที่สมรรถนะสูงที่ใช้งานสะดวกง่ายดาย เพื่อมารับรองโลกอินเทอร์เน็ต จึงมุ่งหน้าผลิตไอโฟนที่ลูกค้าไม่เคยคาดคิดมาก่อนเลยว่าตนจะต้องการ กลายเป็นความต้องการใหม่ที่ถูกปลุกขึ้นมาเป็นตลาดที่ใหญ่โตมโหฬารในปัจจุบัน...”

ตลาดกลางอากาศ สิ่งสมมติที่ไม่มีอยู่จริง ?

การตลาดออนไลน์ (Online Marketing) คือ การทำการตลาดในสื่อออนไลน์ เช่น โฆษณา Facebook, โฆษณา Google, โฆษณา Youtube, โฆษณา Instagram มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทำให้สินค้าของเราเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น โดยใช้วิธีต่างๆ ในการ โฆษณาเว็บไซต์ หรือ โฆษณาขายสินค้าที่จะนำสินค้าของเราไปเผยแพร่ตามสื่อออนไลน์ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้และเกิดความสนใจ จนกระทั่งเข้ามาใช้บริการหรือซื้อสินค้าของเราในที่สุด โดยการตลาดออนไลน์ (Online Marketing) สามารถทำได้หลายช่องทาง

ในขณะที่เดียวกันผู้เขียนได้สะท้อนคิดว่า การตลาดแบบนี้ ข้อดีทำให้เข้าถึงคนได้มาก แต่ในเวลาเดียวกันก็อาจก่อให้เกิด “กรรมใหม่” ที่เกิดจากสภาพที่เข้ามากระทบทั้งความพอใจ ดีใจ ส่อเสียด และการวิพากษ์วิจารณ์จนกระทั่งกลายเป็นการทะเลาะวิวาทไปในที่สุด ซึ่งผู้เขียนได้เสนอว่าการตลาดออนไลน์เป็นสิ่งดี แต่ในเวลาเดียวกันก็ควรมี “ศาสนา” ดังแนวคิดที่ว่า “...ธรรมะสอนให้ละวางอัตตาในตัวตน ไม่ยึดมั่นถือมั่นสิ่งต่าง ๆ ทางโลกในอดีตศาสนาแค่นิยามถึงสิ่งยั่ววนภายนอกที่จับต้องได้ แต่สำหรับยุคดิจิทัลในปัจจุบัน สังคมเชื่อมโยงผ่านเครือข่ายออนไลน์ แต่การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตมากเกินไป อาจนำไปสู่การสร้างกรรมทางอากาศ...” (น.119)

การตลาดทางอากาศ เป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดในวงกว้าง และในเวลาเดียวกันแนวทางการตลาดแบบนี้ได้ก่อให้เกิด ผลต่อสังคมในวงกว้าง กล่าวคือการตลาดแบบผูกขาด หรือการตลาดแบบสร้างกลไกร่วมขับเคลื่อนสังคมในภาพรวม นัยหนึ่งของผู้เขียนพยายามเสนอคือการตลาดที่ทำให้คนเป็นได้ทั้งกลไกการตลาด และเป็นผู้มีส่วนร่วมต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดกรรมใหม่ ที่อาจเป็นได้ทั้งเท็จ และจริงในเวลาเดียวกัน รวมทั้งการสร้างเชื่อจากสิ่งเชื่อนั้น ถ้ากรณีเป็นจริงก็ส่งผลดีต่อส่วนรวม แต่ในทางกลับกันก็จะเป็นผลร้ายหรือก่อให้เกิดความเสียหายได้ ดังนั้นผู้เขียนจึงให้ใช้ “สติ” เป็นเครื่องประคอง กำกับ และตรวจสอบผลจากการตลาดที่จะทำให้เกิดกรรมใหม่ จนกระทั่งกลายเป็นความผิดพลาดไป ให้กลายเป็นการตลาดที่อยู่ในอากาศอย่างสร้างสรรค์ไม่ให้เป็น “การตลาดที่ขาดธรรมะอย่างสิ้นเชิง”

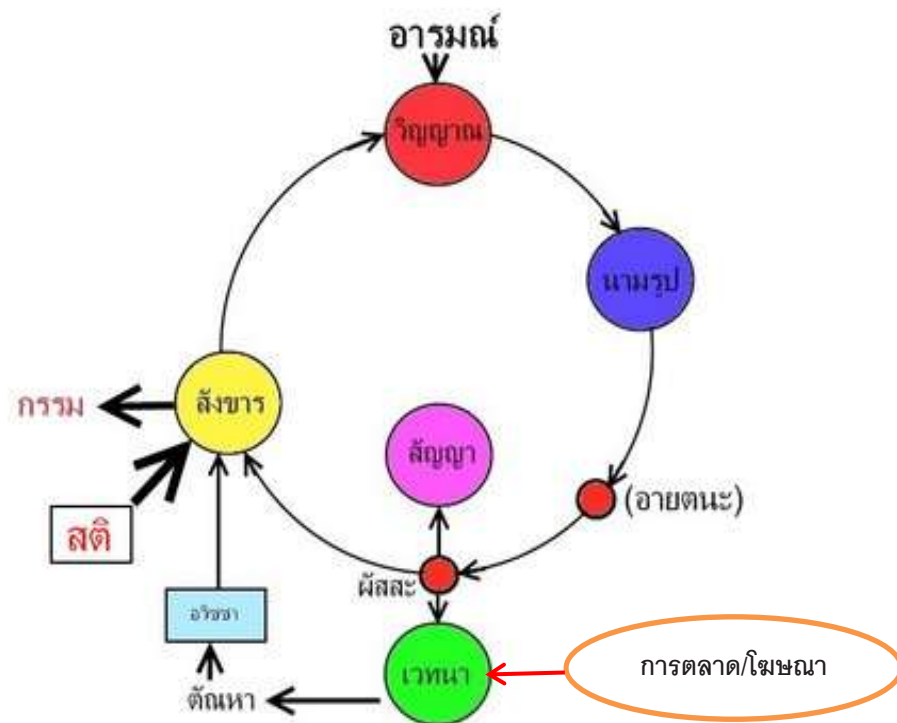

ภาพประกอบ 3 การตลาดออนไลน์ ที่อยู่ในอากาศ ที่เชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ทั้งผู้ค้า ผู้บริโภค และระบบการตลาดไว้ด้วยกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นคือการสร้าง “กรรมใหม่” โดยไม่ได้เจตนา [ภาพ : online]

ธรรมะกับการตลาดสิ่งสำคัญในยุคของการแข่งขัน

พระพุทธศาสนาเคยใช้หลักการ "Differentiation" ในสมัยพุทธกาล (อาจเรียกชื่อไม่เหมือนกัน) เช่น เรื่อง วรรณะ กรรมและการเกิดใหม่ พระพรหมจากผู้สร้างโลกมาเป็นผู้อาราธนาธรรม และพรหมวิหาร จากโมกษะมาเป็นนิพพาน และการบูชาด้วยสัตว์มาเป็นการปฏิบัติตามไตรสิกขา ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แม้พระองค์จะเป็นกษัตริย์ แต่ได้ออกแบบสังคมสงฆ์ให้สอดคล้องกับประชาธิปไตย ทั้งอุดมการณ์ ระบบ และวิถีประชาธิปไตยได้อ่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง... การทำหีบห่อผลิตภัณฑ์ (Dhamma Packaging) ได้มีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค (Customers need) แล้วหลังจากนั้นจึงมีการออกแบบ และนำเสนอให้สอดคล้องกับผู้บริโภค และลูกค้า (Consumers & Customers) เช่น ธรรมะสำหรับฆราวาสในกลีบสูตร ธรรมะสำหรับคนฝึกม้า ธรรมะสำหรับพ่อค้าในวานิชสูตร ทั้งวิสัยทัศน์ ความเชี่ยวชาญ และความสัมพันธ์ ธรรมะสำหรับคนมีความทุกข์ ธรรมะสำหรับผู้ปกครอง: ทศพิทธาธรรม ฯลฯ

นัยสำคัญของการตลาดตามที่คุณเขียนเสนอเป็นข้อเท็จจริงคือ “การตลาดสอนให้คัดเลือกกลุ่มคนที่มีฐานะ (สามารถซื้อได้) มีรสนิยมตรงกับผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองได้อย่างตรงจุดตามหลักการแบ่งส่วนตลาด (Segment) เลือกเป้าหมายทางการตลาด (Target) และวางตำแหน่งทางการตลาด (Positioning) การตลาดเน้นการสร้างความแตกต่างและเชื่อว่าความแตกต่างนั้นจะส่งผลต่อการตัดสินใจตอบสนองของผู้บริโภคในแต่ละระดับชั้น....” (น.125)

ภาพประกอบ 4 การตลาด การโฆษณา เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวงจรแห่งปฏิจสมุขปาห ที่ผสมไปด้วย ผัสสะ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาน ฯ เป็นต้น [ภาพ : online]

อีกนัยหนึ่งเป็นมมคิด เหมือนเป็นเครื่องกำกับการตลาดว่า “ฉลาดในการบริโภค” ดังมีทัศนะว่า “...ขณะที่ธรรมะสอนให้ตระหนักถึงความจริงทั้งหมดของจักรวาล มนุษย์ทุกคนเท่ากันไม่มีการแบ่งแยก ไม่เลือกปฏิบัติ ความแตกต่างนั้นจะส่งผลต่อการตัดสินใจตอบสนองต่อผู้บริโภคในแต่ละระดับชั้น ขณะที่ธรรมะสอนให้ตระหนักถึงความจริงทั้งหมดของจักรวาล มนุษย์ทุกคนเท่ากันไม่มีการแบ่งแยก ไม่เลือกปฏิบัติต่อความต่างในปัจจุบัน ดังนั้น ถ้าทุกคนหมั่นทำทาน ถือศีล ภาวนา ในรูปแบบเดียวกัน ไม่ว่าจะแต่ละคนจะเกิดมาแตกต่างกันอย่างไร ก็สามารถเข้าสู่จุดหมายเดียวกันคือนิพพาน ไม่ว่าจะเศรษฐีหรือยาก เมื่อเข้าวัดปฏิบัติธรรมแล้วทุกคนมีฐานะเท่ากัน...” (น.125-126)

ดังนั้นจุดร่วมและจุดต่างของการตลาดกับศาสนาอาจจะยิบยิบมมที่เหมือนคือส่งเสริมให้เกิดการใช้ การบริโภค แต่วิธีการและรายละเอียดอาจแตกต่างกันในนัยที่ว่าทุกสิ่งมีการใช้เพื่อปรับพฤติกรรม กับเพิ่มพูนพฤติกรรมคนละชั่วอย่างชัดเจน การตลาดเน้นการบริโภค ศาสนาส่งเสริมให้การบริโภคเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต การตลาดกระตุ้นกิเลสให้ซื้อจับจ่าย ใช้จ่าย ศาสนากระตุ้นให้ลดกิเลสเพื่อไม่ต้องตกเป็นเครื่องมือของการตลาดที่บริโภคเกินกว่าจำเป็น เกินกว่าที่ชีวิตมนุษย์จะดำเนินไป ซึ่งจะกลายเป็นเรื่องของ “อตัตา” รสนิยมจากสินค้า ผู้เขียนพยายามสื่อสารให้เห็นทำให้เกิดการเปรียบเทียบ สะท้อนคิดออกมาจากทั้งสองฐานที่แตกต่างกันและในความแตกต่าง

ได้กลายเป็นกลไก หรือเครื่องมือที่สำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขรักษาต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในฐานะชีวิตมนุษย์จะพึงดำเนินไป

ภาพประกอบ 5 การตลาดกับธรรมะ เหมือนความมืดและความสว่างที่ต่างก็อ่อนนุ่มมีประโยชน์ แต่ต้องเป็นการตลาดที่ต้องอาศัยธรรมะ [ภาพ : online]

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนี้การตลาดได้พยายามเสนอแนวทาง และวิธีการผสมผสานระหว่างศาสตร์แห่งการตลาดกับศาสนาเข้าด้วยกัน “เพื่อสร้างสมดุลให้เป็นการตลาดแฝงธรรมะ” (น.132) ไม่ว่าจะ เป็น “การตลาดเพื่อสังคม” (Social Marketing) ที่คอตเลอร์เสนอไว้ว่านอกเหนือจากการคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าแล้ว ต้องคำนึงถึงการดูแลสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในโลกเราด้วย รวมไปถึง “กลยุทธ์น่านน้ำสีขาว” (White Ocean Strategy) ที่เสนอเป็นแนวคิดโดยคุณดนัย จันทร์เจ้าฉาย หรือแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อมขององค์กร “ (CSR- Corporate Social Responsibility) ซึ่งหมายถึงการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ หรือการตลาดรวมทั้งองค์กรทางธุรกิจ ที่ต้องมุ่งมองประโยชน์ขององค์กรและผลได้ขององค์กร แต่ในเวลาเดียวกันก็ไม่ได้ละเลยผลประโยชน์หรือผลได้ อันจะพึงเกิดขึ้นกับสังคม ส่วนรวมและภาคประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่ว่า “ประโยชน์สุขแห่งมหาชนหมู่มา” (วิ.มท. (ไทย) 4/32/40) เป็นเป้าหมายของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นไปตามกรอบแห่งกระบวนการแห่งศีล โดยเฉพาะศีล 5 ดังปรากฏในงานวิจัยของพระมหาภุชญา กิตติโสภโณ และคณะ(Phramaha Krisada Kittisopano/Saelee and Others,2016) อันเป็นฐานของการดำเนินชีวิตของชาวพุทธโดยทั่วไปด้วยเช่นกัน

บทสรุป

ดังนั้นในหนังสือได้เสนอแนวคิดทางพระพุทธศาสนากับการตลาดแม้จะมีความแตกต่างกันทั้งในเชิงแนวคิดและวิธีการ แต่ในทางกลับกันถ้าการตลาดนั้นมุ่งเน้นส่งเสริมการบริโภคเกินไป ก็จะมีหลักการทางพระพุทธศาสนา คอยกระตุ้นเตือนให้เกิดการบริโภคอย่างพอดี สมดุล ซึ่งผู้เขียนเสนอและต้องการให้เป็นอย่างนั้น มุ่งให้เกิดการบริโภคสิ่งที่มีคุณภาพจากการตลาดที่เป็นคุณภาพ รวมทั้งเป็นธรรมไม่เอาเปรียบได้ ประโยชน์ในเชิงธุรกิจ และได้ประโยชน์ของการสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นคุณค่าแก่จากระบบการตลาดในเชิงพาณิชย์ด้วยเช่นกัน ดังนั้นพุทธมาเก็ตติ้ง หรือการตลาดแบบพระพุทธศาสนา กับบทสรุปที่ว่า “...ธรรมะกับการตลาดนั้นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งแนวคิดและวัตถุประสงค์ แต่ในความแตกต่างกลับพบทั้ง 2 สิ่งไม่ได้แยกจากกันเด็ดขาด มักพบอยู่ปะปนกันในกิจกรรมต่าง ๆ และมีความเหมือนสอดคล้องกันในหลาย ๆ เรื่อง ช่วยเสริมสร้างความเจริญซึ่งกันและกัน เคล็ดลับความสำเร็จจึงอยู่ที่ผสมผสานทั้ง 2 ศาสตร์ เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน เมื่อเข้าสู่จุดสมดุล จะช่วยสร้างสรรค์ทั้งธุรกิจและศาสนาให้ยั่งยืนได้...” (น.139) นอกจากนี้ยังมีแนวคิดอีกหลายประการที่จะเป็นส่วนเสริมการเรียนรู้อย่างยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนา และเป็นกลไกร่วมในการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังปรากฏในงานวิจัยของพระมหากำพล คุณงกโร และคณะ (Phramaha Kumpol Malai/Kunungkarro & Group,2016 : 205-220) ในเรื่อง “การบริหารจัดการองค์กรเพื่อการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้บนฐานแห่งพุทธิปัญญา” เป้าหมายเพื่อใช้ “ความรู้” พัฒนาไปสู่ “ปัญญา” ตามหลักพระพุทธศาสนาให้เป็นการบริโภค แสวงหา และใช้ปัญญาในการบริโภคอย่างมีสติต่อการตลาดด้วย จึงจะได้ชื่อว่าบริโภคด้วยปัญญา ตามหลักแห่งสติเป็น “การศึกษาเริ่มต้นเมื่อกินอยู่เป็น” (Prayudh Payutto,2550)

Reference

- Phra Maha Hansa Dhammhaso. (2016) *Buddhism and Maketing* :
พระพุทธศาสนากับการตลาด. online :
<http://www.komchadluek.net/news/lifestyle/142779>. (Thai)
- Chin Throng Amornsiri. *Essence of Buddhist Propagation by Buddhist Marketing : แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยวิธีการทางการตลาดเชิงพุทธ*. *Deseatation of Buddhist Studies : Graduate of Mahachulalongkorn University*
- Phramaha Kumpol Malai/Kunungkarro and Others (2016). Organization Management for Learning Organization In The Cognitive Constructivism Based : การบริหารจัดการองค์กรเพื่อการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้บนฐานแห่งพุทธิปัญญา . *Journal of MCU Social Science Review*. 5 (2): 205-220 [ISSN 2287-012 1]. (Thai)
- Prayudh Payutto.(2550). *Educaiton Start when how to know for living, eating*.

284 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

Bangkok : Buddhadham Foundation. (Thai)

Phramaha Krisada Kittisopano/Saelee and Others (2016). Reconciliation Building By Five Precepts Observing Village Project In Ayutthaya Province. *Journal of MCU Social Science Review*. 5 (3) : 55-62 [ISSN 2287-012 1]. (Thai)

Som Sujeera, Anothai Ne. (2015). Buddha Marketing. Bangkok : Som Sujeera Press. (Thai)

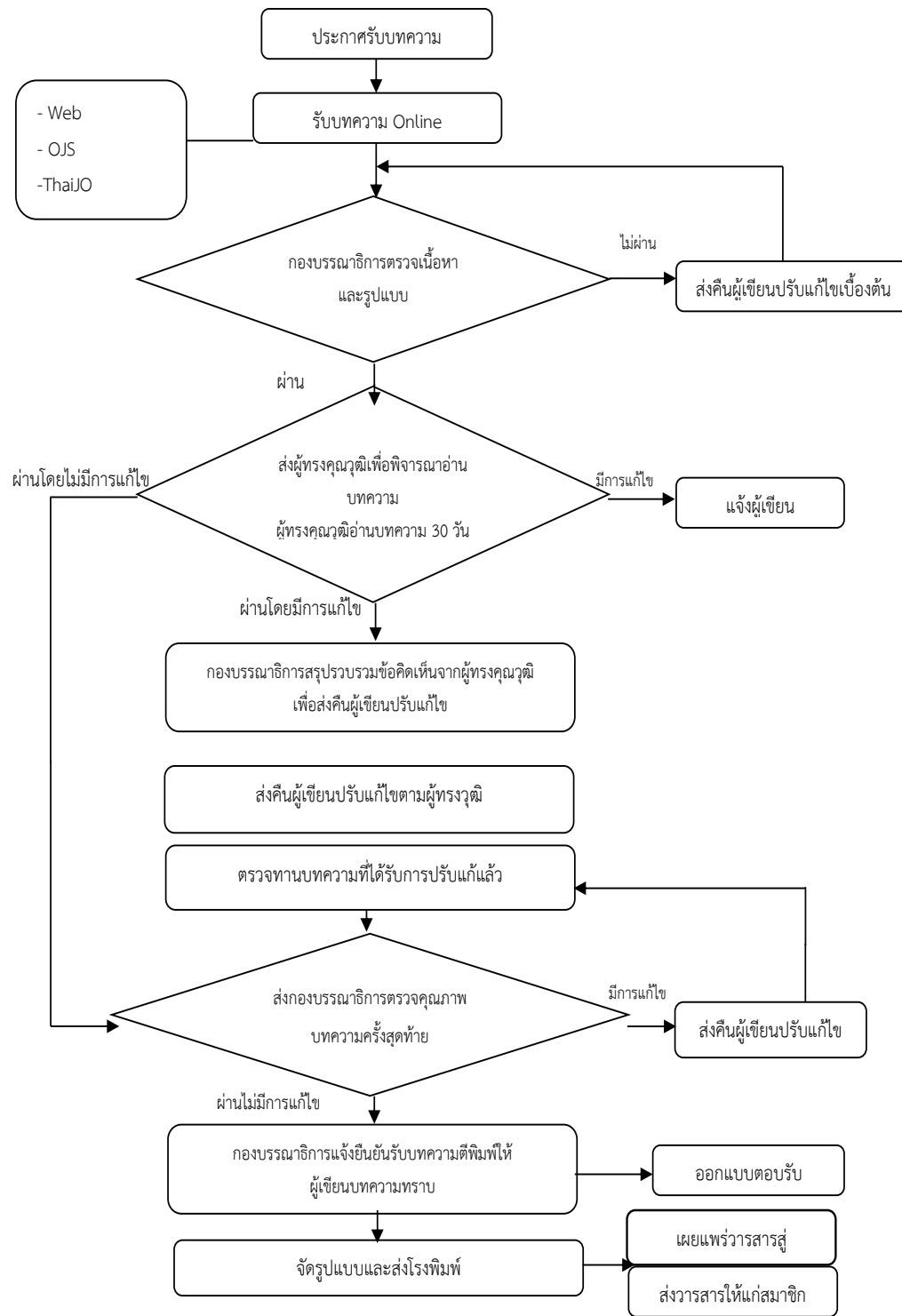

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

79 หมู่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ 035-248-000 ต่อ 8200-3

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการศึกษา/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้พิมพ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์สังเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์จะต้องส่งจดหมายนำส่งบทความ พร้อมต้นฉบับแบบพิมพ์ 3 ชุด มายังกองบรรณาธิการ กรณีที่บทความได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์ บรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้พิมพ์ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขครั้งสุดท้าย พร้อมซีดีรอม (CD ROM) 1 แผ่นที่บรรจุเนื้อหาและข้อมูลที่มีอยู่ในบทความทั้งหมดที่ได้แก้ไขแล้ว ทั้งนี้ผู้พิมพ์ต้องมีสำเนาเก็บไว้ด้วยเพื่อการอ้างอิง

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สี่ขนาดบีห้า (B5) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้วครึ่ง และด้านขวากับด้านล่าง 0.5 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 8 – 12 หน้ากระดาษพิมพ์ โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 500 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งควรเรียงเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจนดังนี้

- **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- **วิธีการศึกษา** ควรกล่าวถึงวิธีการค้นคว้าข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาศึกษา สถิติที่นำมาใช้
- **ผลการศึกษา** ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- **สรุป** ควรกล่าวถึงผลสรุปของการค้นคว้าและศึกษา

- **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญ 3-6 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

3.2 วิธีการศึกษา (Methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ผลการศึกษา (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.4 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.5 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.6 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.7 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association)

การอ้างอิงแบบ APA

1. หนังสือ

1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์. เล่ม/ชื่อ/หน้า. และให้วงเล็บคำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีหรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ตัวอย่าง เช่น 1 (ขุ.ชา. (บาลี) 27/855/191).

1.2 หนังสือทั่วไป

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : หน้า). ตัวอย่างเช่น

พระเทพโสภณ (ประยูร ธรรมจิตโต), 2544 : 38).

(Venerable Dr. W. Rahula, 2004 : 69).

2. วารสาร

ผู้เขียน, เล่มที่หรือปีที่ (ฉบับที่): หน้า. ตัวอย่างเช่น

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, 3 (1) : 14-28.

K.N., Jayatileke, 77 (1): 10-15.

3. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้วิจัย, ปีที่พิมพ์. ตัวอย่างเช่น

อนุวัต กระสังข์, (2557).

4. สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, ตำแหน่ง (ถ้ามี), วัน เดือน ปี. ตัวอย่าง

สัมภาษณ์ พระเทพโสภณ, (18 กรกฎาคม 2557).

5. เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธรรมจิตโต), (7 กันยายน 2555).

6. ภาษาอังกฤษ

(Maslow Abraham, 1970 : 58)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. ภาษาไทย

(ก) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(ข) ข้อมูลทุติยภูมิ

1) หนังสือ

จำนงค์ อติพัฒนสิทธิ์. (2544). สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) วารสาร

ผู้เขียน. “ชื่อบทความ”. ชื่อวารสาร. ปีที่ (ฉบับที่), หน้า ตัวอย่างเช่น

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร. (2557). “การกำหนดประเด็นปัญหา การตั้งชื่อ เรื่องเรื่องและการเขียนวัตถุประสงค์การวิจัยทางสังคมศาสตร์”. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 3(1), 67-97

3) วิทยานิพนธ์

อนุวัต กระสังข์. (2557). “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแส บริโภคนิยม” (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, (วัน เดือน ปี). ตำแหน่ง ตัวอย่าง

ชวน หลีกภัย. (19 พฤษภาคม 2541). นายกรัฐมนตรี. สัมภาษณ์.

Ross, R. 1980, May 5. Associate Director, Cornell University Libraries. Interview.

5) เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (7 กันยายน 2555). *ธรรมประกาศโนบาย*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.buddhismth.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538970572&Ntype=9>

2. ภาษาอังกฤษ

Maslow Abraham. (1970). *Motivation and Personality*. New York : Harper and Row Publishers.

4. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

5. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

292 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

6. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ กรุณาติดต่อ “วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์” สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170 โทรศัพท์. 038-248-000 ต่อ 8203
www.journal-social.mcu.ac.th/ E-mail : journal.mcu.soc@gmail.com

1) อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว 2) ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์ 3) นายกรกรต ชำบั่นทิต

8. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 199 บาท ไม่รวมค่าส่ง

9. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท

หนังสือขอเสนอบทความในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เขียนที่.....

.....
.....

ข้าพเจ้าชื่อ.....ฉายา.....นามสกุล.....

ขอแจ้งความประสงค์ขอตีพิมพ์บทความเรื่อง

(ภาษาไทย).....

.....

(ภาษาอังกฤษ).....

.....

ในวารสาร มจร.สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ซึ่งดำเนินการโดยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยบทความฉบับนี้ข้าพเจ้าได้นิพนธ์ขึ้นเพื่อสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญา.....

สาขา.....จาก (ชื่อสถาบัน).....

เมื่อคณะกรรมการของวารสารพิจารณาแล้วมีมติให้แก้ไขปรับปรุงบทความ ข้าพเจ้ามีความยินดีรับไปแก้ไขตามมติดังกล่าวนี้ ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความลงในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ตามอัตราที่กำหนดไว้คือ

1) บทความวิชาการ และอื่นๆ

ค่าตรวจบทความ 2,000 บาท และค่าตีพิมพ์บทความที่ผ่านเกณฑ์การตรวจ 1,000 บาท

2) บทความวิจัย

ค่าตรวจบทความ 2,000 บาท และค่าตีพิมพ์บทความที่ผ่านเกณฑ์การตรวจ 3,000 บาท

ลงชื่อ (.....)

ผู้นิพนธ์บทความ

สำหรับเจ้าหน้าที่

กองบรรณาธิการได้รับเงินจำนวน.....บาท จาก.....

เพื่อตีพิมพ์บทความเรื่อง.....

.....

เป็นที่เรียบร้อยแล้ว (เอกสารแนบ)

294 ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2560

ใบสมัครสมาชิก

ที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กราบหม้สการ/เรียน บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

E - Mail..... เบอร์โทรศัพท์.....

โทรศัพท์.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิกวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

( ) สมาชิกประเภทรายปี 1,000 บาท (จำนวน 4 เล่ม)

( ) เล่มละ 250 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

( ) เงินสด

( ) ธนาณัติ (สั่งจ่าย.....)

( ) ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์

( ) แคชเชียร์เช็ค ในนาม.....

โปรดนำส่งวารสาร วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สถานที่ติดต่อ ที่บ้าน ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....

โทรศัพท์.....E-Mail.....

ลงชื่อ.....

( )

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

คำบารุงปี พ.ศ..... เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ลงบัญชีแล้ว.....

บทความวิชาการ:

หลักพุทธธรรมกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี 237

: อัจฉรา หล่อตระกูล

A DECADE OF PUBLIC ADMINISTRATION 252

: บุญทัน ดอกไธสง

Books Reviews พุทธะมาร์เก็ตติ้ง : Buddha Marketing 270

: พระสุธีวีรบัณฑิต และคณะ

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ 286

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ 287

หนังสือส่งบทความทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ 293

ใบตอบรับเป็นสมาชิก 294

